

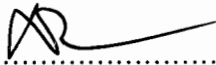
รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

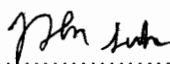
สิริพร อิ่มหุ่น

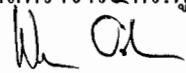
คุณฉันทน์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุณวุฒิบัณฑิต
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา
คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา
สิงหาคม 2560
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

คณะกรรมการควบคุมคุณนิพนธ์และคณะกรรมการสอบคุณนิพนธ์ ได้พิจารณา
คุณนิพนธ์ของ สิริพร อิ่มหุ่น ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา
ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

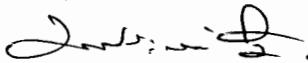
คณะกรรมการควบคุมคุณนิพนธ์

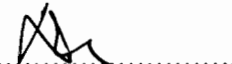

.....อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(ดร.ศักดิ์ชาย พัทธ์ชัยวงศ์)

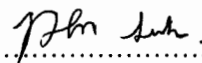

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลพงศ์ สุขสว่าง)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พราหม อินทรม)

คณะกรรมการสอบคุณนิพนธ์

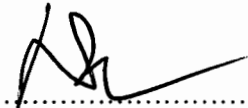

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย)

.....กรรมการ
(ดร.ศักดิ์ชาย พัทธ์ชัยวงศ์)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลพงศ์ สุขสว่าง)

.....กรรมการ
(ดร.นิตร์กมล สิงห์น้อย)

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬานุมัติให้รับคุณนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา
ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
(ดร.ศักดิ์ชาย พัทธ์ชัยวงศ์)

วันที่ 18 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2560

กิตติกรรมประกาศ

คุณฉันทิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐ อินทรปาน ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางด้วยความเอาใจใส่เสมอมา ดร.ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์ อาจารย์ ที่ปรึกษาหลัก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พูนพงศ์ สุขสว่างและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พราหม อินพรหม อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วนและเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ เทพประสิทธิ์ กุลธวัชวิชัย ประธานกรรมการสอบ คุณฉันทิพนธ์ และ ดร.ฉัตรกมล สิงห์น้อย กรรมการสอบคุณฉันทิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ ให้คำปรึกษา ตรวจสอบแก้ไขจนทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และขอขอบพระคุณคณาจารย์ คณะวิทยาศาสตร์ การกีฬา และคณาจารย์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทุกท่าน ที่ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ที่มี คุณค่าอย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบแนะนำแก้ไข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้มีคุณภาพ และขอขอบพระคุณ พล.ต.ยุทธเกียรติ ล้วนไพรินทร์ พ.ต.ท.อุทัย อินทร์ชัย พ.ต.ต.สืบศักดิ์ ผันสืบ และคุณสมชาย ปรีชา ที่ให้ความช่วยเหลือในการติดต่อประสานงานเพื่อเก็บข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย และช่วยให้คุณฉันทิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณนายชำนาญ อิ่มหุ้ม (บิดา) นางเบญญา อิ่มหุ้ม (มารดา) บุคคลใน ครอบครัวทุกท่านที่ทำให้กำลังใจมาโดยตลอด เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง และเจ้าหน้าที่คณะวิทยาศาสตร์ การกีฬาทุกท่าน ที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของคุณฉันทิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญูกตเวทิตาแด่บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีโอกาสด้านการศึกษา และประสบความสำเร็จมาจนตราบนานเท่าทุกวันนี้

สิริพร อิ่มหุ้ม

54810022: สาขาวิชา: วิทยาศาสตร์การกีฬาออกกำลังกายและการกีฬา; ปร.ด.

(วิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา)

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว/ กิจกรรมกีฬาส่งออก/ กีฬาผจญภัย

สิริพร อิ่มหู่: รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย (MANAGEMENT MODEL FOR ADVENTURE SPORTS TOURISM) คณะกรรมการควบคุมคณาจารย์: ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์, ค.ด., พูลพงษ์ สุขสว่าง, ค.ด., พรม อินพรม, ค.ด. 220 หน้า. ปี พ.ศ. 2560.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น 2) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย 3) การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย สรุปผลนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยและจัดทำคู่มือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) ในการพัฒนารูปแบบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 19 คน และใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group) ในการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 8 คน

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย มีองค์ประกอบ 7 ด้าน 40 รายข้อ คือ 1) ด้านบุคลากร จำนวน 6 ข้อ 2) ด้านงบประมาณ จำนวน 6 ข้อ 3) ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก จำนวน 6 ข้อ 4) ด้านการจัดการ จำนวน 6 ข้อ 5) ด้านการตลาด จำนวน 5 ข้อ 6) ด้านการจัดการความเสี่ยง จำนวน 5 ข้อ 7) ด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยจำนวน 6 ข้อ ผลการวิจัยมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติและสามารถนำเสนอเป็นคู่มือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

54810022: MAJOR: EXERCISE AND SPORT SCIENCE; Ph.D.

(EXERCISE AND SPORT SCIENCE)

KEYWORDS: MODEL OF TOURISM MANAGEMENT/ SEMI-ADVENTURE ACTIVITIES/
ADVENTURE SPORTS

SIRIPORN IMHUN: MANAGEMENT MODEL FOR ADVENTURE SPORTS

TOURISM ADVISORY COMMITTEE: SAKCHAI PITAKWONG, Ph.D., POONPONG
SUKSAWANG, Ph.D., PRAM INPROM, Ph.D. 220 P. 2017.

The objective of this study is to develop the management model for adventure sports tourism that consists of 3 stages; 1) Primary data study 2) The development of management model for adventure sports tourism 3) Examination of the suitability and feasibility of management model for adventure sports tourism, conclusion of management model for adventure sports tourism and to conduct the manual of management model for adventure sports tourism using Delphi Technique with 19 experts and focus group to examine the suitability and feasibility of management model for adventure sports tourism from 8 honorable specialists.

The study shows that there are 7 aspects with 40 items concerning the management model for adventure sports tourism i.e. 1) Human resources; 6 items. 2) Budget; 6 items. 3) Materials, equipment and facilities; 6 items. 4) Management; 6 items. 5) Marketing; 5 items. 6) Risk management; 5 items. 7) Ethic of adventure sports tourism; 6 items. Research result shows that the management model for adventure sports tourism is practical and can be further conducted as a manual for concerning organizations to be utilized to the fullest.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฌ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามที่ใช้ในการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	10
ตอนที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย.....	30
ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ.....	63
ตอนที่ 4 การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว.....	85
ตอนที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ.....	87
ตอนที่ 6 จังหวัดกาญจนบุรี.....	90
ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	92
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	97
กลุ่มเป้าหมาย.....	97
วิธีดำเนินการวิจัย.....	99
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	100

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การสร้างเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	101
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	105
4 ผลการวิจัย.....	108
ผลการวิจัย.....	108
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น.....	108
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัย.....	124
ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย.....	142
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	151
สรุปผลการวิจัย.....	151
อภิปรายผลการวิจัย.....	159
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	162
บรรณานุกรม.....	164
ภาคผนวก.....	171
ภาคผนวก ก.....	172
ภาคผนวก ข.....	177
ภาคผนวก ค.....	184
ภาคผนวก ง.....	190
ภาคผนวก จ.....	200
ภาคผนวก ฉ.....	207
ภาคผนวก ช.....	211
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	220

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 การแบ่งระดับความยากง่ายของสายน้ำ.....	55
2-2 ความรับผิดชอบต่อสังคมที่เกี่ยวเนื่องกับความท้าทายทางจริยธรรม.....	63
2-3 ความต้องการทางการเงินของธุรกิจ.....	70
3-1 การลดลงของค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับจำนวนผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ.....	102
3-2 การพิจารณาความสอดคล้องของความคิดเห็นในแต่ละข้อความของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ.....	107
4-1 จำนวนและประเภทของใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงาน การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ. 2558.....	111
4-2 สถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2552-2558.....	113
4-3 ประเภทของกิจกรรมกึ่งผจญภัย จำแนกตามอำเภอ.....	116
4-4 ประเภทของกิจกรรมและกีฬาผจญภัย จำแนกตามอำเภอ.....	118
4-5 คำมีชยฐาน และหาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัยในด้านต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1.....	125
4-6 คำมีชยฐาน และหาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัยในด้านต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2.....	134
4-7 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย.....	143

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2-1 ระบบการท่องเที่ยว.....	12
2-2 กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค.....	16
2-3 ประสิทธิภาพ-กระบวนการ และลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย.....	33
2-4 โครงสร้างอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย.....	59
2-5 สามมิติแ่งมุมด้านอุปทานของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย.....	60
2-6 ความซับซ้อนของการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย.....	61
2-7 รูปแบบวิธีการจัดการความเสี่ยงกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยประเภทภูเขา.....	62
3-1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	100
4-1 โครงสร้างการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย.....	150
5-1 รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย.....	154

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศไทย จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา จาก 13,821,802 คน ในปี พ.ศ. 2549 เป็น 15,841,683 คน ในปี พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นปีที่ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวสูงสุดสำหรับรายได้จากการท่องเที่ยวมีความสอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยวคือเพิ่มขึ้นจาก 482,319.17 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2549 เป็น 585,961.80 ล้านบาท ในปี พ.ศ. 2553 (กรมการท่องเที่ยว, 2553 อ้างอิงจาก ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวและกีฬา 2555-2559, หน้า 12) ในปี พ.ศ. 2556 มีนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวน 26,735,583 คน เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2555 ที่มีนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยมีจำนวน 22,353,903 คน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2557)

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่สนใจการท่องเที่ยวใน ความสนใจพิเศษ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงศาสนา และการท่องเที่ยวเชิงกีฬา มากขึ้นส่งผลให้ การท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษมีแนวโน้มขยายตัวสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวใน อนาคตที่มีแนวโน้มที่จะเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งเข้าถึง แก่นแท้ของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวมทั้งต้องการสัมผัสธรรมชาติที่บริสุทธิ์ เน้นกิจกรรมที่เป็น มิตรกับสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับความปลอดภัย (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2555, หน้า 7)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัยถือเป็นการท่องเที่ยวกลุ่มเฉพาะรูปแบบหนึ่งที่ตอบ กระแสอนุรักษ์ธรรมชาติและการตระหนักถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันการท่องเที่ยว เชิงนิเวศและผจญภัยได้รับความนิยมมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะสถานที่ที่มีความสมบูรณ์ของ ทรัพยากรและกิจกรรมเชิงนิเวศการผจญภัยที่มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยว ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ทั้งนี้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัยถือเป็นการท่องเที่ยวอีก รูปแบบหนึ่ง ที่ให้ความสำคัญต่อการพักผ่อนกับธรรมชาติ และเน้นกิจกรรมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นหลัก เป็นการเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษที่นักท่องเที่ยวเข้าไป แล้วได้รับความเพลิดเพลินตื่นเต้น ทำท่าย ผจญภัยและได้ประสบการณ์

แปลกใหม่ ซึ่งในปัจจุบันมีผู้ประกอบการหลายรายหันมาให้ความสำคัญกับกิจกรรมท่องเที่ยว รูปแบบนี้โดยกิจกรรมถูกพัฒนาขึ้นตามความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความเป็น ธรรมชาติกลุ่มที่รักในความท้าทายหรือการนำความแปลกใหม่มาผสมผสานกับความท้าทาย ทำให้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัยได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น (บริษัท อิน โนเวทิฟ เนตเวิร์ค จำกัด, 2555) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยเป็นอีกหนึ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวที่อยู่ควบคู่กับ การท่องเที่ยวในทุกยุคทุกสมัยและกำลังได้รับความนิยมในปัจจุบันและจะทวีความนิยมมากขึ้นใน อนาคต (นิศา ชัชกุล, 2547) โดยจะเน้นการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็น หลักและเป็นรูปแบบกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่และท้าทาย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2548) ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องมีความสามารถที่โดดเด่น รวมถึงองค์ประกอบทางด้านทักษะร่างกาย และประสบการณ์ ที่พร้อมทำกิจกรรม (Muller & Cleaver, 2000, p. 156) ในทางตลาดการท่องเที่ยว เชิงผจญภัยจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย และการท่องเที่ยวกึ่งผจญภัย (Hudson, 2002) การผจญภัยเป็นอะไรที่เป็นความรู้สึกส่วนตัว ซึ่งแต่ละคนจะมีระดับของการผจญภัย ที่ไม่เท่ากัน เพียงแค่ขอให้บุคคลนั้นรู้สึกตื่นเต้นในสิ่งที่ได้ทำ สิ่งที่ได้เผชิญสิ่งนั้น หรือกิจกรรม นั้น ๆ ก็กลายเป็นการผจญภัยได้อย่างไม่น่าสงสัย (กิงกนก เสาวภาวงศ์, 2556, หน้า 26) นักท่องเที่ยว คาดหวังว่าการผจญภัยนั้นจะมีความตื่นเต้น ท้าทาย มีความเสี่ยงสูง และใช้ความสามารถเฉพาะ บุคคล (Millington, Locke, & Locke, 2001, p. 67)

ประเทศไทยมีความสะดวกสบายในการเดินทาง เนื่องจากมีคมนาคมที่สะดวกมีถนนที่มี คุณภาพดี และมีหลายเส้นทางให้เลือก จึงทำให้ประชาชนสามารถเดินทางท่องเที่ยวไปในที่ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และสามารถเดินทางไปเที่ยวในที่ใกล้ ๆ ได้ การเดินทางท่องเที่ยวใช้เวลา เดินทางไม่นานมากนัก ประมาณ 1-2 ชั่วโมง น่าจะเป็นทางเลือกที่ดี (ณัฏฐ์ กุณิสร์, อรทัย เลิศวรรณวิทย์, จิระวัฒน์ อนุวิษานนท์, รัตนา แสงจันทร์, 2553, หน้า 1) จังหวัดกาญจนบุรีมีขนาด พื้นที่มากเป็นอันดับสามของประเทศไทย มีพื้นที่ประมาณ 19,480 ตารางกิโลเมตร ห่างจาก กรุงเทพฯ 130 กิโลเมตร ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นป่าเขา มีห้วยป่าโปร่งและป่าเบญจพรรณ และ ป่าดงดิบ มีแม่น้ำสองสายสำคัญ คือ แม่น้ำแควน้อย และแม่น้ำแควใหญ่ (กาญจนบุรี, 2558) จังหวัด กาญจนบุรีเป็นจังหวัดท่องเที่ยวหลักของภูมิภาคตะวันตก ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้ง ชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้วยความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และ วัฒนธรรม พร้อมกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงอนุรักษ์ เชิงวัฒนธรรม เชิงสุขภาพและ เชิงผจญภัย (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดกาญจนบุรี, 2558, หน้า 1) มีทรัพยากรทาง ธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์สภาพภูมิประเทศมีความพร้อมที่จะจัดกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย จังหวัดกาญจนบุรีได้มีการจัดแข่งขันกีฬาผจญภัยหลายรายการที่น่าสนใจโดยเฉพาะอย่างยิ่ง รายการ

เดอะสิงห์ ริเวอร์แคว อินเตอร์เนชั่นแนล โทรพี ซึ่งเป็นรายการแข่งขันกีฬาผจญภัยที่ใหญ่ที่สุดและได้รับความนิยมมากที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กีฬาผจญภัยประกอบด้วย การวิ่ง การปั่นจักรยานเสือภูเขา การว่ายน้ำ และการพายเรือคายัค ใช้เวลาการแข่งขัน 3-8 ชั่วโมง เส้นทางการแข่งขันมีทัศนียภาพสวยงามเส้นทางตื่นเต้น ทำท่ายิ่งเทรลผ่านผืนป่าขุนเขา พื้นที่เพาะปลูก และเส้นทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดกาญจนบุรี ประเภทของกิจกรรมกึ่งผจญภัยและกีฬาผจญภัย ประกอบด้วย กิจกรรมล่องแพ กิจกรรมหอคระโดค 34 ฟุต กิจกรรมเลื่อนข้ามลำน้ำ กิจกรรมลงทางดิ่ง กิจกรรมสนามทดสอบกำลังใจทางทหารด้วยกิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมนั่งช้าง/ จีซ้างชมธรรมชาติ กิจกรรมคูนก กิจกรรมพายเรือคายัค/ แคนู กิจกรรมผจญภัยเหนืยอดไม้ กิจกรรมปั่นจักรยาน กิจกรรมโรยตัว กิจกรรมโคคหือ สถานีเชือก ลานกระโดค (เครื่องเล่นทางน้ำ) กิจกรรมตกปลา กิจกรรมโหนสลิง และประเภทกีฬาผจญภัย ประกอบด้วย กีฬาปีนหน้าผา กีฬายิงปืน กีฬาจักรยานเสือภูเขา กีฬาเจ็ทสกี และกิจกรรมล่องแก่ง เป็นต้น

การเติบโตของการท่องเที่ยวทั่วโลก สร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างโอกาสให้กับหลายประเทศ แต่การเติบโตอย่างรวดเร็วได้สร้างปัญหาให้กับประเทศที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทัน และขาดการบริหารจัดการที่ดีทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสียหายไปมาก (บริษัท อินโนเวทีฟ เนตเวิร์ค จำกัด, 2555) ดังนั้น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้ถูกทำลาย การบริหารจัดการแบบบูรณาการ การพัฒนารูปแบบของกิจกรรม การสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่และนักท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ จังหวัดกาญจนบุรีถือเป็นพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และมีกิจกรรมผจญภัยที่น่าสนใจ แต่ในด้านความพร้อมกาญจนบุรีมีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยอยู่ในระดับปานกลาง แต่ก็มีโอกาสที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความพร้อมในระดับสูงได้ หากมีการพัฒนาในด้านของการบริหารจัดการแบบบูรณาการ มีการวางแผนการพัฒนาร่วมกัน มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และมีการบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เช่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนในพื้นที่และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย เพื่อให้เกิดการบูรณาการในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว โครงสร้างการบริหารจัดการยังขาดเสถียรภาพ ขาดองค์กรกลางที่มีอำนาจในการบังคับให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกระทำตามแผนรวมและบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนขาดความรู้ด้านการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการจัดการภูมิทัศน์ และการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่น การลงทุนด้านการท่องเที่ยวเน้นการก่อสร้างมากกว่าการจัดการภูมิทัศน์และขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนในท้องถิ่น และหน่วยงานทุกระดับ ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวขาดความเชื่อมโยงระหว่างท้องถิ่นจังหวัดกลุ่มจังหวัดและประเทศ (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2554)

จากข้อมูลที่ได้กล่าวมาข้างต้น พบว่า การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่ได้รับ ความสนใจ แต่ยังขาดการพัฒนาด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษา รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย เพื่อเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในจังหวัดกาญจนบุรีต่อไป

คำถามที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในจังหวัดกาญจนบุรีควรเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

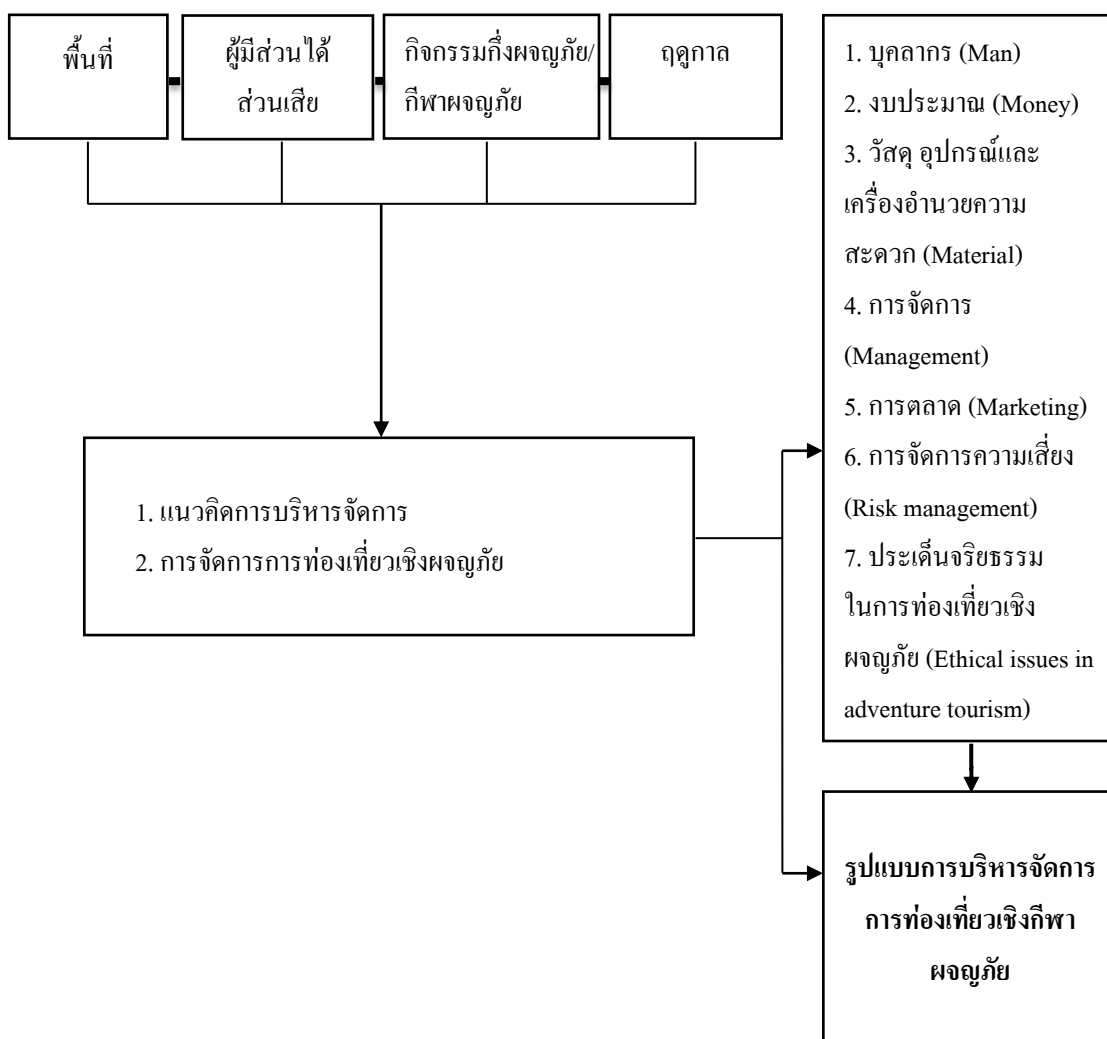
กรอบแนวคิดในการวิจัย

การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบที่ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งจะเน้นการทำกิจกรรมที่เป็นรูปแบบกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่และท้าทาย สำหรับนักท่องเที่ยวนั้นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบทางด้านทักษะ ด้านร่างกาย และประสบการณ์ ที่พร้อมทำกิจกรรม ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่สมบูรณ์ มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับจัดกิจกรรมกีฬาผจญภัย งานวิจัยเล่มนี้ผู้วิจัยศึกษาด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในจังหวัดกาญจนบุรี เพราะเป็นจังหวัดท่องเที่ยวหลักของภูมิภาคตะวันตกที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ รวมถึงมีสภาพภูมิประเทศที่เหมาะสมแก่การจัดกิจกรรมกีฬาผจญภัย ความพร้อมของจังหวัดกาญจนบุรีในด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยนั้นอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความพร้อมในระดับสูงได้ หากมีการพัฒนาการบริหารจัดการแบบบูรณาการ มีการวางแผนร่วมกัน มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และมีการบริหารจัดการแบบมืออาชีพ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยภายใต้กรอบแนวคิดด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ทรัพยากรการบริหาร (Management resources) ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก (Materials) การจัดการ (Management) และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

(Swarbrooke, Beard, Leckie & Pomfret, 2003) ได้แก่ การตลาด (Marketing) การจัดการความเสี่ยง (Risk management) ประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Ethical issues in adventure tourism)

จากแนวคิด ทฤษฎี และหลักการเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ผู้วิจัยได้นำมาสร้างกรอบแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ดังภาพที่ 1-1

ภาพที่ 1-1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้รูปแบบการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยที่ได้ดำเนินการตามหลักวิชาการ
2. การมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดกาญจนบุรี จะทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ซึ่งส่งผลดีต่อความเข้าใจ ความร่วมมือ และผลประโยชน์ที่จังหวัดกาญจนบุรีจะได้รับจากการท่องเที่ยว

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพื้นที่

ในการทำวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษาที่จังหวัดกาญจนบุรี ในพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง, อำเภอไทรโยค, อำเภอศรีสวัสดิ์, อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี

2. ด้านกลุ่มเป้าหมาย

งานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญสำหรับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) และกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในจังหวัดกาญจนบุรี

กลุ่มเป้าหมายที่ 1 คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญสำหรับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 19 คน

กลุ่มเป้าหมายที่ 2 คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 8 คน

กลุ่มเป้าหมายที่ 3 คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ในการนำคู่มือการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยไปใช้

3. ด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยนำเอากระบวนการทางด้านทรัพยากรการบริหารจัดการและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย กำหนดเป็นเนื้อหาในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

นิยามศัพท์

กีฬาผจญภัย หมายถึง กีฬาที่ผู้เล่นต้องมีความสามารถทางด้านทักษะ มีความพร้อมทางด้านร่างกาย มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในการเล่นกีฬาผจญภัย ประกอบด้วย กีฬาปีนหน้าผา กีฬาจักรยานเสือภูเขา กีฬาเจ็ทสกี กีฬายิงปืน และกิจกรรมล่องแก่ง เป็นต้น

กิจกรรมกึ่งผจญภัย หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ นั้นเป็นการฝึกความแข็งแรงของร่างกาย ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ประกอบด้วย กิจกรรมล่องแพ กิจกรรมเอทีวี กิจกรรมกระโดดหอ กิจกรรมเลื่อนข้ามลำน้ำ กิจกรรมลงทางดิ่ง กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมนั่งช้าง/ ชี่ช้างชมธรรมชาติ กิจกรรมคูนก กิจกรรมพายเรือคายัค/ แคนู กิจกรรมปั่นจักรยาน กิจกรรมโรยตัว กิจกรรมลานกระโดด (เครื่องเล่นทางน้ำ) กิจกรรมตกปลา กิจกรรมโหนสลิง กิจกรรมผจญภัยเหนี่ยวยอดไม้ และกิจกรรมสนามทดสอบกำลังใจทางทหารด้วยกิจกรรมกลางแจ้ง

การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย หมายถึง การเดินทางไปสถานที่นั้น ๆ เพื่อท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติและเพื่อเล่นกีฬาผจญภัย อาทิเช่น กีฬาปีนหน้าผา กีฬาจักรยานเสือภูเขา กีฬาเจ็ทสกี กีฬายิงปืน และกิจกรรมล่องแก่ง เป็นต้น ซึ่งผู้ประกอบการมีให้บริการในจังหวัดกาญจนบุรี เช่น อำเภอเมือง อำเภอไทรโยค อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี เป็นต้น

การบูรณาการ หมายถึง การผสมผสานกันของทรัพยากรทางการบริหารจัดการ และการจัดการเชิงผจญภัย เพื่อให้เกิดเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

การบริหารจัดการ หมายถึง การนำเอากระบวนการทางด้านทรัพยากรบริหารจัดการ และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยเพื่อทำกิจกรรมหรือเล่นกีฬาผจญภัยที่พักอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง

ผู้ประกอบการกีฬานำเที่ยว หมายถึง ผู้ประกอบธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยที่ให้บริการและอำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ ได้แก่ สถานที่พัก อาหาร มัคคุเทศก์ ด้านกิจกรรมกีฬาผจญภัย เป็นต้น และมีใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาญจนบุรีปี พ.ศ. 2558

ผู้นำชุมชนในท้องถิ่น หมายถึง บุคคลในท้องถิ่นที่มีส่วนร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย และมีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดอำเภอท้องถิ่น ปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและพัฒนาการอำเภอ เป็นต้น

รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ 7 ด้าน ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้าน

วัสดุอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการ ด้านการตลาด ด้านการจัดการความเสี่ยง
และด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยนี้ได้ศึกษา แนวคิด การให้ความหมาย รูปแบบ การบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในจังหวัดกาญจนบุรี โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากข้อมูล ตำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จากเอกสาร งานวิจัย รายงานที่เกี่ยวข้องกับหลักการ ทฤษฎี การบริหารจัดการ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดงานวิจัย ซึ่งนำเสนอในหัวข้อต่าง ๆ ตามลำดับดังนี้ คือ

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

1. ความหมายของการท่องเที่ยว
2. ระบบการท่องเที่ยว
3. องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
4. รูปแบบการท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

1. ความหมายการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย
2. รูปแบบของการท่องเที่ยวผจญภัย
3. องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย
4. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย
5. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

1. ความหมายของการบริหารจัดการ
2. แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรในการบริหารจัดการ
3. แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ทางด้านการบริหาร

ตอนที่ 4 การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว (Tourism management)

ตอนที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

1. ความหมายของรูปแบบ
2. การพัฒนารูปแบบ

ตอนที่ 6 จังหวัดกาญจนบุรี

1. ประวัติความเป็นมา
2. สถานที่ท่องเที่ยว

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

1. ความหมายของการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 5-6) กล่าวว่า “การท่องเที่ยว” หมายถึง การเดินทาง (Travel) ที่มีเงื่อนไข 3 ประการ คือ

1. การเดินทาง (Travel) หมายถึง การเดินทางที่ไม่ได้ถูกบังคับหรือเพื่อสินจ้าง โดยมีการวางแผนเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง และใช้ยานพาหนะนำไปเป็นระยะทางไกลหรือระยะทางไกลก็ได้

2. จุดหมายปลายทาง (Destination) หมายถึง มีจุดหมายปลายทางที่จะไปอยู่เป็นการชั่วคราวแล้ว ต้องเดินทางกลับที่อยู่เดิมหรือภูมิลำเนาเดิม โดยเป็นสถานที่ที่นักท่องเที่ยวเลือกเดินทางไปเยือนและใช้ช่วงเวลาหนึ่งอยู่ ณ ที่นั้น ซึ่ง ณ ที่นั้น มีสิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่เพียงพอสำหรับสนองความต้องการและความพอใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มาเยือน

3. ความมุ่งหมาย (Purpose) หมายถึง มีความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ในการเดินทางใดก็ได้ที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ โดยมีความมุ่งหมายในการเดินทางอยู่หลายอย่างด้วยกัน ซึ่งผู้เดินทางคนหนึ่งอาจมีความมุ่งหมายในการเดินทางมากกว่าหนึ่งอย่างก็ได้

วิมล จิโรจพันธุ์, ประชิต สกฤษะพัฒน์ และอุดม เขยกิจวงศ์ (2548) กล่าวว่า โดยทั่วไปการท่องเที่ยวจะหมายถึง ผู้คนหรือประชาชนได้ไปเยี่ยมเยือนยังสถานที่หนึ่ง เพื่อการเที่ยวชมเมือง เยี่ยมญาติและเพื่อน พักผ่อนวันหยุดทั้งระยะสั้น และระยะยาว และอาจหมายรวมถึง บุคคลที่เดินทางไปเข้าร่วมการประชุมทางวิชาการ ทางการเมือง การประชุมธุรกิจ หรือเข้าร่วมกิจกรรมอื่น ๆ ทางธุรกิจ ตลอดจนการเดินทางไปศึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ หรือไปทำการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ด้วย

ธนกฤต สังข์เฉย (2550) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นคำที่มีความหมายค่อนข้างกว้าง เพราะมิได้หมายความแต่การเดินทางเพียงอย่างเดียวหรือมุมมองเฉพาะในส่วนของผู้เดินทางเท่านั้น หากพิจารณาจากกระบวนการของการท่องเที่ยวจะพบว่า เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นซึ่งกันและกัน ระหว่างนักท่องเที่ยว ผู้จัดบริการด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานของรัฐในท้องถิ่น และประชาชนในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น หากจะอธิบายความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวให้ครอบคลุม อาจต้องพิจารณา 4 ประเด็น ดังนี้

1. นักท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปเยือนแหล่งท่องเที่ยวด้วยวัตถุประสงค์ต่าง ๆ โดยที่วัตถุประสงค์ในการเดินทางของนักท่องเที่ยวจะเป็นปัจจัยกำหนดกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่เลือกเดินทางไปเยือน

2. ผู้ประกอบการธุรกิจการท่องเที่ยว หมายถึง ผู้ประกอบการที่ผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการหรือวัตถุประสงค์ในการเดินทางของนักท่องเที่ยว

3. หน่วยงานภาครัฐบาล หมายถึง องค์กรของรัฐบาลที่มีหน้าที่ดูแลกำกับการท่องเที่ยว ให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐบาลได้วางไว้ เนื่องจากรัฐบาลในหลายประเทศมักให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว เพราะการท่องเที่ยวสามารถสร้างรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศให้แก่ประเทศ อันเกิดจากรายได้ของธุรกิจในการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่จัดสินค้าและบริการให้แก่นักท่องเที่ยว

4. ประชาชนในท้องถิ่น หมายถึง ประชาชนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวซึ่งมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับนักท่องเที่ยว ในการต้อนรับและการเป็นเจ้าบ้านที่ดีแล้ว ยังมีโอกาสเข้ามาประกอบอาชีพเป็นบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้อีกด้วย

นริศา คำแก่น, พรรณี สนวนเพลง และเบญจพร ดามาพงศ์ (2555) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว (Tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อหาความสนุกสนาน ผ่อนคลายความเครียด โดยเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติ ไปยังที่อื่นชั่วคราว ด้วยความสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์หลัก ในการผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำ

กิ่งกนก เสาวภาวงศ์ (2556) สรุปไว้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางในรูปแบบต่างที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน มีกิจกรรมต่าง ๆ และมีการใช้บริการในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งสามารถเป็นได้ทั้งแบบค้างคืน หรือไม่ค้างคืน โดยมีระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี การท่องเที่ยวเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับผู้ประกอบการทางการท่องเที่ยว รัฐบาล และชุมชนท้องถิ่น

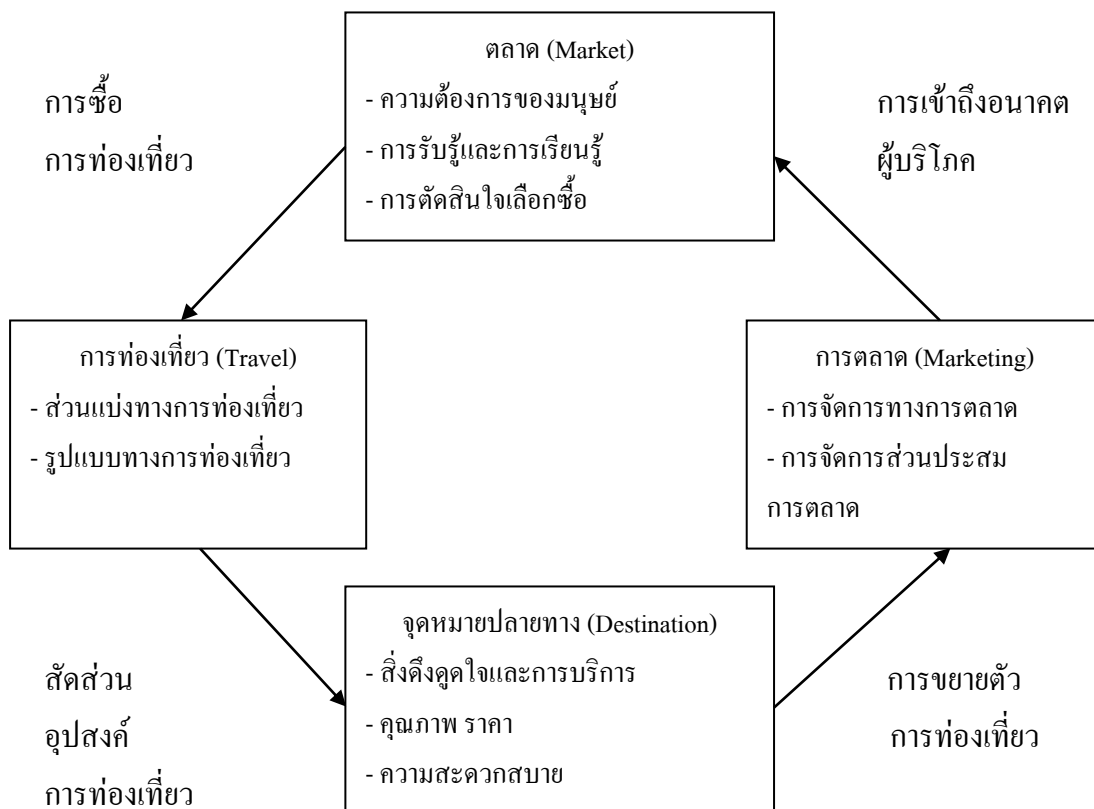
สรุปได้ว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่ง เพื่อท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์การเดินทางที่แตกต่างกันออกไป เพื่อการผ่อนคลายเพื่อความสนุกสนาน แต่จะไม่ใช้การเดินทางเพื่อหารายได้

2. ระบบการท่องเที่ยว

ระบบการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กันและมีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีระเบียบและขั้นตอน

การจัดระบบการท่องเที่ยวจะเป็นประโยชน์ต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ในการศึกษาหาแนวทางและพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นการศึกษามีหลักการและสะดวก เพราะการท่องเที่ยวมีลักษณะซับซ้อนตั้งแต่พฤติกรรมของการเลือกซื้อ กระบวนการรับรู้ของมนุษย์ การตัดสินใจซื้อ ตลอดจนระดับการวิเคราะห์วิจัยปัจจัยขององค์ประกอบต่าง ๆ ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

ระบบการท่องเที่ยวประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 4 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ตลาด (Market) การท่องเที่ยว (Travel) จุดหมายปลายทาง (Destination) และการตลาด (Marketing) ดังรายละเอียด ดังนี้

ภาพที่ 2-1 ระบบการท่องเที่ยว (Tourism system)

1. ตลาด (Market) ตลาดการท่องเที่ยวประกอบด้วย ผู้ซื้อ (Buyer) สินค้าหรือบริการ (Product or service) และผู้ขายหรือผู้ผลิต (Seller or producer) จะแตกต่างจากตลาดของสินค้าทั่วไปคือ

1.1 ผู้ซื้อ (Buyer) ในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีผู้ซื้อ 2 ประเภท คือ ผู้ซื้อที่เป็นผู้บริโภค (Consumer) ก็คือ ผู้ท่องเที่ยว โดยทั่วไปกลุ่มผู้ซื้อเหล่านี้จะเป็นผู้ตัดสินใจในการซื้อและการจัดการเดินทางด้วยตัวเองหรือผ่านทางบริษัทตัวแทนนำเที่ยวต่าง ๆ ผู้ซื้ออีกประเภทหนึ่งเป็นกลุ่มผู้ซื้อที่ไม่ได้บริโภคด้วยตนเอง แต่เป็นผู้ตัดสินใจซื้อและจัดการซื้อให้ผู้บริโภคคนอื่น ๆ คือ ผู้ซื้อระดับองค์กร ได้แก่ กลุ่มผู้จัดการประชุม (Convention organization) กลุ่มผู้ซื้อเพื่อจัดเป็นรางวัลให้แก่พนักงานหรือตัวแทนขายของตนที่ทำยอดขายได้ตามเป้าหมายทางการค้า (Incentive travel organization)

1.2 สินค้า (Product) สินค้าทางการท่องเที่ยวแตกต่างจากสินค้าโดยทั่วไป สินค้าบริโภคโดยทั่วไปนั้น ผู้บริโภคสามารถบริโภคสินค้าเป็นหน่วยเดียวได้ แต่สินค้าทางการท่องเที่ยวซึ่งเป็นสินค้าบริการนั้น ผู้บริโภคจะต้องบริโภคสินค้าในหลาย ๆ ส่วนประกอบกันหรือรวมกันเป็น

แบบสำเร็จรูป (Package) องค์ประกอบของสินค้าทางการท่องเที่ยวที่นำไปเสนอขายในตลาด การท่องเที่ยว ได้แก่ สถานที่ท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ระบบสาธารณูปโภคและ การคมนาคมขนส่ง

1.3 ผู้ผลิต (Producer) หรือผู้ขายสินค้าทางการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้ประกอบการที่แบ่ง ออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ ๆ คือ

1.3.1 กลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการที่พัก ผู้ประกอบการ ด้านภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านเครื่องดื่มต่าง ๆ ผู้ประกอบการด้านการนำเที่ยว เช่น บริษัทจัดนำ เที่ยว ฯลฯ ผู้ประกอบการด้านสถานที่ท่องเที่ยว เช่น สวนสามพราน ฟาร์มจระเข้ ฯลฯ ผู้ประกอบการด้านร้านค้าของที่ระลึก และผู้ประกอบการด้านอื่น ๆ ที่ขายบริการเพื่อกิจกรรม ทางการท่องเที่ยว เช่น ร้านเสริมสวย ปิมน้ำมัน ธนาคาร ฯลฯ

1.3.2 ผู้ผลิตในภาครัฐบาลเป็นผู้ผลิตอีกระดับหนึ่งอาจจะเป็นระดับจังหวัด ระดับ ภาค และระดับประเทศ ผู้ผลิตกลุ่มนี้จะขายสินค้าทางการท่องเที่ยวทั้งหมดในขอบเขตที่ตน รับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ที่พักแรม การคมนาคมขนส่ง ฯลฯ และไม่ได้ระบุเจาะจง ว่าเป็นชิ้นใดชิ้นหนึ่งโดยเฉพาะผู้ผลิตในภาครัฐบาลนี้มีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น การท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย กรมป่าไม้ กรมเจ้าท่า เป็นต้น

ในระบบการท่องเที่ยว ตลาดเป็นจุดเริ่มต้นของระบบเพราะการท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้ ก็ต้องขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ซื้อ และคิดตัดสินใจว่าจะซื้อการท่องเที่ยวหรือไม่ เมื่อใด รูปแบบไหน แต่ก่อนที่ผู้ซื้อจะตัดสินใจซื้อได้นั้นก็ต้องมีกระบวนการรับรู้ การเรียนรู้เกิดขึ้น มี การพิจารณาตัวสินค้าหรือบริการพิจารณาผู้ขายประเภทใดที่เขาต้องการจะซื้อ ซึ่งเป็นกระบวนการ ที่สลับซับซ้อน นั่นคือ พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer behavior) ดังนั้น ในการศึกษาตลาดท่องเที่ยว ผู้จัดการตลาดจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

ก. ความต้องการของมนุษย์ (Need) ในตลาดอุตสาหกรรมท่องเที่ยว การตัดสินใจซื้อจะ แตกต่างกันไป เช่น เพื่อการพักผ่อน เพื่อให้สังคมยอมรับ เพื่อการศึกษา เป็นต้น นักจิตวิทยาชื่อ มาสโลว์ (Maslow) ได้แบ่งความต้องการของมนุษย์ โดยเรียงลำดับความต้องการเป็น 5 ชั้น คือ

- ความต้องการทางร่างกายเกี่ยวกับปัจจัย 4
- ความต้องการความปลอดภัย
- ความต้องการการยอมรับและความรัก
- ความต้องการการนับถือจากสังคม
- ความต้องการความสำเร็จสูงสุดของชีวิต

ความต้องการของมนุษย์มีความแตกต่างกันในแต่ละขั้นตอนและความต้องการเหล่านั้น จะเริ่มจากการตรวจสอบสนองต่อความต้องการตามลำดับขั้น ดังนั้น เมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองในเรื่องปัจจัยสี่ เช่น การเข้าพักแรมก็จะต้องการสิ่งตอบสนองเพิ่มขึ้น คือ เข้าพักในสถานที่พักที่ปลอดภัย ในขณะที่บางคนต้องการการเข้าพักโรงแรมที่มีชื่อเสียงเพื่อให้สังคมยอมรับ เป็นต้น

ข. การรับรู้และการเรียนรู้ (Perception and learning) การรับรู้เป็นกระบวนการที่นักท่องเที่ยวติดตามและรับรู้ข้อมูลการท่องเที่ยว แต่ละคนจะมีการรับรู้ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่าง เช่น ลักษณะของสิ่งกระตุ้น สิ่งแวดล้อม และลักษณะเฉพาะบุคคล ส่วนการเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่เกิดขึ้น เมื่อบุคคลได้รับสิ่งกระตุ้นและมีการตอบสนองการเรียนรู้เกิดเจตคติ ความเชื่อถือ และประสบการณ์ในอดีต เช่น เคยเข้าไปใช้บริการในโรงแรมแห่งหนึ่งที่ได้รับการบริการที่ไม่ดีก็เกิดการรับรู้และการเรียนรู้และไม่ซื้อบริการจากสถานที่นั้นอีกต่อไป

ค. การตัดสินใจเลือกซื้อ (Buyer decision) การตัดสินใจซื้อของนักท่องเที่ยวแต่ละคนจะแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

- ปัจจัยทางจิตวิทยา เป็นปัจจัยที่อยู่ภายในของผู้ซื้อ เกิดจากการสั่งสมมาจากครอบครัว สภาพแวดล้อม เช่น การรับรู้ การเรียนรู้ เจตคติ บุคลิกภาพ เช่น เชื่อว่าบริการท่องเที่ยวที่มีราคาสูงจะมีคุณภาพและการให้บริการที่ดี หรือหากสมาชิกในครอบครัวเคยใช้บริการพักโรงแรมแห่งหนึ่งประจำก็เกิดการเรียนรู้ขึ้น

- ความสำคัญของการซื้อ นักท่องเที่ยวมีความต้องการซื้อสินค้าบริการที่แตกต่างกันแล้วแต่ความสำคัญมากหรือน้อย เช่น บางคนซื้อทัวร์แบบเหมาจ่ายอาจให้ความสำคัญในเรื่องที่พักหรือสถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งจ่ายซื้อสินค้าของที่ระลึก เป็นต้น

- ฐานะทางการเงินของนักท่องเที่ยว รายได้ การเก็บออม จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ การพิจารณาจังหวะเวลาการซื้อ จำนวนการซื้อ เช่น การท่องเที่ยวในช่วงนอกฤดูกลาง (Low season) ราคาของสินค้าจะมีราคาถูกลง จำนวนนักท่องเที่ยวก็อาจจะเพิ่มขึ้นกว่าปกติ เป็นต้น

- บุคลิกลักษณะจะมีผลต่อการตัดสินใจและความพึงพอใจในการซื้อ เช่น ผู้ที่มีบุคลิกลักษณะค่อนข้างเก็บตัว เรียบง่าย ไม่ชอบบอกสังคมก็จะชอบความประหยัดไม่ต้องการสถานที่ท่องเที่ยวหรือบริการที่หรูหรา หรือหากเป็นผู้ที่กล้าแสดงออก กล้าเสี่ยงมักจะต้องการท่องเที่ยวแบบผจญภัย เป็นต้น

- ความกดดันด้านเวลา ถ้าผู้ที่มีเวลาก็จะหาข้อมูลและพยายามหาทางเลือกของการบริการให้ดีที่สุด แต่ถ้าไม่มีเวลาหรือเร่งรีบกะทันหันก็จะใช้เวลาในการเลือกบริการน้อยลงไป

- กลุ่มสังคมมีอิทธิพลค่อนข้างมากต่อพฤติกรรมการซื้อ โดยเฉพาะกลุ่มที่เรียกว่ากลุ่มอ้างอิง เพราะมนุษย์ส่วนใหญ่ต้องการให้สังคมยอมรับ จึงต้องใช้สินค้าหรือบริการที่เหมือนกับบุคคลอื่น ๆ ที่อยู่ในสังคมเดียวกัน เช่น การเดินทางไปต่างประเทศบ่อย ๆ เพื่อให้สังคมยอมรับ การใช้บัตรเครดิตตามบุคคลดังในสังคมที่ปรากฏในโฆษณา เป็นต้น

- วัฒนธรรมมีผลต่อความต้องการและการตัดสินใจซื้อ เช่น คนไทยชอบเดินทางไปสถานที่ที่มีอาหารการกินความเป็นอยู่คล้าย ๆ กันในประเทศไทย หรือเพื่อการศึกษาวัฒนธรรมแปลก ๆ เช่น การเดินทางไปประเทศญี่ปุ่น ฮองกง จีน เป็นต้น

2. การเดินทางท่องเที่ยว (Travel) เป็นส่วนประกอบส่วนที่สองของระบบการท่องเที่ยว รูปแบบการท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วยรูปแบบของการเดินทางท่องเที่ยว และส่วนแบ่งทางการท่องเที่ยว ทั้งนี้ เพื่อรองรับผู้ซื้อกลุ่มต่าง ๆ ตลอดจนการจัดการจัดหาพาหนะที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยว นั้นให้เหมาะสมกับกลุ่มท่องเที่ยว นั้นให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ซื้อ

รูปแบบของการเดินทางท่องเที่ยวสามารถจัดแบ่งได้ ดังนี้

2.1 จัดแบ่งตามวัตถุประสงค์ เช่น เพื่อสุขภาพ เพื่อการศึกษา เพื่อศาสนา เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น

2.2 จัดแบ่งตามจุดหมายปลายทาง เช่น การชมปะการังใต้ทะเล การท่องเที่ยวชมเมือง เป็นต้น

2.3 จัดแบ่งตามรูปแบบการท่องเที่ยว เช่น การเดินป่า การล่องแพและการล่องแก่ง เป็นต้น

2.4 การจัดแบ่งตามระยะเวลา เช่น การท่องเที่ยวครึ่งวัน การท่องเที่ยวเต็มวัน หรือการท่องเที่ยวแบบพักค้างคืน เป็นต้น

2.5 จัดแบ่งตามลักษณะรายการ เช่น การท่องเที่ยวแบบเหมาจ่าย การท่องเที่ยวตามความประสงค์เฉพาะบุคคล เป็นต้น

ส่วนแบ่งทางการท่องเที่ยว หมายถึง ส่วนแบ่งตลาดการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการแบ่งตลาดผู้บริโภคที่มีความต้องการคล้าย ๆ กัน ออกเป็นกลุ่ม ๆ แล้วเลือกเข้าไปทำตลาดเฉพาะกับกลุ่มที่เห็นว่ามีความสามารถที่จะทำได้ จากนั้นก็พัฒนาส่วนประสมทางการตลาดเข้าไปเสนอ โดยตลาดกลุ่มเดียวกันมักจะใช้สูตรเดียวกัน ตลาดต่างกลุ่มกันใช้ต่างสูตรกัน ผู้ประกอบการจะต้องจัดบางส่วนตลาดเพื่อประเมินว่าจะเลือกกลุ่มเป้าหมายทางการตลาดอย่างไร เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มนักศึกษา ฯลฯ ส่วนแบ่งตลาดสามารถจัดแบ่งได้ ดังนี้

ก. การจัดแบ่งส่วนตลาดตามอายุของผู้บริโภคหรือที่เรียกว่า การจัดแบ่งตามประชากรศาสตร์ เช่น แบ่งตามอายุเป็นอายุตั้งแต่ 1-5 ปี อายุตั้งแต่ 5-17 ปี อายุตั้งแต่ 18-25 ปี อายุตั้งแต่ 26-35 ปี เป็นต้น แบ่งตามเพศ รายได้ อาชีพ ระดับการศึกษา ศาสนา เชื้อชาติ สัญชาติ ฯลฯ

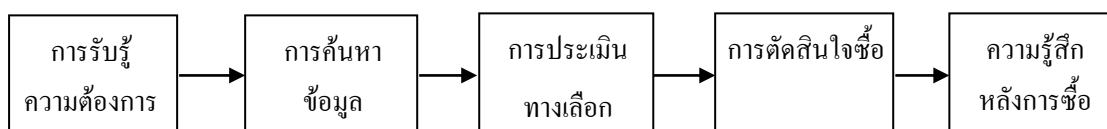
ข. การจัดแบ่งส่วนตลาดตามภูมิศาสตร์ ได้แก่ การแบ่งเป็นพื้นที่ระดับต่าง ๆ เช่น แบ่งเป็นภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือแบ่งตามจังหวัด เมืองใหญ่ ๆ เป็นต้น

ค. การจัดแบ่งส่วนตลาดตามพฤติกรรมศาสตร์ จะแบ่งตามพฤติกรรมของการบริโภคของกลุ่มลูกค้า หรือการตอบสนองที่ผู้บริโภคมีต่อสินค้าหรือบริการนั้น ๆ ตลอดจนจัดแบ่งตามพฤติกรรมอื่น ๆ เช่น ความจงรักภักดีต่อตราหือของสินค้าหรือบริการ เป็นต้น

ง. การจัดแบ่งส่วนตลาดตามลักษณะเชิงจิตวิทยา เป็นการแบ่งตามฐานะทางสังคมของกลุ่มผู้บริโภค เช่น การเลือกใช้สินค้าที่มีราคาแพง สินค้าที่มีคุณภาพ การแบ่งตามลักษณะการอ่านหนังสือ เช่น หนังสือภาษาต่างประเทศ เป็นต้น การแบ่งตามบุคลิกภาพ เช่น บุคลิกภาพของพนักงานในสำนักงาน บุคลิกของคนใช้แรงงาน บุคลิกของบ้าน เป็นต้น หรือแบ่งตามรสนิยมในการใช้สินค้าหรือบริการ เช่น รสนิยมต่อสินค้าที่นำเข้าจากต่างประเทศ หรือสินค้าที่ผลิตในประเทศ เป็นต้น

3. จุดมุ่งหมายปลายทาง (Destination) ประกอบด้วย สิ่งดึงดูดใจและการบริการ หรือที่เรียกว่า “ทรัพยากรการท่องเที่ยว” ซึ่งเป็นสินค้าและบริการของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคถ้าจุดมุ่งหมายปลายทางนั้นมีประโยชน์และมีคุณค่าในสายตาของผู้บริโภค กระบวนการซื้อซ้ำก็อาจเกิดขึ้นในกระบวนการที่สามนี้ได้ นักท่องเที่ยวจะมีรูปแบบหรือขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อที่ยากหรือง่ายแตกต่างกันไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสิ่งดึงดูดใจและบริการการท่องเที่ยว คุณภาพของสินค้าหรือบริการ ราคาหรือความคุ้มค่า ความสะดวกสบาย และสถานการณ์ในขณะที่มีการตัดสินใจซื้อ

กระบวนการซื้อ มี 5 ขั้นตอน ดังนี้

ภาพที่ 2-2 กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (อัจฉิมา เศรษฐบุตร และสายสวรรค์ วัฒนาพานิช, 2536)

3.1 การรับรู้ความต้องการ (Arousal) จุดเริ่มต้นของการซื้อบริการท่องเที่ยว คือ การทำให้เกิดความต้องการ เช่น เห็นภาพดอกซากุระบาน ภาพภูเขาที่เต็มไปด้วยหิมะ น้ำตกและป่าที่อุดมสมบูรณ์ เกิดความต้องการอยากไปเที่ยว อยากไปชม และสัมผัส

3.2 การค้นหาข้อมูล (Information search) เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดความต้องการจะซื้อบริการท่องเที่ยวก็ต้องค้นหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เช่น จากเพื่อน สื่อโฆษณา ตัวแทนการขาย

3.3 การประเมินทางเลือก (Evaluation of alternatives) เมื่อนักท่องเที่ยวได้ข้อมูลข่าวสาร ก็จะเลือกใช้ซื้อสินค้าหรือบริการท่องเที่ยว การประเมินทางเลือกนั้น นักท่องเที่ยวไม่สนใจคุณลักษณะทุกประการของสินค้าแต่ละประเภท จึงต้องแบ่งส่วนตลาดออกเป็นหลาย ๆ กลุ่ม ตามคุณลักษณะหรือประโยชน์ของสินค้าที่นักท่องเที่ยวกลุ่มนั้น ๆ สนใจมากที่สุด เช่น บางคนชอบโรงแรมใกล้ทะเลเพื่อได้พักผ่อน บางคนชอบโรงแรมอยู่ใจกลางเมืองเพื่อการเลือกซื้อสินค้า เป็นต้น นักท่องเที่ยวอาจเลือกโรงแรมโดยดูจากที่ตั้ง ความสะดวก บรรยากาศ ราคา โดยนำข้อมูลแต่ละแห่งมาเปรียบเทียบกัน

3.4 การตัดสินใจซื้อ (Purchase decision) นักท่องเที่ยวต้องตัดสินใจหลายอย่าง เช่น บริการ รูปแบบ จำนวน เวลา ผู้ขาย และราคา เป็นต้น

3.5 ความรู้สึกหลังการซื้อ (Post purchase feeling) ความรู้สึกหลังการใช้บริการมีอยู่ 2 อย่าง คือ พอใจกับไม่พอใจ โดยเฉพาะสินค้าทางการท่องเที่ยว คุณภาพส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับบริการ ซึ่งมาตรฐานได้ยาก หากเกิดความไม่พอใจหลังจากได้รับการบริการ ธุรกิจจำเป็นต้องศึกษาสาเหตุของการไม่พอใจนั้นและพยายามแก้ไขให้ดีขึ้น อย่าปล่อยให้ความไม่พอใจผ่านไปเพราะความไม่พอใจจะถูกถ่ายทอดไปสู่นักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ ในลักษณะปากต่อปาก หรืออาจจะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อครั้งต่อไปของนักท่องเที่ยวคนเดิม อาจเป็นผลเสียต่อภาพพจน์ของธุรกิจในภายหลัง

4. การตลาด (Marketing) เป็นกระบวนการที่มีส่วนประกอบต่าง ๆ หลายอย่าง ได้แก่ การศึกษาวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภค การศึกษาวิจัยสิ่งแวดล้อมทางการตลาด การพัฒนาจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยว การคิดค้นรูปแบบการเดินทางท่องเที่ยวและจุดหมายปลายทางใหม่ ๆ รวมถึงหาวิธีการจูงใจผู้บริโภคให้เกิดความสนใจในการเดินทางท่องเที่ยวมากขึ้น เป็นต้น จากนั้นมีการจัดการทางการตลาด การจัดการกับส่วนประสมทางการตลาดให้เกิดความสมดุลและเหมาะสมกับธุรกิจ เช่น มีการจัดการด้านการจัดจำหน่าย (Distribution) เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลข่าวสารที่เชิญชวนเร้าใจและเป็นข้อมูลที่ถูกต้อง ซึ่งส่งผลต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยวเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการนั้น ๆ

3. องค์ประกอบของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

องค์ประกอบในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2555)

ประกอบด้วย

1. ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว (Tourism resources) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงหลักฐานทางโบราณคดีหรือร่องรอยของสิ่งที่มีชีวิตในยุคต่าง ๆ ซึ่งมนุษย์สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและประกอบกิจกรรมนันทนาการอันนำมาซึ่งความพึงพอใจและความสุขในรูปแบบต่าง ๆ ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ (Natural tourism resources) ได้แก่ อุทยานแห่งชาติวนอุทยาน เขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า สวนพฤกษศาสตร์ สวนรุกขชาติ ส่วนทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น และร่องรอยของประวัติศาสตร์ ได้แก่ หลักฐานทางโบราณคดี ชุมชนโบราณศาสนสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม งานประเพณี วัฒนธรรม สินค้าหัตถกรรมพื้นบ้าน สวนสนุก เป็นต้น สถานที่ท่องเที่ยวเหล่านี้อยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของหน่วยงานภาครัฐหลาย ๆ หน่วยงาน เช่น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงมหาดไทย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีภาคเอกชนที่เป็นบริษัท ห้าง ร้าน เป็นผู้ลงทุนทำธุรกิจในแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างขึ้น

2. ธุรกิจอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (Tourism industries) ได้แก่ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าและบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยตรงเท่านั้น อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะประกอบด้วยธุรกิจที่พักแรม ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจสินค้าและของที่ระลึก ธุรกิจคมนาคมขนส่งและธุรกิจบันเทิงและสันทนาการ

2.1 ธุรกิจที่พักแรม หมายถึง การประกอบธุรกิจการขายบริการที่พักเพื่อคนเดินทางที่ต้องการพักค้าง ซึ่งอาจมีการบริการอาหารและเครื่องดื่มไว้บริการด้วย ที่พักแรมมีหลายประเภท ได้แก่ โรงแรม และที่พักประเภทอื่น ๆ เช่น เกสต์เฮาส์ บังกะโล และสถานที่พักแรมกลางแจ้ง เป็นต้น

2.2 ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่ม หมายถึง ธุรกิจในการให้บริการอาหารและเครื่องดื่มสำหรับคนเดินทาง นักท่องเที่ยว หรือประชาชนทั่วไป ประกอบด้วย

2.2.1 กัตาคารหรือร้านอาหารเดี่ยว ได้แก่ กัตาคาร ร้านอาหารทั่วไปร้านอาหารจานด่วน เป็นต้น

2.2.2 ธุรกิจอาหารและเครื่องดื่มในสถาบัน เช่น ร้านอาหารในโรงแรม

ร้านอาหารในศูนย์การค้า ร้านอาหารในสนามบินและสถานีขนส่งต่าง ๆ การบริการอาหารระหว่างการเดินทางบนเครื่องบิน รถโดยสาร รถไฟ และเรือสำราญ เป็นต้น การบริการจัดอาหารและเครื่องดื่มให้นักท่องเที่ยว เป็นต้น

2.3 ธุรกิจคมนาคมขนส่งเพื่อการท่องเที่ยว ประกอบด้วย

2.3.1 ธุรกิจขนส่งทางบก ได้แก่ ทางรถไฟ รถยนต์ส่วนบุคคล รถเช่า รถโดยสารประจำทาง

2.3.2 ธุรกิจขนส่งทางน้ำ เช่น เรือเดินทะเล เรือสำราญ เรือข้ามฟาก เรือใบ เรือยอร์ช เรือล่องแม่น้ำ เป็นต้น

2.3.3 ธุรกิจขนส่งทางอากาศ เช่น การบินลักษณะเที่ยวบินประจำ เที่ยวบินไม่ประจำ เที่ยวบินเช่าเหมาลำ

2.4 ธุรกิจนำเที่ยว เป็นการจัดหรือการให้บริการ หรือการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการเดินทางที่พัก อาหาร เครื่องดื่ม ทักษนาจรหรือการให้บริการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว อาจขายให้นักท่องเที่ยวโดยตรง หรือขายผ่านตัวแทนธุรกิจท่องเที่ยว หรือการนำบริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวมาขายในลักษณะเหมารวม (Package tour) บริการมัคคุเทศก์

2.5 ธุรกิจจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก ได้แก่ สินค้าช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว ธุรกิจจำหน่ายสินค้าและบริการแก่นักท่องเที่ยวตามห้างสรรพสินค้าและร้านค้าต่าง ๆ รวมถึงร้านปลอดอากร และธุรกิจของที่ระลึก

2.6 ธุรกิจนันทนาการ ประกอบด้วย การให้บริการเพื่อความบันเทิงและเพลิดเพลินสำหรับคนเดินทางหรือนักท่องเที่ยว สวนสนุก ในดัลลัส บาร์ ดิสโก้เทค คาสีโน ธุรกิจกีฬาเพื่อการท่องเที่ยว ธุรกิจจัดประชุมนิทรรศการและการท่องเที่ยวเป็นรางวัล (Meeting Incentive Convention and Exhibition: MICE) เป็นต้น

ทั้งนี้ตามมาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 ธุรกิจท่องเที่ยวหมายรวมถึง

- ธุรกิจนำเที่ยว
- ธุรกิจโรงแรม
- ธุรกิจภัตตาคาร สถานบริการและสถานที่ตากอากาศสำหรับนักท่องเที่ยว
- ธุรกิจขายของที่ระลึกหรือสินค้าสำหรับนักท่องเที่ยว
- ธุรกิจการกีฬาสำหรับนักท่องเที่ยว
- การดำเนินงานนิทรรศการ งานแสดง งานออกร้าน การโฆษณาเผยแพร่ หรือการดำเนินงานอื่นใดโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อชักนำหรือส่งเสริมให้มีการเดินทางท่องเที่ยว

3. องค์ประกอบสนับสนุน ประกอบด้วย ข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยว การรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกในการเข้าเมืองตามท่าอากาศยาน ด้านตรวจคนเข้าเมืองและศุลกากร โครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ระบบไฟฟ้า ประปา สื่อสาร สาธารณสุข ขนส่งสาธารณะ เป็นต้น สถาบันการศึกษาที่ผลิตบุคลากรด้านการท่องเที่ยว สถาบันการศึกษาที่เปิดหลักสูตรนานาชาติสำหรับคนไทยและชาวต่างประเทศ องค์การของรัฐ เช่น กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย องค์การภาคเอกชนที่แสวงหากำไร

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผสมผสานของสินค้าและบริการชนิดต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ผลผลิตทางการท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของการบริการต่าง ๆ เช่น การบริการที่พัก การบริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ การบริการทางการขนส่ง การบริการอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น ดังนั้น อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงแยกออกเป็น 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบหลักและองค์ประกอบเสริม ดังนี้ (กุลวดี ละม้ายเงิน, 2552)

1. องค์ประกอบหลักของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

1.1 นักท่องเที่ยว จัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการท่องเที่ยว เนื่องจากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่คอยบริการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ถ้าหากว่าไม่มีนักท่องเที่ยวก็จะมีไม่มีการท่องเที่ยวเกิดขึ้น หากแหล่งท่องเที่ยวใดมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก จะก่อให้เกิดกิจกรรมและการบริการทางการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

องค์การสหประชาชาติ ได้จัดประชุมว่าด้วยการเดินทางและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ขึ้นที่ กรุงโรม ประเทศอิตาลี เมื่อปี ค.ศ. 1963 ได้กำหนดให้เรียกรวมนักเดินทางทั้งหมดว่า “ผู้มาเยือน” (Visitor) ซึ่งหมายถึง บุคคลที่เดินทางไปยังประเทศใดประเทศหนึ่งที่มีไชที่อยู่อาศัยของตน ด้วยเหตุผลใดก็ตาม ที่มีไชเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ ดังนั้น คำว่า ผู้มาเยือน จึงหมายถึงรวมถึงผู้เดินทาง 2 ประเภท คือ

1.1.1 ประเภทที่ 1 นักท่องเที่ยว (Tourist) คือ ผู้มาเยือนชั่วคราว ที่มาพักอยู่ในประเทศที่มาเยือนอย่างน้อย 24 ชั่วโมง และมีการพักค้างคืนอย่างน้อย 1 คืน แต่ไม่เกิน 1 ปี และจะต้องเป็นการมาเยือนด้วยวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น การติดต่อธุรกิจ การศึกษา การพักผ่อนหย่อนใจ การเยี่ยมญาติมิตร การประชุมสัมมนา การกีฬา เป็นต้น แต่มีไชเดินทางมาเพื่อประกอบอาชีพ หรือหารายได้ หรือไปอยู่ประจำ ได้แก่ ผู้ที่ถือสัญชาติของประเทศนั้น ผู้ที่ไม่มีถิ่นพำนักอยู่ในสถานที่ที่ไปเยือน ผู้ที่เป็นลูกเรือและได้เข้าไปพักค้างคืน

1.1.2 ประเภทที่ 2 นักทัศนาจร (Excursionist) คือ ผู้มาเยือนชั่วคราว ที่เข้าไปอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง และมีได้พักค้างคืน อันได้แก่ ผู้โดยสารเรือสำราญหรือเรือ

เดินสมุทรที่มาแวะพักชั่วคราว หรือผู้มาเยือนที่เดินทางออกจากที่นั้นภายในวันเดียวและผู้ที่เป็น ลูกเรือ ซึ่งมีได้มีถิ่นอาศัย ณ สถานที่นั้น ๆ และแวะพักเพียงชั่วคราวไม่เกิน 24 ชั่วโมง

สำหรับประเทศไทย ตามพระราชบัญญัติการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522 มาตรา 4 ได้กำหนดความหมายของ “ผู้มาเยือน” หมายถึง บุคคลที่เดินทางจากท้องถิ่นที่อยู่อาศัย ปกติของตน ไปยังท้องถิ่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ และด้วยวัตถุประสงค์ที่มีใช้เพื่อ การประกอบอาชีพหรือหารายได้ ซึ่งได้มีการกำหนดคำนิยามของผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว สำหรับเก็บรวบรวมสถิติ โดยมีการปรับให้มีความเหมาะสมกับประเทศไทย และให้สอดคล้องกับ ระยะเวลาสูงสุดที่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพักอาศัยอยู่ในประเทศไทยตาม ข้อกำหนดการตรวจลงตราหนังสือเดินทาง (Visa) ของสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ดังนี้

ก. นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International visitor) คือ ผู้ที่มีถิ่นพำนักถาวร ในราชอาณาจักรไทย เดินทางเข้ามาเพื่อพักผ่อน ศึกษาหาความรู้ เยี่ยมญาติมิตรซึ่งสามารถแบ่ง ออกเป็น 2 ประเภท คือ

- นักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International tourist) คือ นักท่องเที่ยวระหว่าง ประเทศที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทยอย่างน้อย 1 คืน ในแต่ละครั้ง แต่ไม่เกิน 60 วัน

- นักทัศนาจรระหว่างประเทศ (International excursionist) คือ นักท่องเที่ยวระหว่าง ประเทศที่เข้ามาในราชอาณาจักรไทย โดยมีได้ค้างคืน

ข. นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic tourist) คือ บุคคลทุกสัญชาติที่มีถิ่นพำนัก อย่างถาวรในราชอาณาจักรไทย และเดินทางจากที่หนึ่งไปยังที่หนึ่งที่อยู่ภายในราชอาณาจักรไทย เช่น พักผ่อนหย่อนใจ เพื่อการศึกษา เยี่ยมญาติมิตร ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- นักท่องเที่ยวภายในประเทศที่ค้างคืน (Domestic tourist) คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทาง ออกจากที่พักของตนไปท่องเที่ยวภายในประเทศ ไม่น้อยกว่า 1 คืน

- นักทัศนาจรภายในประเทศ (Domestic excursionist) คือ นักท่องเที่ยวภายในประเทศ ที่มีได้พักค้างคืนนอกที่อาศัยในปัจจุบัน

1.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวได้ สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.2.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ได้แก่ สภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ เช่น ทะเล ภูเขา น้ำตก ป่าไม้ ฯลฯ

1.2.2 ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ทรัพยากรท่องเที่ยวทางด้านประวัติศาสตร์และโบราณคดี ด้านสังคมและวัฒนธรรม ด้านบันเทิงและพลัดเพลินซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1.2.2.1 ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านประวัติศาสตร์ เช่น สถานที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ กำแพงเมือง อนุสาวรีย์ ปราสาทต่าง ๆ

1.2.2.2 ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านวัฒนธรรมและสังคม เช่น ความเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละถิ่น ภาษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม งานประเพณีงานหัตถกรรม การแต่งกาย การละเล่นต่าง ๆ ความเชื่อ ทัศนคติและภูมิปัญญาชาวบ้าน

1.2.2.3 ทรัพยากรการท่องเที่ยวด้านบันเทิงและความพลัดเพลิน เช่น สวนสนุก สวนสาธารณะ โรงภาพยนตร์โรงละคร และสวนสัตว์ เป็นต้น

1.3 ธุรกิจใอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คือ ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ซึ่งธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสามารถแบ่งออก ดังนี้

1.3.1 ธุรกิจที่พักแรม

1.3.2 ธุรกิจนำเที่ยว

1.3.3 ธุรกิจบริการอาหารและเครื่องดื่ม

1.3.4 ธุรกิจสินค้าที่ระลึก

1.3.5 ธุรกิจคมนาคมขนส่ง

2. องค์ประกอบสนับสนุนของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

2.1 ข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยว ในปัจจุบันข้อมูลข่าวสารมีความสำคัญต่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก เนื่องจากการได้รับข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยวจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวมีความต้องการเดินทางไปท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น นิตยสาร แผ่นพับ หนังสือ โทรทัศน์ วิทยุ ป้ายโฆษณา นอกจากนี้ ยังมีข้อมูลข่าวสารสำหรับคนในท้องถิ่น เช่น ข่าวสารด้านการตระหนักรู้ภัยสิ่งแวดลอม ข่าวสารด้านความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ข่าวสารด้านการปฏิบัติตนเป็นเจ้าบ้านที่ดี เป็นต้น

2.2 ความปลอดภัยและการอำนวยความสะดวกในการเข้าเมือง ในปัจจุบันปัจจัยสำคัญที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางไปหรือไม่ไปในประเทศใดประเทศหนึ่ง เกิดขึ้นจากความปลอดภัยภายในประเทศนั้น ๆ เช่น มีการก่อการร้าย สงครามกลางเมือง การลอบวางระเบิดในสถานที่สำคัญต่าง ๆ หรือมีสถิติว่าเกิดอาชญากรรมสูง ก็จะทำให้นักท่องเที่ยวไม่เดินทางเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยว อีกด้านหนึ่งที่สำคัญ ก็คือ การอำนวยความสะดวกในการเข้าเมืองเพราะจะเป็น

ปัจจัยแรกที่นักท่องเที่ยวเข้ามาในประเทศไทยแล้วจะเกิดความประทับใจจากการบริการของเจ้าหน้าที่ นักท่องเที่ยวจะสัมผัสได้จากการให้การต้อนรับที่ดี เช่น สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ท่าอากาศยานระหว่างประเทศ เป็นต้น

2.3 โครงสร้างพื้นฐาน เป็นองค์ประกอบที่สนับสนุนทางการท่องเที่ยวที่ทำให้การท่องเที่ยวสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี อันประกอบไปด้วย ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ระบบขนส่งสาธารณะ ระบบสาธารณสุข ระบบการสื่อสาร องค์ประกอบเหล่านี้เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญ และสามารถทำให้การท่องเที่ยวเชื่อมโยงกันได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

2.4 การสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐบาลและหน่วยงานเอกชน ภาครัฐบาลจะต้องมีการประสานความร่วมมือกันในการให้นโยบาย กระตุ้นและส่งเสริมในการประกอบธุรกิจของเอกชนและการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ ภาคเอกชน ก็จะดำเนินงานในด้านสินค้าและบริการของตนเองให้มีประสิทธิภาพและคุณภาพ เป็นที่น่าเชื่อถือต่อนักท่องเที่ยว

4. รูปแบบการท่องเที่ยว

สุวัฒน์ จูฑากรณ์ และจริญญา เจริญสุขใส (2550) ได้กล่าวไว้ว่า การท่องเที่ยวมีมากมายหลายรูปแบบด้วยกัน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างในการจัดแบ่งรูปแบบของการท่องเที่ยว และวัตถุประสงค์ของการจัดแบ่ง ในที่นี้สามารถรวบรวมรูปแบบของการท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบใหญ่ คือ

1. รูปแบบของการท่องเที่ยวตามสภาพภูมิศาสตร์การเดินทาง และถิ่นพำนักของนักท่องเที่ยว การจัดแบ่งรูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะนี้จะเป็นการจัดแบ่งเพื่อเก็บข้อมูลของการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ ตลอดจนการนำมาใช้ในการวางแผนและเพื่อศึกษาผลได้จากทางเศรษฐกิจที่เกิดจากนักท่องเที่ยวที่มีถิ่นพำนักต่างกัน สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 การท่องเที่ยวระหว่างประเทศ (International tourism) คือ การเดินทางไปท่องเที่ยวยังต่างประเทศ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหารายได้ในประเทศนั้น ๆ ทั้งนี้ จะต้องผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมือง พิธีการศุลกากร รูปแบบของการท่องเที่ยวสามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1.1.1 การท่องเที่ยวขาออก (Outbound tourism) คือ การเดินทางออกจากประเทศที่เราพำนักอยู่ถาวรออกไปยังประเทศอื่น

1.1.2 การท่องเที่ยวขาเข้า (Inbound tourism) คือ การเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของบุคคลที่มีถิ่นพำนักถาวรอยู่ในประเทศนั้น ๆ

1.2 การท่องเที่ยวภายในประเทศ (Internal tourism) คือ การท่องเที่ยวที่มีภูมิศาสตร์เฉพาะภายในอาณาเขตของแต่ละประเทศนั้น ๆ โดยหมายรวมถึง การเดินทางท่องเที่ยวของบุคคลทั้งที่มีถิ่นพำนักถาวรและไม่ถาวรภายในประเทศนั้น จากนิยามดังกล่าว จึงพอสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวในลักษณะนี้เกิดขึ้นจากการเดินทางของบุคคล 2 กลุ่ม คือ

1.2.1 นักท่องเที่ยวภายในประเทศ (Domestic tourist) คือ บุคคลที่เดินทางอยู่ภายในประเทศที่เป็นถิ่นพำนักถาวรของตน เช่น คนไทยที่มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทย และเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศไทย

1.2.2 นักท่องเที่ยวขาเข้า (Inbound tourist) คือ บุคคลที่เดินทางจากถิ่นพำนักถาวรของตนไปอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งครอบคลุมนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ 3 กลุ่ม คือ นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ นักท่องเที่ยวโพ้นทะเล และนักท่องเที่ยวที่มีที่พักชั่วคราวในต่างประเทศ ที่มีใช้ถิ่นฐานเดิมของตนเองแล้วเดินทางไปเที่ยวยังประเทศอื่น ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

จากความหมายรูปแบบการท่องเที่ยว ดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ มีความเกี่ยวข้องกับกลุ่มนักท่องเที่ยว ระหว่างประเทศ 3 ประเภท (สุวัฒน์ จูฑากรณ์ และจริญญา เจริญสุขใส, 2550) คือ

ก. นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (Foreigner) หมายถึง ชาวต่างชาติที่ไม่ได้มีถิ่นพำนักถาวรในประเทศที่ตนเดินทางไปท่องเที่ยว เช่น นักท่องเที่ยวชาวอเมริกันที่เดินทางมาเที่ยวประเทศไทย หรือนักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางไปเที่ยวประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ข. นักท่องเที่ยวโพ้นทะเล (Overseas tourist) หมายถึง นักท่องเที่ยวที่เคยมีถิ่นพำนักอยู่ในอีกประเทศหนึ่ง แล้วย้ายถิ่นพำนักหรือไปศึกษาต่อ หรือไปทำงานยังอีกประเทศหนึ่ง เดินทางกลับมาเที่ยวยังประเทศถิ่นพำนักเดิม เช่น คนไทยที่ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา เดินทางกลับมาเที่ยวประเทศไทย เราเรียกนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ว่า “คนไทยโพ้นทะเล” (Overseas Thai) หรือคนอเมริกันที่มาทำงานในประเทศไทยแล้วเดินทางกลับไปเที่ยวประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

ค. นักท่องเที่ยวที่มีถิ่นพำนักชั่วคราวในต่างประเทศที่ไม่ใช่ถิ่นฐานเดิมของตน (Expatriate) แล้วเดินทางไปท่องเที่ยวยังประเทศอื่น เช่น ชาวอเมริกันที่ไปทำงานในสิงคโปร์แล้วเดินทางมาเที่ยวประเทศไทย หรือคนไทยที่ไปทำงานสิงคโปร์ แล้วเดินทางไปเที่ยวประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

2. รูปแบบของการท่องเที่ยวตามวัตถุประสงค์ของการเดินทาง สามารถจัดแบ่งออกเป็น 3 รูปแบบ คือ

2.1 การท่องเที่ยวเพื่อความเพลิดเพลินและการพักผ่อน เป็นการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการหลีกเลี่ยงความจำเจของการใช้ชีวิตประจำวัน และต้องการหาประสบการณ์ใหม่ เดินทางไปยังสภาพแวดล้อมใหม่ๆ หรือเดินทางเพื่อต้องการหลีกเลี่ยงสภาพอากาศภายในประเทศของการท่องเที่ยวรูปแบบนี้เป็นวัตถุประสงค์ขั้นพื้นฐานของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ (Mass tourism)

2.2 การท่องเที่ยวเพื่อวัตถุประสงค์ทางธุรกิจ คือ การเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือการทำงาน และมีวัตถุประสงค์รองคือการใช้เวลาว่างในสถานที่ที่ไปทำงานด้วย การท่องเที่ยวลักษณะนี้สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.2.1 การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจโดยทั่วไป (Regular business travel)

หมายถึง การเดินทางไปติดต่อประสานงาน การเซ็นสัญญา โดยอาจมีระยะเวลาพักผ่อน 2-3 วัน เช่น นักธุรกิจชาวออสเตรเลียเดินทางมาเซ็นสัญญาเป็นหุ้นส่วนในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์หรือตัวแทนขายประกันเดินทางไปเยี่ยมลูกค้า เป็นต้น

2.2.2 การท่องเที่ยวเพื่อการประชุมนานาชาติ (Meeting incentive convention and exhibition) การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล และการท่องเที่ยวเพื่อการจูงใจหรือการจูงใจ คือ การท่องเที่ยวทั้ง 4 รูปแบบ ที่กล่าวมานี้ จะมีความสัมพันธ์กัน เช่น การเดินทางไปประชุมสัมมนา ก็อาจจะมีการจูงใจหรือการจูงใจร่วมด้วย หรือผู้ที่เดินทางแบบการท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล ก็อาจจะเข้าร่วมประชุมสัมมนาด้วยก็ได้ เพราะฉะนั้นกิจกรรมทั้ง 4 ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ในปัจจุบันได้มีการสนับสนุนการท่องเที่ยวรูปแบบดังกล่าวอย่างกว้างขวาง ทั้งภาครัฐและเอกชน เนื่องจากได้สังเกตเห็นความสำคัญถึงรายได้และภาพลักษณ์ด้านการท่องเที่ยวทั้งในระยะสั้นและในระยะยาว เนื่องจากกลุ่มผู้เดินทางเหล่านี้จะมีการศึกษาสูง ถ้าเดินทางไปติดต่อธุรกิจหรือประชุมสัมมนาที่ประเทศใดแล้ว เกิดความประทับใจ ก็อาจจะกลับมาท่องเที่ยวอีก

2.3 การท่องเที่ยวเพื่อความสนใจพิเศษ (Special interest tourism) เกิดขึ้นจากการที่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มคิดว่า การเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมบรรยากาศบ้านเมือง หรือชมธรรมชาติไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่เพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวได้ ดังนั้น จึงมีการคิดรูปแบบการท่องเที่ยวขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวหลายรูปแบบ เช่น

2.3.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Eco tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังจะยกตัวอย่างของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น การเดินป่าชมธรรมชาติ การศึกษาพันธุ์พืชในอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น

2.3.2 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวที่มุ่งความสนใจกิจกรรมการเกษตร หรือสภาพแวดล้อมทางการเกษตรเป็นหลัก เช่น การเที่ยวชมสวนผลไม้ตามฤดูกาล และการเที่ยวไร่ชา เป็นต้น

2.3.3 การท่องเที่ยวชุมชน (Community tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อศึกษาถึงการดำรงชีวิต ความเชื่อ หรือความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนนั้น ๆ

2.3.4 การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบพิเศษที่มีกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถของนักท่องเที่ยว เช่น ไต่หน้าผา ล่องไพร ล่องแก่งตามแม่น้ำที่มีความลึกและไหลเชี่ยว เป็นต้น

2.3.5 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปรักษาอาการเจ็บป่วย หรือฟื้นฟูสุขภาพ เช่น สถานที่อาบน้ำแร่ สถานที่ออกกำลังกาย การนวดแผนโบราณ และการทำสปา เป็นต้น

2.3.6 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และศิลปวัฒนธรรม (Cultural and historical tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อไปศึกษาหาความรู้และชมความงดงามของโบราณสถานและโบราณวัตถุ แหล่งโบราณคดี หรือสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรมที่สามารถสะท้อนถึงวิถีชีวิตคนในท้องถิ่นแหล่งท่องเที่ยววนั้น ๆ

2.3.7 การท่องเที่ยวชมงานประเพณี (Traditional tourism) หมายถึง เดินทางท่องเที่ยวเพื่อร่วมงานประเพณีในท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งชาวบ้านที่อยู่ในท้องถิ่นเป็นผู้จัดขึ้น เช่น ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีบุญบั้งไฟ เป็นต้น

3. รูปแบบการท่องเที่ยวตามลักษณะการจัดการเดินทางการท่องเที่ยวลักษณะนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ

3.1 การท่องเที่ยวแบบหมู่คณะ จะเป็นการท่องเที่ยวแบบซื้อรายการนำเที่ยวสำเร็จรูป หรือที่เรียกว่า Package tour จากบริษัทนำเที่ยว และจะต้องมีจำนวนนักท่องเที่ยว 11 คนขึ้นไป ที่จะมีการรวมราคาค่าใช้จ่ายทั้งหมดของการเดินทางไว้แล้ว การเดินทางรูปแบบนี้จะทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายได้มาก ทั้งยังมีเพื่อนร่วมทาง มีการวางแผนในการเดินทางอย่างสะดวกและรวดเร็ว มีความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร เนื่องจากมีมัคคุเทศก์คอยดูแลในหมู่คณะ หรืออาจจะได้รับสิทธิพิเศษต่าง ๆ ในสถานที่ที่จะเปิดให้เข้าชมเป็นหมู่คณะเท่านั้น โดยเราจะได้รับการอำนวยความสะดวกจากบริษัทนำเที่ยวทั้งหมด

3.2 การท่องเที่ยวแบบอิสระ (Foreign Individual Tourism: FIT) จะเป็นการเดินทางท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะต้องวางแผนจัดการการเดินทางด้วยตนเองทุกอย่าง การท่องเที่ยวรูปแบบ

นี้จะมีความเป็นส่วนตัวสูง และสามารถเข้าไปศึกษาแหล่งท่องเที่ยวได้ลึกซึ้งมากกว่าการที่ไปเป็นหมู่คณะ

รูปแบบการท่องเที่ยวในประเทศไทย การท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มีพัฒนาการมาตั้งแต่ พ.ศ. 2467 สมัยพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ครั้งทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการรถไฟ ซึ่งในครั้งนั้นการท่องเที่ยวในประเทศไทย ยังเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมธรรมชาติและสถานที่ราชการ หรือสถานที่สำคัญที่ทางชาวต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทยสร้างขึ้น แต่เมื่อประมาณ 10 ปี ที่ผ่านมาจากองค์การท่องเที่ยวโลก (www.unwto.org) ได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวได้ 3 รูปแบบหลัก ได้แก่ 1) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural based tourism) 2) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism) และ 3) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special interest tourism) ซึ่งแต่ละรูปแบบสามารถสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural based tourism) ประกอบด้วย

1.1 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine ecotourism) หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

1.3 การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่เป็น หินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศักยภาพธรรมชาติของหิน ดิน แร่ต่าง ๆ และฟอสซิล ได้ความรู้ได้มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์ เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

1.5 การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตก จันทรุปราคา และการดูดาวจันทรคติ ที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล มีความรู้ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้นบนพื้นฐาน

การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

2. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism) ประกอบด้วย

2.1 การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

2.2 การท่องเที่ยวงานชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and traditional tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพ พิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้มีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

2.3 การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural tourism/ village tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษมีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้คู่ผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

3. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special interest tourism) ประกอบด้วย

3.1 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิถีการรักษาสุขภาพกายใจได้รับความเพลิดเพลิน และสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

ที่ยั่งยืน หนึ่ง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (Health beauty and spa)

3.2 การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หากความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิตมีการฝึกทำสมาธิเพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น การทำอาหารไทยการนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้างและเป็นความรู้อันเป็นต้น

3.3 การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์หรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้านวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวกูย หมู่บ้านชาวกระเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นต้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.4 การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจ ในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สนุกเกอร์ กระดาน ได้คลื่นและสกีน้ำ เป็นต้น ให้ได้รับความเพลิดเพลินความสนุกสนานตื่นเต้น ได้รับประสบการณ์และความรู้ใหม่เพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

3.5 การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure travel) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวเขาไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

3.6 การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home stay & farm stay) หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสีงแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

3.7 การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long stay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบ้านปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิต คือ

การท่องเที่ยว โดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย 3-4 ครั้งต่อปี คราวละนาน ๆ อย่างน้อย 1 เดือน

3.8 การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive travel) หมายถึง การจูงใจให้แก่อำนาจลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้าชิ้น ๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้าผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องสำอาง จากภูมิภาคหรือจังหวัดต่าง ๆ ที่สามารถขายสินค้าประเภทนั้นได้มากตามที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศตั้งเป้าหมายไว้เป็นการให้รางวัลและจูงใจให้รางวัลและจูงใจให้รางวัล โดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พักและค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับผู้ร่วมเดินทาง เป็นการจูงใจการพักผ่อนตั้งแต่ 2-7 วัน เป็นรายการนำเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ อาจเป็นรายการนำเที่ยวแบบผสมผสาน หรือรายการนำเที่ยวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

3.9 การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE หมายถึง M = Meeting/ I = Incentive/ C = Conference/ E = Exhibition) เป็นการจูงใจให้แก่อำนาจลูกค้าของผู้ที่จัดประชุม มีรายการจูงใจเที่ยวก่อนการประชุม (Pre-tour) และการจูงใจการนำเที่ยวหลังการประชุม (Post-tour) โดยการจูงใจรายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุมโดยตรง หรือสำหรับผู้ร่วมเดินทางกับผู้ประชุม (สามีหรือภรรยา) อาจเป็นรายการท่องเที่ยววันเดียว หรือรายการเที่ยวพักผ่อน 2-4 วัน โดยคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหารและบริการท่องเที่ยว

3.10 การท่องเที่ยวแบบผสมผสานเป็นอีกรูปแบบหนึ่ง ที่ผู้จัดการการท่องเที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจูงใจการนำเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ 2-7 วัน หรือมากกว่านั้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (Eco-agro tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (Agro-historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัย (Eco-adventure travel) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (Geo-historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม (Agro-cultural tourism) เป็นต้น (วาริชต์ มัชฌมบุรุษ, ม.ป.ป.)

ตอนที่ 2 การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

1. ความหมายการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

สุรเชษฐ์ เศรษฐมาต (2535 อ้างถึงใน นฤชิต ดีพร้อม, 2549) กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure tourism) หมายถึง การเดินทางโดยนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบการเข้าร่วมกิจกรรมที่อาศัยความทรหดอดทน เสี่ยงภัย ตามสถานที่ห่างไกลที่มีชื่อเสียงด้านความงาม และองค์ประกอบของธรรมชาติ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545 อ้างถึงใน ปัญญา เทียนนาวา, 2554) กำหนดว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวที่ชอบแสวงหาความตื่นเต้นและแปลกใหม่ ในสภาพธรรมชาติที่ห่างไกลความเจริญและมีความลำบากในการเข้าถึง เช่น การเดินป่า การปีนเขา จัดอยู่ในประเภทของนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ประเภทผจญภัย ซึ่งจำแนกตามระดับความสนใจในธรรมชาติ ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบผจญภัยก็องอนุรักษ์ธรรมชาติ (Soft adventure tourism) จะมีกิจกรรมค่อนข้างชัดเจน คือ มีเป้าหมายหลักในการได้มีโอกาสประกอบกิจกรรมที่มีความท้าทายหรือเสี่ยงภัย การใช้พลังกำลัง การได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ส่วนเป้าหมายรองคือการได้ชื่นชมธรรมชาติ การเรียนรู้คุณค่าเชิงการท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการล่องแก่ง พายเรือแคนู คายัค และปีนหน้าผา เป็นต้น

นิศา ชัชกุล (2547) ให้ความหมาย การท่องเที่ยวผจญภัย หมายถึง กิจกรรมการเดินทางจากถิ่นที่อยู่จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง โดยมีเหตุจูงใจเพื่อการพักผ่อน เพื่อความเพลิดเพลิน เพื่อสุขภาพ เพื่อการกีฬา หรือเพื่อการศึกษา หรือเหตุจูงใจอื่น ๆ และในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว อาจจะมีเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นหรือต้องเผชิญหน้าหรือทำทาบกับการเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้น โดยผู้เดินทางอาจจะคาดการณ์ได้หรือคาดการณ์ไม่ได้ว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งผู้เดินทางท่องเที่ยวประเภทนี้ จะต้องมีการเตรียมการอย่างดี มีผู้นำที่มีประสบการณ์ และตั้งอยู่ในความไม่ประมาทเพราะอาจเกิดอันตรายได้ เช่น ทัวร์เดินป่า นักท่องเที่ยวจะได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ชมต้นไม้ ดอกไม้ หรือสัตว์ป่า ได้ออกกำลังกายเดินผ่านป่า ผ่านภูเขา ล่องแม่น้ำ ได้ศึกษาธรรมชาติในป่า และบางครั้งอาจจะเดินหลงป่า มีฝนตกหนัก น้ำป่าไหลหลาก หลงทาง ลื่นหกล้ม แมลงหรือสัตว์กัดต่อย ฯลฯ

Swarkbrooke, Beard, Leckie, and Pomfret (2003) กล่าวว่า กิจกรรมผจญภัย (Adventure activities) เป็นกิจกรรมที่ผู้ประกอบกิจกรรมได้สัมผัสกับสถานการณ์ที่ตนเองไม่รู้ ไม่คาดคิด ได้สัมผัสกับความตื่นเต้น ท้าทาย ความเสี่ยง ทำให้รู้สึกว่าได้รับคุณค่าจากประสบการณ์ที่ได้พบเจอ เช่น ได้พัฒนาทักษะในการประกอบกิจกรรม การได้ประยุกต์ใช้ทักษะที่ตนเองมีกับกิจกรรมที่ทำให้ซึ่งความรู้สึกได้ผจญภัยจะไม่เท่ากันจะแตกต่างกันไปตามแต่ละบุคคล โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ได้แก่ การรับรู้ส่วนบุคคล ทักษะ อารมณ์ และสภาพร่างกาย เป็นต้น

การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบพิเศษที่มีกิจกรรมที่ท้าทายความสามารถของนักท่องเที่ยว เช่น ไต่หน้าผา ล่องไพร ล่องแก่งตามแม่น้ำที่มีความลึกและไหลเชี่ยว เป็นต้น (สุวัฒน์ จูชากรณ์ และจริญญา เจริญสุขใส, 2550)

ปัญญา เทียนนาวา (2554) กล่าวว่า การท่องเที่ยวแบบผจญภัย หมายถึง การท่องเที่ยวที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมชื่นชอบเข้าร่วมกิจกรรมที่อาศัยความทรหดอดทน เสี่ยงภัย ตามสถานที่ห่างไกล ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ มีชื่อเสียงด้านความงามและองค์ประกอบของธรรมชาติ

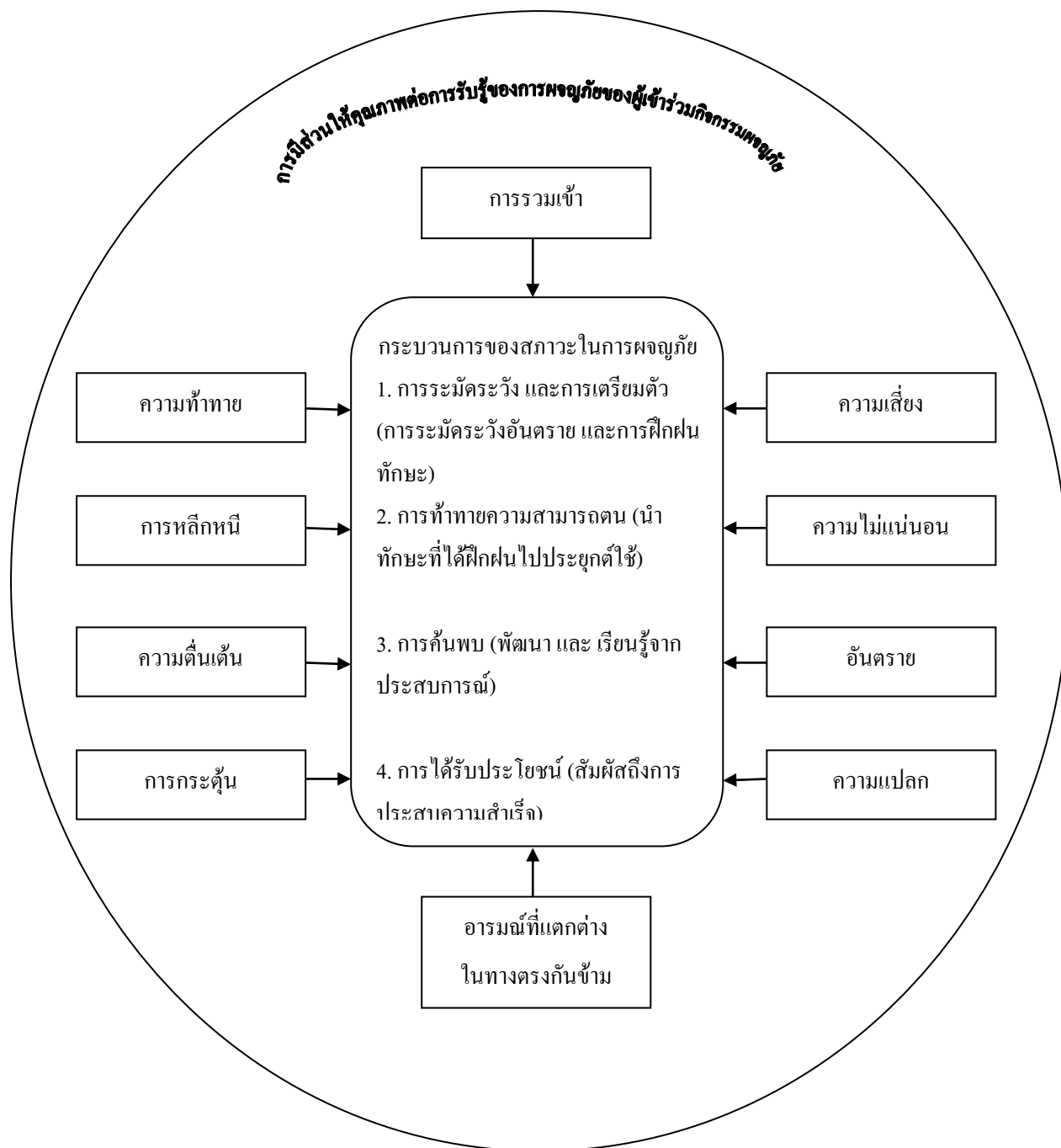
ภาพรวมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ (กิ่งกนก เสาวกวางศ์, 2556)

1. การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยเพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ (Intellectual adventure) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยประเภทนี้เป็นการเดินทางไปยังที่แห่งหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาประสบการณ์ ความรู้ และพัฒนาตนเอง เช่น การเดินทางเพื่อศึกษาหาความรู้ การเข้าค่ายพักแรม การเที่ยวชมพิพิธภัณฑ์ หรือไปยังสถานที่ที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้ความรู้และสามารถนำมาพัฒนาตนเองได้

2. การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยเพื่อพัฒนาอารมณ์ (Emotional adventure) การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยนี้เป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อมีจุดมุ่งหมายในการทำให้เกิดอารมณ์สุข ซึ่งอาจจะเป็นทั้งในทางบวก และทางลบก็ได้ ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการพนัน การทำกิจกรรมที่เต็มไปด้วยความเสี่ยง ซึ่งอะไรก็ตามที่ทำแล้วก่อให้เกิดอารมณ์สุขนั้นถือเป็นการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในรูปแบบนี้

3. การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยเพื่อยกระดับจิตใจ (Spiritual adventure) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อยกระดับและขัดเกลาจิตใจ และจิตวิญญาณให้มีความสุขสงบที่แท้จริง การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยในรูปแบบนี้เป็นการท่องเที่ยวในเชิงศาสนาเสียเป็นส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติธรรม การเข้าร่วมพิธีฮัจจ์ เป็นต้น

การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยเป็นการเปิดประสบการณ์การท่องเที่ยวอย่างแท้จริง ซึ่งประสบการณ์ กระบวนการ และลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยนั้นสามารถอธิบายได้ดังภาพ ดังนี้

ภาพที่ 2-3 ประสบการณ์-กระบวนการ และลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Swarkbrooke et al., 2003)

การจัดการการท่องเที่ยวผจญภัย

โดยทั่วไป ลักษณะของการจัดการท่องเที่ยวผจญภัยคล้ายกับการจัดการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นแต่ต่างกันในเรื่องของความต้องการกลุ่มนักท่องเที่ยว กิจกรรมที่จัดหรือนำเสนอแก่นักท่องเที่ยว และการเตรียมการอุปกรณ์ต่าง ๆ การจัดการท่องเที่ยวผจญภัยอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การท่องเที่ยวผจญภัยแบบทัวร์สำเร็จรูป (Package tour)

การจัดการท่องเที่ยวแบบนี้บริษัทนำเที่ยวจะจัดโปรแกรมไว้ล่วงหน้า โดยกำหนดวันเวลาในการออกเดินทาง สถานที่ที่จะพักแรมและกิจกรรม รวมทั้งพาหนะที่ใช้ในการท่องเที่ยวอาจมีตั้งแต่ 2 วัน 1 คืน ไปจนถึง 7 วัน 6 คืน ซึ่งแต่ละบริษัทจะจัดเส้นทางไว้หลาย ๆ เส้นทาง เพื่อให้นักท่องเที่ยวเลือกได้ตามใจชอบ

2. การท่องเที่ยวผจญภัยแบบพิเศษ (Special tour)

เป็นการจัดการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากนักท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดเส้นทาง สถานที่วันเวลาเอง ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวประเภทนี้จะเป็นกลุ่มของผู้ที่มีความสนใจเป็นพิเศษเฉพาะทาง เช่น ทัวร์มาตุภูมิ ศึกษาเรื่องของแมลง ศึกษาทางด้านพฤกษศาสตร์ หรือศึกษาวัฒนธรรมชาวเขา เป็นต้น การจัดทัวร์แบบนี้ทางบริษัทนำเที่ยวจะจัดกิจกรรมคล้ายกับแบบแรกเข้าไปในโปรแกรม และจัดหามัคคุเทศก์ที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน แต่ราคาค่าบริการมักจะแพงกว่าแบบแรก

2. รูปแบบของการท่องเที่ยวผจญภัย

ตามที่การท่องเที่ยวได้ให้ความหมายและลักษณะของการท่องเที่ยวผจญภัยที่นิยมกันมากในประเทศไทย คือ การพายเรือ ล่องแก่ง ปีนหน้าผา/ ไร่เขา จีจรรย์ยานภูเขา (Mountain biking) ซึ่งรูปแบบการท่องเที่ยวผจญภัยสามารถจำแนกได้ ดังนี้ (นิศา ชัชกุล, 2547)

1. การท่องเที่ยวผจญภัยทางบก ซึ่งมีการเดินป่า (รวมการนั่งช้างและส่องสัตว์ด้วย เพราะเหตุผลที่ว่าในการเดินป่าส่วนใหญ่จะมีกิจกรรมเหล่านี้ที่นักท่องเที่ยวหรือนักเดินป่าล่องไพรนิยมกระทำ) การดูนกและดูผีเสื้อ การเที่ยวถ้ำ การปีนหน้าผาหรือไร่เขา การจีจรรย์ยานเสือภูเขา

2. การท่องเที่ยวทางน้ำหรือทางทะเลโดยเรือชนิดต่าง ๆ โดยเฉพาะสิ่งที่ชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความนิยมกันมากในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในประเทศไทย คือ การล่องแก่ง การพายเรือคายัคหรือแคนู และเรือใบ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การท่องเที่ยวผจญภัยทางบก

1.1 เดินป่า (Trekking) การท่องเที่ยวเดินป่า หรือที่เรียกโดยทั่วไปว่า ทัวร์ป่า หมายถึง การเข้าไปเที่ยวชม หรือศึกษาหาความรู้หาประสบการณ์เกี่ยวกับธรรมชาติ รวมถึงการพักผ่อนหย่อนใจและการผจญภัยต่าง ๆ โดยใช้ทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้แก่ ป่า ภูเขา ดันน้ำ ลำธาร พืช สัตว์ และชีวิตความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น

การท่องเที่ยวเดินป่า ประกอบด้วยการท่องเที่ยวเพื่อชมธรรมชาติและศึกษา วัฒนธรรมท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับสภาพภูมิประเทศและขนบธรรมเนียม ประเพณีของคนในท้องถิ่น โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ อาทิเช่น การเดินเท้า จีเอ็มมา นั่งช้าง ดูนก คู่มือเสื้อ ส่องสัตว์ การตั้งค่ายพักแรมในป่า และการพักแรมตามหมู่บ้านชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ในระหว่าง การเดินทาง

การนั่งช้าง เป็นกิจกรรมหนึ่งที่นักท่องเที่ยวมักจะมี ความตื่นเต้น ตื่นตา ตื่นใจ ที่จะ ลองประสบการณ์ใหม่เพื่อการท่องเที่ยว ตามปกติการนั่งบนหลังช้าง นักท่องเที่ยวมักจะประสบ ปัญหาในการทรงตัวในขณะที่ช้างเดินและการจัดขบวนของกิ่งไม้ระหว่างการเดินทาง ดังนั้น เพื่อ ความปลอดภัยในการนั่งช้างจึงไม่ควรนั่งช้างตามลำพัง ควรเชือกฟางและปฏิบัติตัวตามคำแนะนำของ ความรู้ช้าง เช่น ไม่ส่งเสียงจนเกินเหตุ อาจสร้างความตกใจให้กับช้าง ห้ามให้อาหารหยอกล้อ หรือ ถ่ายภาพกับช้างที่ไม่มีควาญช้างดูแลอย่างใกล้ชิด ฯลฯ นอกจากนี้ ต้องเตรียมตัวให้พร้อม เช่น แต่งกายให้เหมาะสม คล่องตัว สวมรองเท้าที่ใส่สบาย ควรสวมหมวกกันแดด เป็นต้น

การส่องสัตว์ เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่มักจะเกิดควบคู่กับการเดินป่า ซึ่งในอดีต การส่องสัตว์กับการล่าสัตว์เป็นสิ่งที่นักนิยมไพรรู้จักกันดี โดยเฉพาะในประเทศไทยและ ฝรั่งเศส ที่เริ่มจากการเข้าป่าเพื่อล่าสัตว์เป็นเกมกีฬาชนิดหนึ่งของขุนนางชั้นสูง แต่กิจกรรมนี้ไม่ ค่อยเป็นที่แพร่หลายในประเทศไทย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เสี่ยงอันตรายหลายประการ เช่น เกิด อุบัติเหตุยิงกันเอง หรือพบสัตว์ที่ดุร้าย เช่น เสือ ช้าง ทำร้ายเอา และมีการต่อต้านจากนักท่องเที่ยวที่ ชอบท่องเที่ยวหาความสงบ ความเพลิดเพลินใจจากธรรมชาติโดยวิธีการรูปแบบอื่น ๆ โดยกล่าวว่า การส่องสัตว์เป็นการเข้าไปรบกวนชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์ และทำให้สัตว์เหล่านั้นแตกตื่น มากกว่ากิจกรรมเที่ยวป่ารูปแบบอื่น เช่น การส่องสัตว์โดยใช้แสงไฟจากรถยนต์ ไร่ ไร่ก็ตาม การส่องสัตว์จัดเป็นกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยวผจญภัยสำหรับนักเดินป่าที่ชอบศึกษาชีวิตของสัตว์ป่า

1.2 การดูนก เป็นงานอดิเรกหรือกิจกรรมที่ให้ความเพลิดเพลิน ให้ความสุขและ ผ่อนคลายความตึงเครียดจากการทำงานหรือสภาพแวดล้อมที่จำเจ เมื่อมีโอกาสอยู่ในสภาพธรรมชาติ ที่สวยงามมีอากาศบริสุทธิ์และเสริมสุขภาพให้แข็งแรง ก็จะนำไปสู่การรู้จักธรรมชาติสิ่งแวดล้อม รอบ ๆ ตัวตลอดจนชีวิตและพฤติกรรมของนกชนิดต่าง ๆ ประโยชน์ของนกที่มีต่อมนุษย์และ ธรรมชาติ การดูนกยังช่วยสร้างความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของชีวิตในธรรมชาติทั้งหมด ซึ่งจะช่วยให้เราตระหนักถึงคุณค่าของนกและธรรมชาติ

1.3 การดูผีเสื้อ ประโยชน์การดูผีเสื้อก็เช่นเดียวกับการดูนกที่มีคุณค่า ได้สัมผัสกับ สิ่งที่สวยงามเพิ่มความงามให้ธรรมชาติ การเรียนรู้ชีวิตผีเสื้อนั้นจะทำให้ได้เห็นความสำคัญและ

คุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติมากยิ่งขึ้นได้รับความสุข ความเพลิดเพลิน และบางครั้งต้องอาศัยความอดทนเฝ้ารอ การดูแลผู้ลี้ภัยมักเป็นกิจกรรมที่กระทำได้พร้อมกับการท่องเที่ยวผจญภัยรูปแบบอื่น ๆ เช่น ในขณะที่เดินป่า หรือขณะที่เฝ้าดูนก

1.4 เทียวถ้ำ ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมการผจญภัยอย่างเต็มรูปแบบที่เดียว เพราะนอกจากจะต้องพบสภาพอันหลากหลาย ภายในถ้ำไม่มีไฟฟ้า (ปัจจุบันมีการจัดการท่องเที่ยวสะดวกสบายขึ้นโดยต่อกระแสไฟเข้าไป แต่ส่วนใหญ่ในประเทศไทยมีระบบการจัดการที่ไม่ดี ทำให้ไม่เป็นธรรมชาติและความสวยงามของธรรมชาติสูญหายไป มองเห็นสายไฟ หลอดไฟ เสาไฟอย่างชัดเจน) บางช่วงของถ้ำอากาศไม่ถ่ายเท และถ้ำบางแห่งมีค้างคาวอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากทำให้เกิดกลิ่นมูลค้างคาว และอาจจะมีสัตว์เลื้อยคลานอาศัยอยู่ หรืออาจจะลื่นหกล้ม หรืออาจจะเดินชนกับหินงอกหรือหินย้อยได้ ดังนั้น ในการเที่ยวถ้ำจึงต้องใช้ความระมัดระวังเช่นเดียวกับการท่องเที่ยวผจญภัยประเภทอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม การเที่ยวถ้ำเป็นการท่องเที่ยวเพื่อมุ่งชมความงามของธรรมชาติด้วย

1.5 ปีนหน้าผาหรือไต่เขา (Rock climbing) การปีนหน้าผาหรือไต่เขา เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบผจญภัยถึงอันตราย เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่มีส่วนผสมของความท้าทาย การใช้พลังกำลัง ความสามารถ สมาธิ และได้สัมผัสความสวยงามหรือความเป็นธรรมชาติโดยไม่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม

1.6 การขี่จักรยาน ปัจจุบันมีผู้นิยมการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพเพิ่มมากขึ้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การวิ่งการกุศล การแข่งจักรยานทางเรียบ การแข่งจักรยานภูเขา (Mountain bike racing) นอกจากนี้ ยังมีการถ่ายทอดการแข่งขันครั้งสำคัญจากต่างประเทศผ่านตาบ่อย ๆ เช่น การแข่งจักรยานภูเขาชิงแชมป์โลก การแข่งจักรยานทางเรียบรายการที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในโลก (Tour de france)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสนับสนุนกิจกรรมการขี่จักรยานเพื่อการท่องเที่ยวและเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และผจญภัย เช่น การขี่จักรยานท่องเที่ยวรอบเกาะรัตนโกสินทร์ หรือเส้นทางจักรยานสำหรับครอบครัวที่นครนายก บริเวณรอบ ๆ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว นอกจากนี้ ยังมีสถานที่อื่น ๆ อีก เช่น ที่จังหวัดปราจีนบุรี เขาใหญ่ และกาญจนบุรี

2. การท่องเที่ยวทางน้ำหรือทางทะเล

การท่องเที่ยวผจญภัยทางน้ำแบ่งออกได้เป็น 3 ชนิด คือ การล่องแก่ง การพายเรือคายัค หรือเรือแคนู และท่องเที่ยวผจญภัยทางทะเลโดยทางเรือและพาหนะอื่น ๆ เช่น เรือใบ วินด์เซิร์ฟ ดังรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การล่องแก่ง (Rafting) การล่องแก่งนั้นเป็นการใช้พาหนะที่ลอยน้ำได้ อาจเป็น เรือยาง เรือคายัค หรือเรือแคนู หรือแพ คนบังคับต้องมีความสามารถในการประทับประคอง ยานพาหนะ สายน้ำที่ล่องแก่งไม่กว้างนัก และมีกระแสน้ำเชี่ยวพอสมควรการล่องแก่ง

ในประเทศไทยนั้น เริ่มมาจากการลอยด้วยลำไม้ไผ่ที่นำมาผูกมัดติด ๆ กัน เป็น ภูมิปัญญาของชาวบ้านป่าในท้องถิ่นที่มีความจำเป็นต้องข้ามลำห้วยลำธารในป่า หรือใช้เพื่อ การขนส่งของด้วยแพไม้ไผ่อย่างชาวกะเหรี่ยงลุ่มแม่น้ำเงา คนเมืองไปพบเห็นเข้าก็คงนึกสนุกกับการเดินทางอย่างนี้ขึ้น ก็เลยลองเดินทางด้วยแพไม้ไผ่หรือแพต้นกล้วยดู แต่ปรากฏว่าแพต้นกล้วย นั้นไม่ทนทานในการเดินทางมักจะชำรุดหักพังไปก่อนสิ้นสุดการเดินทาง การล่องแก่งในช่วง หลัง ๆ จึงมักนิยมไม้ไผ่สำหรับทำแพเพื่อล่องแก่งเพียงอย่างเดียว ปัจจุบันเทคโนโลยีทางวัสดุ ศาสตร์ได้พัฒนาขึ้นมาอย่างรวดเร็วจนทำให้เราได้พาหนะที่มีสมรรถนะที่ดีกว่าแพไม้ไผ่ และมีความปลอดภัยในการท่องเที่ยวมากกว่าเดิม

2.2 พายเรือแคนูหรือคายัค (Canoe or kayak) เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวอีกประเภท หนึ่งที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวที่ต้องการแสวงหาความแปลกใหม่ นอกจากความท้าทาย ความเสี่ยงและความตื่นเต้น โดยปกติการพายเรือแคนูหรือคายัคจะกระทำกันในแหล่งน้ำธรรมชาติ ทั้งที่เป็นน้ำนิ่งและน้ำไหล ในประเทศไทยนิยมพายทั้งในแม่น้ำ อ่างเก็บน้ำ ทะเลสาบ อ่าว น้ำตก ในถ้ำ ฯลฯ

2.3 เรือใบ (Sailing) เป็นเรือที่ใช้ใบเรือ และมักจะมียานขนาดเล็กกว่า และมีสิ่งอำนวยความสะดวกน้อยกว่าเรือยอร์ช เนื่องจากเป็นเรือที่ใช้ในการท่องเที่ยวผจญภัยอย่างแท้จริงที่ต้อง อาศัยฝีมือ และความชำนาญในการเล่นเรือตามกระแสลม และในปัจจุบันเป็นเรือที่นิยมใน การแข่งขันกีฬาทางน้ำประเภทหนึ่ง

แหล่งท่องเที่ยวทางบกเพื่อการผจญภัย

แหล่งท่องเที่ยวทางบกเพื่อการท่องเที่ยวแบบผจญภัยในประเทศไทย มีมากมายกระจาย อยู่ทั่วประเทศ ตั้งแต่ภาคใต้จดภาคเหนือ ทรัพยากรที่สำคัญที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวผจญภัย ทางบก ได้แก่ ป่าไม้ พืช สัตว์ ภูเขา ถ้ำ ดังนั้น กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวกระทำในการเดินทางเข้าไป สัมผัสกับทรัพยากรเหล่านี้ในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ มีมากมาย เช่น เดินป่า ปีนเขา เทียวถ้ำ เป็นต้น

แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำเพื่อการผจญภัย

ประเทศไทยมีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลถึง 2 ด้าน คือ ชายฝั่งตะวันออกบริเวณอ่าวไทยซึ่งเป็น ส่วนหนึ่งของมหาสมุทรแปซิฟิกและชายฝั่งตะวันตกติดต่อกับทะเลอันดามันที่เชื่อมต่อกับ มหาสมุทรอินเดีย รวมความยาวทั้ง 2 ฝั่ง ประมาณ 2,775 กิโลเมตร มีพื้นที่ใหญ่ทวีปกว้างประมาณ 350,000 ตารางกิโลเมตร ท้องทะเลไทยเป็นท้องทะเลที่มีความอุดมสมบูรณ์ มีความหลากหลายทาง

ชีวภาพ เนื่องจากมีอุณหภูมิของน้ำทะเลประมาณ 26-31 องศาเซลเซียส และมีค่าของความเค็มในน้ำทะเลอยู่ในระดับที่เหมาะสมแก่การอาศัยอยู่และเจริญเติบโตของชีวิตสัตว์ได้ทั้งทะเลเป็นอย่างยิ่ง จึงเป็นแหล่งอาหารอันยิ่งใหญ่ แหล่งพลังงานที่สำคัญ เป็นเส้นทางคมนาคมขนส่งระหว่างประเทศและเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง กล่าวได้ว่า ทะเลไทยเป็นท้องทะเลที่อุดมสมบูรณ์แห่งหนึ่งของโลก

เส้นทางล่องแก่งที่น่าสนใจในจังหวัดกาญจนบุรี

แก่งหินเพิง เป็นแก่งหินตอนปลายสุดของแม่น้ำไทรใหญ่ มีลักษณะทางธรณีวิทยาเป็นชั้นหินทราย ในฤดูฝนน้ำจะไหลหลากอย่างรุนแรง มีเกาะแก่งมากมาย เป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ชอบทำทนายสายน้ำเชี่ยวในการล่องเรือผจญแก่ง จากจุดปล่อยเรือให้ไหลลงมานี้คล้ายกับสไลเดอร์ไหลลื่นลงมาตรงแก่งนี้ การล่องเรือช่วงที่มีการล่องแก่งนั้น มีลักษณะเป็นลานหินหักตกลงมาเกิดกระแสน้ำวนและเชี่ยวกราก เป็นแก่งที่อยู่ในระดับ 4-5 ต้องใช้ความสามารถในการพายเรืออย่างยิ่ง จากจุดเริ่มเหนือแก่งหินเพิงลงมาจะผ่านแก่งวังบอน ตรงนี้จะมีโขดหินสองฝั่งขวางกระแสน้ำอยู่และบีบให้น้ำเข้าหากันเป็นตัววี ผ่านจากแก่งวังบอนมาได้ กระแสน้ำหลังแก่งจะไหลย้อนทิศทางตรงนี้สามารถพักเรือได้ เรือล่องมาได้สักพักจะพบกับแก่งลูกเสือซึ่งมีความสนุกไม่แพ้แก่งหินเพิงแต่ระยะทางสั้นกว่าและผ่านไปยังแก่งงูเห่า จนถึงแก่งวังไทร ซึ่งเป็นแก่งสุดท้ายของสายน้ำช่วงนี้ แก่งวังไทรมีลักษณะเป็นคลื่นใหญ่มีวนตัวขึ้นเป็นวง มีระยะทางยาวความพิเศษของสายน้ำแห่งนี้คือจะพบแก่งอยู่อย่างต่อเนื่อง การล่องแก่งในช่วงนี้ใช้เวลาราว 1 ชั่วโมง เป็นช่วงเวลาที่ตื่นเต้นเร้าใจตลอดเวลา ต่อจากนั้นลงมาสายน้ำจะราบเรียบตลอด ล่องต่อได้ราว 2 ชั่วโมง การล่องเรืออย่างที่นี่สามารถล่องได้เฉพาะหน้าฝนเท่านั้น ตั้งแต่เดือนมิถุนายน-ตุลาคม

สามประสบ สามประสบ คือ บริเวณที่ลำน้ำ 3 สาย อันได้แก่ ห้วยของกาเลีย ห้วยรันตี และห้วยบีคลี่ ไหลมาบรรจบกันเป็นแม่น้ำแควน้อย ก่อนการก่อสร้างเขื่อนเขาแหลม แม่น้ำแควน้อยเป็นสายน้ำที่สำคัญที่สุด ของอำเภอสังขละบุรี มีต้นกำเนิดมาจากแม่น้ำสำคัญ 3 สาย คือ แม่น้ำบีคลี่ของกาเลีย และรันตี อำเภอสังขละบุรี ไหลผ่านพื้นที่ของเขตอำเภอสังขละบุรี ทองผาภูมิ ไทรโยค เมืองกาญจนบุรี และกิ่งอำเภอด่านมะขามเตี้ย แม่น้ำแควน้อยมีความยาวทั้งสิ้นประมาณ 390 กิโลเมตร ลึกเฉลี่ยประมาณ 7-10 เมตร ส่วนที่ไหลผ่านพื้นที่อำเภอสังขละบุรีประกอบด้วยพื้นที่ตำบลปรังเผลและหนองลู แม่น้ำแควน้อยมีธรรมชาติที่งดงามและมีลำน้ำสาขาหลายแห่งไหลลงสู่แม่น้ำสายนี้

แม่น้ำบีคลี่ ลำน้ำบีคลี่เป็นลำน้ำสายใหญ่กำเนิดมาจากเทือกเขาตะนาวศรีบริเวณพรมแดนไทยและพม่าในเขตตำบลปี่ถอก อำเภอทองผาภูมิ ลำน้ำสายนี้ไหลผ่านขึ้นไปทางตะวันออกเฉียงเหนือผ่านเขาปลายลำปี่ถอกเข้าเขตตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี ในช่วงนี้มีลำน้ำสาขาที่สำคัญ คือ

ลำน้ำบีคลี่ซึ่งกำเนิดจากเทือกเขาตะนาวศรี บริเวณพรมแดนไทยและพม่าเช่นเดียวกัน แต่อยู่ในเขต ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี แม่น้ำบีคลี่ไหลมาบรรจบกับลำน้ำบีคลี่ใหญ่ที่บ้านมอญ ตำบล หนองลู จากนั้นไหลย้อนขึ้นไปทางตะวันออกเฉียงเหนืออีกระยะหนึ่ง แล้วไหลไปทางตะวันออก ลงสู่แม่น้ำแควน้อยที่บริเวณสามประสบ ตำบลหนองลู ลำน้ำบีคลี่มีความยาวประมาณ 70 กิโลเมตร

ลำน้ำของกาเลีย ลำน้ำสายนี้ไหลจากทิศเหนือสู่ทิศใต้มีกำเนิดมาจากเทือกเขาตะนาวศรี ที่บริเวณด่านพระเจดีย์สามองค์ และไหลลงสู่แม่น้ำแควน้อยที่สามประสบ ตำบลหนองลู

ลำน้ำรันตี ลำน้ำสายนี้ไหลมาจากเทือกเขาถนนธงชัยทางด้านตะวันออก เดิม ลำน้ำสายนี้ ไหลมาบรรจบกับแม่น้ำของกาเลียก่อนที่จะไหลลงสู่แม่น้ำแควน้อย ปัจจุบันแม่น้ำรันตีไหลลงสู่ อ่างเก็บน้ำเขื่อนเขาแหลม

การเดินทาง ในการเดินทางไปจีซ้าง ล่องแก่งที่นี่เป็นการท่องเที่ยวที่จัดขึ้นที่อำเภอ สังขละบุรี อยู่สุดเขตแดนไทยทางด้านทิศตะวันตก ลักษณะพื้นที่เป็นเขาร้อยละ 90

การเดินทางในช่วงทองผาภูมิ-สังขละบุรี จะเป็นเส้นทางไต่ระดับเลี้ยวลัดอยู่บนขุนเขา ตลอด ดังนั้น จึงควรเผื่อเวลาในการเดินทางไว้หลายวัน เพราะในการเที่ยวนี้จำเป็นต้องออกเรือจาก ที่พักไปต้นน้ำของหมู่บ้านข้างตั้งแต่เช้าจึงจะทันกับเส้นทางที่กำหนดไว้ และกลับมาถึงที่พักก่อน มืด ช่วงเวลาที่เหมาะสมกับการเดินทางไปเที่ยวจีซ้างล่องแก่งนั้นควรเลือกเดินทางในช่วงเดือน พฤศจิกายนไปจนถึงเดือนกุมภาพันธ์ เพราะจะเป็นช่วงที่อากาศดีท้องฟ้าโปร่งใสปลอดฝนและน้ำ ในลำธารที่จะล่องแก่งก็มีมากพอสมควร

การแต่งกาย ควรเลือกชุดที่รัดกุม เพราะทั้งการล่องเรือ จีซ้างและล่องแพ หมวกและ ครีมหากันแดดควรจะมีไปด้วยเพราะแสงแดดจ้าทำให้ผิวไหม้ได้เช่นกัน

การจัดการท่องเที่ยวผจญภัยทางบก เคนป่า นั้งช้าง ส่องสัตว์

การเคนป่า เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวชนิดหนึ่งที่นักท่องเที่ยวนิยมชมชอบ ธรรมชาติ เป็นส่วนหนึ่งของมนุษย์ การได้ใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางธรรมชาติจะทำให้จิตใจปลอดโปร่ง หายเครียด จากภาวะบีบคั้นจากการงานหรือชีวิตในเมือง การเข้าไปเที่ยวป่าเป็นการเรียนรู้ที่จะดำรงชีพในป่า การดูนก ดูผีเสื้อ นั้งช้าง ส่องสัตว์ การใช้ชีวิตในค่ายพักแรม เรียนรู้การอยู่รอดในป่า กฎธรรมชาติ และการช่วยชีวิต ที่สำคัญเราต้องเรียนรู้สภาพทางร่างกายและจิตใจของเราเอง นอกจากนั้น ต้อง จัดเตรียมอุปกรณ์การเดินทางและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพในป่า การท่องเที่ยวผจญภัยทาง บกนั้นอาจจะพบเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดมาก่อนก็ได้ ดังนั้น นักเดินทางที่ดีจะต้องเตรียมความพร้อม มีการวางแผนล่วงหน้า เช่น ถ้าผจญกับน้ำท่วมจะเตรียมตัว เตรียมอุปกรณ์อะไรไปบ้าง เป็นต้น ใน ประเทศไทยการเคนป่าเป็นที่นิยมสำหรับนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉพาะ

ในรูปแบบของการตั้งแคมป์ในป่า การดูนก การส่องสัตว์ ซึ่งสังเกตได้จากจำนวนที่เพิ่มขึ้นของ บริษัทจัดนำเที่ยวประเภทนี้ โดยเฉพาะที่เพิ่มมากขึ้นทุกปี

การเดินทาง (Backpacking or hiking or camping or trekking)

คำว่า แบ็คแพ็คกิ้ง (Backpacking) คืออะไร และแตกต่างจากคำว่า ไฮคิง (Hiking) และ แคมป์ปิ้ง (Camping) อย่างไร คำศัพท์เหล่านี้ นักเดินทางอาจจะคงพ้องกันเคยกันเป็นอย่างดี แต่เมื่อมีการพูดถึงการเดินทางบางคนก็อาจจะบอกว่าไป แคมป์ปิ้ง (Camping) บางคนก็อาจจะบอกว่าไป แบ็คแพ็คกิ้ง (Backpacking) แต่ความหมายจริง ๆ ของศัพท์ทั้ง 3 คำนี้ จะมีความหมายต่างกัน เล็กน้อย ดังนี้

แบ็คแพ็คกิ้ง (Backpacking) คือ การเดินทางในรูปแบบหนึ่งที่มีสัมภาระหรือเป้ติดตัวไปด้วย โดยไม่มีการใช้ยานพาหนะในการขนส่งสัมภาระเพื่อไปค้างแรม (ไม่ว่าจะเป็นการค้างแรมเพียงคืนเดียว หรือว่านานเป็นอาทิตย์) ซึ่งรูปแบบจะแตกต่างกับการเดินทางแบบไปกับบริษัททัวร์อย่างสิ้นเชิง

ส่วนคำว่า ไฮคิง (Hiking) และแคมป์ปิ้ง (Camping) จะเป็นส่วนประกอบหนึ่งของแบ็คแพ็คกิ้ง (Backpacking) ถ้าหากไปเดินศึกษาเส้นทางธรรมชาติแบบไปเช้าเย็นกลับ แบบนี้จะสามารถเรียกได้ว่าเป็นการไฮคิง (Hiking) แต่ถ้าใช้จักรยาน ใช้รถในการเดินทาง พายเรือแคนู มีการนำสัมภาระทั้งหมดเพื่อไปพักแรม ลักษณะนี้จะเรียกว่าเป็นการ แคมป์ปิ้ง (Camping)

ส่วนคำว่า เทรกกิ้ง (Trekking) มักจะใช้สำหรับการเดินทางที่ใช้เวลานานหลาย ๆ วัน มีการเดินขึ้นเขาและลงเขาในระยะทางที่ไกล ๆ โดยส่วนใหญ่มักจะได้อินนักท่องเที่ยวใช้คำนี้เมื่อไปท่องเที่ยวในบริเวณที่มีการเดินป่าระยะไกล ๆ เช่น การเดินทางในประเทศเนปาล หนังสือที่รวบรวมข้อมูลเส้นทางในประเทศเนปาลมักจะใช้คำว่า เทรกกิ้ง (Trekking) ขึ้นต้นหน้าหนังสือ

การเดินทาง การปีนเขา และการข้ามน้ำ (สุวรรณ กັນเสนาะ, 2542, หน้า 176-178)

1. การเดินทางตามสันเขา โดยทั่วไปแล้วเส้นทางเดินบนสันเขาจะเดินได้ง่ายกว่าการเดินทางตามหุบเขา ทางเดินของสัตว์มักจะผ่านไปบนสันเขาบ่อย ๆ และสัตว์ต่าง ๆ อาจจะใช้เส้นทางนี้ในการเดินก็ได้ นอกจากนี้ บนสันเขามักจะมีต้นไม้หรือพันธุ์พืชต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคกีดขวางการเดินทาง ขึ้นอยู่น้อยมาก แต่จะมีจุดสูง ๆ ที่เราสามารถขึ้นไปสังเกตภูมิประเทศเบื้องล่างได้อีกด้วย การเดินบนสันเขาจะช่วยให้เราประหยัดพลังงานได้เยอะเลยทีเดียว เพราะเราไม่ต้องปีนขึ้นปีนลงหรือลุยข้ามลำน้ำลำห้วย ดังจะเห็นได้จากชาวเขาที่มักชอบเดินตามสันเขาและมักจะเลี้ยงที่สูงชันหรือหุบเหว แต่การเดินทางบนสันเขาก็จะมีปัญหาอยู่บ้างเหมือนกัน คือ บนสันเขามักมีเส้นทางหลายเส้นทางทับกันอยู่อย่างสับสนอาจจะทำให้หลงทางได้ง่าย ดังนั้น จึงควรทำการตรวจสอบทิศทางกับเข็มทิศหรือด้วยวิธีอื่นอยู่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อจะได้ไม่เสียเวลาในการหลงทาง

2. การเดินตามลำห้วย ในบริเวณริมลำห้วยต่าง ๆ จะมีความชันสูง ทำให้มีพันธุ์ไม้รกทึบยากแก่การเดินทาง ดังนั้น การเดินทางจะมีความลำบากและเป็นไปอย่างล่าช้าบางแห่งเป็นปลักโคลนทำให้พืชที่เป็นเครือเถาขึ้นอยู่หนาแน่น รวมทั้งพืชที่ทำให้คัน เช่น หมามุ่ยชอบขึ้นอยู่ด้วย หากจะต้องเดินในลำน้ำควรระวังความลื่นที่เกิดจากก้อนหินกับตะไคร่น้ำที่เกาะอยู่ หินทรายในน้ำมักจะลื่น แต่ถ้าเป็นอักษณี่มีความลื่นมากจึงไม่ควรเดินในลำน้ำที่มีหินอักษณี่เป็นพื้น เพราะจะทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่ายมาก ในบริเวณป่าห่างจากชุมชน ไม่มากนักตามริมลำห้วยจะมีทางเดินของชาวบ้านที่หาปลาอยู่ด้วยเสมอ ถ้าหาเส้นทางนั้นพบก็จะสะดวกต่อการเดินทาง การเดินทางเส้นทางนี้จะไม่ค่อยมีโอกาสดูสัตว์ป่าได้สักเท่าไร แต่จุดที่จะใช้ตรวจสอบกับแผนที่ได้ ก็คือ หน้าผาริมน้ำหรือริมห้วยต่าง ๆ การเดินทางตามลำห้วยมีข้อดีตรงที่สามารถหาน้ำและอาหารเพื่อการบริโภคได้ง่าย

3. การเดินตามชายฝั่งทะเล โดยปกติตามชายฝั่งทะเลมักมีความยาวและอ้อมโค้ง แต่นั่นก็เป็นแนวหลักที่ดีที่สุดในการหาทิศและยังหาอาหารได้ง่ายอีกด้วย ชายฝั่งทะเลเป็นหาดทรายหรือชะง่อนหินก็จะมีความสะดวกในการเดินทางพอสมควร แต่ถ้าหากเป็นหาดเลนที่มีป่าเลนน้ำเค็มขึ้นอยู่ จะเป็นอุปสรรคกีดขวางการเดินทางเป็นอย่างยิ่ง ควรจะหาทางเดินอื่นหลีกเลี่ยงไป

4. การเดินในป่าทึบ การเดินทางในป่าทึบนั้นจะต้องใช้ความระมัดระวังมากที่สุด ในการเดินป่าจะต้องใช้ประสาทสัมผัสทั้งหมดไม่ว่าจะเป็น หู ตา จมูก และสัมผัส สิ่งที่เราต้องใช้ให้น้อยที่สุด ก็คือ เสียงที่จะต้องใช้ในตอนหยุดพักในแต่ละชั่วโมงหรือเมื่อเหตุจำเป็นจริง ๆ เท่านั้น ดังนั้นนักเดินป่าที่ดีจึงต้องฝึกตัวเองให้มีความสามารถเดินป่ารกทึบอย่างเงียบ ๆ ได้อยู่เสมอ โดยจะค่อย ๆ แหกคืบไป ซึ่งมีโอกาสได้พบเห็นสัตว์ป่าอีกด้วย ต้องระมัดระวังอย่าให้กิ่งไม้ครูดเป็นแผลหรือถลอกฟกช้ำ และระมัดระวังอย่าเดินหลงทางจะทำให้เสียกำลังใจที่ควรต้องจดจำเอาไว้อย่าใส่ใจกับต้นไม้ พุ่มไม้ที่อยู่ตรงหน้าเรามักทำให้ใช้สายตามองออกไปไกล ๆ อย่าสักแต่ว่ามองดูป่าจนมองให้ทะลุรูปรูโปร่ง ควรจะหยุดเดินบ้างเป็นครั้งคราวสำรวจดูตามพื้นดิน คอยเงี่ยหูฟังเสียงต่าง ๆ และสังเกตทิศทางเอาไว้ให้ดี ๆ ในป่าที่มีต้นขึ้นหนาแน่น ควรใช้ไม้เดินป่าตัดเป็นช่องพอที่จะเดินผ่านไปได้นั้น การตัดไม้ด้วยมีดควรใช้มีดฟันเฉียงขึ้นหรือลงอย่างรวดเร็ว จะทำให้เกิดเสียงเบาว่าการฟันซ้ำ ๆ อย่าพยายามตัดพินต้นไม้นขนาดเล็กหรือกิ่งไม้ขนาดใหญ่ เพราะนอกจากเป็นการทำลายพันธุ์พืชแล้ว ยังเป็นการก่อให้เกิดเสียงดังได้ยิ่งก้องป่า สัตว์ป่ามักจะใช้เส้นทางด้านสัตว์ในการเดิน ทางด้านสัตว์นี้มักคดเคี้ยววกวน แต่ก็จะนำไปสู่แหล่งน้ำหรือที่โล่งได้ ถ้าหากจะเดินตามต้องตรวจสอบให้แน่ใจเสียก่อนว่าเป็นทิศทางที่ต้องการไป โดยหมั่นตรวจสอบทิศทางอยู่เสมอเมื่อเดินไปตามทิศทางนั้น เมื่อจำเป็นที่จะต้องปีนต้นไม้เพื่อสังเกตการณ์หรือเก็บอาหารต้องลองตรวจสอบดูเสียก่อนว่ากิ่งไม้ที่จะปีนขึ้นไปนั้นมีความแข็งแรงพอที่จะรับน้ำหนักตัวได้หรือไม่

จะต้องยึดกิ่งที่ใหญ่ไว้ให้แน่นและมั่นคงในขณะที่ปีนพยายามเหยียบกิ่งให้ชิดกับลำต้นเพราะจะเป็นส่วนที่แข็งแรงมากที่สุด

5. การเดินในภูเขา เมื่อเดินไปตามหุบเขา อาจจะพบที่รกรกที่บึงเนื่องจากไม้ใหญ่โคนล้ม เมื่อต้นไม้ดังกล่าวล้มลงก็จะเปิดเรือนยอดออกเป็น โอกาสให้ไม้พื้นล่างเจริญขึ้นอย่างหนาแน่นและ ต้นไม้ที่ล้มลงนี้ มักจะพาเอาเถาวัลย์หนามที่พันอยู่ลงมาด้วย จึงทำให้การเดินทางเพิ่มความยากลำบากยิ่งขึ้นไปอีก หุบเขาที่มีป่าปกคลุมมักมีต้นไม้ที่มีลำต้นสูงมากและเรือนยอดมักจะสูงไล่เลี่ยกับต้นไม้ที่ขึ้นอยู่บนลาดเขาและสันเขา ทำให้เรือนยอดติดต่อกันเป็นระดับเดียวกัน เมื่อมองในระยะที่ไกล ๆ แล้วอาจจะคิดว่าเป็นที่ราบ เพื่อเป็นการประหยัดพลังงานและประหยัดเวลาในการเดินบนเขา ควรที่จะให้เท้ารับน้ำหนักตัวให้เต็มที่ โดยเดินให้เต็มฝ่าเท้า ให้พื้นของรองเท้าสัมผัสกับพื้นดินให้เต็มที่ ถ้าก้าวสั้น ๆ และช้า ๆ ไปเรื่อย ๆ จะสามารถเดินทางได้โดยไม่ต้องหยุดพักบ่อย ๆ การเดินขึ้นที่สูงชัน ควรย่อเข่าเล็กน้อยทุกครั้งที่กำลังก้าวขาเดินขึ้นไป เพราะอาจจะเป็นโอกาสให้กล้ามเนื้อขาได้พักผ่อน และควรเดินสลับเป็นฟันปลาจะดีกว่าการเดินไปตรง ๆ

การนั่งช้าง

นักท่องเที่ยวมักจะมีความตื่นเต้น ตื่นตา ตื่นใจที่จะลองประสบการณ์ใหม่ ช้างเป็นสัตว์ป่าแต่มนุษย์นำมาอยู่ในเมืองเพื่อประโยชน์ต่าง ๆ การนั่งช้างอาจจะเป็นอันตรายได้หากปฏิบัติตนไม่ถูกต้อง หรือถ้ามีการถ่ายภาพ กล้องบางชนิดเป็นกล้องที่มีไฟแฟลชในตัว จึงอาจทำให้ช้างตื่นกลัวและสะบัดคนนั่งและเหยียบเอาได้ ดังนั้นเพื่อความปลอดภัยในการนั่งช้างเพื่อท่องเที่ยว จึงควรปฏิบัติ ดังนี้

1. ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำแนะนำของควาญช้าง
2. ไม่ควรนั่งช้างตามลำพัง
3. ควรแต่งกายให้เหมาะสม คล่องตัว สวมหมวกกันแดดและกันการขีดข่วนของกิ่งไม้ ระหว่างการเดินทาง สวมรองเท้าที่ใส่สบายไม่เป็นอุปสรรคต่อการก้าวขึ้นลงที่สูงที่เตรียมไว้สำหรับขึ้นนั่ง
4. โดยปกตินั่งบนหลังช้าง นักท่องเที่ยวมักประสบปัญหาในการทรงตัว นักท่องเที่ยวไม่ควรเกร็ง แต่ควรปล่อยตัวตามสบาย ถ่ายเทน้ำหนักตามจังหวะการเดินของช้าง และควรจับสายเชือกหรือสายนิรภัยที่เตรียมไว้
5. ไม่ควรส่งเสียงจนเกินเหตุ อาจสร้างความตกใจให้กับช้าง
6. นักท่องเที่ยวที่กลัวความสูง ไม่ควรขึ้นหลังช้างโดยเด็ดขาด
7. การขึ้น-ลงจากหลังช้าง จะต้องทำในที่ที่จัดเตรียมไว้โดยเฉพาะเท่านั้น และควรปฏิบัติตามคำแนะนำของควาญช้างโดยเคร่งครัด

8. ห้ามให้อาหาร หยอกลื้อ หรือถ่ายภาพกับช้างที่ไม่มีควาญช้างดูแลโดยเด็ดขาด

การนั่งช้างเป็นกิจกรรมที่บริษัทนำเที่ยวมักจะใส่ไว้ในกิจกรรมการท่องเที่ยวผจญภัยแบบเดินป่า เพราะเป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ทรัพยากรและพื้นที่ในป่า ในเขตอุทยานแห่งชาติ พื้นที่บางแห่งเป็นป่ารกยากแก่การเดินเท้าจึงต้องอาศัยช้างเป็นพาหนะในการเดินทางเข้าไป การนั่งช้างสร้างความตื่นเต้น เพลิดเพลินให้แก่นักท่องเที่ยวและยังได้ชมธรรมชาติรอบตัวในภูมิทัศน์ระดับสูงกว่า 2 เมตร แต่ในขณะเดียวกัน การนั่งช้างเป็นอันตรายเช่นเดียวกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น เช่น อันตรายจากการตกจากหลังช้าง กิ่งไม้เกี่ยวหรือบาดผิวหนัง หรืออาจจะพบกับช้างที่เริ่มตกมัน

การส่องสัตว์

การเดินทางในป่าโดยเฉพาะฤดูฝน ฤดูแห่งการเจริญเติบโต และความอุดมสมบูรณ์ของป่าและสัตว์เป็นจำนวนมาก การเดินป่าหน้าฝน นักท่องเที่ยวได้พบเห็นสัตว์ต่าง ๆ มาก เพื่อศึกษาและชมความเป็นธรรมชาติโดยการแอบซุ่มดูพฤติกรรมสัตว์ แต่ต้องมีความระมัดระวังมากเพื่อให้เกิดผลกระทบต่อธรรมชาติน้อยที่สุด การแอบซุ่มดูพฤติกรรมของสัตว์ป่า แบ่งได้เป็น 3 วิธี ดังนี้ (อาคม เศรษฐา, 2543, หน้า 94-97)

1. การส่องสัตว์โดยใช้กล้องส่องสัตว์

วิธีการนี้ใช้ได้ดีกับการดูสัตว์ป่าจำพวกนกที่ออกหากินตอนกลางวัน กระรอก กระแต เต่า งู สัตว์เลื้อยคลานบางชนิด และสัตว์ขนาดใหญ่ เช่น กระทิง วัวแดง ช้าง เก้ง กวาง หมูป่า ฯลฯ อุปกรณ์ที่ทำเป็นสำหรับวิธีการนี้คือ กล้องส่องทางไกลแบบสองตา หนังสือคู่มือสำหรับจำแนกสัตว์ สมุดบันทึกข้อมูล กล้องถ่ายรูป เข็มทิศ และแผนที่ของท้องถิ่นนั้น จากนั้นก็กำหนดเส้นทาง การเดินทางโดยใช้เส้นทางเดินลัดเลาะผ่านเข้าไปในป่าหลายประเภท และตามทางเดินต้องมีสภาพการมองเห็นดีและชัดเจนหากมีเวลาในการส่องสัตว์ทั้งวันก็ควรจะเริ่มเดินทางตั้งแต่เช้าตรู่ไปยังบริเวณที่เป็นทุ่งหญ้า และป่าโปร่ง ยังมีหนองน้ำอยู่ใกล้ ๆ ด้วยยิ่งดี แล้วเลือกที่เหมาะสมสามารถเห็นรอบตัวได้กว้างไกลที่สำคัญต้องเป็นสถานที่ปกปิดอำพรางไม่ให้สัตว์ป่าเห็นเราได้

2. การส่องสัตว์โดยการนั่งซุ่มบังไพร

มีวิธีการคล้าย ๆ กับการเดินป่าส่องกล้องดูสัตว์แต่แตกต่างกันตรงที่เราจะไม่เดินกันทั้งวัน แต่วิธีนี้จะเลือกดูทำเลซุ่มดูสัตว์ใกล้ ๆ บริเวณแหล่งอาหาร แหล่งน้ำ หรือโป่ง บริเวณใด บริเวณหนึ่งเท่านั้น

แหล่งน้ำ เป็นที่รวมของสัตว์แทบทุกชนิด สัตว์ป่าต้องลงสู่แหล่งน้ำไม่เวลาใดเวลาหนึ่ง การซุ่มดูสัตว์ตามแหล่งน้ำในตอนเที่ยงหรือบ่าย ๆ มีโอกาสพบสัตว์หลายชนิด เช่น เสือโคร่ง หมูป่า เก้ง กวาง และสมเสร็จ เป็นต้น โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง โอกาสที่จะพบสัตว์ป่าในตอนนี้อากาศร้อน

จัดของวันยังมีมากขึ้นสัตว์ป่าขนาดใหญ่ เช่น ช้าง กระทิง วัวแดง ควายป่า กวางป่า และเสือดาวชนิด มักจะลงกินน้ำในตอนเย็นหรือใกล้ค่ำ เมื่อเริ่มออกหากินและลงน้ำอีกครั้งเมื่อใกล้รุ่ง

โป่ง เป็นที่รวมหากินของสัตว์กินพืชโดยทั่วไป โป่งมีทั้งโป่งดินและโป่งซับน้ำ สัตว์มักลงไปกิน โป่งดินในฤดูฝนมากกว่าฤดูแล้งและลงกินน้ำในฤดูแล้งมากกว่าฤดูฝน โป่งน้ำยังเป็นที่รวมของสัตว์ป่าแทบทุกชนิดที่มาคอยจับเหยื่อในบริเวณ โป่ง เช่น เสือโคร่ง เสือดาว แมวดาว หม่าจิ้งจอกหมาใน อีเห็น เป็นต้น เมื่อกำหนดได้แล้วว่าจะส่งสัตว์ในแหล่งใด ก็จะมองหาในบริเวณนั้นที่เหมาะสมและปลอดภัยแล้วลงมือสร้างซุ้มบังไพร มีอยู่ 2 แบบ ด้วยกัน คือ ซุ้มบังไพรตามคบไม้

3. การส่งสัตว์โดยการส่งไฟ

การส่งสัตว์คล้าย ๆ กับวิธีแรก แต่เป็นการใช้แสงไฟแทนการใช้กลิ่นส่งทางไกล การส่งสัตว์จะกระทำบนรถยนต์หรือเดินเท้าก็ได้ แต่นิยมทำกันบนรถยนต์เพื่อความปลอดภัยแก่ตัวเอง แสงไฟที่ใช้ต้องมีกำลังสูงพอ การกำหนดแนวทางที่รถยนต์จะวิ่งเพื่อใช้ส่งสัตว์ต้องคำนึงถึงบริเวณพื้นที่ที่หากินของสัตว์ เช่น ทุ่งหญ้า หนองน้ำ โป่ง หรือต้นไม้ที่กำลังมีผลให้สัตว์กินได้ วิธีการนี้เหมาะสำหรับคู่สัตว์ป่าในเวลาที่ยังออกหากินตอนกลางคืน เช่น เก้ง กวาง กระทิง วัวแดง ช้าง เม่น หนูหริ่ง พญากระรอกบิน ลิงลมหรือนางอาย กระต่ายป่า นิ่มหรือลิ่น ค้างคาว เสือชนิดต่าง ๆ นก สัตว์เลื้อยคลานและสัตว์ครึ่งบกครึ่งน้ำอีกหลายชนิด ปกติทำการส่งสัตว์ในช่วงหัวค่ำราว ๆ 1-2 ทุ่ม แต่หากทำการส่งสัตว์หลังฝนตกใหม่ ๆ โอกาสที่จะพบสัตว์ป่าชนิดต่าง ๆ ก็มีมากขึ้น อุปกรณ์ที่สำคัญสำหรับการส่งสัตว์ คือ รถยนต์ และสปอร์ตไลท์ นอกจากนี้ควรมีไฟเลเซอร์สีแดงหรือกระดาศสีแดงนำมาสวมใส่หรือห่อหุ้มสปอร์ตไลท์อีกชั้นหนึ่ง เพื่อกรองแสงให้อ่อนลงจะได้ไม่รบกวนสัตว์โดยตรงเพราะสัตว์ป่าที่ถูกแสงสว่างจ้าส่องมาก ๆ ขณะกำลังหากินอยู่อาจทำให้สัตว์ตื่นตระหนกและวิ่งหนีไปได้ การส่งสัตว์ในวิธีที่ 3 คือ การส่งไฟเป็นวิธีที่นิยมในการส่งสัตว์เป็นจำนวนมาก แต่ควรทำให้ถูกต้องตามคำแนะนำ เช่น ไม่เปิดวิทยุตั้งลำ หรือคุยกันเสียงดัง เป็นต้น ก็จะทำให้รู้จักการเดินป่าอย่างถูกวิธีและยังสามารถได้เห็นพฤติกรรมของสัตว์ป่าประเภทต่าง ๆ ได้อย่างที่ต้องการ

การจัดการท่องเที่ยวผจญภัยทางบก ดูนก ดูผีเสื้อ ชี้อภิมาน

การดูนกและการดูผีเสื้อเป็นงานอดิเรกหรือกิจกรรมที่ให้ความสุข ความเพลิดเพลิน ช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดจากการงานหรือสภาพแวดล้อมที่จำเจ การดูนกและดูผีเสื้อยังช่วยสร้างความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ของสรรพชีวิตในธรรมชาติ ในปัจจุบันนักท่องเที่ยวให้ความสนใจกิจกรรมทั้งสองประเภทนี้มากและมีเอกสารตำราที่เผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับพันธุ์นกและผีเสื้อ

มากขึ้นกว่าสมัยก่อน จึงทำให้กระแสความนิยมของนักท่องเที่ยวในการเข้าป่าเพื่อดูนกและผีเสื้อมากขึ้นเช่นกัน ในประเทศไทยมีแหล่งดูนกและผีเสื้อหลายแห่งที่มีชื่อเสียงทางภาคใต้ คือ ที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาประบางคราม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

สำหรับกิจกรรมการจีจักกรยาน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสนับสนุนส่งเสริมการจีจักกรยานเพื่อการท่องเที่ยวและเพื่อการท่องเที่ยวผจญภัยถึงอนุรักษ์ โดยบรรจุอยู่ในแผนการส่งเสริมการตลาดปี พ.ศ. 2546 เช่น การจีจักกรยานท่องเที่ยวรอบเกาะรัตนโกสินทร์ หรือเส้นทางจักรยานสำหรับครอบครัวที่นครนายก บริเวณรอบ ๆ สวนสัตว์เปิดเขาเขียว นอกจากนี้ ยังมีสถานที่อื่น ๆ อีก เช่น ที่จังหวัดปราจีนบุรี ที่อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ ที่จังหวัดกาญจนบุรี ฯลฯ และประเทศไทยได้กลายเป็นจุดแวะพักสำหรับนักท่องเที่ยวด้วยจักรยานเพื่อความพร้อมที่จะเดินทางในช่วงต่อไปยังประเทศอื่น ๆ ด้วย

1. การดูนก

การดูนกถือเป็นการเดินทางไปชมธรรมชาติ หรือป่าเขาลำเนาไพรที่มักนิยมทำกัน จึงต้องมีกล้องสายตา (Binoculars) หรือกล้องเทเลสโคป (Telescope) ติดตัวไปด้วย เพื่อช่วยให้เห็นนกได้อย่างชัดเจน เห็นรายละเอียดของรูปร่าง สีขน และพฤติกรรมต่าง ๆ ราวกับว่านกที่เราเห็นกำลังเกาะ กระจาด หรือบินอยู่ใกล้ ๆ ตัวเรา

ประโยชน์จากกิจกรรมดูนก

1. เป็นการพักผ่อนและได้รับความเพลิดเพลิน รู้จักธรรมชาติ ความสวยงามและเสียงไพเราะของนกจะทำให้เกิดความสุขและความเพลิดเพลินแก่ผู้พบเห็น ทำให้จิตใจสดชื่นและช่วยทำให้ร่างกายแข็งแรง
2. ได้รับความรู้เกี่ยวกับนก เมื่อได้รู้จักสภาพแวดล้อมในถิ่นอาศัยของนกแล้วยังทำให้รู้จักนกชนิดต่าง ๆ รวมทั้งการดำรงชีวิตและพฤติกรรมของนกแต่ละชนิดด้วย อาทิ เสียงร้อง การใช้ขน การเกี่ยวพาราลี อาหาร
3. มีความเข้าใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในธรรมชาติ เมื่อดูนกไปนาน ๆ ย่อมสังเกตเห็นถึงความสัมพันธ์ของนกกับธรรมชาติว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกันอยู่มาก เช่น ฤดูกาลกับนกเมื่อเราเห็นนกบางชนิดเราสามารถบอกฤดูกาลได้ นกแต่ละชนิดจะอาศัยอยู่ในสภาพป่าประเภทต่าง ๆ เช่น ป่าดงดิบ ป่าเบญจพรรณ ฯลฯ ซึ่งนกจะเป็นตัวบ่งชี้สภาพพื้นที่และสิ่งแวดล้อมจากการอาศัยของมัน เพราะนกแต่ละชนิดจะมีการปรับตัวให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่ต่างกัน การดูนกจึงทำให้เห็นความสำคัญของธรรมชาติสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อนกชนิดนั้น ๆ
4. ได้รู้ประโยชน์ของนก นกให้ประโยชน์อย่างมหาศาลทั้งกับมนุษย์และธรรมชาติ หน้าทีของนกในระบบนิเวศ นกเปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์หรือ

การเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติ สีสนที่สวยงามของนกบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของถิ่นที่มันอาศัยอยู่ และสีสนเปลี่ยนไปไม่ว่าจะเป็นสีปากขน ลำตัว ปีกหรือขา ก็สามารถบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลได้ด้วย นกบางชนิดอพยพย้ายถิ่นจากทวีปหนึ่งสู่อีกทวีปหนึ่งจากถิ่นที่หนาวจัด ไปสู่ถิ่นที่อบอุ่นกว่า จากถิ่นที่ขาดแคลนอาหาร ไปสู่ถิ่นที่มีความอุดมสมบูรณ์

2. การดูผีเสื้อ

การดูผีเสื้อนั้นคล้ายกับการดูนก จะแตกต่างกันตรงที่การดูนกจะมีกิจกรรมหลักในตอนเช้าตรู่และบ่าย แต่การดูผีเสื้อกิจกรรมหลักจะอยู่ในตอนกลางวัน

ประโยชน์ในการดูผีเสื้อ

1. กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ให้ความเพลิดเพลินและเป็นการพักผ่อนที่มีคุณค่า ได้สัมผัสกับความสวยงามความรื่นรมย์ของธรรมชาติ อากาศที่บริสุทธิ์

2. ทำให้รู้จักและเข้าใจในความเชื่อมโยงเกี่ยวพันกันของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติ เพราะผีเสื้อมีส่วนสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ มากมาย นับตั้งแต่ทำหน้าที่ช่วยผสมเกสรดอกไม้ให้พืชพันธุ์ต่าง ๆ ดำรงเผ่าพันธุ์ต่อไปได้ และในช่วงชีวิตที่เป็นหนอนหรือว่าช่วงที่เป็นผีเสื้อ ก็ยังเป็นอาหารแก่สัตว์นานาชนิด ไม่ว่าจะเป็น นก กบ กิ้งก่า ตั๊กแตน แมงมุม ฯลฯ ดังนั้น การเรียนรู้ชีวิตของผีเสื้อ ทำให้เห็นความสำคัญและเห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ในธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

3. การขี่จักรยาน

จักรยานเป็นยานพาหนะสำคัญสำหรับมนุษย์มานานตั้งเกือบ 200 ปีมาแล้ว จากจักรยานคันแรกซึ่งไม่มีระบบอะไรยุ่งยาก นอกจากการเลียนแบบของเล่นซึ่งเป็นม้ามีล้อสำหรับเด็ก ต่อมามีการพัฒนาตามกาลเวลามาเรื่อย ๆ จนกระทั่งจักรยานได้กลายมาเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของชาวตะวันตกที่ขาดจักรยานแทบไม่ได้ ในบ้านเราก็ได้ใช้ประโยชน์จากจักรยานแทบไม่ได้ในบ้านเราก็ได้ใช้ประโยชน์จากจักรยานมากพอสมควร มาตั้งแต่กลางสมัยรัตนโกสินทร์โดยชาวต่างประเทศที่ได้มาเป็นข้าราชการในราชสำนัก ทำให้คนไทยได้ใช้ประโยชน์จากจักรยานมาตลอด จนอาจกล่าวได้ว่าครั้งหนึ่งจักรยานก็เป็นวัฒนธรรมที่ดีมาก่อน หากสังเกตดูจะพบว่า ผู้คนในสมัยก่อนมีคุณภาพชีวิตดีกว่าปัจจุบันมากเพราะไม่จำเป็นต้องเร่งรีบเพื่อไปทำงานเหมือนทุกวันนี้ ไม่ต้องต่อสู้กับมลภาวะ อากาศค่อนข้างจะดีและมีจิตใจที่สงบเยือกเย็นกว่า แต่ปัจจุบันคุณภาพชีวิตที่ดี ๆ ได้ถูกกลืนไปด้วยมอเตอร์ไซค์ที่ดูเหมือนจะให้ทั้งความสะดวกและภาพพจน์ที่ดูเหมือนจะเท่กว่าการขี่จักรยาน โดยเฉพาะในแถบชนบทของประเทศ

จักรยานได้กลับมาสู่กระแสนิยมเป็นครั้งคราวตลอดเวลาสามสิบปีที่ผ่านมา ในยุคสมัยที่ไทยเป็นเจ้าภาพเอเชียนเกมส์ครั้งที่ 3 ที่กรุงเทพฯ เมื่อนักจักรยานของไทยคว้าเหรียญทองจากการแข่งขันได้หลายเหรียญ แต่เป็นไปในกลุ่มแคบ ๆ ต่อมาจึงเป็นยุคของจักรยานบีเอ็มเอ็กซ์ (BMX) ซึ่ง

เด็ก ๆ นิยมระยะหนึ่ง ความนิยมจักรยานลดลงเมื่อไม่อาจขยายตลาดเข้าไปในกลุ่มอายุที่มากกว่าเด็กได้ และความนิยมครั้งล่าสุดเกิดขึ้นเมื่อประมาณสิบห้าปีที่ผ่านมารูปของกีฬา ที่คนทั่วไปให้ความสนใจ โดยเฉพาะกลุ่มผู้ที่มีกำลังซื้อในช่วงนั้นโดยตรง การจัดการแข่งขันกีฬาประเภทผสม เช่น ทวิกีฬาเป็นการวิ่งและจักรยานในการแข่งขันครั้งเดียว โดยเน้นประโยชน์ของการออกกำลังกายชนิดที่มีทางเลือก เป็นจุดเริ่มต้นที่ทำให้ผู้ที่มีความสนใจกีฬาจักรยานอยู่แล้วได้เห็นจักรยานที่มีคุณภาพและสมรรถนะสูง รูปร่างแปลก ๆ เป็นแรงบันดาลใจที่จะเล่นกีฬาจักรยานอย่างต่อเนื่อง ความนิยมของกีฬาประเภทนี้ไม่ได้หยุดอยู่ที่การแข่งขันทวิกีฬาเมื่อมีจักรยานชนิดใหม่ที่เรียกว่า เสือภูเขา หรือเมาเทนไบค์ (Mountain bike)

จักรยานประเภทเสือภูเขานี้มีถิ่นกำเนิดที่สหรัฐอเมริกา โดยกลุ่มคนหนุ่มซึ่งมักจะขี่จักรยานยนต์มอเตอร์ครอสและจักรยานเป็นกลุ่มเป็นประจำ เมื่อเริ่มมีความคิดแปลก ๆ ที่จะนำจักรยานที่มีอยู่บรรทุกใส่รถขึ้นไปบนยอดเขาและเริ่มปล่อยให้ไหลตามเขาลงมา ซึ่งในครั้งแรก ๆ ไม่ได้ประสบความสำเร็จนัก เมื่อจักรยานคันเดิมถูกตัดแปลงใส่อุปกรณ์ที่แข็งแรงขึ้น โดยบางชิ้นเป็นชิ้นส่วนจากมอเตอร์ไซค์ที่ทนทานกว่า ทำให้การขี่ลงเขาเริ่มเป็นรูปร่างขึ้น จนถูกขนานนามว่าจักรยานเสือภูเขาหรือเมาเทนไบค์ ที่คู่แข่งค่อนข้างเยอะทะนัมนักมาก หนุ่ม ๆ หลายคนในกลุ่มได้รวบรวมทุนกันทดลองทำธุรกิจผลิตจักรยานเสือภูเขาชุดแรก ๆ ออกจำหน่ายจนกลายเป็นที่นิยมกัน จนปัจจุบันจักรยานเสือภูเขาถูกพัฒนาและเป็นที่นิยมเพิ่มมากขึ้น มีผลทำให้กีฬาจักรยานประเภทอื่นในสหรัฐอเมริกาและส่วนอื่น ๆ ของโลกด้อยค่าลงไป

จักรยานเสือภูเขาหรือเมาเทนไบค์ เป็นจุดเริ่มต้นของความนิยมจักรยานยุคใหม่อย่างแท้จริงเพราะเป็นจักรยานที่สามารถใช้งานได้หลายภารกิจทั้งการออกกำลังกายไปใช้แข่งขันในสภาพทางขรุขระ (Off road) หรือผ่านเส้นทางในชนบท (Cross country) ในเมืองใหญ่ ๆ ในต่างประเทศเริ่มมีบริการรับส่งเอกสารที่ใช้จักรยานเสือภูเขาที่ถูกดัดแปลงเพิ่มเติมเล็กน้อยให้ใช้งานในเมืองได้ดี ในประเทศไทยหลังจากที่จักรยานเสือภูเขาได้ถูกแนะนำเมื่อประมาณสิบห้าปีที่แล้ว ก็ได้เดินตามแนวทางของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก คือ ได้รับความนิยมอย่างรวดเร็ว ด้วยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตั้งแต่การแข่งขัน การเดินทางท่องเที่ยวด้วยจักรยาน การออกกำลังกายด้วยจักรยาน หากเดินทางในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ จะเห็นรถยนต์ที่บรรทุกจักรยานชนิดใดชนิดหนึ่งอยู่ท้ายรถยนต์หนาตามากขึ้นกว่าสมัยก่อนมาก

ประโยชน์ของการขี่จักรยาน

1. มีคุณสมบัติแก้ร่างกาย ได้ออกกำลังกายด้วยการขี่จักรยาน ไม่ว่าจะใช้วิธีซ้อมอยู่กับบ้านหรือออกไปขี่ตามเส้นทางธรรมชาติกับครอบครัวหรือเพื่อน ๆ ดีต่อสุขภาพโดยทั่วไป เป็นกีฬาที่ไม่มีการกระแทกที่บริเวณหัวเข่าหรือข้อต่อใด ๆ หากปรับแต่งจักรยานให้เหมาะกับสรีระจะทำให้

ได้ความแข็งแรงก่อนข้างจะทั่วร่างกาย ตั้งแต่ฝ่าเท้าที่ต้องกดกับพื้นบันไดไล่ขึ้นมาถึง ข้อเท้า
 ท่อนขา สะโพก เอว หน้าอก ไหล่และแขนทั้งสองข้าง ต้นคอ และสมอง สามารถที่จะปรับการจีให้
 เหมาะกับระดับความแข็งแรงของแต่ละคนได้ หากแข็งแรงน้อยก็ไม่จำเป็นต้องจีขึ้นเขาชัน ๆ จะ
 เลือกจีทางเรียบหน่อยก็ได้ หากเหนื่อยก็สามารถที่จะลดความเร็วรอบขาในการปีนและยังสามารถ
 เพลิดเพลินกับสภาพเส้นทางได้

2. สร้างความมุ่งมั่นและความอดทน เนื่องจากการออกกำลังกายให้ได้ผลและบรรลุเป้าหมาย
 ของแต่ละคนทำให้ต้องการสมาธิและความอดทน เพื่อที่จะบรรลุถึงเป้าหมายที่ต้องการเมื่อผ่านไป
 ระดับหนึ่งดังที่เคยกล่าวไว้ จะทำให้การตัดสินใจดีขึ้น และนั่งต่อสภาพใด ๆ ที่อาจขวางหน้าอยู่
 การตั้งเป้าหมายในการออกกำลังกายจะทำให้เราเป็นคนที่มีวินัย วัตถุประสงค์ได้จากสภาพของร่างกาย
 หลังจากการฝึกแต่ละวันหรือสภาพหลังการออกไปขึ้นนอกสถานที่กับกลุ่มอื่น ๆ

3. เป็นไอสโตรธรรมชาติ เหมือนกับการออกกำลังกายชนิดอื่น ๆ ที่พอได้ระดับแล้ว สมอง
 จะหลั่งสารเอ็นดอร์ฟิน (Endorphins) ซึ่งเป็น โพรตีนธรรมชาติชนิดหนึ่ง มีผลทำให้คลายเครียดและ
 รู้สึกมีความสุข เหมือนกับเป็น ไอสโตรธรรมชาติสำหรับจิตใจ ช่วยผ่อนคลาย หากมีโอกาสได้ออกไป
 จีจักรยานกับกลุ่มเพื่อนที่สนิทในเส้นทางธรรมชาติ จะรู้สึกถึงการปลดปล่อยจากหน้าที่การทำงาน
 เป็นการผ่อนคลายสมองและรวบรวมสติคืนมา เพราะจักรยานจะสามารถพาเราไปไกลเท่าที่ต้องการ
 ผิดกับกีฬาประเภทอื่น ๆ ที่ทำได้เฉพาะในพื้นที่หรือระยะทางที่จำกัด

4. นักธุรกิจหลายคนที่หันมาจีจักรยานเสือภูเขา และได้พัฒนาการขีดความสามารถของ
 ตนเองสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในเชิงทำงานว่า มีการตัดสินใจดีขึ้นและเร็วขึ้น มีความคล่องตัวในการทำงาน
 มากขึ้น มีความอดทนและนั่งกับสถานการณ์ที่เลวร้ายได้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการจีจักรยาน
 เสือภูเขาในสภาพภูมิประเทศที่จะต้องตื่นตัวตลอดเวลา จะต้องมองทางล่วงหน้าและตัดสินใจว่าจะ
 จีผ่านภูมิประเทศด้วยวิธีใด บางครั้งต้องพบกับอุปสรรค เช่น หลงทาง ทั้งนี้เพื่อไปถึงจุดหมาย
 ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นแบบอัตโนมัติ

การจัดการท่องเที่ยวผจญภัย เทียวถ้ำ ปีนหน้าผาหรือไต่เขา

ในประเทศไทยมีภูเขามากมาย และเป็นหินหลากหลายชนิด เช่น ภูเขาหินแกรนิต ภูเขา
 หินปูน ภูเขาหินโคลโลไมด์ เป็นต้น ภูเขาแต่ละชนิดมีลักษณะภูมิประเทศที่แตกต่างกันเนื่องจาก
 ความทนทานต่อการสึกกร่อนต่างกัน ภูเขาบางชนิดเต็มไปด้วยหน้าผา เหมาะแก่การปีนป่าย
 บางชนิดมีความลาดชันไม่มาก บางชนิดมีถ้ำ ภูเขาบางแห่งปกคลุมไปด้วยป่าไม้ ดังนั้น ภูเขาแต่ละ
 แห่งจึงเหมาะแก่การท่องเที่ยวผจญภัยประเภทเที่ยวในถ้ำ การปีนหน้าผาหรือไต่เขา การพายเรือ
 ในถ้ำ

1. การเที่ยวถ้ำ

กำเนิดถ้ำ

น้ำใต้ดินมีอิทธิพลอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะภูมิประเทศของเปลือกโลก ทั้งในส่วนของ การละลาย การพัดพาและการทับถม การกระทำของน้ำใต้ดินทำให้เกิดภูมิประเทศได้หลายรูปแบบ ที่สำคัญคือ ภูมิประเทศคาร์สต์ ในบริเวณที่เป็นหินปูน หินโดโลไมต์ (เกิดจากแมกนีเซียมแทนที่แคลเซียมในหินปูน แข็งและผุพังช้ากว่าหินปูน) ยิปซัม เกลือเฮไลต์ และ หินซอล์ก ซึ่งมีรูปแบบเฉพาะและเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของเกือบทุกประเทศ บางครั้งยังเกิดจากการกระทำของน้ำทะเล เช่น ในเขตอ่าวพังงา จังหวัดพังงา เมื่อน้ำใต้ดินซึ่งมีฤทธิ์เป็นกรดไหลตามรอยร้าวของหินปูน จะละลายหินให้กร่อนออกไปทุกวันเป็นเวลานาน จนในที่สุดจะเกิดเป็นโพรงใต้ดินหรือในภูเขา เรียกว่า ถ้ำ (Cave) ถ้ำมีขนาดใหญ่ เรียกว่า ถ้ำหลวง (Cavern)

ถ้ำ คือ ช่องหรือโพรงขนาดต่าง ๆ ที่อยู่พื้นดิน มีช่องทางเข้าออกได้ มักปรากฏตามบริเวณภูเขาหรือหน้าผาหรือชายฝั่งทะเล หากเกิดอยู่บริเวณภูเขาหรือหน้าผา เรียกว่า ถ้ำใต้ดิน ซึ่งมักพบมากในบริเวณที่เป็นหินปูนที่ถูกชะล้างได้ง่ายจากการกระทำของน้ำฝนและน้ำใต้ดินและจะมี หินงอกหินย้อยสวยงามรูปร่างลักษณะแปลกตา ถ้ำบางแห่งเพดานถ้ำทะลุเป็นช่อง โห่ ทำให้แสงส่องลงไปใถ้ำได้ ส่วนบริเวณที่เป็นพื้นดินเมื่อหลังคาถ้ำใต้ดินยุบถล่มลง จะเกิดเป็นแอ่งต่ำที่มีผนังชันมาก เรียก หลุมยุบ (Sinkholes or swallow hole) พื้นหลุมมักจะมีเศษหินขนาดต่าง ๆ กัน เช่น ทะเลใน เกาะแม่เกาะ อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะอ่างทอง จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งเป็นแอ่งน้ำรูปร่างเกือบกลมล้อมรอบด้วยผาหินปูน มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 250 เมตร มีน้ำลึกประมาณ 7 เมตร หากหลุมยุบเชื่อมต่อกันจนมีขนาดกว้างใหญ่มีลักษณะคล้ายกระทะหงายจะเรียกว่า แอ่งหินปูน หรือหุบหินปูน (Dolin) ปกติหลุมยุบจะเป็นทางให้น้ำไหลผ่านสู่ใต้ดินเป็น หน้าต่างคาร์สต์ (Swallow hole) ซึ่งอาจจะทำให้เกิดแม่น้ำไหลลงไปได้ดิน เกิดเป็นลำน้ำใต้ดิน (Underground drainage) ในถ้ำบางแห่ง เมื่อไหลไปเรื่อยบางครั้งจะไหลออกมาอีกเป็นแม่น้ำไหล โดยอาจจะไหลออกมาเป็นแม่น้ำหรือน้ำพุ ทั้งนี้การกัดเซาะ โดยลำน้ำใต้ดินจะทำให้เกิด อุโมงค์ (Tunnel) ถ้าอุโมงค์ยุบตัวจนเหลือขนาดสั้นจะเกิดเป็นสะพานธรรมชาติ (Natural bridge) ซึ่งอาจเกิดจากการไหลของน้ำตามรอยแตกของหินปูน แล้วออกตามหน้าผาทำลายส่วนกลางเสียเกิดเป็นสะพานธรรมชาติ ทั้งนี้หลุมยุบบางแห่งอาจจะกลายเป็นทะเลสาบ เช่น ทะเลสองห้อง จังหวัดตรัง สระมรกต จังหวัดกระบี่ ทะเลบัน จังหวัดสตูล เป็นต้น

ภายในถ้ำที่มีเต็มไปด้วยอากาศและอยู่เหนือจากระดับน้ำใต้ดิน จึงจะมีการตกตะกอนจากน้ำที่มีแคลเซียมหรือแคลเซียมคาร์บอเนตละลายอยู่ ซึ่งรวมเรียกว่า แคลเซียมไบคาร์บอเนต เกิดขึ้นในถ้ำ เมื่อไหลมาตามเพดานถ้ำ ก่อนที่น้ำจะหยดลงคาร์บอนไดออกไซด์และน้ำระเหยไป เหลือแต่

แคลเซียมคาร์บอเนตก่อตัวเป็น คราบปูน (Travertine) ย่อยลงมาจากเพดานถ้ำเกิดเป็นหินย้อย (Stalactite) ซึ่งแต่ละที่จะมีลักษณะต่างกัน บางแห่งเป็นแท่งเรียวยาวเนื่องจากการหยดไหลของน้ำรวมเร็ว บางครั้งมีกิ่งก้านเป็นแบบเฮลิคไทต์ส (Helictites) หรือเป็นแผ่นบาง ๆ ซึ่งการย่อยของหินจะสัมพันธ์กับแนวแตกที่เพดานถ้ำ แต่ถ้าน้ำหยดลงที่พื้นถ้ำแล้วน้ำและคาร์บอนไดออกไซด์ระเหยไป เหลือแต่แคลเซียมคาร์บอเนตทับถมกันที่พื้นถ้ำจะเกิดเป็น หินงอก (Stalagmite) หินไหลข้างถ้ำ ถ้ำหินงอกและหินย้อยวางตัวตรงกัน การสะสมตัวของแคลเซียมคาร์บอเนตจะทำให้บรรจบกัน กลายเป็น เสาหิน (Column or pillar) ถ้าสภาพแวดล้อมภายในถ้ำเหมาะสม การตกผลึกของแคลเซียมจะเกิดเป็นแสงระยิบระยับเมื่อต้องแสงไฟ ทำให้ดูคล้ายเพชรหรือดวงดาว

2. การปีนหน้าผาหรือไต่เขา (Rock climbing)

การปีนหน้าผาหรือไต่เขา กำลังได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลายไปทั่วโลก รวมทั้งในประเทศไทย คนทุกเพศ ทุกวัย ต่างให้ความสนใจกับการปีนหน้าผาหรือไต่เขาเป็นอย่างมาก เพราะเป็นกิจกรรมที่ให้ประโยชน์ทั้งในเรื่องของความสนุกสนาน เพลิดเพลิน ตื่นเต้น ผจญภัยและยังเป็นการออกกำลังกายที่ดีมากอีกด้วย

ข้อควรคำนึงในการปีนหน้าผาหรือไต่เขา

1. ไม่ควรปีนหน้าผาตามลำพังคนเดียว ในการปีนหน้าผาจะต้องให้อวัยวะของร่างกายเราสัมผัสกับหน้าผาสามจุดเหมือนกับสามขาที่เราใช้หุงต้ม อวัยวะทั้งสามส่วนอาจจะเป็นนิ้วเท้า นิ้วมือ เท้าหรือมือ (อย่าใช้หัวเข่า) มือและเท้าจับให้มั่น หากมีเชือกก็ควรใช้เชือกช่วยในการปีน
2. ในการปีนจะต้องลองใช้มือจับ ใช้เท้าเตะปุ่มหินดู ก่อนที่จะโหนหรือเหยียบ อย่าเอื้อมมือจับปุ่มหินที่อยู่ไกลเกินไป การเคลื่อนขึ้นข้างบน ให้ใช้ขาเหยียบขึ้นไปอย่าใช้มือโหนอย่างเดียว
3. ก่อนปีนหน้าผาให้มองหาเส้นทางที่คิดว่าปีนง่ายที่สุดและมองหาปุ่มหินที่จับสะดวก
4. การโรยตัวลงจากเขาโดยใช้เชือกที่ง่ายที่สุด คือ ให้ร้อยเชือกผ่านเข้าจุดสมอแล้วโยนเชือกลงหน้าผา ให้ยื่นคร่อมเชือกและเหยียดแขนลงไปทางด้านหลังเพื่อดึงเชือกที่พันรอบสะโพก อ้อมขึ้นไปทางไหล่และพาดลงมาทางด้านหลัง จับเชือกข้างลงด้วยมือขวาส่วนมือซ้ายจับเชือกข้างขึ้น พยายามทำตัวให้ตรงตั้งฉากกับหน้าผา ถอยหลังไต่ลงช้า ๆ ผ่อนเชือกทีละน้อยจนถึงพื้น

การจัดการท่องเที่ยวผจญภัยทางน้ำ ล่องแก่ง

การท่องเที่ยวผจญภัยทางน้ำ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบผจญภัยที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาตินิยมเดินทางท่องเที่ยว จากสภาพธรรมชาติที่ปรากฏในประเทศไทย เป็นทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยวทางน้ำ ทั้งการท่องเที่ยวในลักษณะการเดินทางที่ปกติและการเดินทางแบบผจญภัย

การเดินทางทางน้ำโดยทางเรือในอดีตจนถึงปัจจุบันในประเทศไทย เป็นการเดินทางที่ไม่สามารถเดินทางได้อย่างรวดเร็ว ดังเช่น การเดินทางทางรถยนต์ ทางรถไฟ หรือทางเครื่องบิน เนื่องจากมีอุปสรรคมากมาย เช่น ความแตกต่างกันของสายน้ำในแต่ละพื้นที่ การเกิดภัยธรรมชาติ น้ำป่าที่มามากอย่างรวดเร็ว และอื่น ๆ หรืออาจจะเกิดจากตัวผู้เดินทาง เช่น ความตกใจกลัว ไม่ได้วางแผนเส้นทางที่จะเดินทางผ่าน ขาดการเตรียมอุปกรณ์ที่จำเป็นในการช่วยชีวิต สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นความเสี่ยงสูงที่ดูเหมือนว่าจะเกิดขึ้นมากกว่าและบ่อยครั้งกว่าการเดินทางทางบกหรือทางอากาศ การเดินทางทางน้ำเพื่อการท่องเที่ยว เช่น การล่องแก่ง การพายเรือคายัคหรือเรือแคนูซึ่งจัดเป็นการท่องเที่ยวเพื่อการผจญภัยถึงอนุรักษ์ (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545, หน้า 16) เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีความเสี่ยงภัย ทำหาย ต้องใช้ทักษะ และพลังกำลังในการท่องเที่ยวมากกว่ากิจกรรมท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ (ที่ไม่ใช่รูปแบบของการผจญภัย) ดังนั้น นักท่องเที่ยวบริษัทจัดนำเที่ยว และมัคคุเทศก์หรือผู้นำทาง จะต้องตั้งอยู่ในความไม่ประมาท ควรมีการวางแผนเตรียมอุปกรณ์ และศึกษาถึงกิจกรรมขั้นตอนการปฏิบัติให้เข้าใจก่อนการออกเดินทางท่องเที่ยว เพื่อความปลอดภัย เพื่อความสนุกสนานที่จะได้รับอย่างเต็มที่โดยไม่มีอุปสรรคหรือปัญหาใด ๆ เกิดขึ้นในระหว่างท่องเที่ยว

การล่องแก่ง (Rafting)

จากผลการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวเพื่อผจญภัย สำหรับนักท่องเที่ยวที่นิยมการล่องแก่งและพายเรือ เมื่อปี พ.ศ. 2544 ในหนังสือ รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาและจัดทำคู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัย (ล่องแก่ง พายเรือแคนู ปีนหน้าผา) ดังนี้

การล่องแก่ง พบว่า มีจำนวนสถานที่ล่องแก่งทั้งหมด 100 แห่ง มีการเปิดให้บริการอยู่ใน 24 ลำน้ำหลักของประเทศ กระจายอยู่ในพื้นที่ 18 จังหวัด ลำน้ำที่ได้รับความนิยมและมีการประกอบการมากที่สุด คือ ลำน้ำแม่กลอง ในเขตอำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก รองลงมา คือ ลำน้ำแควน้อย ในจังหวัดกาญจนบุรี มีบริษัทที่ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวประเภทล่องแก่ง มีรวมกันทั้งสิ้น 106 บริษัท (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545, หน้า 101)

พาหนะที่ใช้ในการล่องแก่ง

พาหนะที่ใช้ในการล่องแก่งในประเทศไทยมีหลากหลายรูปแบบ คือ

1. เรือยาง (Inflatable boat) ในการล่องแก่งที่สนุกสนาน และทำหาย ควรใช้เรือยางสำหรับแก่งที่มีความยากในระดับ 3 ขึ้นไป เรือยางเป็นพาหนะชนิดแรกที่เข้ามาแทนแพ ตัวเรือยางทำมาจากผ้าไนลอน หรือโพลีเอสเตอร์ที่ถักทอเป็นตารางโดยมีหน่วยวัดเป็นดีเนียร์ (Denier) หน่วยวัดดีเนียร์มีหน่วยน้ำหนักเป็นกรัมต่อเส้นใยความยาว 9,000 เมตร หน่วยนี้นิยมใช้ในประเทศสหรัฐอเมริกา ตัวเลขยิ่งมากแสดงถึงความแข็งแรงของเนื้อผ้าที่มากตามไปด้วย ซึ่งส่วนใหญ่เรือยาง

ในประเทศไทยล้วนใช้ไฮโปลีสเตออร์หรือไนลอนที่ 1,000-2,000 ดีเนีย (บริษัทสินธนากราฟ) เรือยางที่คืนนอกจากความแข็งแรงของเนื้อผ้าแล้ว ยังจะต้องมีการเคลือบเนื้อผ้าเพื่อความคงทนและกันน้ำอีก เรือส่วนใหญ่ใช้สารเคลือบสารไฮพาลอน (Hypalon) หรือพีวีซี (PVC) ตัวใดตัวหนึ่ง เรือที่ใช้ไฮพาลอนจะมีราคาแพงกว่าเรือพีวีซี เนื่องจากมีคุณสมบัติทนต่อการใช้ ป้องกันการกระแทก การสึกหรอเสียดสี รังสียูวี ได้ดีกว่าเรือพีวีซี เรือยางมีความปลอดภัยสูงมากถ้าเรือเกิดรั่ว ณ จุดใดก็ตาม ก็ยังสามารถประคองเรือเข้าฝั่งได้ด้วยความปลอดภัย เนื่องจากห้องลมของเรือยางถูกแบ่งออกเป็นหลายช่องไม่ว่าจะเป็นกราบเรือซึ่งมีห้องลมถึง 4 ห้อง พื้นเรือบวมกลางเรือ เมื่อเรือกระแทกกับโขดหินก็มีความยืดหยุ่นสูง ไม่แตกหัก ทำให้การล่องแก่งมีความรู้ใจแต่มีความปลอดภัยสูงมาก เรือยางสามารถจุคนได้ตั้งแต่ 4 ถึง 14 คน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับขนาดและรุ่นของเรือ

2. เรือแคนูยาง (Inflatable canoe) เรือแคนูยางจะมีรูปลักษณะที่คล้ายกับเรือแคนูดั้งเดิม เพียงแต่วัสดุที่ใช้ในการทำเรือแคนูยางจะเป็นแบบเดียวกับเรือยาง คุณสมบัติของเรือแคนูยางนั้นคล้ายกับเรือยางแทบทั้งหมดจะต่างก็เพียงรูปลักษณะของตัวเรือที่ให้ความคล่องแคล่ว อีกทั้งสมรรถนะในการพายดีกว่าเรือยาง จำนวนผู้พายเรือนั้นจะอยู่ที่ 1-3 คน

3. เรือคายัคหรือเรือแคนูจำนวนที่นั่งมีตั้งแต่ 1 คน ถึง 3 คน การใช้เรือคายัคหรือเรือแคนูล่องแก่ง จะต้องเลือกเรือที่ออกแบบมาโดยเฉพาะ และในเรือจะต้องมีถุงลมอัดใส่ในพื้นที่ว่างของเรือหรือมีฝาปิดเรือ เพื่อป้องกันน้ำเข้ามาแทนที่เรือ ซึ่งอาจจะทำให้เรือล่มได้

4. แพ ในที่นี้ หมายถึงแพไม้ไผ่ ผูกติดกันแล้วลอยอยู่บนผิวน้ำ แพที่ใช้ล่องแก่งหรือล่องแม่น้ำทั่ว ๆ ไป จึงเป็นแพไม้ไผ่ยาวประมาณ 3 หรือ 4 วา แล้วแต่ความต้องการของคนล่องว่าต้องการแพยาวขนาดไหน เพราะถ้าแพยาวมากก็ไม่ค่อยโคลง แต่ในขณะที่เดียวกัน ก็ทำให้ถ้อยากเหมือนกัน ยิ่งถ้าไปล่องในห้วยที่คดเคี้ยวมากแพยาว ๆ จะมีปัญหาหากทีเดียว

การล่องแก่งนั้น เรือคายัคใช้งานได้ดีที่สุด เนื่องจากด้านบนของเรือมีฝาปิด และยังมีฝาปิด (Skirt) กันน้ำเข้าเรือ สำหรับวัสดุที่ใช้ทำเรือคายัค ก็เหมือนกับที่ใช้ในเรือแคนู ขนาดที่นั่งของเรือคายัค นั้นมี 1-2 ที่นั่ง เรือคายัคที่ใช้ในการล่องแก่งนั้นจะมีตัวเรือที่ค่อนข้างสั้น ห้องโค้งมนเพื่อการพายได้คล่องแคล่วมากขึ้น หรือเรือคายัคแบบนั่งข้างบน (Sit on top) เป็นเรือที่ดัดแปลงมาจากเรือคายัคแบบนั่งข้างในเรือ (Sit in) เป็นเรือที่มีลักษณะเด่น คือ เมื่อล่มแล้ว ไม่จมน้ำ トラバไตที่เรือยังอยู่ในสภาพปกติ คือ ไม่แตกหักหรือรั่วซึม เพราะตัวเรือถูกออกแบบให้มีพื้นที่ปิดหมดโดยผู้ที่พายเรือไม่ต้องสอดตัวลงไป ในเรือ เรือคายัคแบบนั่งข้างบนสะดวกในการพายเรือเป็นอย่างมาก

การท่องเที่ยวผจญภัยล่องแก่งในปัจจุบัน นักท่องเที่ยวและบริษัททัวร์นำเที่ยวเลือกใช้พาหนะในการล่องแก่งหลายชนิด เช่น เรือยาง เรือคายัคหรือเรือแคนู นอกเหนือจากการล่องแก่งด้วยแพ (ที่เป็นการล่องแก่งเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติอย่างแท้จริง) แต่ปัญหาจากการตัดไม้ไฟป่าและ

ตัดไม้ชนิดอื่น ๆ เพื่อใช้ในการสร้างแคมป์ ต่อแพ มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ จึงทำให้บริษัททัวร์ นำเที่ยวจึงต้องเปลี่ยนพาหนะในการท่องเที่ยว และปัจจัยที่สำคัญ คือ นวัตกรรมเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น จึงทำให้รูปแบบของเรือมีความสะดวกปลอดภัย ราคาถูกมากกว่าการต่อแพที่ต้องมีความเชี่ยวชาญในการต่อแพและเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนั้น จำเป็นจะต้องหาบุคลากรท้องถิ่นที่มีความชำนาญ ซึ่งปรากฏว่าหาได้ยากขึ้น จึงมีผลทำให้พาหนะในการท่องเที่ยวเปลี่ยนรูปแบบไป

มาตรฐานในการแบ่งระดับความยากง่ายของแก่งน้ำในเมืองไทย

สถานที่ท่องเที่ยวและพายเรือคายัคและแคนู ในประเทศไทยมีมากมายหลายร้อยแห่ง เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศให้ความนิยมเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มว่าจะมีปริมาณนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยเป็นกิจกรรมที่ให้ความตื่นเต้น สนุกสนาน ความรู้สึกผจญภัยและท้าทายความสามารถ

แต่ละสายน้ำมีระดับความยากง่ายในการท่องเที่ยวและพายเรือต่างกัน นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการและมัคคุเทศก์ ต้องมีความรู้ มีความเข้าใจ ต่อสภาพแวดล้อมของเกาะ แก่งน้ำ ในแม่น้ำแต่ละบริเวณว่า มีความเสี่ยง มีระดับความยากง่าย อย่างไร ในการท่องเที่ยวหรือพายเรือเพื่อจะได้เตรียมตัวและรู้วิธีการปฏิบัติในการท่องเที่ยวเพื่อลดความเสี่ยงและอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้น ในการแยกความยากง่ายของแก่งน้ำหรือแบ่งระดับของสายน้ำจะต้องคำนึงถึงปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ประกอบกัน

ระดับความยากง่ายของแก่งน้ำ

ดังนั้นการแบ่งระดับความยากง่ายของสายน้ำจะต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อม 3 ประการ ข้างต้นด้วย ในการแบ่งระดับความยากง่ายของสายน้ำใช้มาตรฐานของประเทศสหรัฐอเมริกาโดยสมาชิกรวมแม่น้ำแห่งอเมริกัน (American whitewater affiliation) ได้แบ่งระดับความยากง่ายของแก่งน้ำ ออกเป็น 6 ระดับ ดังนี้ (คู่มือแบ่งระดับความยากง่ายของสายน้ำ ในตารางที่ 2-1)

ระดับ 1 คือ ระดับที่ง่ายที่สุด สภาพแวดล้อมโดยทั่วไป กระแสน้ำราบเรียบ แต่มีความเร็ว มีคลื่นพริ้วน้ำเล็กน้อยพอประมาณที่จะทำให้เรือหรือแพ ลอยไปได้เอง โดยไม่ต้องพายก็ได้ เป็นพื้นที่ง่ายต่อการบังคับเรือ ผู้พายไม่จำเป็นต้องมีทักษะมากนัก ทั้งยังเป็นบริเวณที่สามารถลงเล่นน้ำว่ายน้ำได้ เพียงสวมใส่อุปกรณ์ในการท่องเที่ยว

ระดับ 2 มีความยากขึ้นมาอีกเล็กน้อย สภาพแวดล้อมและอุปสรรคในขณะนั้นจะมีกระแสน้ำที่แรงมากกว่าระดับ 1 มีคลื่นอันเกิดจากความเร็วน้ำที่พุ่งเข้าปะทะก้อนหินใต้น้ำจนเกิดเป็นคลื่นฟองขาวมีขนาดของคลื่นที่ใหญ่กว่าแก่งบางคนเรียก กระแสคลื่น ๆ (Wave) บนสายน้ำของระดับ 2 นี้จะโล่งไม่มีอะไรขวาง คือ มีคลื่นแต่ไม่มีแก่งหิน ผู้พายเรือจะต้องการฝึกทักษะในการพายเรือมาบ้าง คือ รู้ว่าพายเดินหน้า พายซ้าย พายขวา เป็นเช่นไร สรุป คือ ระดับ 2 นี้ เหมาะ

กับการว่ายน้ำอีกเช่นกัน ตัวอย่างสายน้ำในระดับ 1-2 ได้แก่ แม่น้ำแม่ตื่น ตอนกลาง เขตจังหวัด เชียงใหม่-ตาก หรือที่แม่น้ำเพชรบุรี ห้วยโป่งลึก จังหวัดเพชรบุรี

ระดับ 3 เริ่มมีความยากและความตื่นเต้นเริ่มเพิ่มมากขึ้น สภาวะแวดล้อมและอุปสรรค ในขณะนั้นจะมีลักษณะกระแสน้ำที่มีความเร็วเพิ่มขึ้นทั้งมีปริมาณของน้ำที่มากกว่า 2 ระดับแรก นอกจากนี้คลื่นที่แตกตัวเป็นฟองขาวจะต้องเพิ่มมากขึ้น บนสายน้ำจะมีก้อนหินเป็นอุปสรรคขวาง กลางลำน้ำจนก่อให้เกิดเป็นน้ำวนหลังแก่ง หรือเอ็ดดี้ (Eddy) การบังคับควบคุมเรือจะต้องใช้ทักษะ มากขึ้น แต่ผู้พายได้รับความสนุกสนานที่จะบังคับเรือให้หลบหลีกแก่งหินไปตามร่องน้ำที่ต้องการ ระดับ 3 นี้ ในกรณีที่เรือล่มตักน้ำยังสามารถว่ายน้ำช่วยเหลือตัวเองได้ ถ้าคนนั้นว่ายน้ำเป็น และ สวมอุปกรณ์ป้องกันที่ดี การรักษาความปลอดภัยใช้ทักษะและประสบการณ์ไม่มากนัก ถ้ามองไม่ ออกว่าสายน้ำช่วงไหน คือ ระดับ 3 ลองไปดูที่แม่น้ำแม่กลอง น้ำตกทีลอเล จังหวัดตาก หรือที่แก่ง ลูกเสือ วังไทร จังหวัดปราจีนบุรี

ระดับ 4 เป็นระดับที่มีความยากมากขึ้น มีอุปสรรคและสภาวะแวดล้อมมีมากขึ้น อุปสรรคถาวรคือมีโขดหิน มีกระแสน้ำที่รุนแรงทำให้เกิดน้ำวนหลังแก่ง หรือเอ็ดดี้ กระแสน้ำวนที่ สามารถดูดเรือให้ติดอยู่กับที่ มีการลดระดับของสายน้ำบางบริเวณ มีคลื่นแตกตัวเป็นฟองขาวใหญ่ กว่าคลื่นในระดับ 3 และในระดับ 4 นี้ มีอันตรายต่อผู้ที่ตกน้ำซึ่งจะต้องเป็นคนที่ว่ายน้ำเก่ง มีสติ พร้อมทั้งมีทักษะในการช่วยชีวิตตัวเองตลอดเวลาด้วย เนื่องจากกระแสน้ำวนหน้าแก่ง (Hydrolic) จะดูดให้ลงไปข้างล่าง ฉะนั้นเราจะต้องเรียนรู้วิธีการว่ายน้ำให้พ้นจากกระแสน้ำวน ดังนั้น ผู้พาย เรือจะต้องมีทักษะในการพายเรือที่ค่อนข้างสูง ในกรณีค่ายัคต้องสามารถทำเอสกิโมโรล (Eskimo Roll) ได้ดี ข้อสังเกตว่าสายน้ำช่วงใดเป็นระดับ 4 คือ มีแก่งน้ำว่าตอนกลางจังหวัดน่าน และถ้า สายน้ำลดระดับลงประมาณ 1 เมตรเศษ ได้น้ำมีโขดหินจะเกิดกระแสน้ำวนอยู่ด้านล่างสามารถดูด เรือแล่นให้ติดได้

ระดับ 5 คือ ระดับที่มีอันตรายมาก เหมาะกับผู้ที่มีความสามารถในการพายเรือสูง มากเท่านั้น เพราะมีอันตรายทุกวินาที สภาวะแวดล้อมและอุปสรรคมีมากจะมีความต่างระดับของ กระแสน้ำอาจจะเป็นชั้นน้ำตกขนาดเล็กขนาดสัก 1-2 เมตรขึ้นไป หรืออาจจะเป็นน้ำตกที่สูงกว่านี้ เบื้องล่างมีกระแสน้ำวน มีแก่งหรือโขดหินติดต่อกันยาวตลอด มีคลื่นหรือกระแสน้ำที่ใหญ่กว่า 4 ระดับที่กล่าวมาหรืออาจรวมความของยากของระดับ 3 และ 4 เข้าไป แล้วเพิ่มขนาดให้ใหญ่ขึ้น คือ มีหมดทุกอย่างไม่ว่าจะเป็น โขดหินขนาดใหญ่ขวางสายน้ำ มีน้ำวนหลังแก่ง หรือเอ็ดดี้ มีกระจก น้ำวน มีน้ำตกที่มีปริมาณน้ำและความรุนแรงกระแสน้ำที่มาก ดังนั้นผู้พายเรือจะต้องมีความสามารถ ในการพายเรือสูงมากสามารถทำเอสกิโมโรลได้อย่างดีเยี่ยม ต้องมีทักษะในการช่วยชีวิตตัวเองสูง มากกว่าทุกระดับ และอาจจำเป็นต้องมีหน่วยกู้ภัยคอยช่วยเหลือบริเวณริมฝั่งน้ำ ณ แก่งนั้น ๆ ก็ได้

ตัวอย่างระดับ 5 คือ ช่วงใต้ออบหลวงลงมาเล็กน้อยในสายน้ำแม่แจ่มจังหวัดเชียงใหม่ ที่ปลอดภัยที่สุด คือ ถ้าพายเรือไม่เก่งก็ยกเรือเดินเลาะข้างแก่ง

ระดับ 6 เป็นแก่งที่มีระดับความรุนแรงที่สุด ไม่ควรเปิดให้นักท่องเที่ยวทั่วไปเล่น เพราะมีอันตรายสูงมาก สามารถตายได้ทุกวินาที ผู้พายจะต้องมีความสามารถในระดับขั้นยอด ถึงแม้จะเป็นขั้นยอดแล้วก็ต้องมีทีมช่วยชีวิตที่มีความสามารถระดับยอดเยี่ยมอีกด้วยเพื่อเอาไว้คอยช่วยเหลือ ระดับ 6 นี้ ในเมืองไทยยังไม่มีการล่องกัน เพราะระดับนี้ คือ น้ำตกนั่นเอง และไม่ควรเปิดให้มีการล่องแก่งด้วยเพราะเป็นความเสี่ยงมากจนเกินไป

ตารางที่ 2-1 การแบ่งระดับความยากง่ายของสายน้ำ (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2545, หน้า 34)

ระดับ 1	ง่าย-มาก	สายน้ำไหลเอื่อย ๆ คนทั่วไปสามารถพายได้
ระดับ 2	ธรรมดา	กระแสน้ำไหลแรงขึ้น ต้องมีทักษะในการพายพอสมควร
ระดับ 3	ปานกลาง	มีแก่งตื้นตื้น ต้องเรียนรู้การพาย ต้องฝึกเทคนิคบ้าง
ระดับ 4	ยาก	มีแก่งใหญ่ กระแสน้ำแรง ต้องใช้ฝีมือ ทักษะ และต้องมีความระมัดระวังมากขึ้น
ระดับ 5	ยากมาก	มีกระแสน้ำไหลแรง มีแก่งหินใหญ่ มีกระแสน้ำลดระดับ ต้องใช้ฝีมือ ทักษะ และใช้ความระมัดระวังเป็นพิเศษ
ระดับ 6	อันตราย	มีแก่งขนาดใหญ่ กระแสน้ำรุนแรง ลดระดับสูง เป็นน้ำตก ไม่เหมาะสำหรับการล่องแก่ง

การจัดการท่องเที่ยวผจญภัยทางน้ำ: พายเรือคายัคหรือเรือแคนู

การท่องเที่ยวผจญภัยโดยเรือคายัค (Kayak) หรือเรือแคนู (Canoe)

การพายเรือคายัคและเรือแคนูเข้ามาในประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2532 โดยชาวอเมริกันชื่อ นายจอห์น เกรย์ (John Gray) เพื่อเป็นกิจกรรมในการท่องเที่ยวผจญภัยทางน้ำที่ จังหวัดภูเก็ต ในนามบริษัททัวร์ชื่อ บริษัทซีแคนู จำกัด

เรือคายัค (Kayak)

เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ขุดเย็บอีกชิ้นหนึ่งของโลก เพราะนับตั้งแต่ ชนเผ่าอินูต จากแถบมหาสมุทรอาร์กติก ได้สร้างเรือคายัคจากโครงที่ทำจากกระดูกปลาวาฬและหนังแมวน้ำปิดข้างบนและยัดด้วยไขมันปลาวาฬและแมวน้ำทั้งลำเรือ เพื่อใช้ในการเดินทางและล่าสัตว์ในแถบทะเลเหนือ

ปัจจุบันรูปทรงของเรือคายัคเปลี่ยนไปไม่มากนัก เพียงแต่มีการพัฒนาในเรื่องของรูปทรงและวัสดุศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพและสมรรถนะดีขึ้นกว่าเดิม เรือคายัคจะมีขนาดเล็กและลำตัวค่อนข้างเพรียวจึงทำให้มีน้ำหนักเบาและมีความคล่องตัวในการพายและแต่ละประเภทมีการออกแบบและรูปทรงที่ไม่เหมือนกันเช่นเดียวกัน

ประเภทของเรือคายัค (เลิศ ลิ้มชุนหนุกูล, 2542 ข, หน้า 179)

เรือคายัคแบ่งประเภทต่าง ๆ เหมือนกันกับเรือแคนู แต่เรือคายัคแตกต่างจากเรือแคนู คือเรือคายัคจะนั่งพาย ส่วนเรือแคนูมักจะคุกเข่าพาย เรือคายัคมีรูปทรงแคบกว่า เปรี้ยวกว่าและด้านบนของเรือจะมีฝาปิดตลอดเหลือเพียงช่องขนาดเท่าตัวคนพายลงไปนั่งพายได้เท่านั้น เพื่อกันน้ำเข้าเรือ นอกจากนี้ยังมีหางเสือและไม้พายยาวกว่าและมีใบพายอยู่สองด้าน เรือคายัคมีความแตกต่างออกไปจากเรือแคนูอยู่ 2 แบบ คือ

1. คายัคเซิร์ฟสกี (Surf ski) รูปทรงเรือแหลมเพรียว กึ่งกลางใต้ท้องเรือมีกระดูกงูตลอดลำเรือเพื่อการทรงตัวที่ดีในสภาพน้ำที่มีคลื่น เรือแบบนี้ไม่มีห้องผู้โดยสาร (Cockpit) ผู้พายจะนั่งอยู่บนฝาเรือ (Sit on top)

2. เพลย์โบ้ท (Play boat) มีขนาดความยาวประมาณ 1 ถึง 2 เมตร ท้องเรือโค้งมน หัวและท้ายเรือจะงอนเซิด สำหรับแก่น้ำเชี่ยวหรือการเล่น โข่ว ต้องใช้เทคนิคการพายที่สูง

เรือแคนู (Canoe)

เป็นเรือที่มีต้นแบบมาจากพาหนะที่ใช้ในการเดินทางสัญจรไปตามแม่น้ำของชาวอินเดียนแดงในทวีปอเมริกา ลักษณะโครงสร้างของเรือค่อนข้างโปร่ง ด้านบนเปิดโล่ง ท้องเรือค่อนข้างแบน หัวและท้ายเรืองอนขึ้นเพื่อให้สามารถแหวกคลื่นน้ำไปได้ดี และป้องกันให้น้ำเข้าเรื่อน้อยที่สุด มีกอบเรือที่สูงกว่าเรือธรรมดาเท่านั้น วัสดุที่ใช้ทำเรือแคนูนั้นมีทั้งไม้จริง ไม้อัด กับน้ำใยแก้ว หรือไฟเบอร์กลาส คาร์บอนไฟเบอร์ (Graphite) อะลูมิเนียม พลาสติก โพลีเอทิลีน (Polyethylene) เคฟลาร์ เรือแคนูมีหลายลักษณะการใช้งาน การออกแบบจึงแตกต่างกันด้วย เช่น เรือตกปลา เรือแคนูท่องเที่ยว

จากลักษณะของโครงสร้างที่โปร่ง ทำให้สามารถบรรทุกสัมภาระได้เป็นจำนวนมาก เรือแคนูนั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งประดิษฐ์ชั้นเยี่ยมที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นมาในโลก เนื่องจากนับแต่เริ่มแรกจนถึงปัจจุบันรูปทรงของเรือแคนูยังคงไม่เปลี่ยนแปลงเพียงแต่มีการปรับปรุงและมีการพัฒนาทางด้านวัสดุเท่านั้นเพราะแบบที่ชาวอินเดียนออกแบบนั้นคืออยู่แล้ว เรือของไทยก็มีลักษณะใกล้เคียงกับเรือแคนูของอินเดียนแดงลักษณะการใช้งานก็แทบจะไม่แตกต่างกันนัก

แคนาเดียนแคนู ชนิดนี้เป็นที่นิยมและรู้จักอย่างดี คือ เรือเปิดโล่งด้านบน อาจจะจินตนาการจากเรืออินเดียนแดงสมัยโบราณ แคนูชนิดนี้ให้อิสระในการท่องเที่ยวทางไกลในด้าน

ความสะดวก ผู้ที่ไม่เคยพายแคนูก็สามารถเล่นได้ในวันหนึ่ง โดยไม่มีความจำเป็นจะต้องฝึกให้ชำนาญเป็นพิเศษ อย่างไรก็ตาม การฝึกขั้นพื้นฐานมีความจำเป็น คนพายเรือไม่ว่าจะนั่งหรือคุกเข่าหรือกึ่งนั่งคุกเข่า ขึ้นอยู่กับพาย และใบพายเป็นสิ่งที่ทำให้เรือวิ่งไปข้างหน้าเสมอ

ประเภทของเรือแคนู (เลิศ ลิ้มชุนหนุกูล, 2542 ข, หน้า 179)

1. แคนูท่องเที่ยว (Touring canoe) ใช้เรือแคนูมาตรฐาน เป็นรูปแบบของเรือแคนูดั้งเดิม มีลักษณะคล้ายเรือพายธรรมดา ท้องเรือค่อนข้างแบนเพื่อการทรงตัวที่ดีสภาพน้ำเรียบ หัวท้ายเรือจะเรียวบิบบเข้าหากัน ขอบหัวเรือจะงอนขึ้นเพื่อสามารถตัดกระแสน้ำได้ง่ายในเวลาล่องแก่ง ขอบเรือเปิดหมดไม่มีฝาปิดและมีฝาปิดแบบเรือคายัค และบรรทุกสัมภาระได้

2. แคนูล่องแก่ง (White water canoe) มีขนาดสั้นกว่าและท้องเรือโค้งมนกว่าเรือท่องเที่ยว หัวเรือและท้ายเรือจะงอนขึ้นเพื่อให้เล่นปะทะกับกระแสน้ำเชี่ยวเรือแคนูล่องแก่ง มี 4 แบบ คือ

2.1 เรือสลาลอม (Slalom) ลำเรือค่อนข้างแบน ขอบเรือเตี้ยเพื่อความคล่องตัวในการบังคับเรือ ทั้งนี้ เพื่อให้เรือลดทอนความเร็วของสายน้ำให้เล่นด้วยความเร็วต่ำ ขนาดความสูงของเรือจากพื้นน้ำสูงเพียง 15 เซนติเมตร ความยาวเรือ ประมาณ 400 เซนติเมตร ความกว้างประมาณ 60 ถึง 80 เซนติเมตร มีน้ำหนักประมาณ 9 ถึง 15 กิโลกรัม

2.2 เรือสำหรับน้ำเชี่ยว (Wild water) เป็นเรือที่เหมาะสมสำหรับแก่งน้ำระดับ 3 หัวเรือจะเข็ดลลอยตัวเสมอเพื่อไม่ให้ฝีพายและคนนั่งสำคัญน้ำ ขนาดความยาวและความกว้างของเรือใกล้เคียงกับแบบสลาลอม แต่มีน้ำหนักประมาณ 10 ถึง 18 กิโลกรัม

2.3 เรือแข่งความเร็ว (Rapid racing) เป็นเรือที่มีรูปร่างเช่นเดียวกับแบบเรือสำหรับน้ำเชี่ยว เป็นเรือที่สามารถทำความเร็วได้ประมาณระยะทาง 300-600 เมตร

2.4 เรือล่องแก่งมาราธอน (White water marathons) ปกติเรือแบบนี้นิยมใช้ในพื้นน้ำเรียบ แต่ฝีพายมักจะนำไปใช้ในการล่องแก่งมาราธอน เป็นเรือที่มีความเร็วมาก กว่าเรือสลาลอมหรือเรือแข่งความเร็ว เรือนี้นั่งสบายกว่าและมีความมั่นคงกว่า

3. แคนูเพื่อแข่งความเร็วหรือเรือสำหรับพื้นน้ำเรียบ (Flat water or touring craft) รูปทรงเรือเพรียวและแหลมส่วนหัวเรือ และมีกระดูกงูยาว (Keel) แคนูชนิดนี้แบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 เรือแข่งความเร็วระยะสั้น (Sprint) เป็นเรือแข่งความเร็วที่ใช้ในการแข่งขันกีฬาโอลิมปิกเกมส์ มีกระดูกงูยาวที่เสริมให้เรือมีความมั่นคงและแล่นด้วยความเร็ว การออกแบบเรือที่มีความสมดุลกันทั้งลำเรือ หัวเรือ ท้ายเรือทำให้สามารถแล่นตัดสายน้ำได้ดี เรือแคนาเดียนแคนูจะเปิดฝาเรือ (Deck) จึงทำให้บังคับเรือได้ยากกว่าเรือคายัคในรูปแบบเดียวกัน

3.2 เรือแข่งความเร็วแบบมาราธอน (Marathon) เป็นเรือที่ออกแบบเพื่อความเร็วมีหัวเรือและลำเรือที่เพรียว มีความยาวและความกว้างเท่ากับเรือแบบแรก

4. แคนูทะเล (Sea canoe) เป็นเรือที่ออกแบบเฉพาะเพื่อการตัดผ่านคลื่นดีกว่าและแล่นเร็วกว่าประเภทอื่น ๆ สำหรับเรือคายัคทะเลก็เช่นเดียวกัน เป็นเรือที่นั่งสบายและบรรทุกผู้โดยสารได้หลายคน และมีช่องเก็บสัมภาระสำหรับการท่องเที่ยวด้วย

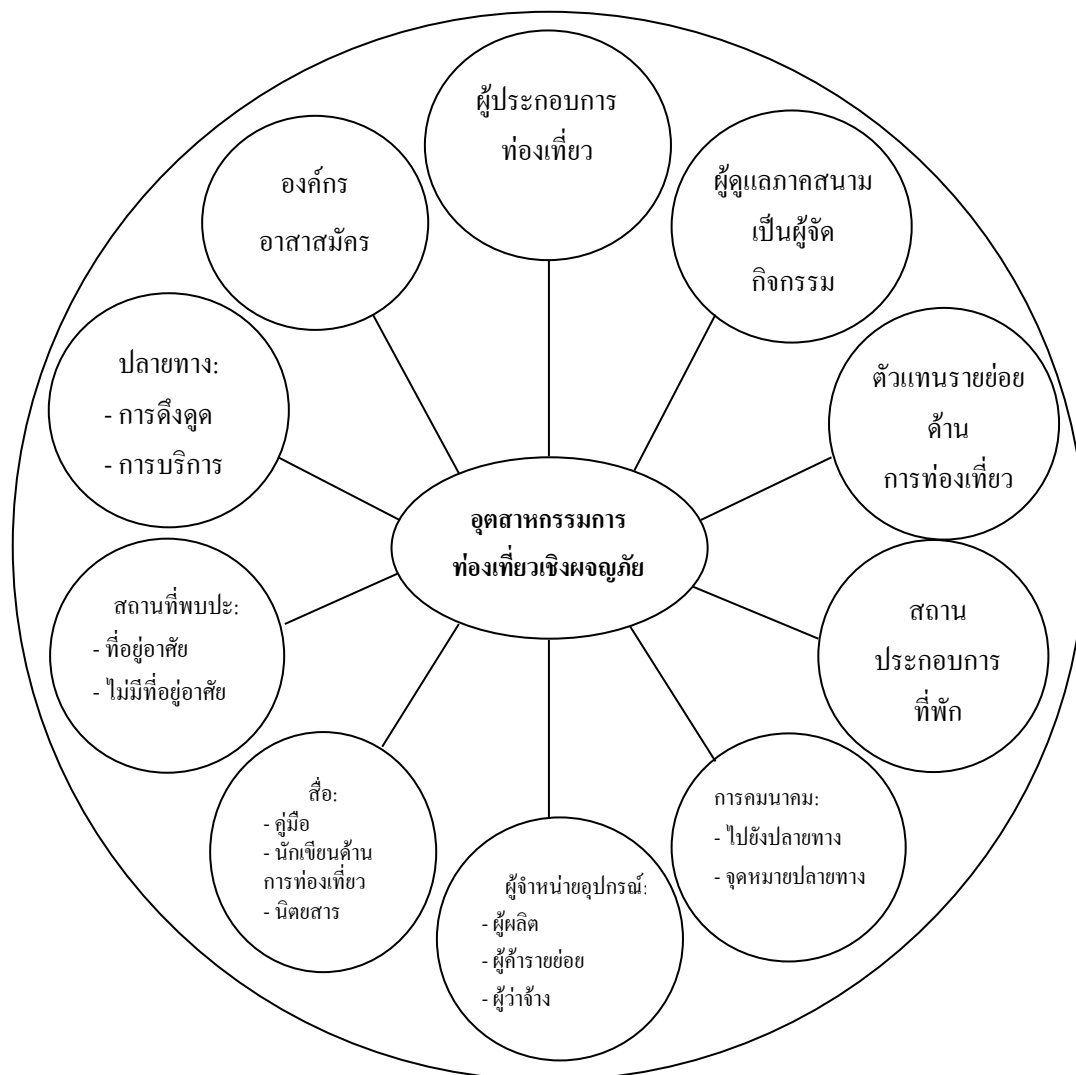
3. องค์ประกอบการท่องเที่ยวแบบผจญภัย

รำไพพรรณ แก้วสุริยะ (2545 อ้างถึงใน ปัญญา เทียนนาวา, 2554) กล่าวถึงองค์ประกอบ การท่องเที่ยวแบบผจญภัยไว้ ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษให้ความตื่นตาตื่นใจ ทำทาส ความสามารถของมนุษย์และชวนให้ทดลองทำเมื่อเข้าไปเที่ยว
2. มีบริการอำนวยความสะดวกพร้อม บางแห่งที่ไม่พร้อมนั้นนักท่องเที่ยวต้องไป แคมป์ปิ้ง
3. มีครูฝึกรับผิดชอบการแนะนำและดูแลความปลอดภัย
4. เป็นการจัดการที่มีมาตรการรักษาความปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน
5. เป็นการจัดการที่มีการกำหนดนโยบาย แผนงาน และแผนปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมและ พัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระยะสั้นและระยะยาว
6. นักท่องเที่ยวได้รับความสนุกสนาน ตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัยปลอดภัย มีความทรงจำ และประสบการณ์ใหม่

4. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยเป็นอุตสาหกรรมที่ซับซ้อนมีองค์ประกอบและผู้จัดจำหน่ายที่ หลากหลาย ผู้จัดจำหน่ายถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่สำคัญ เช่น ผู้ประกอบการด้านที่พัก ขณะที่ผู้อื่นนั้นจะลงไปทำการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เช่นเดียวกับผู้ผลิต อุปกรณ์ โครงสร้างของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวผจญภัยที่จะแสดงผังแผนภาพที่ 2-4

ภาพที่ 2-4 โครงสร้างอุตสาหกรรมการท้องเที่ยวเชิงผจญภัย (Swarkbrooke et al., 2003)

การแบ่งประเภทผู้จัดจำหน่ายเป็นไปตามความต้องการการท้องเที่ยวเชิงผจญภัย มีความแตกต่างดังภาพที่ 2-5

ภาพที่ 2-5 สามมิติแง่มุมด้านอุปทานของการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Swarkbrooke et al., 2003)

5. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ประกอบด้วย

1. การตลาด (Marketing)
2. การจัดการความเสี่ยง (Risk management)
3. ประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Ethical issues in adventure tourism)

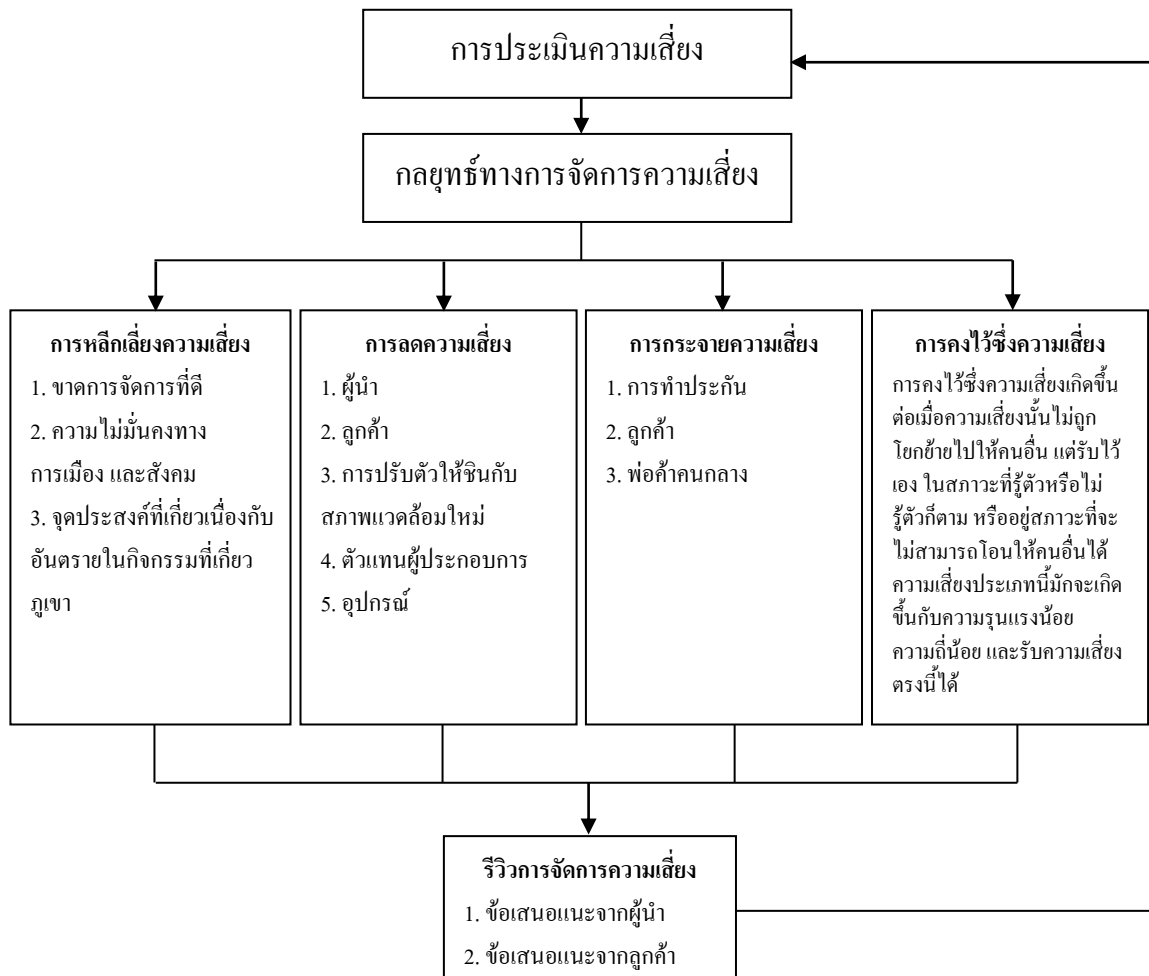
1. การตลาด (Marketing) ความซับซ้อนทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ดังนี้

ภาพที่ 2-6 ความซับซ้อนของการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Swarkbrooke et al., 2003)

2. การจัดการความเสี่ยง (Risk management)

แนวทางที่ผู้ประกอบการด้านการผจญภัยควรทำในแง่ของกลยุทธ์ทางการจัดการความเสี่ยง รูปแบบนี้เป็นการรวบรวมแง่มุมต่าง ๆ จากหนังสือการจัดการความเสี่ยงและรายละเอียดที่เฉพาะเจาะจงด้านกลยุทธ์การจัดการความเสี่ยงซึ่งผู้ประกอบการท่องเที่ยวผจญภัยประเภทภูเขาควรนำไปปฏิบัติ ซึ่งมีรูปแบบการจัดการความเสี่ยง ดังนี้

ภาพที่ 2-7 รูปแบบวิธีการจัดการความเสี่ยงกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยประเภทภูเขา (Swarkbrooke et al., 2003)

3. ประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Ethical issues in adventure tourism) จากการจำแนกประเภทประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย สามารถแบ่งตามเกณฑ์ ดังนี้

- 3.1 นักท่องเที่ยว และผู้จัดทัวร์
- 3.2 ภูมิประเทศ
- 3.3 ประเด็นปัญหาท้องถิ่น
- 3.4 การจัดการทางด้านอุปกรณ์ต่าง ๆ
- 3.5 ประเด็นที่เกิดจากการจัดการความเสี่ยงไม่ดี
- 3.6 กฎหมายท้องถิ่น

ความรับผิดชอบต่อสังคมที่เกี่ยวข้องกับความท้าทายทางจริยธรรม ดังนี้

ตารางที่ 2-2 ความรับผิดชอบต่อสังคมที่เกี่ยวข้องกับความท้าทายทางจริยธรรม (Swarkbrooke et al., 2003)

ผลสะท้อน	ตัวอย่าง
การปฏิเสธปัญหา การปฏิเสธความรับผิดชอบ การพูดแบบแก้ตัวไปเรื่องอื่น	การไม่รับผิดชอบต่อลูกค้า การที่รู้ว่ามีปัญหาแต่ปิดปัญหา การท่องเที่ยวทำให้เกิดปัญหาและทำให้คน ท้องถิ่นไม่มีงานทำ
ทำตามกฎระเบียบ ทฤษฎีโลกสวย	ปฏิบัติตามกฎระเบียบของท้องถิ่นนั้น ๆ สร้างภาพลักษณ์องค์กร โดยตัวเองได้ ผลประโยชน์
การลดต้นทุน การเปรียบเทียบความแตกต่าง การเปลี่ยนแปลงทางความคิด	มีการใช้อินเตอร์เน็ต แทนการพิมพ์แผ่นพับ ขายความต่างด้วยการพาไปสถานที่ใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงแบบกะทันหัน

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

1. ความหมายของการบริหารจัดการ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545) สรุปว่า การบริหารเป็นกิจกรรมที่ต่อเนื่องและประสานงานกัน ซึ่งผู้บริหารต้องเข้ามาช่วยให้บรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร กระบวนการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การควบคุมการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์กร

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2549) กล่าวว่า การจัดการ (Management) หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำทรัพยากรการบริหารมาใช้ให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การนำ (Leading) และการควบคุม (Controlling)

พงษ์เอก สุขใส (2557) สรุปว่า การจัดการ หมายถึง การนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้้อย่างเป็นระบบและมีกระบวนการที่ทำให้เกิดประสิทธิภาพ

DeCenzo and Robbins (2004) การจัดการ หมายถึง ขบวนการที่ทำให้งานกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลด้วยคนและทรัพยากรขององค์กร

2. แนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรในการบริหาร

ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับทรัพยากรทางการบริหาร ได้มีผู้อธิบายไว้หลายท่าน ดังนี้ ทรัพยากรในการบริหาร ได้แก่ วัตถุและเครื่องใช้เพื่อประกอบการดำเนินงานรวมไปถึงความสามารถในการจัดการ ทรัพยากรในการบริหารสามารถแบ่งแยกได้เป็น 4 ประเภท หรือเรียกย่อ ๆ ว่า 4 M's (บรรรยงค์ โตจินดา, 2542) คือ

1. คน (Man)
2. เงิน (Money)
3. สถานที่ วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวก (Material)
4. การจัดการ (Management)

สมคิด บางโม (2548) กล่าวถึง ทรัพยากรการบริหารว่า การจัดการหรือการบริหารกิจการต่าง ๆ จำเป็นต้องมีทรัพยากรอันเป็นปัจจัยพื้นฐานทางการจัดการที่เป็นปัจจัยสำคัญอยู่ 4 ประการ รู้จักกันในนาม 4 M ได้แก่

1. คน เป็นผู้ปฏิบัติกิจกรรมขององค์กรนั้น ๆ
2. เงิน ใช้สำหรับเป็นค่าจ้างและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน
3. วัสดุสิ่งของ หมายถึง อุปกรณ์ เครื่องใช้ เครื่องมือต่าง ๆ รวมถึงอาคารสถานที่
4. ความรู้ทางด้านจัดการ หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ

สังวาล วุฒิสเลลา (2548) อธิบายว่า การบริหารงานในองค์กรจำเป็นต้องมีปัจจัยหรือทรัพยากรพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อการบริหาร หรือที่เรียนกันว่า 4M ได้แก่

1. บุคคล คือ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในองค์กรที่ร่วมกันทำงาน
2. เงินทุน คือ งบประมาณที่ใช้ในการบริหารทุก ๆ ส่วนขององค์กร
3. วัตถุดิบ คือ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ เทคโนโลยีต่าง ๆ
4. การจัดการ คือ การบริหารงานขององค์กรที่ทำโดยผู้บริหาร

Robbins and Coulter (2002 อ้างถึงใน เสถียร เชื้อดี, 2546) ได้แบ่งองค์ประกอบของทรัพยากรในองค์กรที่จะดำเนินภารกิจต่าง ๆ ให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กรให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดไว้ ดังนี้

1. Human resource (Man) คือ ทรัพยากรบุคคล ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารหรือพนักงานระดับต่าง ๆ ในองค์กร ซึ่งคนเหล่านี้จะเป็นคนนำเอาวัตถุดิบหรือทรัพยากรอื่น ๆ มาผลิตเข้ากระบวนการจัดการขององค์กรให้เกิดผลผลิตตามเป้าประสงค์

2. Capital (Money) หรือทุน ซึ่งอาจจะเป็นเงินทุน งบประมาณหรือที่ดิน ซึ่งจำเป็นในการผลิตหรือดำเนินกิจกรรม

3. Raw material หรือวัตถุดิบ หมายถึง วัตถุดิบตั้งต้นที่จะนำเข้าสู่กระบวนการผลิต เพื่อให้ได้ผลผลิต หรืออาจจะเป็นวัสดุ เครื่องจักร ครุภัณฑ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการผลิต

4. Management หรือการจัดการ หมายถึง กลุ่มกระบวนการซึ่งประกอบด้วยแผนการ จัดองค์กร การอำนวยความสะดวก และการควบคุม ซึ่งกระบวนการเหล่านี้ทรัพยากรบุคคลจะเป็นตัวจกสำคัญในการกระทำวัตถุดิบ โดยใช้ทุนเข้ามาช่วย เพื่อให้เกิดผลผลิตตามวัตถุประสงค์

5. Information หมายถึง ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นต่อองค์กร

ด้านบุคลากร (Man)

หลักการบริหารทรัพยากรมนุษย์

ชานินทร์ ชุนหพันธ์รักษ์ (2550) ได้ให้ความหมายทรัพยากรมนุษย์ (Human resource) ว่าหมายถึง บุคคลที่มีความพร้อม มีความจริงใจ มีความรู้ และมีความสามารถที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ได้ ดังนั้น องค์กร จะต้องทำหน้าที่ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์โดยการวางแผนเชิงกลยุทธ์ด้านการจัดการบริหารทรัพยากรมนุษย์เข้ามาช่วย

Certo (2000) กล่าวว่า บุคคลภายในองค์กรจะต้องให้ความร่วมมืออย่างมีคุณค่าต่อระบบการจัดการเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรความร่วมมือนี้เป็นผลจากการปฏิบัติงานในตำแหน่งหน้าที่เป็นอย่างดี

การบริหารทรัพยากรบุคคล จึงมีหน้าที่ที่สำคัญ อรรถวิทย์ ณ ตะกั่วทุ่ง (2550) กล่าวว่าไว้ คือ

1. ช่วยให้องค์กรสามารถคัดสรรและธำรงรักษาบุคคลที่มีฝีมือ มีแรงจูงใจสูง มีความรู้สึกรู้สึกผูกพันและยอมอุทิศตนเพื่อองค์กรไว้ได้

2. เพิ่มพูนและพัฒนาขีดความสามารถซึ่งฝังอยู่ในตัวบุคลากร ความสามารถของบุคลากร

3. พัฒนาระบบงานที่ทำให้เกิดผลการปฏิบัติงาน โดยมีกระบวนการสรรหาและคัดเลือกระบบจ่ายค่าตอบแทนตามผลการปฏิบัติงาน และการพัฒนาการบริหารและกิจกรรมการฝึกอบรมที่สอดคล้องกับความต้องการทางธุรกิจ

4. พัฒนาการบริหารงานที่ทำให้เกิดความผูกพัน และการมีข้อผูกมัดร่วมกัน โดยยึดถือว่าคุณจ้างคือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่มีค่าในองค์กร และต้องสร้างบรรยากาศที่ทำให้ทุกคนรู้สึกว่าจะต้องร่วมแรงร่วมใจ และไว้วางใจซึ่งกันและกัน

5. สร้างบรรยากาศที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ และความรู้สึกที่กลมกลืน ทั้งฝ่ายบริหาร และฝ่ายลูกจ้างที่ต่างก็รับรู้ว่าเป็นหุ้นส่วนของกันและกัน

6. พัฒนาสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ทำให้มีการทำงานเป็นทีมและยืดหยุ่น

7. ช่วยให้องค์กรสร้างสมดุล และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ที่ได้รับผลประโยชน์จากองค์กร (เจ้าของ รัฐบาล ฝ่ายบริหาร ลูกจ้าง ลูกค้า ผู้ขายวัตถุดิบ และสาธารณชนทั่วไป)

8. ช่วยให้เกิดความมั่นใจว่า บุคลากรในองค์กรรู้สึกว่าคุณค่าและได้รับรางวัลตอบแทนในงานที่ตนทำ และสิ่งที่ตนได้ทำสำเร็จ

9. สามารถบริหารจัดการกับบุคลากรที่มีความหลากหลายโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและกลุ่ม ตามความต้องการในการจ้างงาน ลักษณะการทำงาน และความปรารถนา

10. ช่วยให้เกิดความมั่นใจว่าทุกคนมีโอกาสเท่าเทียมกัน

11. บริหารจัดการลูกจ้างโดยยึดหลักด้านจริยธรรมตามกรอบของความเป็นทุกซ์ ความยุติธรรม และความโปร่งใส

12. อนุรักษ์และพัฒนาลูกจ้างทั้งด้านจิตใจและร่างกายที่จะให้แก่องค์กร ศักยภาพและการจ้างงาน โดยให้ออกาสในการเรียนรู้และพัฒนาตลอดเวลา

ประโยชน์ของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดี

สุภาพร พิศาลบุตร (2549) ได้ให้แนวคิดถึงประโยชน์ของการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดีที่มีการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมแล้ว จะไม่ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองทรัพยากรมนุษย์ สามารถตอบสนองความต้องการขององค์กรได้ ในขณะที่เดียวกัน สามารถช่วยให้บุคคลขององค์กรได้รับผลตามความต้องการในลักษณะปัจเจกบุคคลด้วย กล่าวคือ

1. ช่วยพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถในการวางแผน เพื่อจัดหาบุคลากรที่ดีมีคุณภาพเข้ามาเป็นบุคลากรที่ดีให้แก่องค์กร เนื่องจากมีการแข่งขันกันเป็นจำนวนมากอันข้างสูงในการจ้างแรงงานที่ดีในภาคธุรกิจอุตสาหกรรมทั้งของเอกชนและรัฐบาล

2. ช่วยจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับประเภทและชนิดของงานที่ต้องทำและปฏิบัติงานให้ตรงกับความรู้ ความสามารถ และความถนัด ตลอดจนช่วยประเมินผลประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรเพื่อสร้างผลสำเร็จในการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่องค์กรกำหนดไว้

3. ช่วยพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงาน โดยวิธีการฝึกอบรมทางด้านวิชาการเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นในการทำงานเพิ่มขึ้น

4. ช่วยสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้แก่บุคลากรทุกคนและทุกระดับภายในองค์กร โดยอาศัยศาสตร์และศิลป์ทางการจัดการ

5. ช่วยพัฒนาสังคมภายในองค์กรให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ก่อให้เกิดความรัก ความสามัคคี ขจัดปัญหาการทะเลาะวิวาท การเอาเปรียบกัน ความเห็นแก่ตัว และความขัดแย้งให้ลดน้อยลง ซึ่งจะทำให้องค์กรเป็นสังคมที่มีความสงบสุข บุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่สูงขึ้น สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยทั่วกัน

ด้านการเงิน และงบประมาณ (Money)

งบประมาณและการเงินเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการบริหารงาน ฝ่ายบริหารมีหน้าที่จัดทำงบประมาณ และขอเงินทุนให้กับหน่วยต่าง ๆ และบุคลากรควบคุมดูแลว่าเงินที่ขอมานั้นใช้อย่างถูกต้องหรือไม่ งานดังกล่าวนี้ต้องอาศัยความซื่อสัตย์ ความเฉลียวฉลาดรอบรู้และความหนักแน่น การจัดงบประมาณ ผู้บริหารต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ อาทิ พัทธ์ เตียวตระกูล (2548) กล่าวไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการจัดการในเรื่องการเงิน ผู้บริหารจะต้องทราบเพื่อป้องกันการใช้เงินในทางที่ผิด และสูญเสียเงินไปโดยเปล่าประโยชน์

2. ผู้บริหารมีหน้าที่รับผิดชอบ การจัดเตรียมงบประมาณเป็นงานที่ต้องประสานกันหลาย ๆ อย่างต้องมีแผนงาน โครงการ ตลอดจนค่าใช้จ่าย และเงินทุนที่ได้รับมาจากสายงานต่าง ๆ ผู้บริหารจะต้องทราบหรือพิจารณาเตรียมจัดงบประมาณ

การจัดทำงบประมาณ มีการจัดทำแผนงานทางการเงินเพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้บริหารมีหน้าที่ที่จะทำงบประมาณตามแผนระยะเวลา 1 ปี 3 ปี 5 ปี หรือ 7 ปี โดยงบประมาณจะทำให้ได้มาซึ่งเครื่องมือเครื่องจักร ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ ที่จะต้องใช้ประกอบในการดำเนินธุรกิจ ให้บรรลุตามจุดมุ่งหมาย การจัดการเงินและงบประมาณถือเป็นเรื่องที่สำคัญ ผู้ประกอบการธุรกิจหรือผู้บริหารควรจะต้องรู้ว่าการประกอบกิจการนั้นต้องใช้เงินทุนเท่าใด เงินทุนนั้นจะได้มาจากที่ไหน จะใช้เงินทุนอย่างไรและจะใช้เวลานานเท่าใดจึงจะเกิดผลกำไร การกำหนดความต้องการทางการเงินของธุรกิจจะต้องยึดหลักสำคัญแยกออกได้เป็น 3 ประเภท วิชัย โถสุวรรณจินดา (2547) กล่าวไว้ดังนี้

1. ความต้องการเงินทุนในการจัดตั้งธุรกิจเป็นเงินทุนขั้นต้นที่นำมาใช้จ่ายในเรื่องต่าง ๆ เช่น

1.1 ค่ามัดจำเช่าสถานที่

1.2 การซ่อมแซมสถานที่

1.3 การออกแบบร้านหรือการปรับปรุงโรงงาน

1.4 ค่าอุปกรณ์เครื่องใช้สำนักงาน เครื่องบันทึกเงินสด เครื่องคอมพิวเตอร์ โต๊ะเก้าอี้

อุปกรณ์การขนส่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงค่าใช้จ่ายที่ชัดเจน โดยขึ้นอยู่กับลักษณะของธุรกิจ

1.5 เงินทุนสำหรับการจัดซื้อสินค้าเพื่อเริ่มธุรกิจ

1.6 ค่าใบอนุญาตการขอใบอนุญาตค่าธรรมเนียมด้านวิชาชีพค่าประกันภัย ค่าสาธารณูปโภคการจัดตั้งบริษัท ค่าลิขสิทธิ์หรือสิทธิบัตร รวมทั้งค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่าง ๆ ที่ต้องชำระก่อน เช่น ค่าประกันภัยค่าสาธารณูปโภคเป็นค่าใช้จ่ายที่สำคัญ

2. ความต้องการเงินทุนในการเริ่มต้นธุรกิจ ได้แก่ แรงงานการส่งเสริมการขายวัสดุสำนักงานเครื่องใช้ที่ต้องตกแต่งใหม่และรายการอื่น ๆ ที่แตกต่างกันจะต้องจัดซื้อเข้ามาใช้จ่ายในการเริ่มต้นธุรกิจเป็นค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในทันทีทันใดก่อนการเปิดกิจการและระหว่างสองสามสัปดาห์หรือสองสามเดือนแรกของการดำเนินงานลักษณะที่เด่นชัดของค่าใช้จ่ายเริ่มต้นธุรกิจ คือ เป็นค่าใช้จ่ายที่มีจะเกิดขึ้นเฉพาะเมื่อเริ่มต้นธุรกิจและจะไม่เกิดขึ้นอีกในปีต่อ ๆ ไป ดังนั้น เงินทุนในการเริ่มต้นธุรกิจอาจจะเป็นที่ต้องการเพื่อให้คุ้มค่าใช้จ่ายเหล่านี้และช่วยให้ธุรกิจดำเนินงานได้ตลอดระยะเวลาสามถึงหกเดือนแรก ค่าใช้จ่ายในการเริ่มต้นธุรกิจ ได้แก่

2.1 ค่าจ้างสำหรับพนักงานที่จ้างมาแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ

2.1.1 เงินเดือนและค่าแรง (Wage and salary) เป็นค่าใช้จ่ายสำคัญรายการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพนักงานทุกระดับภายในองค์กรค่าใช้จ่ายเงินเดือนเกิดขึ้นตั้งแต่เกิดการรับสมัครพนักงานเพื่อมาร่วมงานกับกิจการสำหรับธุรกิจขนาดเล็กซึ่งมีพนักงานไม่มากอาจจะมีได้มีการแบ่งประเภทพนักงานออกเป็นหลายลักษณะหากเป็นการจัดประเภทโดยดูจากลักษณะของการจ่ายเงินเดือนและค่าแรงอาจแบ่งพนักงานออกเป็น 2 ประเภท คือ พนักงานรายวันกับพนักงานรายเดือน

2.1.2 เงินค่าล่วงเวลา (Over time) การคำนวณค่าล่วงเวลานั้นอาจมีอัตราการจ่ายที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่เกิดการทำงานล่วงเวลาขึ้น

2.1.3 ค่าสวัสดิการพนักงาน (Fringe benefits) เพื่อที่จะรักษาบุคลากรขององค์กรไว้ให้ได้ฝ่ายบริหารจำเป็นต้องคำนึงถึงการให้สวัสดิการแก่พนักงานของตน

2.1.4 เงินโบนัส คือ เงินที่จ่ายให้พนักงานนอกเหนือจากเงินเดือนที่จ่ายตามปกติและโดยส่วนใหญ่จะจ่ายให้ปีละครั้งทุก ๆ สิ้นปีหรือต้นปีถัดไป

2.1.5 เงินประกันสังคม (Social security fund and workman compensation fund) เป็นเงินที่กิจการจ่ายให้กับกองทุนประกันสังคมทุกเดือนตามข้อกำหนดของกฎหมายเงินประกันสังคมทำให้เกิดหลักประกันแก่พนักงานเมื่อเกิดความเจ็บป่วยขึ้น ซึ่งเมื่อเข้าไปทำการรักษาในโรงพยาบาลซึ่งได้เลือกไว้ก็จะรับบริการรักษาฟรีตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้จำนวนเงินในประกันสังคม

2.1.6 เงินค่าเบี่ยงเบนเป็นการให้เบี่ยงเบนแก่พนักงานที่มาทำงานโดยไม่ขาดงานสำหรับพนักงานที่มีประวัติการทำงานที่ดีมากหรือได้รับเบี่ยงเบนติดต่อกันเป็นเวลาหลายเดือนหรือ

ทั้งปีกิจการอาจกำหนดให้ได้รับเบี้ยขยันเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิมตามสถิติการได้เบี้ยขยันติดต่อกันเป็นเวลานาน

2.2 วัสดุสำนักงานเครื่องใช้ที่ต้องจัดซื้อเพิ่มเติมหรือค่าวัสดุทั่วไป (General supply) เป็นค่าใช้จ่ายเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่เมื่อนำมารวมกันเข้าอาจมีจำนวนเงินมากและสมควรได้รับการเอาใจใส่ คือ วัสดุทั่วไปค่าใช้จ่ายดังกล่าวนี้อาจประกอบไปด้วยรายการย่อย ๆ มากมาย

2.3 การส่งเสริมการขายการกระตุ้นยอดขายให้สูงขึ้นอาจเกิดขึ้นได้ในหลายกรณี เช่น เมื่อกิจการเริ่มเข้าสู่ช่วงที่ยอดขายตกต่ำลงตามฤดูกาลหรือเมื่อมีคู่แข่งรายใหม่เข้ามาแย่งส่วนแบ่งตลาดบางกิจการอาจต้องทำการส่งเสริมการขายโดยตลอดทั้งปีงบประมาณ เพื่อให้สินค้าเป็นที่นิยมจนได้รับอัตราส่วนแบ่งตลาดที่พอใจลักษณะของการส่งเสริมการขายมีหลายวิธี

3. ความต้องการเงินทุนในการดำเนินงานเป็นความต้องการเงินหมุนเวียนเพื่อใช้ในการประกอบธุรกิจซึ่งผู้ประกอบการจะต้องดูแลมิให้เกิดการขาดแคลนเงินสดหรือขาดสภาพคล่องและมีเงินทุนเพียงพอที่สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงตามฤดูกาลของธุรกิจได้ นอกจากนี้ เมื่อมีการดำเนินการไประยะหนึ่งก็จะต้องมีเงินทุนสำหรับการจัดซื้ออุปกรณ์ใหม่การซ่อมแซมปรับปรุงสถานที่การจ้างพนักงานเพิ่มและการปรับโครงสร้างหนี้สินใหม่ด้วยความต้องการเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานที่ปกติธรรมดาอย่างหนึ่ง คือ เพื่อที่จะเอาชนะความตกต่ำของธุรกิจการถดถอยของเศรษฐกิจการสูญเสียลูกค้ารายสำคัญไปหนึ่งรายหรือมากกว่าและอื่น ๆ ซึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อที่สำคัญต่อการดำเนินงานของธุรกิจ ธุรกิจอาจจะต้องการเงินทุนเพื่อช่วยให้การดำเนินงานต่อเนื่องไปได้ความต้องการทางการเงินของธุรกิจจะวนเวียนอยู่รอบ ๆ ความต้องการที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกันทั้ง 3 ประเภท คือ เงินทุนในการจัดตั้งธุรกิจ ในการเริ่มต้นธุรกิจและเงินทุนในการดำเนินงานความต้องการ 2 ประเภทแรก มุ่งที่ระยะเวลาก่อนการเริ่มต้นดำเนินงานในขณะที่เงินทุนในการดำเนินงานอาจจะเป็นที่ต้องการ ณ จุดใด ๆ ก็ได้ในระหว่างช่วงชีวิตของธุรกิจ ได้จัดทำเป็นตาราง (คูสติ รุมาคม, 2540) ดังนี้

ตารางที่ 2-3 ความต้องการทางการเงินของธุรกิจ

เงินทุนในการจัดตั้งธุรกิจ	เงินทุนในการเริ่มต้นธุรกิจ	เงินทุนในการดำเนินงาน
<ul style="list-style-type: none"> - สิ้นค้าคงเหลือเริ่มต้น - อุปกรณ์ - เครื่องใช้ - ค่าประกันภัย - เงินมัดจำการเช่า - ค่าบริการทางกฎหมายและบัญชี - ค่าใช้จ่ายที่ต้องชำระก่อน - ค่าใช้จ่ายทางด้านวิชาชีพ - ค่าปรับปรุงซ่อมแซม/ ออกแบบร้านใหม่ 	<ul style="list-style-type: none"> เครื่องใช้ที่ต้องตกแต่งใหม่ - วัสดุสำนักงาน - ค่าใช้จ่ายในการส่งเสริมการขาย - สิ้นค้าคงเหลือ 	<ul style="list-style-type: none"> การขาดแคลนเงินสด - การขยายงาน - การจัดซื้อที่สำคัญ ๆ - ความต้องการตามฤดูกาล

แหล่งที่มาของเงินทุนเมื่อเจ้าของธุรกิจได้ประเมินความต้องการเงินทุนที่จะนำมาใช้ในการประกอบการแล้วขั้นต่อไปเป็นการพิจารณาว่าเงินทุนที่สามารถจะนำมาใช้นั้น มีมาจากที่ใดบ้างโดยทั่วไปแหล่งเงินทุนจะมาจาก 4 แหล่งใหญ่ (วิชัย โสสุวรรณจินดา, 2547) คือ

3.1 แหล่งเงินทุนส่วนบุคคล คือ แหล่งเงินทุนที่เป็นเงินออมส่วนตัวของผู้ประกอบการเองหากยังไม่พอก็ใช้การกู้ยืมจากเพื่อนและญาติพี่น้องโดยอาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวและยังอาจดึงผู้ร่วมทุนเอกชนรายอื่นเข้ามาร่วมลงทุนได้ด้วย โดยเฉพาะในกรณีที่มีการตั้งบริษัทและมีการขายหุ้น

3.2 แหล่งเงินทุนจากผู้ขายปัจจัยการผลิต ได้แก่ แหล่งเงินทุนที่มีลักษณะเป็นสินเชื่อทางการค้าหรือเจ้าหนี้ทางการค้าเป็นการบริหารการเงิน โดยซื้อปัจจัยการผลิตมาก่อนแล้วจ่ายคืนในภายหลังถือเป็นแหล่งเงินทุนระยะสั้นในทางธุรกิจ

3.3 แหล่งเงินทุนจากธนาคารพาณิชย์การกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ทำได้ 2 ลักษณะคือ เป็นวงเงินสินเชื่อหมุนเวียนและสินเชื่อระยะยาว

3.3.1 การกู้เป็นวงเงินสินเชื่อหมุนเวียนมักกู้เป็นระยะสั้นโดยมีวงเงินตามสินทรัพย์หมุนเวียน เงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจเป็นเงินทุนที่เปลี่ยนเป็นเงินสดได้ภายในระยะเวลาของการปฏิบัติงานซึ่งแบ่งได้เป็น 2 ชนิด ดังนี้

3.3.1.1 เงินทุนหมุนเวียนถาวร (Permanent working capital) หมายถึง มูลค่าของเงินทุนหมุนเวียนที่ธุรกิจต้องการอย่างต่ำที่สุดเพื่อรักษาไว้ซึ่งการดำเนินงานตามปกติบางครั้งอาจหมายถึงเงินทุนหมุนเวียนที่ต้องการใช้ประจำวันเพื่อรักษาระดับขั้นต่ำสุดของการดำเนินงานของธุรกิจ

3.3.1.2 เงินทุนหมุนเวียนผันแปร (Variable working capital) หมายถึง มูลค่าของเงินทุนหมุนเวียนที่ธุรกิจต้องการรักษาไว้ ซึ่งการดำเนินงานตามฤดูกาลหรือในกรณีพิเศษ นอกเหนือจากจำนวนอย่างต่ำที่ธุรกิจต้องมีไว้เพื่อการดำเนินงานตามปกติและมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตามระดับของการดำเนินงาน

3.3.2 ส่วนการกู้ยืมที่เป็นสินเชื่อบริษัทจะเป็นการกู้ยืมเพื่อซื้อสินทรัพย์ถาวร เช่น การซื้อเครื่องจักรการก่อสร้างซึ่งผู้กู้ยืมจะต้องมีแผนในการชำระหนี้ที่เป็นไปได้

3.4 แหล่งเงินทุนจากรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ เช่น บริษัทเงินทุนอุตสาหกรรมขนาดย่อมธนาคารออมสิน โดยปฏิบัติตามเงื่อนไขและกฎเกณฑ์ของหน่วยงานนั้น ๆ

ด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก (Materials)

ด้านสถานที่ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกเป็นปัจจัยที่มีปริมาณและมูลค่าสูงไม่ต่างจากปัจจัยตัวอื่น ๆ เพราะวัตถุดิบและวัตถุดิบของจะต้องมีการจัดหามาใช้ในการดำเนินการผลิตหรือสร้างบริการตลอดเวลาและการควบคุมระดับวัสดุคงเหลือให้มีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ให้มีการบริหารการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพคุ้มกับการลงทุน ดังนั้นการบริหารวัสดุควรยึดหลักการ สุชาติ ศุภมงคล (2535) กล่าวไว้ดังนี้

1. จำนวนรายการ วัสดุที่เก็บสต็อกควรมีน้อยที่สุดเท่าที่จำเป็นรายการ วัสดุบางรายการไม่สำคัญซึ่งอาจระงับการจัดหาขึ้นควรจัดซื้อเมื่อมีความต้องการตามจำนวนที่จำเป็นต้องใช้ขณะนั้นเท่านั้น
  2. วัสดุราคาต่ำควรใช้วิธีง่าย ๆ เข้ามาควบคุมและไม่ต้องพิถีพิถันมากนัก (Low price-less effort)
  3. ควรใช้คอมพิวเตอร์มาช่วยไม่เฉพาะในเรื่องการบันทึกรายการเท่านั้น แต่ยังต้องให้เครื่องคำนวณค่าตัวเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อควบคุมจำนวนคงเหลือให้เหมาะสมตามสภาพเป็นจริงและปรับเปลี่ยนได้ตลอดเวลา
  4. วัสดุและสินค้าคงเหลือที่มีมูลค่าอยู่ในบัญชีคงเหลือจะต้องมีมูลค่าที่เป็นจริงหรือใกล้เคียงที่สุดโดยไม่มีของเสียของเสื่อมสภาพหมดประโยชน์เจือปนอยู่
- อาพัทธ์ เตียวตระกูล (2548) กล่าวว่า วัสดุ อุปกรณ์ซึ่งนับรวมถึงอาคารสถานที่เป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่ง ที่จะทำให้การบริหารประสบความสำเร็จได้ผลสมบูรณ์ เป็นการบริหารอย่างแท้จริง และให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ควรยึดหลักการดังต่อไปนี้

1. ใช้วัสดุตามความเหมาะสม
2. ใช้ให้ได้ผลคุ้มค่า
3. ใช้อย่างประหยัดทั้งแรงงาน เงินและเวลา
4. ก่อนใช้อุปกรณ์ทุกครั้งต้องทดลองเสียก่อนว่าใช้ได้ดี สะดวกและพอมะกับเวลา

ระวังอย่าให้การใช้อุปกรณ์ต้องติดขัดระหว่างใช้

สำหรับการจัดซื้อจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ควรปฏิบัติดังต่อไปนี้ คือ

1. ก่อนการซื้อวัสดุอุปกรณ์ทุกครั้ง ควรสำรวจหรือทำบัญชีอุปกรณ์ก่อนว่ามีอยู่แล้วมากน้อยเพียงใด และอยู่ในสภาพที่ใช้ได้หรือต้องซ่อมแซม และต้องการเพิ่มอีกจำนวนเท่าไร
2. ควรซื้ออุปกรณ์ในร้านที่มีชื่อเสียงไว้ใจได้ เพราะจะได้ของที่มีคุณภาพเชื่อถือได้ ให้บริการในการแลกเปลี่ยนซ่อมแซมอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้ดีกว่า
3. ควรซื้ออุปกรณ์ที่มีคุณภาพ เพราะตามปกติของที่มีคุณภาพสามารถใช้ได้นานกว่า ปลอดภัยกว่า บางครั้งคิดว่าอุปกรณ์ที่มีราคาสูงกว่า การซื้อไม่ควรเอาราคาเป็นหลักอย่างเดียวของราคาแพง คุณภาพอาจจะไม่ดีก็ได้
4. ถ้าเป็นไปได้ควรจัดตารางในการซื้อให้มีการกระจาย ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้ไม่เป็นภาระต้องจ่ายเงินจำนวนมาก ๆ ในครั้งหนึ่ง
5. พยายามใช้วิธีการซื้อที่ช่วยให้สามารถลดราคาให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้
6. ควรซื้อตามที่ถูกระเบียบ ข้อบังคับ ในการใช้วัสดุอุปกรณ์ชนิดนั้น ๆ ตามกำหนด
7. ควรจัดซื้อในร้านที่มีอยู่ในท้องถิ่นที่สามารถให้ราคาของและคุณภาพเดียวกัน เพราะร้านในท้องถิ่นจะสามารถติดต่อได้ง่ายและสะดวกกว่า
8. ควรเตรียมการซื้อวัสดุอุปกรณ์ไว้แต่เนิ่น ๆ
9. ในการซื้อแต่ละครั้งจะต้องไม่มีการรับสั่งตอบแทนจากร้านค้า

ด้านการจัดการ (Management)

การจัดการ มีความหมายแตกต่างกันออกไปในความนึกคิดของบุคคล การทำความเข้าใจ ความหมายของการจัดการจะเกิดประโยชน์ต่อการนำความรู้ไปใช้ในการบริหารและจัดองค์กร นักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการจัดการไว้ดังนี้ คือ

Haimann and Scott (1970) ให้ความหมายว่า “การจัดการ คือ กระบวนการทางสังคม และเทคนิคในการใช้ทรัพยากรการบริหารในการดำเนินงานขององค์กรและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้ประสบผลสำเร็จหรือบรรลุจุดประสงค์ขององค์กร”

Longenecker and Pringle (1981) กล่าวว่า “การจัดการ คือ กระบวนการรวบรวมและประสานการใช้ทรัพยากรการบริหาร เพื่อดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้”

Kinicki and Williams (2006) กล่าวว่า การจัดการ (Management) เป็นการติดตามการดำเนินการตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล โดยองค์กรหรือบุคลากรที่ร่วมงานกันเพื่อบรรลุเป้าหมายเฉพาะ

3. แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ทางด้านการบริหาร

แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ทางด้านการบริหาร ได้มีนักวิชาการต่าง ๆ ได้ให้คำจำกัดความไว้ ดังนี้

หน้าที่ทางการบริหารจัดการ (Management functions)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545, หน้า 20-22) เสนอว่า หน้าที่ทางการบริหารจัดการ ประกอบด้วย

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การนำ (Leading)
4. การควบคุม (Controlling)

Chelladurai (2005) ได้กล่าวว่า หน้าที่ทางการบริหารจัดการ ประกอบด้วย

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การนำ (Leading)
4. การประเมินผล (Evaluating)

Bridges and Roquemore (2001) ได้จำแนกหน้าที่ทางการบริหารจัดการ ดังนี้

1. การวางแผน (Planning)
2. การจัดองค์การ (Organizing)
3. การปฏิบัติการ (Implementing)
4. การควบคุม (Controlling)

จะเห็นได้ว่า นักวิชาการส่วนใหญ่ จะจำแนกหน้าที่ทางการบริหารออกเป็นข้อย่อยที่คล้ายคลึงกัน แต่แตกต่างกันที่การจัดกลุ่มซึ่งเป็นไปตามความคิดเห็นของนักวิชาการในแต่ละคน

การวางแผน (Planning)

การวางแผนเป็นหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญอันดับแรกของผู้บริหาร เพราะจะมีผลต่อการดำเนินการบริหารในส่วนอื่น ๆ ซึ่งนักวิชาการได้ให้ความหมายของการวางแผนดังนี้

พยอม วงศ์สารศรี (2542, หน้า 69) กล่าวว่า การวางแผนเป็นการคาดการณ์อนาคต เป็นการตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่ดีที่สุด

สุรัสวดี ราชกุลชัย (2546, หน้า 112) สรุปไว้ว่า การวางแผนเป็นกิจกรรมหรือกระบวนการที่กำหนดวัตถุประสงค์นโยบาย และวิธีปฏิบัติล่วงหน้า แล้วสร้างแผนหรือวิธีการเป็นสะพานเชื่อมปัจจุบันไปยังอนาคต เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ และบรรลุความสำเร็จในที่สุด

ฉัตรภูพันธ์ เขจรนนท์ และฉัตรยาพร เสมอใจ (2547, หน้า 60) สรุปว่า การวางแผนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมาย กลยุทธ์ และวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายนั้น โดยพิจารณาตามลำดับ ในการดำเนินงานและการจัดสรรทรัพยากรเพื่อรวบรวมและประสานงานกับกิจกรรมต่าง ๆ ให้ส่งเสริมและมุ่งสู่เป้าหมาย โดยต้องคำนึงถึงว่าใครจะทำอะไร ทำอย่างไร และทำเมื่อใด

ชำนาญ บูรณโอสถ (2547, หน้า 9) กล่าวว่า การวางแผนเป็นงานหลักที่สำคัญและจำเป็นควบคู่กับงานบริหาร โดยเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีความสำคัญของกระบวนการหรือภารกิจของการบริหารงาน ซึ่งหากมีการวางแผนที่ดีแล้วก็จะส่งผลให้การดำเนินงานขององค์การบรรลุซึ่งวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมายที่ต้องการ อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

รังสรรค์ ประเสริฐศรี (2549, หน้า 136) อธิบายว่า การวางแผนเป็นการกำหนดเป้าหมายขององค์การและจำแนกหนทางเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ หมายถึง กระบวนการซึ่งเกี่ยวข้องกับการกำหนดเป้าหมายสำหรับการปฏิบัติงานขององค์การในอนาคตและตัดสินใจในงาน รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรที่ใช้ประโยชน์ตามความต้องการเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จ

Zwaag (1998) กล่าวว่า การวางแผนเกี่ยวข้องกับการเตรียมการสำหรับแนวทางปฏิบัติขององค์การกีฬา

Dessler (1998, p. 680) กล่าวว่า การวางแผนเป็นขั้นตอนในการกำหนดเป้าหมาย และทางเลือกในการปฏิบัติ การพัฒนากฎและกระบวนการปฏิบัติ ตลอดจนการพยากรณ์ผลลัพธ์ในอนาคต

Certo (2000, p. 126) กล่าวว่า การวางแผน หมายถึง กระบวนการในการกำหนดว่า องค์การจะสามารถเป็นในสิ่งที่ต้องการเป็นได้อย่างไร และจะทำอะไรเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้แล้ว

วัตถุประสงค์ของการวางแผน

1. แผนช่วยกำหนดทิศทาง (Planning gives direction) ให้กับผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในองค์การรู้ว่าจะต้องทำอะไร อย่างไร เพื่อไปสู่เป้าหมาย แผนจึงทำหน้าที่ประสานงาน และทำให้เกิดความร่วมมือของผู้ปฏิบัติงานในองค์การ หากปราศจากแผนการทำงานขององค์การอาจเบี่ยงเบนไปจากเป้าหมายและขาดประสิทธิภาพ

2. แผนช่วยลดความไม่แน่นอน (Planning reduces uncertainty) โดยทำให้ผู้บริหารต้องมองไปข้างหน้า ทำนายความเปลี่ยนแปลงและผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลง และปรับองค์การเพื่อให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงนั้น

3. แผนช่วยลดความซ้ำซ้อนและความสิ้นเปลืองในการทำงาน (Planning reduces overlapping and wasteful activities) เมื่อแผนช่วยประสานงานขององค์การ จะสามารถประหยัดเวลา ทรัพยากร และจัดการทำงานที่ซ้ำซ้อนได้ เมื่อการกำหนดเป้าหมายและวิธีปฏิบัติในแผนชัดเจน หากมีกิจกรรมที่ขาดประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะเห็นได้และปรับปรุงแก้ไขได้

4. แผนช่วยกำหนดมาตรฐานในการควบคุม (Planning sets the standard used in controlling) ในการวางแผนจะมีการกำหนดเป้าหมายและมาตรฐานการปฏิบัติงาน เพื่อให้ผู้บริหารเปรียบเทียบกับการปฏิบัติจริง สิ่งที่ยั่งยืนไปจากแผนจะมีการปรับแก้ หากไม่มีแผน ก็จะไม่มีความมาตรฐานที่ใช้ในการควบคุม (Robbins & Coulter, 2003, p. 80)

ความสำคัญของการวางแผน

อนิวัช แก้วจางค์ (2550, หน้า 87-88) ได้สรุปถึงความสำคัญของการวางแผนไว้ ดังนี้

1. ช่วยให้มีการคาดคะเนปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ (Predictive) ในการวางแผนทุกครั้ง ผู้บริหารต้องพยากรณ์เพื่อคาดการณ์สิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคตทั้งในระยะสั้น ระยะปานกลาง และระยะยาว ทั้งนี้ เพื่อป้องกันหรือแก้ไขได้ทันทั่วๆก่อนที่ปัญหาเหล่านั้นจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อแผนงานที่วางไว้

2. ช่วยลดความไม่แน่นอน (Reduction of uncertainty) ในการวางแผนนี้วางแผนจะต้องตระหนักถึงความเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ซึ่งอาจเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การวางแผนที่ดีแล้ว นอกจากจะสามารถคาดคะเนปัญหาที่อาจเกิดขึ้น ได้จากความเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมในเชิงธุรกิจแล้ว การวิเคราะห์ถึงสาเหตุของปัญหาจะยังช่วยลดความไม่แน่นอนของการดำเนินการตามแผนที่วางไว้

3. สะดวกและง่ายต่อการดำเนินการ (Efficiency of action) ทั้งนี้ เมื่อได้มีการวางแผนและดำเนินการตามแผนที่วางไว้ จะช่วยให้การทำงานเป็นไปตามขั้นตอน บุคลากรได้รับรู้ถึงหน้าที่และความรับผิดชอบเพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นบรรลุวัตถุประสงค์เดียวกัน เพราะงานทุกอย่างได้มีการวิเคราะห์เป็นอย่างดีเป็นขั้นเป็นตอน

4. ลดความซ้ำซ้อนในการปฏิบัติงาน (Reduction of action) แผนงานที่มีการวางแผนไว้แล้วเป็นอย่างดีทำให้มองเห็นภาพการปฏิบัติงานตามแผน จึงเป็นการนำไปสู่บุคคลได้ทำงานตามโครงสร้างหน้าที่และความรับผิดชอบในแต่ละงาน การนำดังกล่าวช่วยให้บุคลากรไม่ทำงานซ้ำซ้อนกัน

5. ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ (New concepts) การยอมรับในการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่มีผลกระทบต่อองค์การ ส่งผลให้เกิดการระดมความคิดใหม่ ๆ เข้ามาในองค์การ การนำแนวคิดที่เหมาะสมที่สุดมาใช้ในการปฏิบัติงานในองค์การจึงเป็นสิ่งสำคัญที่มีผลต่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จ

6. การตัดสินใจ (Decision making) การวางแผนที่ดีจะช่วยให้ผู้บริหารได้ค้นพบแนวทางในการตัดสินใจ ซึ่งจะเป็นทางเลือกในการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่ดีและเหมาะสมที่สุดต่อองค์การ

7. การควบคุม (Controlling) เมื่อตัดสินใจเลือกแนวทางใดแนวทางหนึ่งแล้วจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ผู้บริหารต้องทำการควบคุม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ให้มากที่สุดเพื่อผลสำเร็จของงาน

การจัดองค์การ (Organizing)

ความหมายของการจัดองค์การ ได้มีนักวิชาการให้ความหมายและแสดงทัศนะของการจัดองค์การไว้หลายท่าน อาทิเช่น

Bridges and Roquemore (2001, p. 182) กล่าวว่า การจัดองค์การหมายถึง ความพยายามในการแบ่งงานและการจัดสรรทรัพยากร เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอน ตามที่องค์การมีความต้องการให้ได้รับผลลัพธ์ที่มีประสิทธิผล

Bateman and Snell (1999, p. G-4) อธิบายว่า การจัดองค์การหมายถึง หน้าที่ในการรวบรวมและประสานทรัพยากรมนุษย์ การเงิน สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ข้อมูล และทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นต้องใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

Griffin (1999, p. 324) ให้ความหมายของการจัดองค์การไว้ว่า หมายถึง การตัดสินใจเลือกวิธีการในการจัดแบ่งกลุ่มกิจกรรมและทรัพยากรต่าง ๆ ขององค์การออกเป็นหมวดหมู่อย่างเป็นระเบียบ

Samual and Trevis (2006, p. 228) กล่าวว่า การจัดองค์การคือกระบวนการของการจัดระเบียบแบบแผนสำหรับการใช้ทรัพยากร โดยเน้นผลสำเร็จให้เกิดขึ้นในระบบการบริหารจัดการ

พยอม วงศ์สารศรี (2542, หน้า 107) อธิบายว่า การจัดองค์การหมายถึงความพยายามของผู้บริหารกำหนดโครงสร้างขององค์การที่สามารถเอื้ออำนวยให้แผนที่จัดทำขึ้นไปสู่สัมฤทธิ์ผลที่ปรารถนา

อนิวัช แก้วจันทน์ (2550, หน้า 113) สรุปว่า การจัดองค์การ เป็นการจักระบบความสัมพันธ์ของแผนการทำงานในองค์การ โดยกำหนดออกมาเป็นโครงสร้างที่แน่นอนและชัดเจนว่าหน่วยงานในองค์การมีความสัมพันธ์และทำงานร่วมกันอย่างไร

กระบวนการจัดองค์การ

การจัดองค์การ เป็นกระบวนการที่มีนักวิชาการได้ให้ทัศนะไว้หลายทัศนะ อาทิเช่น Bridges and Roquemore (2001, p. 32) กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการจัดองค์การไว้ 5 ประการ คือ

1. การประสานทรัพยากร
2. การจัดคนเข้าทำงาน
3. การพัฒนาคำอธิบายลักษณะงาน
4. การมอบหมายงาน
5. การติดต่อสื่อสาร

Hodgetts (1990, p. 138) ได้แบ่งกระบวนการจัดองค์การไว้ 3 ประการ คือ

1. การจัดแบ่งงาน
2. การจัดกลุ่มกิจกรรม
3. การจัดแผนกให้เหมาะสมกับความชำนาญเฉพาะทาง

Koontz and Wehrich (1998, p. 174) ได้ให้ทัศนะกระบวนการจัดองค์การว่าควรประกอบด้วย

1. การจำแนกแยกแยะงานที่จำเป็น
2. การจัดกลุ่มงานให้เหมาะสมกับทรัพยากรและสถานการณ์
3. การมอบอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้กับบุคคลในองค์การอย่างเหมาะสม
4. การจัดวางความสัมพันธ์ของงานและอำนาจให้ชัดเจน

เสนาะ ดิยาวี (2546, หน้า 121-133) กล่าวว่า การจัดองค์การประกอบด้วยองค์ประกอบต่อไปนี้ คือ

1. ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน
2. การแบ่งเป็นแผนกงาน
3. สายการบังคับบัญชา
4. ขนาดของการควบคุม
5. การรวบรวมอำนาจและการกระจายอำนาจ
6. การมอบหมายงาน

อนิวัช แก้วจันทน์ (2550, หน้า 115-116) สรุปกระบวนการจัดองค์การเพื่อการประยุกต์ใช้ได้จริง ดังนี้

1. การระบุนงาน
2. การกำหนดอำนาจหน้าที่ หน้าที่ และความรับผิดชอบ
3. การจัดความสัมพันธ์

กระบวนการในการจัดองค์การยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยอื่น ได้แก่ ความชำนาญเฉพาะด้าน ระดับของตำแหน่งงาน การรวมอำนาจ และการกระจายอำนาจ

เครื่องมือที่ใช้ในการจัดองค์การ (Organizational tools)

เพื่อให้การ้องค์การเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้มีหน้าที่ในการจัดองค์การต้องสรรหาหรือสร้างเครื่องมือในการจัดองค์การ โดยเครื่องมือพื้นฐานที่สำคัญในการจัดองค์การประกอบด้วย ดังนี้ (อนิวัช แก้วจันทน์, 2550, หน้า 120-124)

1. ผังโครงสร้างองค์การ (Organization charts) เป็นแผนผังที่แสดงให้เห็นรายละเอียดทั้งหมดขององค์การ ได้แก่ ประเภทของงานที่มีการแบ่งงานเป็นกลุ่ม มีการรวมกลุ่มเป็นสายบังคับบัญชาที่แน่นอน และมีชื่อตำแหน่งระบุไว้อย่างชัดเจน

2. การวิเคราะห์งาน (Job analysis) เป็นการบอกรายละเอียดของงานเพื่อเป็นแนวทางให้บุคคลในองค์การ ได้ทราบหน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเอง โดยมีมาตรฐานหรือบรรทัดฐานของแต่ละประเภทงานเป็นเกณฑ์

3. คู่มือองค์การ (Organization manual) เป็นหนังสืออธิบายให้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานขององค์การหรือเกี่ยวกับกฎ ระเบียบการปฏิบัติงานเมื่อเข้าร่วมงานกับองค์การ คู่มือองค์การอาจแยกประเภทออกเป็น

- 3.1 คู่มือหน่วยงาน (Department manual) เป็นคู่มือการทำงานของแต่ละหน่วยงาน เพื่อให้บุคลากรในหน่วยงานได้ทราบขอบเขตการทำงานและภารกิจของหน่วยงานตนและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากแต่ละหน่วยงานมีหน้าที่และความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องจัดทำคู่มือเพื่อเป็นแนวทางในการทำงานของแต่ละหน่วยงาน และแสดงให้เห็นสายการบังคับบัญชา อีกทั้ง ช่วยในการตัดสินใจ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงาน

- 3.2 คู่มือปฏิบัติงาน (Operations manual) เป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้บุคคลในหน่วยงานได้รับรู้ขั้นตอนและวิธีการในการทำงานในแต่ละตำแหน่งงานของหน่วยงานในองค์การ ซึ่งจะทำให้บุคคลในองค์การมีความชัดเจนและเข้าใจการปฏิบัติงานและมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น

- 3.3 คู่มือกฎระเบียบ (Rules and regulations manual) เป็นคู่มือที่จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้บุคคลในหน่วยงานได้รับทราบกฎระเบียบข้อบังคับทั้งในการทำงานในหน่วยงานและการทำงานร่วมกับองค์การ

โครงสร้างองค์กร (Organization structure)

นักทฤษฎีองค์กร เช่น แมกซ์ เวเบอร์ และ ลีออนาร์ด เบเนตโต (1967, หน้า 100) กล่าวว่า โครงสร้างองค์กรเป็นระบบที่เป็นทางการขององค์กร ซึ่งจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกฎระเบียบ งาน และอำนาจ เพื่อที่จะควบคุมบุคลากรในองค์กรให้ทำงานร่วมกัน และมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า โครงสร้างองค์กรจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการบรรลุเป้าหมายหรือกลยุทธ์ขององค์กร

โครงสร้างขององค์กร มีองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. การรวมอำนาจ (Centralization) และการกระจายอำนาจ (Decentralization) หมายถึง ความมากน้อยของการมีอำนาจในการตัดสินใจ (Decision-making) ในเรื่องต่าง ๆ ว่ามีมากน้อยแค่ไหน โดยพิจารณาถึงระดับที่ทำการตัดสินใจ ถ้าระดับที่อยู่ในตำแหน่งสูงสุดขององค์กรแล้วรวมอำนาจในการตัดสินใจ โดยสั่งการลงมาตามลำดับขั้นของการบังคับบัญชา ไม่ให้ความเป็นอิสระในการตัดสินใจแก่ในระดับล่างลงมา ผู้ใต้บังคับบัญชามีหน้าที่ปฏิบัติตามคำสั่งเพียงเดียว ถือเป็น การรวมอำนาจในการตัดสินใจ ส่วนการกระจายอำนาจนั้น อำนาจในการตัดสินใจได้รับการกระจายไปตามขั้นของการบังคับบัญชา ให้ความเป็นอิสระในการตัดสินใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในระดับต่าง ๆ ลงมา ผู้บังคับบัญชาจะฟังความคิดเห็นและให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกระดับชั้นได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจไปตามโครงสร้างขององค์กรอาจทำได้ใน 2 ลักษณะ คือ การกระจายหน่วยงานตามแนวนอน (Horizontal differentiation) และการกระจายหน่วยงานตามแนวตั้ง (Vertical differentiation)

2. ความชำนาญเฉพาะอย่าง (Specialization) หมายถึง การจัดให้มีการแบ่งงานกันทำตามความถนัด (Division of work) เพื่อให้บุคคลหรือกลุ่มคนที่ทำงานอยู่ในองค์กรได้ทำงานในหน้าที่ที่ตนมีความถนัดตามลักษณะของงาน (Job specialization) เพื่อก่อให้เกิดความชำนาญเฉพาะอย่างของบุคคลและในการแบ่งงานกันทำนั้น ต้องมอบหมายงานให้เหมาะสมกับคน โดยยึดหลัก “Put the right man in the right job” (วางคนให้เหมาะกับงาน) รูปแบบความชำนาญเฉพาะอย่างอาจสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ ความชำนาญเฉพาะอย่างตามหน้าที่ (Function specialization) เชี่ยวชาญในงานที่ต้องปฏิบัติเป็นประจำ ซึ่งได้แก่ งานประจำวัน (Routine) งานสำนักงาน (Office) และความชำนาญเฉพาะอย่างทางสังคม (Social specialization) เป็นความเชี่ยวชาญในงานวิชาชีพเฉพาะทาง เป็นงานที่จำเป็นต้องใช้ทักษะความสามารถในการทำงานสูง เหมาะกับงานที่มีความหลากหลายและต้องเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอในทุก ๆ วัน ตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา ได้แก่ งานวิชาชีพ (Professionals)

3. ลำดับสายของการบังคับบัญชา (Chain of command) หมายถึง ลำดับชั้นของการบังคับบัญชาที่ลดหลั่นกันไปตามลำดับ จากตำแหน่งที่สูงสุดจนถึงตำแหน่งที่ต่ำสุด และเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงความซับซ้อนขององค์กร กล่าวคือ ถ้าจำนวนลำดับชั้นของการบังคับบัญชามีมาก องค์กรก็มีความซับซ้อนมาก ในทางตรงกันข้าม ถ้าจำนวนลำดับชั้นของการบังคับบัญชามีน้อย องค์กรก็มีความซับซ้อนน้อย

4. ช่วงกว้างของการบังคับบัญชา (Span of control) หมายถึง ขนาดของจำนวนผู้ใต้บังคับบัญชาชั้นใดชั้นหนึ่งมีผู้ใต้บังคับบัญชามาก ก็เรียกว่าช่วงกว้างของการบังคับบัญชา แต่ถ้ามีผู้ใต้บังคับบัญชาน้อย ก็เรียกว่าช่วงกว้างของการบังคับบัญชาแคบ ช่วงกว้างของการบังคับบัญชา กว้างนั้นเหมาะกับลักษณะงานในวิชาชีพ (Professional qualities) ที่ต้องการความเป็นอิสระในการทำงาน เช่น แพทย์ วิศวกร สถาปนิก อาจารย์ ส่วนช่องกว้างของการบังคับบัญชาแคบนั้นเหมาะกับลักษณะของงานประจำ (Routine) ที่ต้องการให้งานแล้วเสร็จในวันหนึ่ง ๆ เช่น สำนักงาน (Office)

5. ขนาดขององค์กร (Organization size) หมายถึง ขนาดของกลุ่มคน ปริมาณงานและทรัพยากรในการบริหาร (Management resource) ภายในองค์กรหนึ่ง ๆ หากองค์กรใดมีขนาดของกลุ่มคน ปริมาณงาน และทรัพยากรในการบริหารมาก องค์กรนั้นก็จะมีขนาดใหญ่ ในทางตรงกันข้าม ถ้าองค์กรใดมีขนาดของกลุ่มคน ปริมาณงาน และทรัพยากรในการบริหารน้อย องค์กรนั้นก็จะมีขนาดเล็กขนาดขององค์กรนั้น จะมีความสัมพันธ์กับการกระจายอำนาจเป็นอย่างมาก กล่าวคือ องค์กรมีขนาดใหญ่มากเท่าไร การกระจายอำนาจย่อมมีมากตามไปเท่านั้น

6. ขนาดของหน่วยทำงาน (Work unit size) หรือการแบ่งงานออกตามแผนกงาน (Departmentation) หมายถึง การแบ่งงานไปตามหน้าที่นั้น ออกเป็นกลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ โดยนำกลุ่มกิจกรรมเหล่านั้นเข้าด้วยกันเป็นแผนกหนึ่งที่ใหญ่ เป็นการรวมกิจกรรมที่มีลักษณะอย่างเดียวกันเข้าไว้ในกลุ่มเดียวกัน อาศัยหลักแบ่งงานกันทำ (Division of work) ถือได้ว่าเป็นการแบ่งงานออกตามแผนกงาน ขนาดของแผนกงานมีอิทธิพลต่อทัศนคติ พฤติกรรม และผลผลิต (Output) ของแผนกงานนั้นมาก ดังนั้น การเพิ่มขนาดของแผนกงานจึงมีความสัมพันธ์ต่อการลดน้อยลงของความพอใจในงาน การเอาใจใส่ต่องาน และความสามารถในการธำรงรักษาพนักงานไว้ ผลผลิตขององค์กรตลอดจนถึงทำให้การโต้แย้งปัญหาแรงงานเพิ่มขึ้น

7. ความเป็นทางการ (Formalization) หมายถึง ความมากน้อยของการที่กิจกรรมในการทำงานของพนักงานถูกกำหนดอย่างเฉพาะเจาะจง หรือถูกควบคุมด้วยกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่เป็นทางการ องค์กรที่กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ซึ่งใช้เป็นเครื่องมือควบคุมพฤติกรรมพนักงานมากเท่าไร องค์กรนั้นก็มีความเป็นทางการมากขึ้นเท่านั้น

การออกแบบองค์การ (Organization design)

Rue and Byars (2000, p. 51) กล่าวว่า การออกแบบองค์การ เป็นทักษะการออกแบบงาน ซึ่งพิจารณาทั้งระบบเทคนิคและระบบสังคมร่วมกัน นอกจากนี้ Mintzberg (1994, pp. 66-67) ได้ให้ทัศนะความหมายในเรื่องนี้ว่า “ในการจัดองค์การ สิ่งที่ได้นอกเหนือจากการพิจารณาในแง่ของโครงสร้างองค์การแล้ว ก็ยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องด้วย เช่น ระบบการวางแผนและการควบคุม (Planning and controlling system) แบบแผนของพฤติกรรม (Behavioral formalization) และระบบของการตัดสินใจ (Decision-making) ในองค์การ”

การกำหนดรูปแบบขององค์การ

ในการกำหนดรูปแบบขององค์การ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการบริหารงาน จะต้องมีการจัดทำโครงสร้างขององค์การอย่างเหมาะสม ให้สอดคล้องกับรูปแบบขององค์การนั้น ๆ ดังนั้นปัจจัยโครงสร้างที่ใช้ในการวิเคราะห์รูปแบบขององค์การ (วิเชียร วิทญูตม, 2548, หน้า 114-115) ดังนี้

1. กิจกรรม (Activity) หมายถึง หน้าที่ที่องค์การจะต้องปฏิบัติ โดยองค์การจะต้องทำการวิเคราะห์ถึงตัวงานว่า งานอะไรเป็นงานพื้นฐานหลัก งานอะไรเป็นงานที่สำคัญ และงานอะไรเป็นงานที่จะเป็นต้องกระทำ โดยให้ใช้หลักการวิเคราะห์ (Job analysis) เพื่อศึกษาถึงงานขององค์การนั้นเสียก่อนแล้วจึงค่อยจัดกิจกรรมหรืองานต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับรูปแบบขององค์การนั้น

2. การตัดสินใจ (Decision-making) ในการออกแบบองค์การนั้น จะต้องพิจารณาถึงระดับของการบังคับบัญชาตามสายการบังคับบัญชา ผู้บริหารระดับสูงจะตัดสินใจเฉพาะในเรื่องเป้าหมายขององค์การมากกว่ามรรควิธีหรือการปฏิบัติงาน ผู้บริหารระดับกลางจะตัดสินใจในวัตถุประสงค์ที่แยกย่อยลงมาจากระดับองค์การมาเป็นเป้าหมายระดับหน่วยงาน ผู้บริหารระดับล่างในการตัดสินใจเป็นไปในลักษณะที่นำเอานโยบายขององค์การที่ได้รับมานำไปอำนวยความสะดวกให้มีประสิทธิผล ดังนั้น รูปแบบขององค์การจะต้องวิเคราะห์ออกมาให้ได้ว่า ในการทำงานจะต้องมีการตัดสินใจเรื่องอะไรบ้าง ใครเป็นคนตัดสินใจ และการตัดสินใจเรื่องเรื่องแต่ละอย่างนี้ควรจะมอบหมายผู้บริหารระดับใดเป็นคนตัดสินใจจึงจะเหมาะสมที่สุด นอกจากนั้น ในการตัดสินใจจะต้องพิจารณาถึงเรื่องการรวมอำนาจ หรือการกระจายอำนาจในการบริหารงานให้เหมาะสมกับรูปแบบขององค์การนั้น

3. ความสัมพันธ์ (Relationship) ในการกำหนดรูปแบบขององค์การนั้น จะต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานด้วยว่าเหมาะสมหรือไม่ ลักษณะของงานแต่ละตำแหน่งจะต้องมีความเกี่ยวพันกันอย่างไร งานในระดับรอง ๆ ลงมามีความสัมพันธ์กับงานหลักงานใด ก็จะถูกจับ

โยงเข้าไปเกี่ยวข้องกับงานนั้น หลักการที่สำคัญของการกำหนดรูปแบบขององค์กร ก็คือ ผู้บริหาร จะต้องออกแบบโครงสร้างขององค์กร โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ของงานต่าง ๆ เพื่อให้มีการประสานงานและป้องกันข้อขัดแย้งต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในการบริหารงานได้

การมอบหมายงาน (Delegation)

Dessler (1998, p. 675) กล่าวว่า การมอบหมายงานเป็นการมอบอำนาจหน้าที่จาก ผู้บังคับบัญชาไปยังผู้ใต้บังคับบัญชา

Certo (2000, p. 552) กล่าวว่า การมอบหมายงานเป็นขั้นตอนในการมอบหมายกิจกรรม การทำงานและอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับงานนั้นให้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งในองค์กร

เสนาะ ตีเขาว์ (2546, หน้า 128) นิยามว่า การมอบหมายงานได้แก่กระบวนการมอบหมาย ให้ผู้บริหารระดับล่างได้ตัดสินใจในระดับหนึ่ง

การออกแบบงาน (Job design)

การออกแบบงาน หมายถึง การกำหนดภาระหน้าที่และความรับผิดชอบสำหรับสมาชิก ขององค์กรในแต่ละตำแหน่งงาน ผู้บริหารต้องสามารถกำหนดภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ สำหรับสมาชิกขององค์กรในแต่ละตำแหน่งงานได้ ผู้บริหารจำเป็นต้องนำรายละเอียดต่าง ๆ ที่ กำหนดไว้จากการวางแผนมาเป็นกรอบในการกำหนดภาระหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละ ตำแหน่งงาน

การจัดบุคลากร (Staffing)

ในการจัดองค์กรนั้น จำเป็นต้องพิจารณาจัดหาตัวบุคคลและเจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานให้ สอดคล้องกับการจัดแบ่งหน่วยงานที่กำหนดไว้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นการจัดการเกี่ยวกับการบริหาร งานบุคคลเพื่อให้ได้บุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และเหมาะสมมาปฏิบัติงานนั้น การจัดคนเข้า ทำงานเป็นงานที่ต่อเนื่อง มิใช่จะทำครั้งเดียวเสร็จ เพราะคนทำงานย่อมต้องมีคนลาออก ถูกปลด เกษียณ หรือตาย ดังนั้น ในการสรรหา แต่งตั้งหรือชำระไว้ซึ่งการบริหารบุคคลเป็นเรื่องที่ต้องใช้ ความรอบคอบและมีขั้นตอนในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพควรจัดคนเข้าทำงานโดยพิจารณา ความรู้ ความสามารถของบุคลากร และจัดให้มีความเหมาะสมกับงาน ซึ่งกระบวนการนี้อาจจัด แบ่งเป็นขั้นตอน คือ

1. การวางแผนกำลังคน (Manpower planning) ผู้บริหารจะต้องคาดการณ์อนาคตว่า จะต้องการบุคคลเข้ามารับหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ เป็นจำนวนเท่าใด และมีคุณสมบัติอย่างไร ซึ่ง ต้องทำการวิเคราะห์งาน (Job analysis) ของแต่ละตำแหน่งเสียก่อน

2. แสวงหาบุคคลเข้าทำงาน (Recruitment) เมื่อแผนงานมีความต้องการคนงานใหม่ จะต้องแจ้งให้แผนกบริหารงานบุคคลทราบถึงความต้องการ โดยระบุขอบเขตการศึกษา อายุ และ

ประสบการณ์ตามที่ต้องการ ทางแผนกบริหารบุคคลจะได้ประกาศรับสมัคร หรือถ้าขาดแคลนคนงานอาจจะมีรางวัลสำหรับผู้นำพามาก็ได้

3. การคัดเลือกบุคคล (Selection) องค์กรอาจทำการคัดเลือกบุคคลโดยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ได้คนที่มีความรู้ ความสามารถตรงตามที่ต้องการ เครื่องมือที่ใช้ช่วยในการคัดเลือกบุคคล ได้แก่ การสอบประวัติผู้สมัครทดสอบการปฏิบัติงานจริง ทดสอบทางจิตวิทยาและสัมภาษณ์ อย่างไรก็ตาม บางครั้งองค์กรอาจไม่ใช้วิธีการคัดเลือกดังกล่าวกับผู้บริหารระดับสำคัญ ๆ แล้วแต่ความต้องการของบุคคล

4. โยกย้ายและเลื่อนขั้น (Transfers and promotions) การโยกย้ายเป็นการสับเปลี่ยนตำแหน่งหนึ่งไปสู่อีกตำแหน่งหนึ่งที่อยู่ในระดับเดียวกัน โดยไม่เปลี่ยนสถานะและเงินเดือน ซึ่งการโยกย้ายนี้อาจจะมีขั้นตอนสาเหตุต่าง ๆ กัน เช่น พนักงานไม่อาจปฏิบัติงานให้เหมาะสมกับตำแหน่งหรือสถานะที่ได้รับแต่งตั้ง แต่อาจทำงานหน้าที่อื่นได้ดี หรืออาจขอย้ายด้วยเหตุผลส่วนตัวหรือบางทีทางบริษัทย้ายเพราะต้องการให้กำลังคนแต่ละกลุ่มทัดเทียมกัน สำหรับเรื่องการเลื่อนขั้นอาจจะเปลี่ยนทั้งสถานะหรือเงินเดือน หรือบางทีอาจจะเปลี่ยนเพียงอย่างเดียวอย่างใดอย่างหนึ่ง

5. การโยกย้ายตำแหน่งหรือเลื่อนขั้นพนักงานนั้น จะต้องมีการประเมินผลเสียก่อนตายชั้นตอนหรือหลักเกณฑ์ที่องค์การนั้น ๆ ยึดถือปฏิบัติอยู่

การปฏิบัติการ (Implementing)

Bridges and Roquemore (2001, p. 30) การปฏิบัติการ หมายถึง การนำแผนและโครงการต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติ โดยอาศัยบุคลากรในองค์กร ในการปฏิบัติการ ผู้บริหารหรือผู้นำขององค์กรจะต้องใช้ศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ในการที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย การปฏิบัติการที่จะให้ประสบความสำเร็จ ผู้บริหารต้องมีกิจกรรมที่หลากหลายที่จะกระตุ้นให้บุคลากรในองค์กรปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร เช่น การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ (Effective communication) การสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากร (Employee motivation) การพัฒนาการทำงานเป็นทีม (Efficient work teams) และการบริหารจัดการเชิงปฏิบัติการ (Operation management)

การควบคุม (Controlling)

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการควบคุมไว้หลายทัศนะ อาทิเช่น เสนาะ ดิยาว (2546, หน้า 318) ให้ความหมายไว้ว่า การควบคุม ได้แก่ กระบวนการตรวจสอบการปฏิบัติงานและการแก้ไขเพื่อให้งานเป็นไปตามที่ต้องการ

Schermerhorn, Hunt and Osborn (2000, p. G-3) กล่าวว่า การควบคุมเป็นการติดตามผลการปฏิบัติงานและการแก้ไขสิ่งที่ย่ำแย่

Certo (2000, p. 551) อธิบายว่า การควบคุมเป็นการใช้ความพยายามอย่างมีระบบ เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติงานกับมาตรฐานแผนหรือวัตถุประสงค์ที่มีการพิจารณาไว้ โดยพิจารณาว่าการปฏิบัติงานอยู่ในเกณฑ์หรือมาตรฐาน หรือความต้องการที่กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อที่จะได้แก้ไขปรับปรุงกันไป

Kaser and Brooks (2005, p. 122) กล่าวว่า การควบคุมหมายถึง กระบวนการในการเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับมาตรฐานหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ และแก้ไขปรับปรุงในส่วนที่จำเป็น

กระบวนการควบคุม (Control process)

เป็นขั้นตอนของการกำหนดวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติงาน และมาตรฐานการจัดการปฏิบัติงานจริง การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานจริงกับวัตถุประสงค์และมาตรฐาน ตลอดจนมีการแก้ไขในสิ่งที่จำเป็น

พิสนุ พองศรี (2550, หน้า 8) กล่าวว่า กระบวนการควบคุมที่มีประสิทธิภาพประการหนึ่งคือ การประเมินผลงาน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้พัฒนาให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้องรวมทั้งเป็นกลไกเสนอสารสนเทศและตัดสินใจคุณค่า

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2547, หน้า 4) กล่าวว่า การประเมินผลโครงการเป็นวิธีหนึ่งในการเพิ่มความมีเหตุมีผลในการบริหารจัดการด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์เกี่ยวกับผลลัพธ์ของโครงการ

ประสิทธิ์ หนูกุ่ม (2535) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องจัดให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของตนเองและผู้ร่วมงานอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ เพื่อต้องการทราบความก้าวหน้าของงานกับประสิทธิภาพว่าเกิดความประหัยคงบประมาณหรือต้นทุน ประหัยทรัพยากร ประหัยเวลารวดเร็ว ทันเวลา มีคุณภาพ จนกระทั่งได้ผลผลิตที่ดีเพียงใด รวมไปถึงความมีประสิทธิภาพของการดำเนินงานของสมาคมบรรลวุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายหรือไม่ มีการติดตามผลอย่างเป็นระบบ มีความน่าเชื่อถือ

การกำหนดมาตรฐาน (Establish standards)

การกำหนดมาตรฐานเป็นเกณฑ์สำหรับการปฏิบัติงาน การเลือกประเด็นในโปรแกรมการวางแผน ซึ่งผู้บริหารใช้ในการวัดการปฏิบัติงานเพื่อผู้บริหารจะได้ทราบเกี่ยวกับสิ่งซึ่งกำลังดำเนินการอยู่โดยไม่จำเป็นต้องติดตามการบริหารตลอดเวลา แผนมาตรฐานเป็นเกณฑ์เฉพาะอย่างซึ่งใช้มาตรฐานในการวัดที่เหมาะสม เพื่อติดตามกระบวนการที่ต่อเนื่อง เมื่อผู้บริหารกำหนดและติดตามการวัดผลที่สำคัญสำหรับกระบวนการในองค์การแล้ว จะคาดหวังการปฏิบัติงานในการติดต่อสื่อสารสำหรับพนักงาน การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อใช้ในการวัดผลการปฏิบัติงานและการจูงใจพนักงานด้วย

การวัดผลการปฏิบัติงาน (Measure performance)

เมื่อมีการกำหนดมาตรฐานขึ้น ผู้บริหารต้องกำหนดกระบวนการวัดผลการปฏิบัติงาน ผู้บริหารส่วนใหญ่จะรายงานผลการปฏิบัติงานโดยถือเกณฑ์ตัวเลขเชิงปริมาณ ซึ่งง่ายที่จะวัดและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ การวัดผลไม่จำเป็นต้องปฏิบัติตลอดเวลา นอกจากนี้การวัดผลการปฏิบัติงานเมื่อเทียบกับมาตรฐานจะสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการป้องกันไม่ให้สิ่งที่ไม่ดีแตกต่างจากมาตรฐานเกิดขึ้น ตลอดจนเป็นการหลีกเลี่ยงการปฏิบัติที่ไม่เหมาะสม ซึ่งผู้บริหารสามารถคาดคะเนถึงสิ่งที่ไม่ดีแตกต่างจากมาตรฐานได้

การเปรียบเทียบการปฏิบัติงานกับมาตรฐาน (Compare performance to standards)

ผู้บริหารจะต้องใช้วิจารณญาณเพื่อเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐาน ถ้าผลการปฏิบัติงานต่ำกว่ามาตรฐานจะต้องหาสาเหตุว่าเป็นเพราะอะไร มาตรฐานสามารถแสดงถึงตำแหน่งที่แตกต่างกันในโครงสร้างองค์กร ถ้าสามารถวัดการปฏิบัติงานได้จะง่ายต่อการแก้ไขข้อแตกต่าง ซึ่งผู้บริหารจะทราบได้จากการมอบหมายงานให้บุคคลหรือกลุ่มปฏิบัติ

การปฏิบัติการแก้ไข (Take action)

หลังจากผู้บริหารได้เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับมาตรฐานแล้ว เมื่อมีข้อแตกต่างจากมาตรฐาน ในขั้นนี้ อาจต้องมีการแก้ไข การปฏิบัติ การวิเคราะห์การปฏิบัติงาน การเปลี่ยนแปลง มาตรฐานและการวัด

ตอนที่ 4 การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว (Tourism management)

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2548) ได้ให้คำจำกัดความของการบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมาย สอดคล้องกับหลักการ ทฤษฎีและแนวคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่าง ๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดี ต้องคำนึงถึงกรอบความคิดที่ได้กำหนดไว้ มิฉะนั้นแล้วการจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไรทิศทางและเกิดความล้มเหลว

การพิจารณาการจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ และบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายนั้นต้องพิจารณาระบบย่อย หรือองค์ประกอบหลักของการจัดการท่องเที่ยว บทบาทหน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบและความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้น รวมทั้งพิจารณาถึงสภาพแวดล้อมของระบบการท่องเที่ยวด้วยองค์ประกอบหลักที่สำคัญในระบบการท่องเที่ยวที่จำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism resource) คือ สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว และทำให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.1 ทรัพยากรทางธรรมชาติ (Natural tourism resource) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสวยงามตามธรรมชาติสามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยว

1.2 ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น (Man-made tourism resource) เป็นมรดกทางวัฒนธรรมเป็นผลงานที่บรรพบุรุษได้สร้างสรรค์ ทั้งนี้ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1.2.1 แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ (Historical tourism resource) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น และมีผลดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น ๆ

1.2.2 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต (Culture and rural way of life) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น ในรูปแบบการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมซึ่งปฏิบัติยึดถือสืบทอดกันต่อมา

1.2.3 แหล่งท่องเที่ยวเพื่อนันทนาการและบันเทิง (Recreation attraction) เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อการพักผ่อนที่ให้ความบันเทิง

2. การบริการการท่องเที่ยว (Tourism service) เป็นการให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น ๆ เพื่อความสะดวกระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ บริการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว บริการที่พักแรม บริการอาหารและบันเทิง บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมถึงบริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

3. การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism market) ความพยายามที่จะทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตนและใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น โดยการตลาดการท่องเที่ยวสามารถทำได้ 2 วิธี

3.1 การให้ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว คือ การให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ทางการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการท่องเที่ยว เป็นต้น

3.2 การโฆษณาและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว คือ การให้ข้อมูลข่าวสารท่องเที่ยวไปยัง นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว

Adhikary (1995, pp. 15-16 อ้างถึงใน ภาควิชา รัตนโรจนากุล, 2554) เสนอรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว (7s Model) ไว้ดังนี้

1. Strategy หมายถึง กลยุทธ์ที่ทำให้เห็นถึงความผสมกันระหว่างวัตถุประสงค์การจัดลำดับความสำคัญ การควบคุม และขอบเขตของกิจกรรมต่าง ๆ การท่องเที่ยวโดยการเลือก

กลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุด ประกอบไปด้วย กลยุทธ์ในการวางแผนการดำเนินงาน ซึ่งสามารถปฏิบัติได้และต้องเป็นไปตามนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งชาติด้วย

2. Structure หมายถึง โครงสร้างในองค์กร การจัดลำดับชั้นและการแบ่งหน้าที่ให้เหมาะสม การมีโครงสร้างที่ดี เปรียบเหมือนกุญแจที่สำคัญนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว บางประเทศจะมีกระทรวงการท่องเที่ยว จะจัดการและดูแลทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งองค์การการท่องเที่ยวระดับชาติ เจ้าของธุรกิจนำเที่ยว ตัวแทนการท่องเที่ยวของภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงกลุ่มเจ้าของโรงแรมที่พัก ยานพาหนะ มัคคุเทศก์ โดยแต่ละหน่วยงานจะเชื่อมโยงกัน

3. System หมายถึง ระบบการจัดการการท่องเที่ยว ครอบคลุมไปถึงระบบจัดการฐานข้อมูล ระบบดำเนินงาน การปฏิบัติการ การเงิน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาด และระบบอื่น ๆ โดยทุกระบบต้องมีการประสานงานกัน

4. Staff หมายถึง บุคลากร เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การดำเนินการต่าง ๆ สำเร็จด้วยดี โดยเฉพาะบุคลากรที่ทำหน้าที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ต้องคัดสรรบุคคลที่มีความละเอียดรอบคอบ มีความรับผิดชอบ ให้ความช่วยเหลือแก่นักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ ซื่อสัตย์ ทำงานดี และทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจ

5. Skill หมายถึง ทักษะ งานทุกอย่างต้องอาศัยทักษะความชำนาญ จึงจะมีประสิทธิภาพ โดยมีปัจจัย 3 ประการ คือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติ

6. Style หมายถึง รูปแบบของการดำเนินการขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละพื้นที่ รูปแบบของการดำเนินงานจึงแตกต่างกันในเรื่องการจัดการ

7. Share หมายถึง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความรู้ ความคิดเห็น จะนำไปสู่การจัดการท่องเที่ยวได้ดีที่สุด เพราะนักท่องเที่ยวแต่ละประเทศมีความแตกต่างกันในหลาย ๆ ด้าน ผู้ที่ทำธุรกิจทางการท่องเที่ยวต้องนำข้อมูลต่าง ๆ มาวางแผนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนด

ตอนที่ 5 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบ

1. ความหมายของรูปแบบ

Keeves (1988) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบ สรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง สิ่งที่แสดงโครงสร้างของความเกี่ยวข้องของระหว่างชุดของปัจจัยหรือตัวแปรต่าง ๆ หรือองค์ประกอบที่สำคัญในเชิงความสัมพันธ์หรือเหตุผลซึ่งกันและกันเพื่อช่วยให้เข้าใจข้อเท็จจริง หรือปรากฏการณ์ในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ นอกจากนั้นยังได้กล่าวว่า รูปแบบที่ใช้ประโยชน์ได้ควรจะมีข้อกำหนด (Requirement) 4 ประการ คือ

1. รูปแบบควรประกอบด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง (Structural relationship) มากกว่าความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกันแบบรวม ๆ (Associative relationship)
2. รูปแบบควรใช้เป็นแนวทางในการพยากรณ์ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งสามารถถูกตรวจสอบได้ โดยการสังเกต ซึ่งเป็นไปได้ที่จะทดสอบรูปแบบพื้นฐานข้อมูลได้
3. รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา ดังนั้น นอกจากรูปแบบจะเป็นเครื่องมือในการพยากรณ์ได้ ควรใช้อธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย
4. รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่ และสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายในเรื่องที่กำลังศึกษา

พจนานุกรม คำว่า “รูปแบบ” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Model” พจนานุกรม Longman Group (1987, p. 668) ได้ให้ความหมายไว้ 3 ลักษณะ คือ

1. รูปแบบที่หมายถึงสื่อซึ่งเป็นแบบย่อส่วนของของจริง ความหมายตรงนี้ตรงกับภาษาไทยว่า แบบจำลอง เช่น แบบจำลองเรือดำน้ำ เป็นต้น
2. รูปแบบหมายถึง สิ่งของหรือคนที่นำมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินการบางอย่าง เช่น ครูต้นแบบ นักเดินแบบ เป็นต้น
3. รูปแบบหมายถึงแบบหรือรุ่นของผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์รุ่น 864x เป็นต้น

Smith, Kronse, and Atkinson (1961) ได้ให้ความหมายของคำว่ารูปแบบสรุปได้ว่า รูปแบบ หมายถึง รูปแบบของจริงที่เป็นแบบอย่างและแบบจำลองที่เหมือนของจริงทุกอย่าง แต่มีขนาดเล็กลงหรือใหญ่ขึ้นกว่าปกติ

2. การพัฒนารูปแบบ

เมื่อรูปแบบมีหลายลักษณะ การสร้างหรือพัฒนารูปแบบจึงขึ้นอยู่กับการตัดสินใจที่เหมาะสมของรูปแบบหรือโมเดลที่เลือกใช้ อาจพิจารณาได้จากการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างปรัชญาหรือแนวคิดของรูปแบบกับประเด็นปัญหาของสิ่งที่ต้องการ

ในปัจจุบันนี้มีการพัฒนารูปแบบใดก็ตามได้ดำเนินไปอย่างไม่หยุดยั้ง เมื่อรูปแบบที่ใช้อยู่ค่อนข้างล้าสมัยหรือไม่สามารถตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่วางไว้ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาขึ้นเพื่อให้รูปแบบนั้นมีความสมบูรณ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยทำการพัฒนารูปแบบอย่างเป็นระบบ

บุญชม ศรีสะอาด (2535) ได้กล่าวถึง การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบนั้นอาจกระทำ ได้ 2 ขั้นตอน คือ

1. การสร้างหรือพัฒนารูปแบบขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะสร้างหรือพัฒนารูปแบบขั้นแรกก่อน เป็นรูปแบบตามสมมติฐาน โดยการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบที่มีผู้พัฒนาไว้แล้วในเรื่องเดียวกันหรือเรื่องอื่น ๆ และผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์สภาพ สถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้อาจสามารถกำหนดองค์ประกอบหรือตัวแปรต่าง ๆ ภายในรูปแบบรวมทั้งลักษณะความสัมพันธ์ต่าง ๆ ระหว่างองค์ประกอบหรือตัวแปรนั้นหรือลำดับก่อนหลังของแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบในการพัฒนารูปแบบนี้จะต้องใช้หลักเหตุผลเป็นรากฐานสำคัญและการศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนารูปแบบเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้วิจัยอาจคิด โครงสร้างของรูปแบบขั้นแรกแล้วปรับปรุงโดยอาศัยข้อสังเกตจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี แนวความคิดรูปแบบหรือผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หรือทำการศึกษางค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรแต่ละตัวแล้วคัดเลือกองค์ประกอบย่อยหรือตัวแปรที่สำคัญประกอบขึ้นเป็นโครงสร้างของรูปแบบก็ได้ หัวใจสำคัญของขั้นตอนนี้อยู่ที่ การเลือกเฟ้นองค์ประกอบในรูปแบบ (ตัวแปรหรือกิจกรรม) เพื่อให้ได้รูปแบบที่เหมาะสม ผู้วิจัยกำหนดหลักการในการพัฒนารูปแบบอย่างชัดเจน เช่น เป็นรูปแบบที่ไม่ซับซ้อนสามารถนำไปปฏิบัติได้ง่าย ตัวแปรในรูปแบบมีน้อยตัวแต่สามารถอธิบายผลได้มากในการวิจัยบางเรื่อง จำเป็นต้องให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความถูกต้องเหมาะสม

2. การทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบ หลังจากได้พัฒนารูปแบบในขั้นต้นแล้ว จำเป็นต้องทดสอบความเที่ยงตรงของรูปแบบดังกล่าว เพราะารูปแบบที่พัฒนาขึ้นนั้น ถึงแม้ว่าจะพัฒนาโดยมีรากฐานจากทฤษฎี แนวความคิด รูปแบบของผู้อื่น และผลการวิจัยที่ผ่านมาแล้วหรือแม้กระทั่งได้รับการกลั่นกรองจากผู้เชี่ยวชาญแล้วก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเพียงรูปแบบตามสมมติฐานซึ่งจำเป็นต้องเก็บรวบรวมข้อมูลในสถานการณ์จริง หรือทำการทดลองนำไปใช้ในสถานการณ์จริงเพื่อทดสอบดูว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ บางครั้งจึงใช้คำว่าทดสอบประสิทธิภาพของรูปแบบ

Eisner (1976) ได้เสนอแนวความคิดการพัฒนาและตรวจสอบโดยการใช้ผู้ทรงคุณวุฒิในบางเรื่องที่ต้องการความละเอียดอ่อนมากกว่าการวิจัยในเชิงปริมาณ โดยเชื่อว่าการรับรู้ที่เท่ากันนั้นเป็นคุณสมบัติพื้นฐานของผู้รู้และได้เสนอแนวความคิดการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิไว้ ดังนี้

1. การประเมินโดยแนวทางนี้ มิได้เน้นผลสัมฤทธิ์ของเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ตามรูปแบบการประเมินที่ยึดจุดมุ่งหมายเป็นหลัก (Goal-based model) การตอบสนองปัญหาและความต้องการของผู้เกี่ยวข้องตามรูปแบบการประเมินแบบสนองตอบ (Responsive model) หรือกระบวนการตัดสินใจ (Decision making model) แต่อย่างใดอย่างหนึ่ง แต่การประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิจะเป็นการวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่นำมาพิจารณา ซึ่งไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเสมอไป แต่อาจจะผสมผสานปัจจัย

ในการพิจารณาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ความวิจารณ์ของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพ หรือความเหมาะสมของสิ่งที่ทำงานประเมิน

2. เป็นรูปแบบการประเมินที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง (Specialization) ในเรื่องที่จะประเมินโดยที่พัฒนามาจากรูปแบบการวิจารณ์งานศิลป์ (Art criticism) ที่มีความละเอียดอ่อนลึกซึ้ง และต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญระดับสูงมาเป็นผู้วินิจฉัย เนื่องจากการวัดคุณค่าไม่อาจประเมินด้วยเครื่องวัดใด ๆ ได้ และต้องใช้ความรู้ความสามารถของผู้ประเมินอย่างแท้จริง ต่อมาได้มีการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ในทางการศึกษาระดับสูงในวงการอุดมศึกษามากขึ้น ในสาขาเฉพาะที่ต้องอาศัยผู้รู้ ผู้เล่นในเรื่องนั้นจริง ๆ มาเป็นผู้ประเมินผล ทั้งนี้ เพราะองค์ความรู้เฉพาะสาขานั้น ผู้ที่ศึกษาเรื่องนั้นจริง ๆ จึงจะทราบและเข้าใจอย่างลึกซึ้ง

3. เป็นรูปแบบที่ใช้ตัวบุคคล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นเครื่องมือในการประเมิน โดยให้ความเชื่อถือกับผู้ทรงคุณวุฒิที่เที่ยงธรรมและมีคุณพินิจดี ทั้งนี้มาตรฐานและเกณฑ์ต่าง ๆ นั้นจะเกิดขึ้นจากประสบการณ์และความชำนาญของผู้ทรงคุณวุฒินั่นเอง

4. เป็นรูปแบบที่ยอมให้ความยืดหยุ่นในกระบวนการการทำงานของผู้ทรงคุณวุฒิตามอัธยาศัยและความถนัดของแต่ละคน นับตั้งแต่การกำหนดประเด็นสำคัญที่พิจารณา การบ่งชี้ข้อมูลที่ต้องการ การเก็บรวบรวม การประเมินผล การวินิจฉัยข้อมูล ตลอดจนวิธีการนำเสนอ

ตอนที่ 6 จังหวัดกาญจนบุรี (Kanchanaburi)

1. ประวัติความเป็นมา

ความเป็นมาของกาญจนบุรี เท่าที่มีการค้นพบหลักฐานนั้น ย้อนไปได้ถึงสมัยก่อนประวัติศาสตร์ เมื่อมีการค้นพบเครื่องมือหินในบริเวณบ้านเก่า อำเภอเมืองฯ ล่วงมาถึงสมัยทวารวดี ซึ่งมีหลักฐาน คือ ซากโบราณสถานที่สำคัญที่ตำบลปรังเผล อำเภอสังขละบุรี เป็นเจดีย์ลักษณะเดียวกับจุลประโทนเจดีย์ที่จังหวัดนครปฐม บ้านคูบัว จังหวัดราชบุรี และเมืองอู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี รวมทั้งค้นพบโบราณวัตถุ เช่น พระพิมพ์สมัยทวารวดีจำนวนมาก สืบเนื่องต่อมาถึงสมัยพุทธศตวรรษที่ 16-18 หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่ค้นพบ คือ ปราสาทเมืองสิงห์ ซึ่งมีรูปแบบศิลปะแบบขอม

กาญจนบุรียังปรากฏในพงศาวดารเห็นว่า กาญจนบุรีเป็นเมืองขึ้นของสุพรรณบุรีในสมัยสุโขทัย ครั้นมาถึงสมัยอยุธยา กาญจนบุรีก็มีฐานะเป็นเมืองหน้าด่านสำคัญจนกระทั่งถึงสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์ ต่อมาจนถึง พ.ศ. 2374 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 ได้โปรดให้ก่อสร้างกำแพงเมืองและป้อมปราการขึ้นเป็นถาวร และได้แยกออกจากสุพรรณบุรี ทั้งนี้โดยมีพระราชประสงค์ส่วนใหญ่ว่าเพื่อติดต่อค้าขายกับเมืองราชบุรี ดังพระราชนิพนธ์เสด็จ

ประพาสไทรโยค กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “แต่มีเมืองปากแพรกเป็นที่ค้าขาย ด้วยเขาชนไก่เมืองเดิมอยู่เหนือมากมีแก่งถึงสองแก่ง ลูกค้าไปมาลำบาก จึงลงมาตั้งเมืองเสียที่ปากแพรกนี้เป็นทางไปมาแก่เมืองราชบุรีง่าย เมืองที่สร้างขึ้นใหม่ กว้าง 5 เส้น ยาว 18 วา มีป้อม 4 มุมเมือง ป้อมย่านกลางด้านยาวตรงหน้าเมืองทิศตะวันตกเฉียงใต้มีป้อมใหญ่อยู่ตรงเนิน ด้านหลังมีป้อมเล็กตรงกับป้อมใหญ่ 1 ป้อม” การสร้างเมืองกาญจนบุรีใหม่นี้ ดังปรากฏในศิลาจารึกดังนี้ ให้พระยาราชวรินทร์ เจ้ากรมพระตำรวจเป็นพระยาประสิทธิสงครามรามภักดีศรีพิเศษประเทศนิคมภิรมย์ราชไชยสวรรค์พระยากาญจนบุรี ครั้งกลับเข้าไปเฝ้าโปรดเกล้าฯว่าเมืองกาญจนบุรีเป็นเมืองอังกฤษ พม่า รามัญ ไปมาให้สร้างเมืองก่อกำแพงขึ้นไว้จะได้เป็นขานพระนครเขื่อนเพชรเขื่อนฉมัทน์มั่นคงไว้แห่งหนึ่ง ในปัจจุบันกำแพงถูกทำลายลงโดยธรรมชาติและหน่วยราชการเพื่อประโยชน์อย่างอื่น เหลือเพียงประตูเมืองและกำแพงเมืองบางส่วน ต่อมา ในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อมีการจัดรูปแบบการปกครองเป็นมณฑลเทศาภิบาล กาญจนบุรีถูกโอนมาขึ้นกับมณฑลราชบุรี และยกฐานะเป็นจังหวัดกาญจนบุรีในปี พ.ศ. 2467

เหตุการณ์ที่ทำให้กาญจนบุรีมีชื่อเสียงไปทั่วโลก คือ ช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อญี่ปุ่นตัดสินใจสร้างทางรถไฟสายยุทธศาสตร์ จากชุมทางหนองปลาดุกในประเทศไทย ไปยังเมืองทันบีอุซายัตในพม่า โดยเกณฑ์เชลยศึกและแรงงานจำนวนมากมาเร่งสร้างทางรถไฟอย่างหามรุ่งหามค่ำ จนทำให้มีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก ทั้งจากความเป็นอยู่ที่ยากแค้นและโรคภัยไข้เจ็บที่รุมเร้า ซึ่งภาพและเรื่องราวของความโหดร้ายในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 ปรากฏอยู่ในพิพิธภัณฑ์หลายแห่งในกาญจนบุรี

2. สถานที่ท่องเที่ยว

จังหวัดกาญจนบุรี เป็นดินแดนที่มีความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติมีผืนป่า พรรณไม้ ถ้ำ น้ำตก แม่น้ำ อีกทั้ง ยังมีประเพณีวัฒนธรรมที่หลากหลายของผู้คนหลายเชื้อชาติที่อาศัยอยู่ร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วยสัญชาติไทย พม่า มอญ ปากะญอ (กะเหรี่ยง) ฯลฯ นอกจากนั้น กาญจนบุรียังเต็มไปด้วยเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ อาทิเช่น เหตุการณ์ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งมีอนุสรณ์สถานหลายแห่งปรากฏให้เห็นเป็นหลักฐาน เช่น สะพานข้ามแม่น้ำแคว สุสานทหารสัมพันธมิตร พิพิธภัณฑ์ช่องเขาขาด ฯลฯ รวมทั้งยังมีสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจอีกมากมาย แบ่งออกดังนี้

1. อุทยานประวัติศาสตร์ 1 แห่ง

อุทยานประวัติศาสตร์เมืองสิงห์

2. อุทยานแห่งชาติ 7 แห่ง

อุทยานแห่งชาติเขาแหลม, อุทยานแห่งชาติเขื่อนศรีนครินทร์, อุทยานแห่งชาติเฉลิม

รัตนโกสินทร์, อุทยานแห่งชาติทองผาภูมิ, อุทยานแห่งชาติไทรโยค, อุทยานแห่งชาติลำคลองงูและ
อุทยานแห่งชาติเอราวัณ

3. น้ำตก

น้ำตกเอราวัณ, น้ำตกไทรโยคใหญ่, น้ำตกไทรโยคน้อย, น้ำตกห้วยแม่ขมิ้น, น้ำตกผาดาด,
น้ำตกผาสวรรค์, น้ำตกทุ่งนางครวญ, น้ำตกตะเคียนทอง, น้ำตกไคช่องถ่อง, น้ำตกเกริงกระเวีย
และน้ำตกคลีตี

4. น้ำพุร้อน

น้ำร้อนหินดาด

5. เขื่อน

เขื่อนศรีนครินทร์, เขื่อนวชิราลงกรณ์, เขื่อนท่าทุ่งนา, เขื่อนแม่กลอง

6. วัด

วัดไชยชุมพลชนะสงคราม (วัดใต้) (หลวง) วัดสระลงเรือ (เรือสุพรรณหงส์จำลองที่ใหญ่
ที่สุดในโลก) วัดสุทัศน์เทพวราราม วัดวังแก้วเวการาม (วัดหลวงพ่ออุดมมะ) วัดวังขนาขายทวยการาม
(มีบ่อน้ำแร่) วัดป่าหลวงตามหาบัว ญาณสัมปันโน (วัดเลี้ยงเสือ) วัดถ้ำเสือ-วัดถ้ำเขาน้อย วัดเมตตา
ธรรมโพธิญาณ วัดถ้ำพรหมโลกเขาใหญ่ (พระอาจารย์วินัยธรวันชัย ปัญญาสาโร หลวงพ่อล้าน)
วัดพ่อขุนแผน (เขื่อนศรีนครินทร์) วัดพระแท่นดงรัง (หลวง) วัดถาวราราม (วัดญวน) วัดเทวสังฆาราม
(วัดเหนือ) (หลวง)

7. อื่น ๆ

สะพานข้ามแม่น้ำแคว (ถ่ายเมื่อปี พ.ศ. 2552) ท่าเรือปากแซง นั่งเรือ หางยาวตาไฟ ชม
แม่น้ำแควน้อยอันสวยงาม สะพานข้ามแม่น้ำแคว ทางรถไฟสายมรณะ สุสานทหารสัมพันธมิตร
ดอนรัก สุสานทหารสัมพันธมิตรเขาปูน สะพานอุตตมานุสรณ์ พิพิธภัณฑ์ทางรถไฟไทย-พม่า
พิพิธภัณฑ์สงครามโลก (Jeath museum) ช่องเขาขาด (Hellfire pass memorial museum) อำเภอ
ไทรโยค สวนหินสมเด็จพระศรีนครินทร์ พร้อมมิตรฟิล์ม สตูดิโอ ด่านเจดีย์สามองค์ เขตรักษาพันธุ์
สัตว์ป่าทุ่งใหญ่นเรศวร, สวนสัตว์เปิดซาฟารีปาร์ค

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภาคภูมิ รัตนโรจนากุล (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กีฬา
ปีนหน้าผาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการบริหาร
จัดการเชิงกลยุทธ์กีฬาปีนหน้าผาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า
ยุทธศาสตร์กีฬาปีนหน้าผาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยมีการกำหนด วิสัยทัศน์

พันธกิจ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ เป็น 6 ยุทธศาสตร์ 33 กลยุทธ์ ในการจัดองค์การมีคณะกรรมการดำเนินงานบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ ศูนย์ส่งเสริมกลยุทธ์เพื่อการบริหารจัดการและศูนย์ส่งเสริมมาตรฐานของผู้ประกอบการ มีการปฏิบัติการ 6 ด้าน คือ โครงสร้างการพัฒนาองค์กรที่ชัดเจน การจัดกิจกรรมอย่างยั่งยืน การส่งเสริมมาตรฐานกีฬา การจัดกิจกรรมส่งเสริมเอกลักษณ์กีฬาป็นหน้าเฉพาะถิ่น การจัดกิจกรรมอย่างยั่งยืน การจัดกิจกรรมกีฬาป็นหน้าผาเชิงนิเวศเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรมไทยและการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวกีฬาป็นหน้าผาเพื่อการแข่งขันและมีการควบคุม 4 ด้าน คือ การตรวจสอบและติดตามการประเมินผลการทำงาน ระบบ วิธีการติดตามตรวจสอบ และแนวทางในการปรับปรุงอย่างมีประสิทธิภาพ และการสรุปวิเคราะห์การดำเนินงานในปัจจุบันเพื่อเป็นข้อมูลในการดำเนินงานต่อไป

ปัญญา เทียนนาวา (2554) ได้ทำวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาโดยชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาและกำหนดเส้นทางในการปั่นจักรยานท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา และเพื่อกำหนดรูปแบบของกิจกรรมในการท่องเที่ยวผจญภัยบนเส้นทางจักรยานเสือภูเขา องค์ประกอบเส้นทางในการปั่นจักรยานท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขา ในด้านสภาพภูมิทัศน์ระหว่างเส้นทาง และสภาพเส้นทางมีความเหมาะสม ส่วนประเภทขอเส้นทาง มีความหลากหลายประเภท เหมาะสมกับการปั่นจักรยานท่องเที่ยวผจญภัย สำหรับองค์ประกอบด้านกิจกรรมระหว่างเส้นทาง พบว่า ในด้านวิถีชุมชนอาจจะมีข้อจำกัดด้านเวลา เนื่องจากต้องมีการค้างแรม อีกทั้ง ฝนอาจจะไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ส่วนการชมทิวทัศน์ระหว่างเส้นทางนี้สามารถชมได้ตลอดเส้นทาง และทำให้รู้สึกภาคภูมิใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและการประหยัดพลังงาน สำหรับในด้านการผจญภัย พบว่า ทำให้ได้ใช้ชีวิตกลางแจ้งแบบผจญภัย มีโอกาสได้สำรวจเส้นทางใหม่ ได้ท้าทายประสิทธิภาพร่างกายและฝึกฝนพัฒนาทักษะในการขับขี่จักรยานเสือภูเขา รวมทั้งเส้นทางที่ผ่านมีสภาพที่ท้าทาย ทำให้เกิดความตื่นเต้น

อารีย์ ธีรสัตยาพิทักษ์ และชัยนันท์ ไชยเสน (2556) ได้ทำวิจัยเรื่อง การท่องเที่ยวผจญภัยเชิงนิเวศผจญภัยและความยั่งยืนทางการท่องเที่ยว: บทเรียนจากสองแพคเกจหมู่บ้านเขตนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศผจญภัยที่มีต่อชุมชนตำบลสองแพรกจังหวัดพังงา ผลการศึกษา พบว่า การท่องเที่ยวส่งผลกระทบทางสังคมและสิ่งแวดล้อมต่อชุมชนในภาพรวมในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.32) อาทิ ผลกระทบด้านความพึงพอใจและความเสมอภาคในสังคมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.91) รองลงมาคือ ผลกระทบด้านความเป็นอยู่และการครองชีพในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.94) นอกจากนี้ ชาวบ้านในชุมชนควรร่วมกันสร้างจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ธรรมชาติและวิถีชีวิตชุมชน และควรมีการกำหนดกฎระเบียบและการบังคับใช้อย่างเคร่งครัดในการควบคุมแบ่งเขต

การใช้พื้นที่ ควบคุมกิจกรรมการท่องเที่ยว จำนวนนักท่องเที่ยวและจำกัดอัตราการเติบโตของธุรกิจ การท่องเที่ยว ให้เหมาะสมกับพื้นที่และทรัพยากรของชุมชน

อิทธิพล โกมลิต (2554) ทำวิจัยเรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษา บ้านวังน้ำมอก จังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และศึกษารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านวังน้ำมอก จังหวัดหนองคาย โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นกับกลุ่มนักท่องเที่ยว และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างผู้ที่เกี่ยวข้องในชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ และการวิเคราะห์เนื้อหาในลักษณะพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นส่วนใหญ่ เดินทางมาเพื่อพักผ่อน และนักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ คือ อยากจะให้มีการบริการทางด้านนวดแผนโบราณ นวดสปา ปั่นจักรยาน และควรมีป้ายบอกทางให้ชัดเจนและป้ายความรู้ทางด้านแหล่งที่มาของสถานที่ท่องเที่ยวแต่ละแห่งด้วย

กนกเกล้า แก้วกล้า (2559) ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของนครชัยบุรีรินทร์ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนครชัยบุรีรินทร์ 2) เพื่อศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนครชัยบุรีรินทร์ และ 3) การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนครชัยบุรีรินทร์ โดยดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธีเป็นรูปแบบผสมผสานทั้งการวิจัยด้วยวิธีเชิงปริมาณ โดยประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของนครชัยบุรีรินทร์ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและการวิจัยเชิงคุณภาพที่ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางการท่องเที่ยว จำนวน 18 ท่าน ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของนครชัยบุรีรินทร์อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 1) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 2) ด้านคุณค่าของการเป็นแหล่งท่องเที่ยว 3) ด้านการประชาสัมพันธ์ในการเป็นแหล่งท่องเที่ยว 4) ด้านขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ 5) ด้านความปลอดภัย 6) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และ 7) ด้านความพร้อมของคนในชุมชนที่มีต่อการท่องเที่ยว

รัชนิวรรณ บุญอนันต์ (2557) ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว อย่างเป็นธรรม: กรณีศึกษาวัดวังพระธาตุ ตำบลไทรตรีงษ์ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของวัดวังพระธาตุ 2. ศึกษาความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมของวัดวังพระธาตุ และ 3. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมของวัดวังพระธาตุ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการใช้แบบสอบถามกับนักท่องเที่ยวจำนวน 400 คน และ

สัมภาษณ์เชิงลึกภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของวัดวังพระธาตุ จำนวน 15 คน การสนทนากลุ่มย่อยภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของวัดวังพระธาตุ จำนวน 15 คน และการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการภาคีที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของวัดวังพระธาตุ จำนวน 17 คน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของวัดวังพระธาตุ ตำบลไตรตรังย์ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการจำกัดขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านการประชาสัมพันธ์และการตลาด โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวต่อรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมของวัดวังพระธาตุ พบว่า ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวส่วนใหญ่เสนอแนะว่าควรบริหารจัดการวัดวังพระธาตุในรูปแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างชุมชนท้องถิ่น องค์กรบริหารส่วนตำบลในพื้นที่และวัดรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรมของวัดวังพระธาตุ พบว่า รูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของวัดวังพระธาตุ คือ รูปแบบ “นครไตรตรังย์”

Naidoo, Ramseok-Munhurrumb, Seebaluckc, and Janvierd (2015) ทำวิจัยเรื่อง สาเหตุแรงจูงใจของคนช่วงอายุ 49 ปีขึ้นไปที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินแรงจูงใจของคนช่วงอายุ 49 ปีขึ้นไป ที่มีการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย โดยการสำรวจเพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมการสร้างแรงบันดาลใจในการเป็นนักผจญภัย มีการตรวจสอบปัจจัยแรงจูงใจและแรงผลักดันที่มีอิทธิพลต่อคนช่วงอายุ 49 ปีขึ้นไป เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลและกลุ่มประชากรคือชาวบ้านและนักท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่เป็นแรงผลักดันที่สำคัญที่สุด คือ ความสนุก ความเพลิดเพลิน การผ่อนคลายจากความเครียด การหลีกเลี่ยงความวุ่นวาย เป็นลักษณะการพักผ่อนที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความแปลกใหม่ไปเดิมปัจจัยที่ดึงดูดการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย นั่นก็คือ สภาพแวดล้อมทางกายภาพและการมีสุขภาพที่ดีขึ้น ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่าควรมีการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับแรงจูงใจของคนในช่วงอายุ 49 ปีขึ้นไป ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยและนักการตลาดสามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของลูกค้ากลุ่มนี้ได้ดียิ่งขึ้น

Buckley, McDonald, Duan, Sun, and Xue (2014) ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบของชาวจีนกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ประเทศจีนได้พัฒนาการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ก็คือ การท่องเที่ยวผจญภัยริมแม่น้ำ ซึ่งมีรูปแบบการท่องเที่ยวลักษณะเรียบง่าย ใช้เวลาการเดินทางเพียงช่วงสั้น ๆ ในแพหางเสื่อขนาดเล็กที่ไม่ต้องพาย แต่แหล่งน้ำก็จำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างมาก โดยให้มีการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งสามารถรับได้สูงสุด 10,000 รายต่อหนึ่งไซต์ต่อวัน นี่จึงเป็นความต่างกับรูปแบบระหว่างประเทศที่ซึ่งคาดว่าคนจะมีส่วนร่วมมากขึ้นและมีความ

รับผิดชอบต่อความปลอดภัย ในด้านความพึงพอใจของลูกค้าอยู่ในระดับปานกลางและการดำเนินธุรกิจอยู่ในระดับต่ำ อย่างไรก็ตาม รูปแบบธุรกิจในประเทศจีนยังคงสร้างผลประโยชน์ให้กับประเทศมีมูลค่าเพิ่มล้านดอลลาร์ บุคคลที่เข้ามามีส่วนร่วมอายุระหว่าง 18-35 ปี โดยรูปแบบนี้สามารถทำให้นักท่องเที่ยวชาวจีนมีความคาดหวังที่จะเดินทางไปต่างประเทศ โดยคำนึงถึงความปลอดภัยและความพึงพอใจ แต่ในทางปฏิบัติทฤษฎีที่เกี่ยวกับความคาดหวังไม่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย มีหัวข้อดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การสร้างเครื่องมือในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมาย และแบ่งกลุ่มเป้าหมายตามการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ดังนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มเป้าหมายที่ 1 คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญสำหรับการพัฒนารูปแบบโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เลือกกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 19 คน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. เป็นผู้บริหารในหน่วยงาน มีความรู้ด้านบริหารจัดการการท่องเที่ยว จำนวน 4 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาค 1 จังหวัดกาญจนบุรี, ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาญจนบุรี, ผู้บัญชาการศูนย์การกำลังสำรอง และหัวหน้าฝ่ายกิจการพลเรือน พล.ร.9

2. นักวิชาการที่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จำนวน 1 คน

3. เป็นผู้จัดการหรือผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2558 มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญในส่วนของกิจกรรมผจญภัยหรือกีฬาผจญภัยและมีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในจังหวัดกาญจนบุรีอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 4 คน

4. เป็นมัคคุเทศก์ที่มีบัตรประจำตัวมัคคุเทศก์ ที่ออกโดยสำนักทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 3 คน

5. ผู้แทนชุมชนใน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง, อำเภอไทรโยค, อำเภอศรีสวัสดิ์, อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดอำเภอท้องถิ่น ปลัดเทศบาล หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาล นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและพัฒนาการอำเภอ

กลุ่มเป้าหมายที่ 2 คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญโดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จำนวน 8 คน ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

1. นักวิชาการที่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จำนวน 3 คน
2. นักวิชาการที่มีความรู้ด้านกิจกรรมผจญภัยหรือกีฬาผจญภัย จำนวน 3 คน
3. นักวิชาการที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ด้านกีฬาผจญภัยอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 2 คน

กลุ่มเป้าหมายที่ 3 คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในจังหวัดกาญจนบุรี สำหรับนำคู่มือการบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยไปใช้ ประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย เช่น กองพลทหารราบที่ 9 และสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา เป็นต้น หน่วยงานภาคเอกชนที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย เช่น ผู้จัดการบริษัทนำเที่ยว และผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว ในจังหวัดกาญจนบุรี เป็นต้น และภาคประชาชนในพื้นที่ที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย เช่น อำเภอ และองค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น

2. วิธีการเลือกผู้เชี่ยวชาญ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยเลือกผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติตามกลุ่มเป้าหมายที่ 1, 2 และ 3 โดยแต่ละกลุ่มจะมีจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่แตกต่างกัน และผู้เชี่ยวชาญพร้อมให้ความร่วมมือในขั้นตอนดำเนินการเก็บข้อมูลงานวิจัย

2. ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลงานวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญด้วยตนเอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลและสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

ศึกษาข้อมูล สำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จากเอกสาร งานวิจัย รายงานที่เกี่ยวข้องกับหลักการ ทฤษฎีการบริหารจัดการ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 5 คน เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามส่วนประมาณค่า (Rating scale) ประกอบด้วย ผู้บริหารที่มีความรู้ด้านการท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวที่ให้บริการด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ผู้ปฏิบัติงานด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) จากผู้บริหารด้านการท่องเที่ยว นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว ผู้จัดการหรือผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยว ภาครัฐ และผู้แทนชุมชนใน 5 อำเภอ ที่มีความรู้ มีความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยอย่างน้อย 1 ปี จำนวน 19 คน เพื่อให้ได้รูปแบบที่สามารถนำไปปฏิบัติได้

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

การจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) สนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์ประเด็นการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย โดยผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในขั้นตอนเดลฟาย นำมาวิเคราะห์ จัดสนทนากลุ่มจากประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสม สรุปผลเพื่อยอมรับรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย และจัดทำคู่มือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

ภาพที่ 3-1 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามรอบที่ 1 และรอบที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วน (Rating scale) ประมาณค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ต (Likert scale) ตำแหน่งคำตอบของกลุ่มนี้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean)

ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) รวมถึงคำตอบของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละบุคคลจากการตอบในรอบที่ 1 และรอบที่ 2 ตามลำดับ ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาคำตอบในการตอบแต่ละข้อคำถามตามค่าสถิติที่ให้ไว้สำหรับค่าน้ำหนักความคิดเห็นกำหนดไว้ ดังนี้

5 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมาก

3 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับน้อย

1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

โครงสร้างของแบบสอบถามรอบที่ 1 ประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับรูปแบบการบริหาร

จัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

การสร้างเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้

ศึกษาและสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ เอกสาร งานวิจัยและรายงานที่เกี่ยวข้องกับหลักการ ทฤษฎี การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยและการสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 5 คน เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

การพัฒนาแบบ

1. การพัฒนาแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย โดยใช้เทคนิคการวิจัยแบบเทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) ซึ่งเป็นกระบวนการรวบรวมความคิดเห็นที่กระจัดกระจายของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญให้มีความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวอย่างมีระบบ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในกระบวนการตัดสินใจหรือลงสรุปในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

1.1 การวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) เป็นวิธีการรวบรวมความคิดเห็นหรือการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ในอนาคต จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง เพื่อสรุปมติจากข้อค้นพบที่ได้ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และมีความถูกต้อง เทคนิคเดลฟายพัฒนาขึ้นครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1960 โดย โอลาฟเฮลเมอร์ และนอร์แมน ดาล์ก ลักษณะทั่วไปของเดลฟาย เป็นการใช้

แบบสอบถามในการแสวงหาข้อมูลจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยการเก็บข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญไม่ทราบว่าเป็นใครบ้าง ไม่ทราบว่าผู้เชี่ยวชาญท่านอื่น ๆ มีความคิดเห็นอย่างไร หลีกเลียงและลดผลกระทบหรืออิทธิพลของบุคคลในกรณีที่ต้องมีการเผชิญหน้ากันและลดผลกระทบจากผู้เชี่ยวชาญด้วยกันอาจมีการเก็บแบบสอบถามหลายรอบ โดยผู้เชี่ยวชาญจะตอบแบบสอบถามแต่ละรอบอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อให้ได้คำตอบเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เมื่อได้ข้อมูลมาแล้ว นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเบื้องต้น เช่น การวัดแนวโน้มสู่ส่วนกลาง ได้แก่ ฐานนิยม มัธยฐาน ค่าเฉลี่ย และการวัดการกระจายของข้อมูล

1.2 กระบวนการวิจัยด้านเทคนิคเดลฟาย มีขั้นตอนดังนี้

1.2.1 กำหนดประเด็นปัญหาของการวิจัย ควรเป็นปัญหาที่ไม่มีคำตอบถูกต้อง และสามารถทำวิจัยได้โดยอาศัยมติจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับอนาคต

1.2.2 การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ผู้เชี่ยวชาญจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่จะศึกษาเป็นอย่างดี จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่ใช้ในการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย จะไม่ได้มีการกำหนดจำนวนแน่นอน ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของกลุ่มเป็นสำคัญ แต่ควรให้สอดคล้องและเหมาะสมเพื่อช่วยลดอัตราความคลาดเคลื่อน และช่วยให้ความคลาดเคลื่อนนั้นลดน้อยลง

ตารางที่ 3-1 การลดลงของค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับจำนวนผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ

จำนวนผู้เชี่ยวชาญ	ช่วงของความคลาดเคลื่อน	ความคลาดเคลื่อนลดลง
1-5	1.02-0.70	0.50
5-9	0.70-0.58	0.12
9-13	0.58-0.54	0.04
13-17	0.54-0.50	0.04
17-21	0.50-0.48	0.02
21-25	0.48-0.46	0.02
25-29	0.46-0.44	0.02

1.2.3 การสร้างเครื่องมือในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยแบบเดลฟายใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยแบ่งการเก็บออกเป็น 3-4 รอบ ขึ้นอยู่กับผลการวิจัยในแต่ละรอบที่ได้รับ แต่ละรอบจะประกอบไปด้วย แบบสอบถามแบบต่าง ๆ ดังนี้

รอบที่ 1 แบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open end) ซึ่งเป็นการถามภาพรวมเพื่อให้ครอบคลุมประเด็นปัญหาของการวิจัย

รอบที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating scale) เป็นแบบสอบถามที่พัฒนามาจากคำตอบของแบบสอบถามรอบที่ 1 โดยรวบรวมความคิดเห็นที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดเข้าด้วยกัน รวมทั้งตัดข้อมูลที่ซ้ำซ้อนออก หลังจากนั้นจึงสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 ส่งกลับไปยังผู้เชี่ยวชาญกลุ่มเดิมในอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นในลักษณะการจัดระดับความสำคัญในคำถามแต่ละข้อ รวมทั้งระบุเหตุผลที่เห็นด้วยหรือไม่ลงในช่องว่างท้ายคำถาม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามรอบนี้ ส่วนใหญ่จะหาค่ามัธยฐาน และพิสัยควอไทล์ หรือค่า IR (Interquartile range)

รอบที่ 3 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า เป็นการพัฒนาคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 2 โดยพิจารณาจากค่าพิสัยควอไทล์ ถ้าพบว่า ค่า IR มีค่ามาก แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดค่อนข้างกระจกระบาย ยังไม่สามารถสรุปความได้ จะต้องสร้างแบบสอบถามรอบที่ 3 โดยมีข้อความเดียวกับแบบสอบถามรอบที่ 2 แต่เพิ่มตำแหน่งของค่ามัธยฐาน ค่า IR และเขียนเครื่องหมายแสดงตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญผู้นั้น ได้ตอบในแบบสอบถามรอบที่ 2 ลงไป แล้วส่งกลับไปให้ผู้เชี่ยวชาญคนเดิมอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้ยืนยันคำตอบเดิมหรือเปลี่ยนแปลงคำตอบใหม่

รอบที่ 4 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า กระทำตามขั้นตอนเดียวกับรอบที่ 3 ซึ่งถ้าผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ ถ้าได้ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์หรือค่า IR น้อย แสดงว่าความคิดเห็นที่ได้จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามารถยุติกระบวนการวิจัยและสรุปผลการวิจัยได้ โดยทั่วไปการวิจัยด้วยเทคนิคเดลฟาย ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 3 และรอบที่ 4 จะมีความแตกต่างกันน้อยมาก ดังนั้น จึงอาจสรุปผลการวิจัยตั้งแต่แบบสอบถามรอบที่ 3 ถ้าพบว่าค่า IR ที่ได้ในแต่ละข้อคำถามมีค่าน้อย แสดงว่าความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญอยู่ในวงแคบ ก็ไม่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลในรอบที่ 4

1.2.4 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) สนทนากลุ่มเพื่อวิเคราะห์ประเด็นการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม นำมาวิเคราะห์ จัดสัมมนากลุ่มจากประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน เพื่อสรุปผลและยอมรับรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการอภิปรายด้วยตนเอง (นงนภัศ กุวัธน์ญู เทียงกมล, 2554, หน้า 85-156)

การจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) เป็นการดำเนินการที่นำกลุ่มคนที่ถูกจัดขึ้นมา เพื่อการสนทนาหรือการอภิปรายกันในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายชัดเจน เพื่อจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องตรงประเด็น ตรงตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยผ่านการอภิปรายอย่างมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกในวงสนทนา ซึ่งมี 2 แบบด้วยกัน คือ การสนทนากลุ่มย่อย (Group interview) และการสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus group discussion)

2.1 ขั้นตอนการการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group)

2.1.1 กำหนดปัญหาหรือหัวข้อ รวมทั้งคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้เหมาะสม

2.1.2 กำหนดประชากรเป้าหมายในการวิจัย และออกแบบตัวอย่างเพื่อร่วมในการสนทนากลุ่มให้เหมาะสมกับเรื่องและหัวข้อการวิจัย

2.1.3 สร้างแนวคำถามสำหรับการสนทนา (Guidelines) และกำหนดผู้ที่จะทำหน้าที่ดำเนินการสนทนา หรือ Moderator ซึ่งทั้งสองอย่างนี้จะต้องสอดคล้องกับหัวข้อเรื่องและคำถามในการวิจัย และสอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

2.1.4 จัดสนทนากลุ่ม ซึ่งมีกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้แล้ว เพื่อเชิญมาร่วมการสนทนา และการดำเนินการสนทนาในสถานที่และเวลาที่เหมาะสม

2.1.5 จัดการข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และเสนอแนะผลการสนทนากลุ่ม ซึ่งจะอยู่ในรูปของการสรุปเอาเฉพาะสาระที่สำคัญเพื่อประโยชน์เฉพาะบางอย่าง และการเขียนรายงานอย่างเต็มรูปแบบ

2.2 ลักษณะของการสนทนากลุ่ม ประกอบด้วย ผู้จัดบันทึกจำนวน 1 คน ผู้ดำเนินการสนทนา จำนวน 1 คน ผู้ร่วมสนทนากลุ่ม อย่างน้อย 7-10 คน ช่วยกันคิดและช่วยกันตอบ

2.3 การกำหนดหรือคัดเลือกผู้ร่วมสนทนา ควรเลือกคนที่กล้าแสดงออกกล้าพูด กล้าวิจารณ์ ต้องไม่เป็นคนที่ประนีประนอมต่อกัน และผู้เข้าร่วมควรมีคุณสมบัติของสมาชิกกลุ่มที่เหมือนกันเพื่อลดปัญหาการข่มกันทางปัญญา

3. สรุปข้อคิดเห็นและนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

4. นำเสนอเป็นคู่มือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แบบสอบถามทั้งหมด 2 รอบ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละรอบ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 1 จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ต (Likert scale) ผู้เชี่ยวชาญจัดอันดับความสำคัญของข้อความแต่ละข้อที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วย โดยนำคำตอบที่ได้มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (Median) ฐานนิยม (Mode) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของคำถามแต่ละข้อ แล้วจึงนำผลที่ได้ไปสร้างแบบสอบถามรอบที่ 2 มีการเพิ่มค่ามัธยฐาน ช่วงพิสัยระหว่างควอไทล์ และน้ำหนักคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญท่านนั้น ๆ ตอบในรอบที่ผ่านมา

2. การวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 2 จากแบบสอบถามซึ่งมีคำถามเหมือนแบบสอบถามรอบที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญทบทวนคำตอบของตน แล้วนำคำตอบมาทำการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน ฐานนิยม ความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ แล้วนำมาอภิปรายผลดังนี้

2.1 ค่ามัธยฐาน (Median) จากแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ที่ผู้วิจัยได้กำหนดน้ำหนักของคะแนนเป็น 5 ระดับ ตามเกณฑ์ของลิเคิร์ต (Likert scale) ซึ่งแต่ละระดับมีความหมายดังนี้

5 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับมาก

3 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับน้อย

1 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ค่ามัธยฐานที่คำนวณได้จากคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

4.50-5.00 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถนำมากำหนดเป็นรูปแบบได้ในระดับมากที่สุด

3.50-4.49 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถนำมากำหนดเป็นรูปแบบได้ในระดับมาก

2.50-3.49 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถนำมากำหนดเป็นรูปแบบได้ในระดับปานกลาง

1.50-2.49 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถนำมากำหนดเป็นรูปแบบได้ในระดับน้อย

1.00-1.49 หมายถึง ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถนำมากำหนดเป็นรูปแบบได้ในระดับน้อยที่สุด

2.2 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range)

ผู้วิจัยคำนวณหาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์จากค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 3 กับ ควอไทล์ที่ 1 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของข้อความใดที่มีค่าน้อยกว่าหรือเท่ากับ 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นสอดคล้องกัน แต่ถ้าค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของข้อความนั้นมีค่ามากกว่า 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นไม่สอดคล้องกัน

2.3 ค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม

ผู้วิจัยคำนวณหาค่าความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับฐานนิยมของแต่ละข้อความ เพื่อเป็นการสนับสนุนความสอดคล้องกันของความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การตัดสินว่า ข้อความใดที่มีผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมไม่เกิน 1.00 แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันในข้อความนั้น ๆ

2.4 การพิจารณาความสอดคล้อง

ผู้วิจัยนำค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาความสอดคล้องของแนวโน้มแต่ละข้อความ กล่าวคือ ข้อความใดมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ไม่เกิน 1.50 และผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม ไม่เกิน 1.00 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นมีความสอดคล้องกัน และสำหรับข้อความใดที่มีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และผลต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยมไม่เป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าว แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้น ไม่สอดคล้องกันรายละเอียดดังตารางที่

ตารางที่ 3-2 การพิจารณาความสอดคล้องของความคิดเห็นในแต่ละข้อความของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ

ค่าสถิติ กรณี	ค่าพิสัย ระหว่างควอไทล์	ค่าความแตกต่าง ระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม	ความสอดคล้อง
1	ไม่เกิน 1.50	ไม่เกิน 1.00	สอดคล้อง
2	ไม่เกิน 1.50	เกิน 1.00	ไม่สอดคล้อง
3	เกิน 1.50	ไม่เกิน 1.00	ไม่สอดคล้อง
4	เกิน 1.50	เกิน 1.00	ไม่สอดคล้อง

2.5 ผู้วิจัยนำข้อความที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันทั้งค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม มาสรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยสรุปผลจากการสนทนากลุ่มและจากข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล เรื่องรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางและความเรียง แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

ผลการวิจัย

ศึกษา สํารวจข้อมูลเบื้องต้น จากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ประกอบด้วย การวิเคราะห์สังเคราะห์ จากเอกสาร งานวิจัย รายงานที่เกี่ยวข้องกับหลักการ ทฤษฎีการบริหารจัดการ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวผจญภัย สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 คน จากนั้นดำเนินการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) จำนวน 19 คน และวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย จากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จำนวน 8 คน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามตารางและความเรียง แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

การวิเคราะห์ สังเคราะห์ จากเอกสาร งานวิจัย รายงานที่เกี่ยวข้องกับหลักการ ทฤษฎีการบริหารจัดการ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวผจญภัย และการสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ผลศึกษาจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร

จากการศึกษาข้อมูลด้านการท่องเที่ยวในสถานการณ์ระดับโลก พบว่า การท่องเที่ยวมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องถึงแม้ว่าสถานการณ์ความไม่แน่นอนในด้านต่าง ๆ จะมีอย่างต่อเนื่องก็ตาม

เช่น ภัยก่อการร้าย ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคระบาด ราคาน้ำมันที่ปรับสูงขึ้น ความไม่แน่นอนทางด้านเศรษฐกิจและด้านการเมืองในหลายประเทศทั่วโลก สิ่งทีกล่าวมานี้ล้วนเป็นปัจจัยลบต่อการท่องเที่ยวทั้งสิ้น อย่างไรก็ตาม องค์กรการท่องเที่ยวโลกคาดการณ์ว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางทั่วโลกจะเพิ่มขึ้นร้อยละ 3-4 ในทุกปี ซึ่งจะก่อให้เกิดรายได้ด้านการท่องเที่ยวจากทั่วโลกประมาณ 870-880 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ สำหรับสถานการณ์การท่องเที่ยวภายในประเทศไทยนั้นจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยวมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในระยะ 5 ปีที่ผ่านมา และได้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว มีแนวโน้มสนใจการท่องเที่ยวที่มีลักษณะพิเศษ เช่น นักท่องเที่ยวสนใจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงศาสนา และการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ส่งผลให้เกิดการขยายตัวสอดคล้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวในอนาคตที่มีแนวโน้มจะเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างสำหรับการท่องเที่ยวในแต่ละครั้ง

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัยเป็นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มรูปแบบหนึ่งที่ได้รับคามนิยมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะสถานที่ที่มีความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและกิจกรรมเชิงนิเวศการผจญภัยที่มีมาตรฐาน ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั่วโลก การท่องเที่ยวประเภทนี้จะเน้นการพักผ่อนกับธรรมชาติและเน้นทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติ นักท่องเที่ยวจะได้รับความเพลิดเพลิน ตื่นเต้น ทำทาย ผจญภัย ได้ประสบการณ์ใหม่ เห็นได้ว่าผู้ประกอบการนำเที่ยวประเภทเชิงนิเวศและผจญภัยให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวประเภทนี้ กิจกรรมต่าง ๆ นั้นถูกพัฒนาตามความต้องการของนักท่องเที่ยว โดยผสมผสานกันระหว่างกลุ่มที่รักธรรมชาติ กลุ่มที่ชื่นชอบความท้าทาย การผจญภัย จึงทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและผจญภัยได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การท่องเที่ยวลักษณะนี้นักท่องเที่ยวต้องมีความสามารถที่โดดเด่นเฉพาะบุคคล มีร่างกายและประสบการณ์ที่พร้อมจะทำกิจกรรมเพราะมีความเสี่ยงสูง ทางการตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยและการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย สำหรับประเทศไทยมีความสะดวกสบายในการเดินทาง มีคมนาคมขนส่งที่สะดวกสบาย การเดินทางท่องเที่ยวที่ใช้เวลาไม่นาน ประมาณ 1-2 ชั่วโมง จึงเป็นทางเลือกที่ดี

การเติบโตด้านการท่องเที่ยวทั่วโลก สามารถสร้างงานสร้างรายได้ สร้างโอกาสให้กับหลายประเทศมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว ก็ได้สร้างปัญหากับประเทศที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทันและขาดการบริหารจัดการที่ดีทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสียหายไปมาก ดังนั้น การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้ถูกทำลาย การบริหารจัดการแบบบูรณาการ การพัฒนารูปแบบของกิจกรรม การสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่และนักท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ

2. ผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น

2.1 ประเภทของใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยว

จากการศึกษาข้อมูลด้านการท่องเที่ยวเที่ยว พบว่า สถานการณ์การท่องเที่ยวภายในประเทศไทย จำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้การท่องเที่ยวมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นักท่องเที่ยวมีความสนใจท่องเที่ยวรูปแบบพิเศษมากขึ้นส่งผลให้การท่องเที่ยวรูปแบบนี้มีการขยายตัว การท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีนั้นมีผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาญจนบุรีไว้ให้บริการนักท่องเที่ยวจำนวน 54 แห่ง มีการแบ่งประเภทใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวตามหนังสือคู่มือการปฏิบัติงาน ตามพระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ปี พ.ศ. 2551 จัดทำโดยสำนักทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ กรมการท่องเที่ยว โดยแบ่งประเภทของใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวเป็น 4 ประเภท ประกอบด้วย การประกอบธุรกิจนำเที่ยวประเภทเฉพาะพื้นที่ การประกอบธุรกิจนำเที่ยวประเภทภายในประเทศ การประกอบธุรกิจนำเที่ยวประเภทนำเที่ยวจากต่างประเทศ และการประกอบธุรกิจนำเที่ยวประเภททั่วไป ลักษณะการดำเนินธุรกิจของใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเที่ยวแต่ละประเภทนั้นมีดังนี้

ก. การประกอบธุรกิจนำเที่ยวประเภทเฉพาะพื้นที่ การประกอบธุรกิจนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวชาวไทยหรือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ ไปยังสถานที่หนึ่งสถานที่ใดในจังหวัดหนึ่งและจังหวัดที่มีเขตพื้นที่ติดต่อกับจังหวัดนั้น

ข. การประกอบธุรกิจนำเที่ยวประเภทภายในประเทศ การประกอบธุรกิจนำเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยวไปยังสถานที่หนึ่งสถานที่ใดภายในราชอาณาจักร

ค. การประกอบธุรกิจนำเที่ยวประเภทนำเที่ยวจากต่างประเทศ การประกอบธุรกิจนำเที่ยวโดยการนำพานักท่องเที่ยวจากต่างประเทศไปยัง สถานที่หนึ่งสถานที่ใดภายในราชอาณาจักร

ง. การประกอบธุรกิจนำเที่ยวประเภททั่วไป การประกอบธุรกิจนำเที่ยวไปยังสถานที่ใดในต่างประเทศ (Outbound) หรือนำเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศไปยังสถานที่หนึ่งสถานที่ใดภายในประเทศ (Inbound)

ตารางที่ 4-1 จำนวนและประเภทของใบอนุญาตประกอบธุรกิจนำเข้าที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงาน
การท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ. 2558

ประเภท	จำนวน	ลักษณะการดำเนินธุรกิจ
เฉพาะพื้นที่	32	ดำเนินกิจการด้านการท่องเที่ยวเฉพาะจังหวัดกาญจนบุรี หรือในจังหวัดที่พื้นที่ติดต่อ
ภายในประเทศ	8	ดำเนินกิจการนำเที่ยวภายในประเทศ
นำเที่ยวจากต่างประเทศ	6	ดำเนินกิจการนำเที่ยวนำนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ เที่ยวภายในประเทศ
ทั่วไป	8	ดำเนินกิจการด้านการท่องเที่ยวทั้งในประเทศและ ต่างประเทศ
รวม	54	

จากตารางที่ 4-1 ผู้ประกอบธุรกิจนำเข้าที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานการท่องเที่ยวและ
กีฬาจังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ. 2558 มีจำนวนทั้งหมด 54 แห่ง ประเภทที่มีจำนวนมากที่สุด คือ
การประกอบธุรกิจนำเที่ยวประเภทเฉพาะพื้นที่ มีจำนวน 32 แห่ง รองลงมา คือ ผู้ประกอบธุรกิจ
นำเที่ยวประเภทภายในประเทศและผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวประเภททั่วไป มีจำนวนเท่ากัน 8 แห่ง
และผู้ประกอบธุรกิจนำเที่ยวประเภทนำเที่ยวจากต่างประเทศมีจำนวน 6 แห่ง ตามลำดับ

การท่องเที่ยวภายในประเทศไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น นักท่องเที่ยวมีความสนใจ
ท่องเที่ยวรูปแบบพิเศษมากขึ้น จำนวนผู้ประกอบการธุรกิจนำเข้าจึงเพิ่มขึ้น สำหรับกาญจนบุรีนั้น
มีผู้ประกอบการขึ้นทะเบียนกับสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาญจนบุรีไว้ 54 แห่ง แบ่ง
ประเภทของใบอนุญาตประกอบการธุรกิจนำเข้าไว้เป็น 4 ประเภท เป็นไปตามข้อกำหนดของ
สำนักทะเบียนธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ กรมการท่องเที่ยว

2.2 สถานการณ์การท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2552-2558

จากสถิติของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จะเห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทาง
ท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยความ
สมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พร้อมทั้งมีรูปแบบ
การท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงอนุรักษ์ เชิงวัฒนธรรม เชิงสุขภาพและ
เชิงผจญภัย ฯลฯ รวมทั้งการคมนาคมที่สะดวกสบาย ใช้เวลาเดินทางจากกรุงเทพฯ ไม่นาน ความ
พร้อมของผู้ประกอบ และความพร้อมในด้านต่าง ๆ อีกทั้ง จังหวัดกาญจนบุรีได้มีการจัดแข่งขัน

กีฬาผจญภัย รายการเดอะสิงห์ ริเวอร์แคว อินเตอร์เนชั่นแนล โทร่าไฟ ซึ่งเป็นรายการแข่งขันกีฬาผจญภัยที่ใหญ่ที่สุดและได้รับความนิยมมากที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กีฬาผจญภัยที่ใช้แข่งขันประกอบด้วย การวิ่ง การปั่นจักรยานเสือภูเขา การว่ายน้ำ และการพายเรือคายัค ใช้เวลาการแข่งขัน 3-8 ชั่วโมง เส้นทางการแข่งขันมีทัศนียภาพสวยงามเส้นทางตื่นเต้น ทำท่าย วิ่งเทรลผ่านผืนป่าขุนเขา พื้นที่เพาะปลูก และเส้นทางประวัติศาสตร์ของจังหวัดกาญจนบุรี จึงทำให้จังหวัดกาญจนบุรีเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่นักท่องเที่ยวเลือกที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ โดยสรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดกาญจนบุรี จำนวนนักท่องเที่ยวตั้งแต่ปี พ.ศ.2552-2558 จะแสดงให้เห็นดังตาราง

ตารางที่ 4-2 สถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ จังหวัดกาญจนบุรี พ.ศ. 2552-2558

รายการข้อมูล	ปี พ.ศ. 2552		ปี พ.ศ. 2553		ปี พ.ศ. 2554		ปี พ.ศ. 2555		ปี พ.ศ. 2556		ปี พ.ศ. 2557		ปี พ.ศ. 2558	
	ชาวไทย (คน)	ชาวต่าง ประเทศ (คน)	ชาวไทย (คน)	ชาวต่าง ประเทศ (คน)	ชาวไทย (คน)	ชาวต่าง ประเทศ (คน)	ชาวไทย (คน)	ชาวต่าง ประเทศ (คน)	ชาวไทย (คน)	ชาวต่าง ประเทศ (คน)	ชาวไทย (คน)	ชาวต่าง ประเทศ (คน)	ชาวไทย (คน)	ชาวต่าง ประเทศ (คน)
ด้านประเภท นักท่องเที่ยว														
จำนวนผู้เยี่ยมชม	4,319,714	263,916	5,476,382	264,820	5,478,059	270,182	5,636,860	359,622	6,049,462	364,094	6,269,411	371,700	7,170,721	403,557
- จำนวนนักท่องเที่ยว	1,428,907	74,920	1,857,284	65,935	1,932,586	90,760	1,965,728	155,908	2,245,848	154,844	2,336,991	156,170	2,770,008	171,588
- จำนวนนักท่องเที่ยว	2,890,807	188,996	3,619,098	198,885	3,545,473	179,422	3,671,132	203,714	3,803,614	209,250	3,932,420	215,530	4,400,713	231,969
ด้านระยะเวลา พำนักเฉลี่ยของ นักท่องเที่ยว (วัน)	1.89	4.33	1.91	2.96	2.01	2.42	2.24	2.59	2.21	2.62	2.36	2.76	2.33	2.86
ด้านค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาท/ คน/ วัน)														
ผู้เยี่ยมชม	1,126	1,607	1,160	1,603	1,141	1,548	1,329	1,931	1,393	1,956	1,477	2,010	1,601	2,109
นักท่องเที่ยว	1,324	1,829	1,349	1,875	1,355	1,910	1,564	2,254	1,617	2,286	1,716	2,345	1,869	2,440
นักท่องเที่ยว	942	1,226	974	1,336	906	1,103	1,047	1,288	1,101	1,317	1,141	1,351	1,207	1,445

ตารางที่ 4-2 (ต่อ)

รายการข้อมูล	ปี พ.ศ. 2552		ปี พ.ศ. 2553		ปี พ.ศ. 2554		ปี พ.ศ. 2555		ปี พ.ศ. 2556		ปี พ.ศ. 2557		ปี พ.ศ. 2558	
	ชาวไทย (คน)	ชาวต่าง ประเทศ (คน)	ชาวไทย (คน)	ชาวต่าง ประเทศ (คน)	ชาวไทย (คน)	ชาวต่าง ประเทศ (คน)	ชาวไทย (คน)	ชาวต่าง ประเทศ (คน)	ชาวไทย (คน)	ชาวต่าง ประเทศ (คน)	ชาวไทย (คน)	ชาวต่าง ประเทศ (คน)	ชาวไทย (คน)	ชาวต่าง ประเทศ (คน)
ด้านรายได้จาก การท่องเที่ยว (ล้านบาท) ผู้เยี่ยมเยือน	6,294	825	8,312	632	8,483	618	10,736	1,174	12,214	1,203	13,950	1,315	17,373	1,572
ด้านสถาน ประกอบการ ที่พักแรม จำนวนผู้เข้า พักแรม	996,283	59,221	1,098,778	63,569	1,418,859	90,759	1,700,081	98,896	2,014,468	114,759	2,092,810	117,613	2,531,362	139,401

หมายเหตุ *ผู้เยี่ยมเยือน คือ บุคคลที่เดินทางไปยังประเทศที่ตนมิได้พักอาศัยอยู่เป็นประจำ ด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตาม ที่มีใจไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้

*นักท่องเที่ยว คือ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราวที่พักอยู่ในประเทศที่มาเยือนไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง

*นักท่องเที่ยว คือ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว และอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง

จากตารางที่ 4-2 พบว่า นักท่องเที่ยวแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ผู้มาเยี่ยมเยือน นักท่องเที่ยว และนักทัศนาจร ซึ่งมีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2558 ปี ที่จำนวนมากที่สุด คือ ปี พ.ศ. 2558 จำนวนผู้เยี่ยมเยือนมากที่สุด รองลงมา จำนวนนักท่องเที่ยว และจำนวนนักทัศนาจรตามลำดับ ในด้านระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว (วัน) ปี พ.ศ. 2558 ชาวไทยมีจำนวนลดลงกว่าปี พ.ศ. 2557 แต่ชาวต่างประเทศมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2557 ในด้านค่าใช้จ่ายเฉลี่ย (บาทต่อคนต่อวัน) มีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี ปี พ.ศ. 2558 ชาวต่างประเทศมีค่าใช้จ่ายมากที่สุด ในด้านรายได้จากการท่องเที่ยว (ล้านบาท) ปี พ.ศ. 2558 มีรายได้มากที่สุด มาจากผู้เยี่ยมเยือนชาวไทยมากที่สุด ในด้านสถานประกอบการที่พักแรมจำนวนผู้เข้าพักแรมมากที่สุดคือปี พ.ศ. 2558 และเป็นชาวไทยมากที่สุด เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2557-2558 คิดเป็นร้อยละ 9

จากสถานการณ์ท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี ปี พ.ศ. 2552-2558 ได้สรุปออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้

ก. ด้านประเภทนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย ผู้เยี่ยมเยือนคือบุคคลที่เดินทางไปยังประเทศที่ตนมิได้พักอาศัยอยู่เป็นประจำด้วยเหตุผลใด ๆ ก็ตามที่มีชีพไปประกอบอาชีพเพื่อหารายได้ นักท่องเที่ยว คือ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราวที่พักอยู่ในประเทศที่มาเยือนไม่น้อยกว่า 24 ชั่วโมง นักทัศนาจร คือ ผู้เดินทางมาเยือนชั่วคราว และอยู่ในประเทศที่มาเยือนน้อยกว่า 24 ชั่วโมง ด้านระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว จากข้อมูลพบว่า ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552-2558 จำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นทุกปี หากรวมนักท่องเที่ยวทุกประเภทไว้ด้วยกันรวมทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในปี พ.ศ. 2558 จะมีจำนวนนักท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 15,148,556 คน ซึ่งเป็นจำนวนมากที่สุดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา

ข. ด้านระยะเวลาพำนักเฉลี่ยของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมีช่วงเวลาของการพำนักในจังหวัดกาญจนบุรีทางข้อมูลไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก โดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศจะมีการพำนักนานที่สุด 4.33 ต่อวัน ในปี พ.ศ. 2552 นักท่องเที่ยวชาวไทยพำนักนานที่สุด 2.36 ต่อวัน ในปี พ.ศ. 2557

ค. ด้านใช้จ่าย ประกอบด้วย ผู้เยี่ยมเยือน นักท่องเที่ยว และนักทัศนาจร รวมทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยเฉลี่ยแล้วนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศมีการใช้จ่ายมากที่สุดเห็นได้จากปี พ.ศ. 2558 มีการใช้จ่ายรวมกันอยู่ที่ 4,309 บาทต่อคนต่อวัน

ง. ด้านรายได้จากการท่องเที่ยวเฉพาะผู้เยี่ยมเยือนทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ เห็นได้ว่ารายได้ที่ได้จากการท่องเที่ยวได้มาจากนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยในปี พ.ศ. 2558 มีรายได้ถึง 17,373 ล้านบาท เป็นจำนวนมากที่สุดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา

จ. ด้านสถานประกอบการ จำนวนผู้เข้าพักแรมทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศตามสถานที่พักแรมต่าง ๆ ในจังหวัดกาญจนบุรีนั้น ปี พ.ศ. 2558 มีจำนวนผู้เข้าพักแรมรวมทั้งสิ้น 2,670,763 คนเป็นจำนวนมากที่สุดนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2552 เป็นต้นมา

2.3 ประเภทของกิจกรรมกึ่งผจญภัยและกีฬาผจญภัย

จากการศึกษาในทางการตลาดการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยมีการแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ แบบกิจกรรมกึ่งผจญภัยและแบบกีฬาผจญภัย โดยนักท่องเที่ยวมีความคาดหวังว่าการผจญภัยนั้นจะมีความตื่นเต้น ท้าทาย มีความเสี่ยงสูง และใช้ความสามารถเฉพาะบุคคล สำหรับจังหวัดกาญจนบุรีนั้นมีสภาพภูมิประเทศที่มีความพร้อม สามารถเดินทางท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมกึ่งผจญภัยและกีฬาผจญภัยได้ตลอดทั้งปี ลักษณะของกิจกรรมจะแตกต่างกันไปตามฤดูกาล มีกิจกรรมการผจญภัยที่หลากหลาย นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำกิจกรรมได้ตามความถนัด มีกิจกรรมกึ่งผจญภัยและกีฬาผจญภัยให้บริการ 21 ชนิด แบ่งความยากง่ายออกเป็นกิจกรรมกึ่งผจญภัยและกีฬาผจญภัย ที่มีให้บริการใน 5 อำเภอ ประเภทของกิจกรรมกึ่งผจญภัยและกีฬาผจญภัย จำแนกตามตาราง ดังนี้

ตารางที่ 4-3 ประเภทของกิจกรรมกึ่งผจญภัย จำแนกตามอำเภอ

กิจกรรม	อำเภอเมือง	อำเภอไทรโยค	อำเภอทองผาภูมิ	อำเภอศรีสวัสดิ์	อำเภอสังขละบุรี	จำนวน
กิจกรรมกึ่งผจญภัย						
1. กิจกรรมล่องแพ	✓	✓	✓	✓	✓	5
2. กิจกรรมเอทีวี	✓	✓	✓	✓	✓	5
3. กิจกรรมกระโดดหอ	✓	✓	✓	✓	✓	5
4. กิจกรรมเลื่อนข้ามลำน้ำ	✓	✓	✓	✓	✓	5
5. กิจกรรมลงทางดิ่ง	✓	✓	✓	✓	✓	5
6. กิจกรรมเดินป่า	✓	✓	✓	✓	✓	5
7. กิจกรรมนั่งช้าง/ขี่ช้างชมธรรมชาติ	✓	✓	✓	✓	✓	5
8. กิจกรรมดูนก	✓	✓	✓	✓	✓	5

ตารางที่ 4-3 (ต่อ)

กิจกรรม	อำเภอเมือง	อำเภอไทรโยค	อำเภอทองผาภูมิ	อำเภอศรีสวัสดิ์	อำเภอสังขละบุรี	จำนวน
9. กิจกรรมพายเรือคายัค/ แคนู	✓	✓	✓	✓	✓	5
10. กิจกรรมปั่นจักรยาน	✓	✓	✓	✓	✓	5
11. กิจกรรมโรยตัว	✓	✓	✓	✓	✓	5
12. กิจกรรมลานกระโดด (เครื่องเล่นทางน้ำ)	✓	✓	✓	✓	✓	5
13. กิจกรรมตกปลา	✓	✓	✓	✓	✓	5
14. กิจกรรมโหนสลิง	✓	✓	✓	✓	✓	5
15. กิจกรรมผจญภัยเหนืยอดไม้		✓	✓		✓	3
16. กิจกรรมสนามทดสอบกำลังใจทางทหารด้วยกิจกรรมกลางแจ้ง	✓					1
รวม	15	15	15	14	15	74

จากตารางที่ 4-3 แสดงว่า กิจกรรมกึ่งผจญภัย มีทั้งหมด 16 ชนิด และมีให้บริการใน 5 อำเภอ

ด้านพื้นที่ให้บริการกิจกรรมล่องแพ กิจกรรมเอทีวี กิจกรรมกระโดดหอ กิจกรรมเลื่อนข้ามลำน้ำ กิจกรรมลงทางดิ่ง กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมนั่งช้าง/ ชี่ช้างชมธรรมชาติ กิจกรรมคูนก กิจกรรมพายเรือคายัค/ แคนู กิจกรรมปั่นจักรยาน กิจกรรมโรยตัว กิจกรรมลานกระโดด (เครื่องเล่นทางน้ำ) กิจกรรมตกปลา กิจกรรมโหนสลิง มีให้บริการ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์ และอำเภอสังขละบุรี รองลงมา กิจกรรมผจญภัยเหนืยอดไม้

จากตารางที่ 4-4 พบว่า กีฬาผจญภัย มี 5 ชนิด และมีให้บริการ 5 อำเภอ

ด้านพื้นที่ให้บริการ กีฬาปีนหน้าผา กีฬาจักรยานเสือภูเขา กีฬาเจ็ทสกี มีให้บริการ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์ และอำเภอสังขละบุรี รองลงมา กิจกรรมล่องแก่งมีให้บริการ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์ และอำเภอสังขละบุรี และกีฬาอิงปืนมีให้บริการ 1 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง

ด้านกิจกรรมที่ให้บริการ กีฬาผจญภัยในอำเภอเมือง มีให้บริการ 4 ชนิด ได้แก่ กีฬาปีนหน้าผา กีฬาจักรยานเสือภูเขา กีฬาเจ็ทสกี และกีฬาอิงปืน ในอำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์ และอำเภอสังขละบุรี มีให้บริการ 4 ชนิด ได้แก่ กีฬาปีนหน้าผา กีฬาจักรยานเสือภูเขา กีฬาเจ็ทสกี และกิจกรรมล่องแก่ง

กีฬาผจญภัยมีให้บริการจำนวนทั้งสิ้น 5 ชนิด ประกอบด้วย กีฬาปีนหน้าผา กีฬาจักรยานเสือภูเขา กีฬาเจ็ทสกี กิจกรรมล่องแก่ง และกีฬาอิงปืน มีให้บริการใน 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมือง อำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอสังขละบุรี

3. ผลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ผลการศึกษาศาภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในจังหวัดกาญจนบุรี โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 ท่าน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ในประเด็นแนวคิด แนวทางการบริหารจัดการ แนวทางการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย มุ่งองค์ประกอบ 7 ด้าน ผลการศึกษาพบว่า

3.1 ด้านบุคลากร (Man)

ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ท่าน ได้ให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกัน คือ “สิ่งที่มีในการบริหารบุคลากร คือ ควรมีแผนการกำหนดอัตรากำลังคน ประกาศรับสมัครบุคลากรที่มีคุณสมบัติตรงตามสายงาน การคัดเลือกพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ เช่น ควรมีประสบการณ์มาบ้าง ให้ทดสอบด้านความรู้พื้นฐานด้านกิจกรรมกึ่งผจญภัยและกีฬาผจญภัย ให้ทดสอบการใช้อุปกรณ์ ให้ทดสอบวิธีการให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น เมื่อผ่านการคัดเลือกควรทดลองการทำงานเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจบรรจุเป็นพนักงานประจำ ระยะเวลาทดลองงานขึ้นอยู่กับข้อกำหนดของแต่ละแห่ง จากนั้นจึงจัดปฐมนิเทศเพื่อต้องการให้รับรู้ถึงโครงสร้าง วัฒนธรรมองค์กรของสถานที่ปฏิบัติงาน บุคลากรทุกคนจะได้รับการฝึกอบรมในด้านต่าง ๆ ตามความเหมาะสมเพื่อพัฒนาศักยภาพของตัวบุคลากรเองซึ่งทางหน่วยงานจะเป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่าย มีการประเมินผลการทำงานเป็นระยะ ผลการประเมินจะนำมาประกอบการพิจารณาค่าตอบแทน สวัสดิการบุคลากรแต่ละหน่วยงานจะแตกต่างกันแต่สวัสดิการพื้นฐานจะคล้ายกัน เช่น ประกันสังคม หน่วยงานมีอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยให้แก่บุคลากรอย่างเพียงพอ กระทบความสัมพันธ์ด้วยการจัดกิจกรรมภายในหน่วยงาน”

“สิ่งที่พบด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย คือ บุคลากรด้านกีฬาผจญภัยมีน้อย วุฒิการศึกษาไม่ตรงตามสายงาน ต้องคัดเลือกจากวุฒิการศึกษาที่ใกล้เคียงควบคู่ไปกับพิจารณาจาก ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับกีฬาผจญภัย มีประสบการณ์อย่างน้อย 1 ปี ซึ่งกีฬาผจญภัยบางชนิดต้องใช้ บุคลากรในพื้นที่นั้น ๆ”

สรุปได้ว่า ผู้ให้ข้อมูลให้ความเห็นว่าด้านบุคลากร ควรมี 6 ประกอบ ดังนี้ การวางแผน อัตราคน การคัดเลือก การทดลองงาน การปฐมนิเทศ การฝึกอบรม และการประเมินผล อุปสรรค ด้านบุคลากร คือ บุคลากรด้านนี้มีจำนวนน้อยอีกทั้งวุฒิการศึกษาไม่ตรงตามสายงาน ทำให้การเลือก บุคลากรจึงจำเป็นต้องพิจารณาด้านอื่น ๆ ควบคู่กันเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพมากที่สุด

3.2 ด้านงบประมาณ (Money)

“งบประมาณสำหรับใช้ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยค่อนข้างน้อย ขาดการสนับสนุน จึงต้องมีการดึงเองงบประมาณจากส่วนต่าง ๆ ภายในหน่วยงานมาใช้ ดำเนินงาน” ผู้ให้ข้อมูลที่ 1

“ไม่มีแผนงบประมาณ การจัดหาทุนในการดำเนินงานด้วยการกู้ยืมกับสถาบันการเงิน ต่าง ๆ จ่ายดอกเบี้ยตามอัตราที่กำหนด” ผู้ให้ข้อมูลที่ 3 และผู้ให้ข้อมูลที่ 4

“ควรมีการจัดทำแผนงบประมาณเพื่อความชัดเจน คุ้มง่าย เข้าใจง่าย แยกแหล่งที่มาของ ทุน จึงต้องจัดทำบัญชีให้เป็นระบบ มีบัญชีรายรับ รายจ่าย สามารถติดตาม ตรวจสอบที่มาของเงิน และการใช้จ่ายงบประมาณ อีกทั้ง ต้องมีแผนสำรองเมื่อเกิดสถานการณ์เลวร้าย” ผู้ให้ข้อมูลที่ 2

สรุปได้ว่า งบประมาณที่ได้มานั้นไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิง กีฬาผจญภัย ทางหน่วยงานจึงต้องของบประมาณจากส่วนอื่นมาใช้ และจัดหาแหล่งเงินลงทุน เงินกู้ จากสถาบันการเงิน เพื่อให้งานด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยดำเนินได้ต่อไป

3.3 ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก (Material)

“อุปกรณ์กีฬาผจญภัยที่ใช้อยู่มี มีมาตรฐาน มีการตรวจเช็คอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ จะมีเจ้าหน้าที่ประจำทุกอุปกรณ์ที่มีให้บริการ จะซื้ออุปกรณ์กีฬาผจญภัยจากบริษัทที่มีบริการหลัง ขาย” ผู้ให้ข้อมูลที่ 3

“อุปกรณ์กีฬาผจญภัยในฐานต่าง ๆ บุคลากรตรวจเช็คกันเอง ตรวจเช็คก่อนเล่นและ ตรวจเช็คตามรอบระยะตามความเหมาะสม ซึ่งอุปกรณ์บางชนิดไม่ได้มาตรฐานแต่มีความปลอดภัย นักท่องเที่ยวก็เล่นได้ปกติ เพราะได้สอนวิธีการเล่น มีป้ายบอกวิธีการเล่นติดไว้” ผู้ให้ข้อมูลที่ 1

“สิ่งที่ควรเป็น คือ อุปกรณ์กีฬาผจญภัยทุกชนิดต้องมีมาตรฐาน มีการตรวจสอบตาม ระยะ” ผู้ให้ข้อที่ 2

“ต้องสำรวจพื้นที่ เส้นทางที่จะให้บริการ เพิ่มขึ้นทุกปี จะได้มีเส้นทางใหม่แต่จะต้องไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างเด็ดขาด” ผู้ให้ข้อมูลที่ 4

“กาญจนบุรีมีที่พักเยอะ มีสิ่งอำนวยความสะดวกได้สบาย เดินทางไม่ไกลจะเดินทางแบบไหนก็ได้ตามความถนัด แต่กีฬาผจญภัยบางชนิดก็เล่น ได้เฉพาะช่วงฤดู” ผู้ให้ข้อมูลที่ 3

“ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ท่าน ได้เห็นตรงกันว่า ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด ดังนั้น อุปกรณ์กีฬาผจญภัยต้องมีมาตรฐาน มีการตรวจสอบอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ”

สรุปได้ว่า มาตรฐานด้านความปลอดภัยเป็นที่สิ่งที่สำคัญที่สุด ผู้ให้บริการทุกรายต้องคำนึงถึงเรื่องความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวมาเป็นอันดับแรก อุปกรณ์ที่ใช้ต้องได้มาตรฐาน มีการตรวจเช็คอุปกรณ์ ปรับ เปลี่ยน แก้ไข ซ่อมแซม เป็นประจำ และมีความพร้อมด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานของการท่องเที่ยว

3.4 ด้านการจัดการ (Management)

“มีการดำเนินงานตามแผนงาน วางแผน ประเมินผล ติดตามผลการดำเนินงาน แก้ไข ปรับปรุงด้านการบริหารจัดการ ผู้ให้บริการจะต้องให้ความรู้ด้านขอบเขตกิจกรรม การปฏิบัติตน การทำกิจกรรมร่วมกับธรรมชาติโดยไม่ทำลายธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการจัดประชุมหรือจัดสัมมนาด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย โดยเชิญผู้ประกอบการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ท้องถิ่น แม้กระทั่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกัน” ผู้ให้ข้อมูลที่ 2

สรุปได้ว่า การดำเนินงานด้านการจัดการ เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ ผู้ให้บริการอธิบายสิ่งที่ควรปฏิบัติระหว่างทำกิจกรรมหรือเล่นกีฬาผจญภัย และปฏิบัติตนอย่างไรต่อสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ มีการจัดประชุม สัมมนาหรือร่วมกัน ของหน่วยงานต่างเพื่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกัน

3.5 ด้านการตลาด (Marketing)

“สิ่งที่พบกาญจนบุรีมีจัดการแข่งขันกีฬาผจญภัย ชื่อรายการ เดอะสิงห์ ริเวอร์แคว อินเตอร์เนชั่นแนล โทรพี เป็นรายการแข่งขันที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จัดโดยภาคเอกชน ร่วมสนับสนุนโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีการประชาสัมพันธ์ในหลายช่องทาง ผู้เข้าร่วมมีทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ” ผู้ให้ข้อมูลที่ 2

“มีแผนงานการดำเนินงานด้านการตลาด เสริมสร้างศักยภาพการท่องเที่ยวสมัยใหม่ เพื่อสร้างพันธมิตรทางธุรกิจท่องเที่ยวผ่านทาง Social media มีช่องทางโฆษณา การประชาสัมพันธ์ทางออนไลน์ ได้เชิญภาคเอกชนและส่วนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องการท่องเที่ยวในกาญจนบุรีเข้าร่วมสัมมนาด้วย เพื่อรองรับ AEC อีกทั้งยัง” ผู้ให้ข้อมูลที่ 5

“ไม่มีแผนการตลาดเป็นรูปธรรม ใช้ออกบุงจำหน่ายแพ็คเกจท่องเที่ยว ในงานท่องเที่ยวตามความเหมาะสม มุ่งหวังเพื่อประชาสัมพันธ์ และเพื่อขยาย มีการวางแผนจัดเตรียมเอกสารแจกให้นักท่องเที่ยวในงาน นอกจากนี้ ก็มีการโฆษณาตาม Social media แผ่นพับ ส่วนโปรแกรมการท่องเที่ยวจัดตามความเหมาะสมกับพื้นที่ ฤดูกาล นักท่องเที่ยวมีโอกาสเลือกซื้อได้ตามพึงพอใจ” ผู้ให้ข้อมูลที่ 3

“สิ่งที่พบคือ ไม่มีแผนการตลาด แต่มีการประชาสัมพันธ์ใน Social media บ้าง ไม่ได้มีการทำการตลาดหรือประชาสัมพันธ์ยิ่งใหญ่ เพราะนักท่องเที่ยวต้องติดต่อกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายที่รับผิดชอบล่วงหน้าก่อนเข้าทำกิจกรรมจะรับนักท่องเที่ยวแบบกลุ่ม” ผู้ให้ข้อมูลที่ 1

สรุปได้ว่า จังหวัดกาญจนบุรีมีรายการการแข่งขันกีฬาผจญภัยที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จัดโดยภาคเอกชนร่วมสนับสนุน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ด้านการตลาดไม่มีแผนการตลาดอย่างเป็นรูปธรรม ลักษณะการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์เป็นการออกบุงในงานท่องเที่ยว และลงโฆษณาตามสื่อ Social media ต่าง ๆ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับกระบวนการ วิธีการของแต่ละแห่ง

3.6 ด้านการจัดการความเสี่ยง (Risk management)

ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 5 ท่าน เห็นพ้องกันว่า “ความปลอดภัยในนักท่องเที่ยวนับว่าเป็นหัวใจสำคัญที่สุด”

“อุปกรณ์บางชนิดไม่ได้มาตรฐานตามหลักสากล เพราะจัดทำขึ้นเฉพาะแต่ละชนิดของกิจกรรมผจญภัย ไม่มีประกันอุบัติเหตุให้กับนักท่องเที่ยว อีกสิ่ง คือ บุคลากรด้านนี้มีการดูแลนักท่องเที่ยวไม่ค่อยทั่วถึง เสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้” ผู้ให้ข้อมูลที่ 1

“สิ่งที่พบอุปกรณ์ที่ให้บริการได้มาตรฐานตามหลักสากล มีเจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบอุปกรณ์ตามช่วงเวลา นักท่องเที่ยวอุ่นใจได้ ผู้ให้บริการทำประกันอุบัติเหตุให้กับนักท่องเที่ยวก่อนทำกิจกรรม นักท่องเที่ยวต้องเซ็นยินยอม ก่อนทำกิจกรรมจะต้องให้ความรู้ แนะนำ ข้อปฏิบัติ และฝึกให้นักท่องเที่ยวใช้อุปกรณ์ก่อน” ผู้ให้ข้อที่ 3

“ผู้นำกิจกรรมในพื้นที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญพื้นที่ มีประสบการณ์ได้รับการฝึกฝนเป็นอย่างดี ผ่านการอบรม มีใบรับรอง ที่ออกโดยหน่วยงานที่น่าเชื่อถือได้รับการรับรอง” ผู้ให้ข้อมูลที่ 4

สรุปได้ว่า หัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย นั่นคือ ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ซึ่งยังพบว่าอุปกรณ์ที่ใช้ทำกิจกรรมมีทั้ง ได้มาตรฐานและไม่ได้มาตรฐานตามหลักสากล แต่จะมีการตรวจสอบอุปกรณ์เป็นประจำ นอกจากนี้ ประกันอุบัติเหตุที่จะทำให้กับนักท่องเที่ยวบางแห่งมีบางแห่งไม่มี

3.7 ด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Ethical issues in adventure tourism)

“สิ่งที่ควรมี คือ สร้างจิตสำนึกให้กับผู้ให้บริการและนักท่องเที่ยว ได้รู้จักรักสิ่งแวดล้อม ห่วงแทนทรัพยากรธรรมชาติ ต้องให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ การปฏิบัติตนต่อสิ่งแวดล้อม การทำกิจกรรมต้องให้เป็นไปตามข้อกฎหมาย ไม่กระทบต่อจิตใจของคนในชุมชน”
ผู้ให้ข้อมูลที่ 2

“นักท่องเที่ยวควรปฏิบัติตามข้อกำหนด ตามคำแนะนำของผู้นำกิจกรรม เพื่อป้องกันการสูญเสียที่จะเกิดขึ้น” ผู้ให้ข้อมูลที่ 4

“ในระหว่างทำกิจกรรม ผู้ให้บริการจะดูแล และรับผิดชอบต่อชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวอย่างดีที่สุด” ผู้ให้ข้อมูลที่ 3

สรุปได้ว่า ผู้ให้บริการจะแนะนำวิธีการทำกิจกรรม การปฏิบัติตนต่อสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมท้องถิ่น และขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามคำแนะนำโดยเคร่งครัด เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและผลกระทบต่อคนในชุมชน ซึ่งผู้ให้บริการจะดูแลและรับผิดชอบต่อนักท่องเที่ยวอย่างดีที่สุด

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยโดยใช้ทฤษฎีการบริหารจัดการและหลักการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย สรุปได้เป็น 7 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านบุคลากร (Man) 2. ด้านงบประมาณ (Money) 3. ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก (Material) 4. ด้านการจัดการ (Management) 5. ด้านการตลาด (Marketing) 6. ด้านการจัดการความเสี่ยง (Risk management) 7. ด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Ethical issues in adventure tourism) สรุปได้ดังนี้ ด้านบุคลากร ควรมี 6 ประการ คือ การวางแผนอัตราคน การคัดเลือก การทดลองงาน การปฐมนิเทศ การฝึกอบรม และการประเมินผล แต่บุคลากรด้านนี้มีจำนวนน้อย วุฒิการศึกษาไม่ตรงตามสายงาน จึงทำให้การเลือกบุคลากรต้องพิจารณาด้านอื่น ๆ ควบคู่กันเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพมากที่สุด ในด้านงบประมาณ ด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย มีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ทำให้ต้องของบประมาณจากส่วนอื่นมาใช้ และกู้เงินจากสถาบันการเงินก็เพื่อให้ธุรกิจดำเนินต่อไป ในด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวก สิ่งที่ผู้ให้บริการทุกรายต้องคำนึงถึงคือความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวมาเป็นอันดับแรก อุปกรณ์ที่ใช้ต้องได้มาตรฐาน มีการตรวจเช็คอุปกรณ์ ปรับ เปลี่ยน แก้ไข ซ่อมแซม เป็นประจำ และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานมีความพร้อม เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว ในด้านการจัดการ การดำเนินเป็นไปตามแผนงาน ผู้ให้บริการแนะนำสิ่งที่ควรปฏิบัติระหว่างทำกิจกรรมหรือเล่นกีฬาผจญภัย และปฏิบัติตนอย่างไรต่อสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

รวมถึงมีการจัดประชุม สัมมนาหารือร่วมกัน ของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกันในด้านการตลาด ไม่มีแผนการตลาดอย่างเป็นรูปธรรม ลักษณะการ โฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ เป็นการออกบูธในงานท่องเที่ยว และลงโฆษณาตามสื่อ Social media ต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการ วิธีการของแต่ละแห่ง และจังหวัดกาญจนบุรีมีรายการการแข่งขันกีฬาผจญภัยที่ใหญ่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จัดโดยภาคเอกชนร่วมสนับสนุน โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในด้านการจัดการความเสี่ยง หัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย นั้นคือความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว แต่อุปกรณ์ที่ใช้ทำกิจกรรมมีทั้งได้มาตรฐานและไม่ได้มาตรฐานตามหลักสากล ซึ่งผู้ให้บริการจะตรวจสอบอุปกรณ์เป็นประจำ นอกจากนี้ ประกันอุบัติเหตุที่จะทำให้กับนักท่องเที่ยวบางแห่งมีบางแห่งไม่มี และในด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ผู้ให้บริการจะแนะนำวิธีการทำกิจกรรม การปฏิบัติตนต่อสิ่งแวดล้อม การปฏิบัติตามวัฒนธรรมท้องถิ่น และขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามคำแนะนำโดยเคร่งครัด เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและผลกระทบต่อคนในชุมชน

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล มาสร้างเป็นแบบสอบถามส่วนประมาณค่า (Rating scale) โดยนำแบบสอบถามดังกล่าวให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาตลอดจนภาษาที่ใช้ นำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.50 (พิชิต ฤทธิ์จรูญ, 2549, หน้า 242) เพื่อการพัฒนาแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย และนำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงด้วยคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิเข้าสู่กระบวนการเดลฟาย โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 ท่าน เพื่อให้ได้รูปแบบที่สามารถนำไปปฏิบัติได้แบ่งเป็น 7 ด้าน 40 รายข้อ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

1. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย รอบที่ 1 จากแบบสอบถามความคิดเห็น

การวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 1 เป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อสาระสำคัญที่จะกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยที่ได้จากรอบที่ 1 เพื่อหาค่ามัธยฐาน (Median) และหาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) ในแต่ละสาระสำคัญของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังปรากฏในตารางที่ 4-5

ตารางที่ 4-5 ค่ามัธยฐาน (Median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในด้านต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 1

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย	ระดับความคิดเห็น			
	มัธยฐาน (Mdn.)	ระดับ ความเห็นด้วย	I.R.	ความ สอดคล้อง
1. ด้านบุคลากร				
1.1 มีการวางแผนอัตรากำลังคน ของหน่วยงานในระยะเวลา 3-5 ปี	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
1.2 มีกระบวนการสรรหาบุคลากร ที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสม กับงานด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัยอย่างมีระบบ	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
1.3 มีการจัดปฐมนิเทศและ ฝึกอบรมบุคลากร เพื่อให้เข้าใจถึง วัตถุประสงค์ เป้าหมาย องค์กร พร้อมทั้งพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรให้มี ความทันสมัยและมีศักยภาพ อย่างต่อเนื่อง	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
1.4 มีการประเมินการทำงาน ประจำปี ของบุคลากร เพื่อ พิจารณาเลื่อนตำแหน่ง ปรับ เงินเดือน โบนัส ค่าตอบแทนอย่าง มีระบบและมีความยุติธรรม	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย	ระดับความคิดเห็น			
	มัธยฐาน (Mdn.)	ระดับ ความเห็นด้วย	I.R.	ความ สอดคล้อง
1.5 มีการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ตามความต้องการพื้นฐานของบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ประกันสังคม สวัสดิการด้านสุขภาพ กรณีเจ็บป่วย การจัดทำประกันอุบัติเหตุในกรณีต่าง ๆ เป็นต้น	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
1.6 มีการจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์สร้างเครือข่ายของบุคลากรระหว่างหน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเพื่อสร้างความผูกพันความสามัคคีภายในกับองค์กรระหว่างองค์กร เช่น การจัดกีฬาสี่สานสัมพันธ์ การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ปีใหม่ เป็นต้น	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
2. ด้านงบประมาณ	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
2.1 มีการจัดทำแผนรายละเอียดแหล่งที่มาของงบประมาณอย่างชัดเจน				
2.2 มีการจัดทำแผนการใช้งบประมาณและแผนสำรองการใช้จ่ายเงินในกรณีฉุกเฉินอย่างชัดเจน	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย	ระดับความคิดเห็น			
	มัธยฐาน (Mdn.)	ระดับ ความเห็นด้วย	I.R.	ความ สอดคล้อง
2.3 มีการจัดทำระบบบัญชี การใช้จ่ายเงิน ทั้งรูปแบบเอกสาร และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาช่วยอย่างเป็นระบบ	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
2.4 มีการจัดหาทุนงบประมาณ ผู้สนับสนุน จากหน่วยงาน ภายนอกอย่างต่อเนื่อง	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
2.5 มีการจัดทำแผนความเสี่ยง ทางการเงิน ขององค์กร หน่วยงานที่รองรับการ เปลี่ยนแปลงในอนาคตไว้ อย่างเป็นรูปธรรม	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
2.6 มีการติดตาม ตรวจสอบผล การดำเนินงานการใช้จ่ายเงิน ทุกไตรมาส	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
3. ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่อง อำนวยความสะดวก				
3.1 มีการจัดซื้ออุปกรณ์ที่ได้ มาตรฐานจากบริษัทฯ ห้างร้าน ที่มีการให้บริการหลังการขาย	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
3.2 มีผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรดูแล ตรวจเช็คอุปกรณ์ จัดเตรียม อุปกรณ์ สำหรับการช่วยชีวิตกรณี หากเกิดอุบัติเหตุฉุกเฉิน เป็นประจำก่อนใช้งานทุกครั้ง	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย	ระดับความคิดเห็น			
	มัธยฐาน (Mdn.)	ระดับ ความเห็นด้วย	I.R.	ความ สอดคล้อง
3.3 มีการจัดทำป้ายแสดงกฎ ระเบียบ วิธีการใช้อุปกรณ์ และ วิธีปฏิบัติตนตามสถานที่ต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน โดยไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
3.4 มีการให้บริการคมนาคม ขนส่งเพื่ออำนวยความสะดวก ให้กับนักท่องเที่ยว โดยไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
3.5 ผู้ประกอบการที่พักมีความ พร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยว อย่างเพียงพอ	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
3.6 มีการจัดกิจกรรมและ ปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมและ กีฬาผจญภัยตามสภาพภูมิอากาศ และสภาพแวดล้อมตาม ความเหมาะสม	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
4. ด้านการจัดการ				
4.1 มีการจัดทำแผนการดำเนินงาน ที่ชัดเจนสามารถตรวจสอบติดตาม และประเมินผล การดำเนินงานได้	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
4.2 การดำเนินงานเป็นไปตาม แผนงาน โดยมีการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานของ หน่วยงานให้บรรลุตามแผนงาน ที่กำหนดไว้	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย	ระดับความคิดเห็น			
	มัธยฐาน (Mdn.)	ระดับ ความเห็นด้วย	I.R.	ความ สอดคล้อง
4.3 มีการจัดสัมมนาอบรม ปลูกจิตสำนึก สร้างความรัก ความห่วงใย และให้ความรู้ ด้านการดูแลรักษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนท้องถิ่น และนักท่องเที่ยว	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
4.4 ภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมกัน จัดการทรัพยากรธรรมชาติตาม นโยบายของชาติ เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุด	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
4.5 มีการนำระบบสารสนเทศ มาใช้ในการบริหารจัดการได้ อย่างมีประสิทธิภาพ	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
4.6 มีการจัดประชุมเตรียม ความพร้อมและสร้างเครือข่าย ด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย อย่างต่อเนื่อง	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
5. ด้านการตลาด				
5.1 มีการจัดทำแผนการตลาด และประชาสัมพันธ์ด้าน การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและ หลากหลายช่องทาง	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย	ระดับความคิดเห็น			
	มัธยฐาน (Mdn.)	ระดับ ความเห็นด้วย	I.R.	ความ สอดคล้อง
5.2 มีการจัดโปรแกรมกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยที่มี ความหลากหลายเหมาะสมกับ สภาพภูมิอากาศ และตอบสนอง ความต้องการของนักท่องเที่ยว	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
5.3 การจัดรูปแบบโปรแกรม การท่องเที่ยว เป็นรูปแบบ กิจกรรมที่น่าสนใจและมีราคา ที่เหมาะสม	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
5.4 มีการจัดกิจกรรมและกีฬา ผจญภัย เล่นได้ทั้งแบบกลุ่มและ แบบเดี่ยว	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
5.5 มีการจัดทำการตลาด การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย คู่ไปกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเชิงวัฒนธรรม	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
6. ด้านการจัดการความเสี่ยง				
6.1 มีการบริหารจัดการด้าน มาตรฐานความปลอดภัยทั้ง สถานที่ อุปกรณ์ และระบบ ต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ ของผู้ประกอบการ	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
6.2 มีการทำประกันอุบัติเหตุและ ประกันภัย ให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้งกำหนดอัตราค่าชดเชย กรณีการสูญเสียชีวิตอย่างชัดเจน	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย	ระดับความคิดเห็น			
	มัธยฐาน (Mdn.)	ระดับ ความเห็นด้วย	I.R.	ความ สอดคล้อง
6.3 มีแผนรองรับหากเกิดเหตุ ฉุกเฉิน รวมถึงจัดการเตรียม อุปกรณ์ช่วยชีวิตอย่างเพียงพอ ตลอดเวลาที่มีการจัดกิจกรรม	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
6.4 มีการจัดอบรมอบรม แนะนำ ให้ข้อมูลการปฏิบัติตนก่อนเริ่มทำ กิจกรรมทุกครั้งให้กับนักท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยว ตระหนักถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบ	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
6.5 มีการแนะนำให้นักท่องเที่ยว โดยทำการฝึกใช้อุปกรณ์ให้ คุ้นชินก่อนเริ่มทำกิจกรรม	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
7. ด้านประเด็นจริยธรรมใน การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย				
7.1 สร้างจิตสำนึกให้ นักท่องเที่ยวอนุรักษ์ธรรมชาติและ สิ่งแวดลอม	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
7.2 มีการรณรงค์ ส่งเสริม สนับสนุนให้คนในชุมชนมี จิตสำนึก สร้างความตระหนัก และเห็นคุณค่า หวงแหน ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น ของตนเอง	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง

ตารางที่ 4-5 (ต่อ)

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย	ระดับความคิดเห็น			
	มัธยฐาน (Mdn.)	ระดับ ความเห็นด้วย	I.R.	ความ สอดคล้อง
7.3 ผู้ประกอบการด้าน การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ให้ความสำคัญและตระหนัก ถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและ สิ่งแวดล้อม	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
7.4 ผู้ประกอบการด้าน การท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรม อย่างเหมาะสม คุ่มค่า ไม่ เอาเปรียบนักท่องเที่ยว	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
7.5 ผู้ประกอบการมี การดำเนินการใช้พื้นที่ได้อย่าง เหมาะสม มีความเคารพใน สถานที่ และปฏิบัติตามอยู่ภายใต้ กรอบของกฎหมาย	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
7.6 หลีกเลี่ยงกิจกรรมและ การกระทำที่มีผลกระทบต่อ จิตใจ และผลเสียที่จะเกิดขึ้น ต่อชุมชนท้องถิ่น	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง

จากตารางที่ 4-5 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 1 ในด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

ด้านบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก โดยมีค่ามัธยฐาน 4.00 จำนวน 4 ข้อ และมีค่ามัธยฐาน 5.00 จำนวน 2 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความมีความสอดคล้องกัน

ด้านงบประมาณ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก โดยมีค่ามัธยฐาน 4.00 จำนวน 5 ข้อ และมีค่ามัธยฐาน 5.00 จำนวน 1 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความมีความสอดคล้องกัน

ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมากที่สุด โดยมีค่ามัธยฐาน 4.00 จำนวน 2 ข้อ และมีค่ามัธยฐาน 5.00 จำนวน 4 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมากที่สุด และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความมีความสอดคล้องกัน

ด้านการจัดการ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก โดยมีค่ามัธยฐาน 4.00 จำนวน 4 ข้อ และมีค่ามัธยฐาน 5.00 จำนวน 2 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความมีความสอดคล้องกัน

ด้านการตลาด ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก โดยมีค่ามัธยฐาน 4.00 จำนวน 5 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความมีความสอดคล้องกัน

ด้านการจัดการความเสี่ยง ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก โดยมีค่ามัธยฐาน 4.00 จำนวน 5 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความมีความสอดคล้องกัน

ด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมากที่สุด โดยมีค่ามัธยฐาน 4.00 จำนวน 2 ข้อ และมีค่ามัธยฐาน 5.00 จำนวน 4 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมากที่สุด และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความมีความสอดคล้องกัน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 1 นั้น แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามที่แบ่งเป็น 7 ด้าน 40 รายข้อ มีความสอดคล้องกันทุกข้อ สามารถใช้สำหรับกำหนดเป็นรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยได้ในระดับมาก

การวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย เช่นเดียวกันกับรอบที่ 2 เพื่อหาค่ามัธยฐาน (Median) และหาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังปรากฏในตารางที่ 4-6

ตารางที่ 4-6 ค่ามัธยฐาน (Median) และหาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (Interquartile range) ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในด้านต่าง ๆ ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในรอบที่ 2

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย	ระดับความคิดเห็น			
	มัธยฐาน (Mdn.)	ระดับ ความเห็นด้วย	I.R.	ความ สอดคล้อง
1. ด้านบุคลากร				
1.1 มีการวางแผนอัตรากำลังคนของ หน่วยงานในระยะเวลา 3-5 ปี	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
1.2 มีกระบวนการสรรหาบุคลากรที่มี ความรู้ความสามารถเหมาะสมกับงาน ด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยอย่าง มีระบบ	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
1.3 มีการจัดปฐมนิเทศและฝึกอบรม บุคลากร เพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมายองค์กรพร้อมทั้งพัฒนา ความรู้ ความสามารถของบุคลากรให้ มีความทันสมัยและมีศักยภาพอย่าง ต่อเนื่อง	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
1.4 มีการประเมินการทำงานประจำปี ของบุคลากร เพื่อพิจารณาเลื่อน ตำแหน่ง ปรับเงินเดือน โบนัส ค่าตอบแทน อย่างมีระบบและมี ความยุติธรรม	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย	ระดับความคิดเห็น			
	มัธยฐาน (Mdn.)	ระดับ ความเห็นด้วย	I.R.	ความ สอดคล้อง
1.5 มีการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ตาม ความต้องการพื้นฐานของบุคลากร อย่างเป็นรูปธรรม เช่น ประกันสังคม สวัสดิการด้านสุขภาพ กรณีเจ็บป่วย การจัดทำประกันอุบัติเหตุในกรณี ต่าง ๆ เป็นต้น	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
1.6 มีการจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ สร้างเครือข่ายของบุคลากรระหว่าง หน่วยงาน องค์กรที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับ เพื่อสร้างความผูกพันความสามัคคี ภายในกับองค์กรระหว่างองค์กร เช่น การจัดกีฬาีสานสัมพันธ์ การจัดงาน เลี้ยงสังสรรค์ปีใหม่ เป็นต้น	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
2. ด้านงบประมาณ				
2.1 มีการจัดทำแผนรายละเอียด แหล่งที่มาของงบประมาณอย่างชัดเจน	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
2.2 มีการจัดทำแผนการใช้งบประมาณ และแผนสำรองการใช้จ่ายเงินในกรณี ฉุกเฉิน อย่างชัดเจน	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
2.3 มีการจัดทำระบบบัญชีการใช้จ่าย เงิน ทั้งรูปแบบเอกสารและการใช้ เทคโนโลยี สารสนเทศเข้ามาช่วย อย่างเป็นระบบ	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
2.4 มีการจัดหาทุนงบประมาณ ผู้สนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก อย่างต่อเนื่อง	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย	ระดับความคิดเห็น			
	มัชฐาน (Mdn.)	ระดับ ความเห็นด้วย	I.R.	ความ สอดคล้อง
2.5 มีการจัดทำแผนความเสี่ยงทางด้านการเงินขององค์กร หน่วยงานที่รองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตไว้อย่างเป็นรูปธรรม	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
2.6 มีการติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงาน การใช้จ่ายเงินทุกไตรมาส	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
3. ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่อง อำนวยความสะดวก				
3.1 มีการจัดซื้ออุปกรณ์ที่ได้มาตรฐานจากบริษัทฯ ห้างร้านที่มีการให้บริการหลังการขาย	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
3.2 มีผู้เชี่ยวชาญหรือนุคลากรดูแลตรวจเช็คอุปกรณ์ จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการช่วยชีวิตกรณีหากเกิดอุบัติเหตุฉุกเฉินเป็นประจำ ก่อนใช้งานทุกครั้ง	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
3.3 มีการจัดทำป้ายแสดงกฎ ระเบียบวิธีการใช้อุปกรณ์ และวิธีปฏิบัติตนตามสถานที่ต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
3.4 มีการให้บริการคมนาคมขนส่งเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
3.5 ผู้ประกอบการที่พักมีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย	ระดับความคิดเห็น			
	มัธยฐาน (Mdn.)	ระดับ ความเห็นด้วย	I.R.	ความ สอดคล้อง
3.6 มีการจัดกิจกรรมและปรับเปลี่ยน รูปแบบกิจกรรมและกีฬาผจญภัยตาม สภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อม ตามความเหมาะสม	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
4. ด้านการจัดการ				
4.1 มีการจัดทำแผนการดำเนินงานที่ ชัดเจนสามารถตรวจสอบติดตามและ ประเมินผลการดำเนินงานได้	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
4.2 การดำเนินงานเป็นไปตาม แผนงาน โดยมีการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานของ หน่วยงานให้บรรลุตามแผนงานที่ กำหนดไว้	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
4.3 มีการจัดสัมมนาอบรม ปลุก จิตสำนึก สร้างความรัก ความห่วง แค้น และให้ความรู้ด้านการดูแล รักษาธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมให้กับ ชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
4.4 ภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมกัน จัดการทรัพยากรธรรมชาติตาม นโยบายของชาติ เพื่อให้เกิด ประโยชน์สูงสุด	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
4.5 มีการนำระบบสารสนเทศมาใช้ ในการบริหารจัดการได้อย่างมี ประสิทธิภาพ	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย	ระดับความคิดเห็น			
	มัธยฐาน (Mdn.)	ระดับ ความเห็นด้วย	I.R.	ความ สอดคล้อง
4.6 มีการจัดประชุมเตรียมความพร้อมและสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยอย่างต่อเนื่อง	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
5. ด้านการตลาด				
5.1 มีการจัดทำแผนการตลาดและประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องและหลากหลายช่องทาง	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
5.2 มีการจัดโปรแกรมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
5.3 การจัดรูปแบบโปรแกรมการท่องเที่ยวเป็นรูปแบบกิจกรรมที่น่าสนใจและมีราคาที่เหมาะสม	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
5.4 มีการจัดกิจกรรมและกีฬาผจญภัยเล่นได้ทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยว	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
5.5 มีการจัดการตลาดการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย คู่ไปกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเชิงวัฒนธรรม	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
6. ด้านการจัดการความเสี่ยง				
6.1 มีการบริหารจัดการด้านมาตรฐานความปลอดภัยทั้งสถานที่ อุปกรณ์ และระบบต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของผู้ประกอบการ	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย	ระดับความคิดเห็น			
	มัธยฐาน (Mdn.)	ระดับ ความเห็นด้วย	I.R.	ความ สอดคล้อง
6.2 มีการทำประกันอุบัติเหตุและ ประกันภัยให้กับนักท่องเที่ยวรวมทั้ง กำหนดอัตราค่าชดเชยกรณีการสูญเสียบ ไว้อย่างชัดเจน	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
6.3 มีแผนรองรับหากเกิดเหตุฉุกเฉิน รวมถึงจัดการเตรียมอุปกรณ์ช่วยชีวิต อย่างเพียงพอตลอดเวลาที่มีการจัด กิจกรรม	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
6.4 มีการจัดอบรมอบรม แนะนำให้ ข้อมูลการปฏิบัติตนก่อนเริ่มทำ กิจกรรมทุกครั้งให้กับนักท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึง การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
6.5 มีการแนะนำให้นักท่องเที่ยวโดย ทำการ ฝึกใช้อุปกรณ์ให้คุ้นชินก่อน เริ่มทำกิจกรรม	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
7. ด้านประเด็นจริยธรรมใน การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย				
7.1 สร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยว อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
7.2 มีการรณรงค์ ส่งเสริม สนับสนุน ให้คนในชุมชนมีจิตสำนึก สร้าง ความตระหนัก และเห็นคุณค่า หวงแหนทรัพยากร ธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง

ตารางที่ 4-6 (ต่อ)

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย	ระดับความคิดเห็น			
	มัธยฐาน (Mdn.)	ระดับ ความเห็นด้วย	I.R.	ความ สอดคล้อง
7.3 ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัยให้ความสำคัญและ ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อม	4.00	มาก	1.0	สอดคล้อง
7.4 ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสม คุ้มค่าไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
7.5 ผู้ประกอบการมีการดำเนินการใช้ พื้นที่ได้อย่างเหมาะสมมีความเคารพ ในสถานที่และปฏิบัติตามอยู่ภายใต้ กรอบของกฎหมาย	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง
7.6 หลีกเลี่ยงกิจกรรมและการกระทำ ที่มีผลกระทบต่อจิตใจ และผลเสียที่จะ เกิดขึ้นต่อชุมชนท้องถิ่น	5.00	มากที่สุด	1.0	สอดคล้อง

จากตารางที่ 4-6 แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญรอบที่ 2 ในด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

ด้านบุคลากร ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก โดยมีค่ามัธยฐาน 4.00 จำนวน 4 ข้อ และมีค่ามัธยฐาน 5.00 จำนวน 2 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความมีความสอดคล้องกัน

ด้านงบประมาณ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก โดยมีค่ามัธยฐาน 4.00 จำนวน 4 ข้อ และมีค่ามัธยฐาน 5.00 จำนวน 2 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก และมีค่าพิสัยระหว่าง

ควอไทล์น้อยกว่า 1.5 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความมีความสอดคล้องกัน

ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก โดยมีค่ามัธยฐาน 4.00 จำนวน 4 ข้อ และมีค่ามัธยฐาน 5.00 จำนวน 2 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความมีความสอดคล้องกัน

ด้านการจัดการ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก โดยมีค่ามัธยฐาน 4.00 จำนวน 5 ข้อ และมีค่ามัธยฐาน 5.00 จำนวน 1 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความมีความสอดคล้องกัน

ด้านการตลาด ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมากที่สุด โดยมีค่ามัธยฐาน 4.00 จำนวน 2 ข้อ และมีค่ามัธยฐาน 5.00 จำนวน 3 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมากที่สุด และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความมีความสอดคล้องกัน

ด้านการจัดการความเสี่ยง ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก โดยมีค่ามัธยฐาน 4.00 จำนวน 5 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมาก และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความมีความสอดคล้องกัน

ด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมากที่สุด โดยมีค่ามัธยฐาน 4.00 จำนวน 2 ข้อ และมีค่ามัธยฐาน 5.00 จำนวน 4 ข้อ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมากที่สุด และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความมีความสอดคล้องกัน

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 2 นั้น แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามที่แบ่งเป็น 7 ด้าน 40 รายข้อ มีความสอดคล้องกันทุกข้อ สามารถใช้สำหรับกำหนดเป็นรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยได้ในระดับมาก

โดยสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 1 และ รอบที่ 2 จากข้อคำถามที่แบ่งเป็น 7 ด้าน 40 รายข้อ แสดงให้เห็นว่า ค่ามัธยฐานในรอบที่ 1 และรอบที่ 2 อยู่ในช่วงระหว่าง 4.00-5.00 ซึ่ง

ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าข้อความนั้นสามารถใช้สำหรับกำหนดรูปแบบได้ในระดับมากถึงระดับมากที่สุด และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ไม่เกิน 1.5 แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญต่อข้อความมีความสอดคล้องกัน ดังนั้น ข้อคำถามที่ได้จากการวิเคราะห์ในขั้นตอนเคลฟาย แบ่งเป็น 7 ด้าน 40 รายข้อ สามารถนำไปใช้สำหรับกำหนดเป็นรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยได้ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย จากการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จำนวน 8 คน ในวันศุกร์ที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2560 เวลา 10.00 -12.00 น. ณ ห้องประชุม 2 ชั้น 5 อาคารเฉลิมพระเกียรติ 7 รอบ พระชนมพรรษา การกีฬาแห่งประเทศไทย โดยผู้วิจัยได้จัดทำเอกสารประกอบการสนทนากลุ่ม และนำเสนอบรรยายรายละเอียด ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย วัตถุประสงค์ของการวิจัย กรอบแนวคิดในการวิจัย นิยามศัพท์ ทบทวนวรรณกรรม และวิธีการศึกษาวิจัย ผลสรุปรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย มี 7 ด้าน 40 รายข้อ ดังนี้ ด้านบุคลากร จำนวน 6 ข้อ ด้านงบประมาณ จำนวน 6 ข้อ ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก จำนวน 6 ข้อ ด้านการจัดการ จำนวน 6 ข้อ ด้านการตลาด จำนวน 5 ข้อ ด้านการจัดการความเสี่ยง จำนวน 5 ข้อ และด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย จำนวน 6 ข้อ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบในแต่ละรายข้อ เพื่อหาแนวทางการปฏิบัติ ปรับปรุงแก้ไข และเสนอแนะรูปแบบให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิได้แสดงความคิดเห็น เสนอแนะแนวทางการปฏิบัติในแต่ละด้าน ดังตารางที่ 4-7

ตารางที่ 4-7 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเหมาะสมและ
ความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

รูปแบบ การบริหารจัดการ การท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัย	แนวทางการปฏิบัติ จากการเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	ผลการพิจารณา ความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้	
		ได้	ไม่ได้
ด้านบุคลากร	1. การวางแผนอัตรากำลังคนของหน่วยงาน ต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับฤดูกาลท่องเที่ยว	✓	
	2. กระบวนการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้มี ความสามารถ มีศักยภาพ มีคุณสมบัติเหมาะสมตรงกับ ตำแหน่งงานและมีใบรับรองมาตรฐานในแต่ละ ชนิดกีฬาผจญภัยจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ	✓	
	3. การจัดปฐมนิเทศและฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้ เข้าใจถึงวัตถุประสงค์พร้อมทั้งพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรให้มีความทันสมัย และมี ศักยภาพให้บุคลากรได้รับการอบรมจากหน่วยงาน ที่มีมาตรฐานอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง	✓	
	4. มีการจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ ระหว่างบุคลากร ภายในหน่วยงาน เพื่อสร้างความรัก ความผูกพัน ความสามัคคี เช่น การจัดกีฬาีสานสัมพันธ์ การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ปีใหม่ เป็นต้น	✓	
	5. การจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ตามความต้องการ พื้นฐานของบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ประกันสังคม สวัสดิการด้านสุขภาพ กรณีเจ็บป่วย การจัดทำประกันอุบัติเหตุในกรณีต่าง ๆ เป็นต้น	✓	
	6. การประเมินการทำงานของบุคลากร โดยบุคคล ภายในและภายนอกเพื่อพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง ปรับเงินเดือน โบนัส ค่าตอบแทน	✓	

ตารางที่ 4-7 (ต่อ)

รูปแบบ การบริหารจัดการ การท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัย	แนวทางการปฏิบัติ จากการเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	ผลการพิจารณา ความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้	
		ได้	ไม่ได้
ด้านงบประมาณ	7. มีการจัดทำแผนงบประมาณ ทั้งงบประมาณ ระยะสั้นและระยะยาวประกอบด้วย งบประมาณ การดำเนินงานและงบประมาณการเงิน	✓	
	8. มีการจัดทำแผนสำรองการใช้จ่ายเงินในกรณี ฉุกเฉิน อย่างชัดเจน	✓	
	9. มีการจัดทำระบบบัญชีการใช้จ่ายเงินในรูปแบบ เอกสารและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วย อย่างเป็นระบบ	✓	
	10. มีการจัดหาทุน งบประมาณ ผู้สนับสนุนทาง การเงินและสิทธิประโยชน์จากหน่วยงานภายนอก อย่างต่อเนื่อง	✓	
	11. มีการจัดทำแผนความเสี่ยงทางการเงินของ หน่วยงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต	✓	
	12. มีการติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงาน การใช้จ่ายเงินทุกไตรมาส	✓	
ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวก	13. มีการจัดซื้ออุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน จากบริษัทฯ ที่มีการให้บริการหลังการขาย	✓	
	14. มีผู้เชี่ยวชาญตรวจเช็คอุปกรณ์ทุก 3 เดือน จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการช่วยชีวิตเป็นประจำ ก่อนใช้งานทุกครั้ง กรณีหากเกิดอุบัติเหตุฉุกเฉิน	✓	
	15. มีการจัดทำป้ายแสดงกฎ ระเบียบ วิธีการใช้ อุปกรณ์ วิธีปฏิบัติตนตามสถานที่ต่าง ๆ ไว้อย่าง ชัดเจนและสาธิตการใช้อุปกรณ์ก่อนใช้งานจริง	✓	

ตารางที่ 4-7 (ต่อ)

รูปแบบ การบริหารจัดการ การท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัย	แนวทางการปฏิบัติ จากการเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	ผลการพิจารณา ความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้	
		ได้	ไม่ได้
	16. มีการให้บริการคมนาคมขนส่งเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	✓	
	17. ผู้ประกอบการด้านที่พักมีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยว	✓	
	18. มีการจัดกิจกรรมและปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมกีฬาผจญภัยตามสภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อมตามความเหมาะสม	✓	
ด้านการจัดการ	19. มีการจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบ ติดตามและประเมิน	✓	
	20. มีการดำเนินงานเป็นไปตามแผนงาน โดยมีการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานให้บรรลุตามแผนงานที่กำหนดไว้	✓	
	21. มีการจัดสัมมนา อบรม ปลูกจิตสำนึกสร้างความรัก ความห่วงแหน และให้ความรู้ด้านการดูแลรักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว	✓	
	22. หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมมือกันบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม	✓	
	23. มีการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ	✓	
	24. มีการจัดประชุมเตรียมความพร้อมและสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยอย่างต่อเนื่อง	✓	

ตารางที่ 4-7 (ต่อ)

รูปแบบ การบริหารจัดการ การท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัย	แนวทางการปฏิบัติ จากการเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	ผลการพิจารณา ความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้	
		ได้	ไม่ได้
ด้านการตลาด	25. มีการจัดทำแผนการตลาดและมีการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยอย่างต่อเนื่องและหลากหลายช่องทาง	✓	
	26. จัดโปรแกรมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีการจัดทำป้ายแสดงกฎ ระเบียบ วิธีการใช้อุปกรณ์ วิธีปฏิบัติตนตามสถานที่ต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนและสาธิตการใช้อุปกรณ์ก่อนใช้งานจริง	✓	
	27. มีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีราคาที่เหมาะสม	✓	
	28. มีการจัดกิจกรรมและกีฬาผจญภัยที่สามารถเล่นได้ทั้งแบบเป็นกลุ่ม หรือแบบเดี่ยว	✓	
	29. จัดทำการตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงวัฒนธรรม เป็นต้น	✓	
ด้านการจัดการ ความเสี่ยง	30. มีการบริหารจัดการด้านมาตรฐานความปลอดภัยทั้งสถานที่ อุปกรณ์ และระบบต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามหลักการ	✓	
	31. มีการทำประกันอุบัติเหตุและประกันภัยให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้งกำหนดอัตราค่าชดเชยกรณีการสูญเสียชีวิตไว้อย่างชัดเจน และมีหนังสือยินยอมความเสี่ยง	✓	

ตารางที่ 4-7 (ต่อ)

รูปแบบ การบริหารจัดการ การท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัย	แนวทางการปฏิบัติ จากการเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	ผลการพิจารณา ความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้	
		ได้	ไม่ได้
	32. มีแผนรองรับหากเกิดเหตุฉุกเฉิน รวมถึงมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ช่วยชีวิตอย่างเพียงพอ ตลอดช่วงเวลาที่มีการจัดกิจกรรมทั้งทางธรรมชาติและอุบัติเหตุของผู้เข้าร่วมกิจกรรม	✓	
	33. มีการจัดอบรม แนะนำ ให้ข้อมูลการปฏิบัติตนกับนักท่องเที่ยวก่อนเริ่มทำกิจกรรมทุกครั้ง และให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด	✓	
	34. ผู้ให้บริการให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกใช้อุปกรณ์ให้คุ้นชินก่อนเริ่มทำกิจกรรมทุกครั้ง	✓	
ด้านประเด็น จรรยาบรรณใน การท่องเที่ยวเชิง กีฬาผจญภัย	35. มีการจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	✓	
	36. มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ ส่งเสริม ร่วมกับชุมชน มีจิตสำนึก ตระหนัก เห็นคุณค่า และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง	✓	
ด้านประเด็น จรรยาบรรณใน การท่องเที่ยวเชิง กีฬาผจญภัย	37. มีการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยที่ให้ความสำคัญและตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและมีการประเมินสภาพแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ	✓	
	38. มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยอย่างเหมาะสม คำนึงกับราคา ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว	✓	

ตารางที่ 4-7 (ต่อ)

รูปแบบ การบริหารจัดการ การท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัย	แนวทางการปฏิบัติ จากการเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	ผลการพิจารณา ความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้	
		ได้	ไม่ได้
	39. มีการดำเนินการใช้พื้นที่ได้อย่างเหมาะสม เคารพ สถานที่ และปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย	✓	
	40. หลีกเลี่ยงกิจกรรมหรือการกระทำที่มีผลกระทบ ต่อจิตใจ และมีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมชุมชนท้องถิ่น	✓	

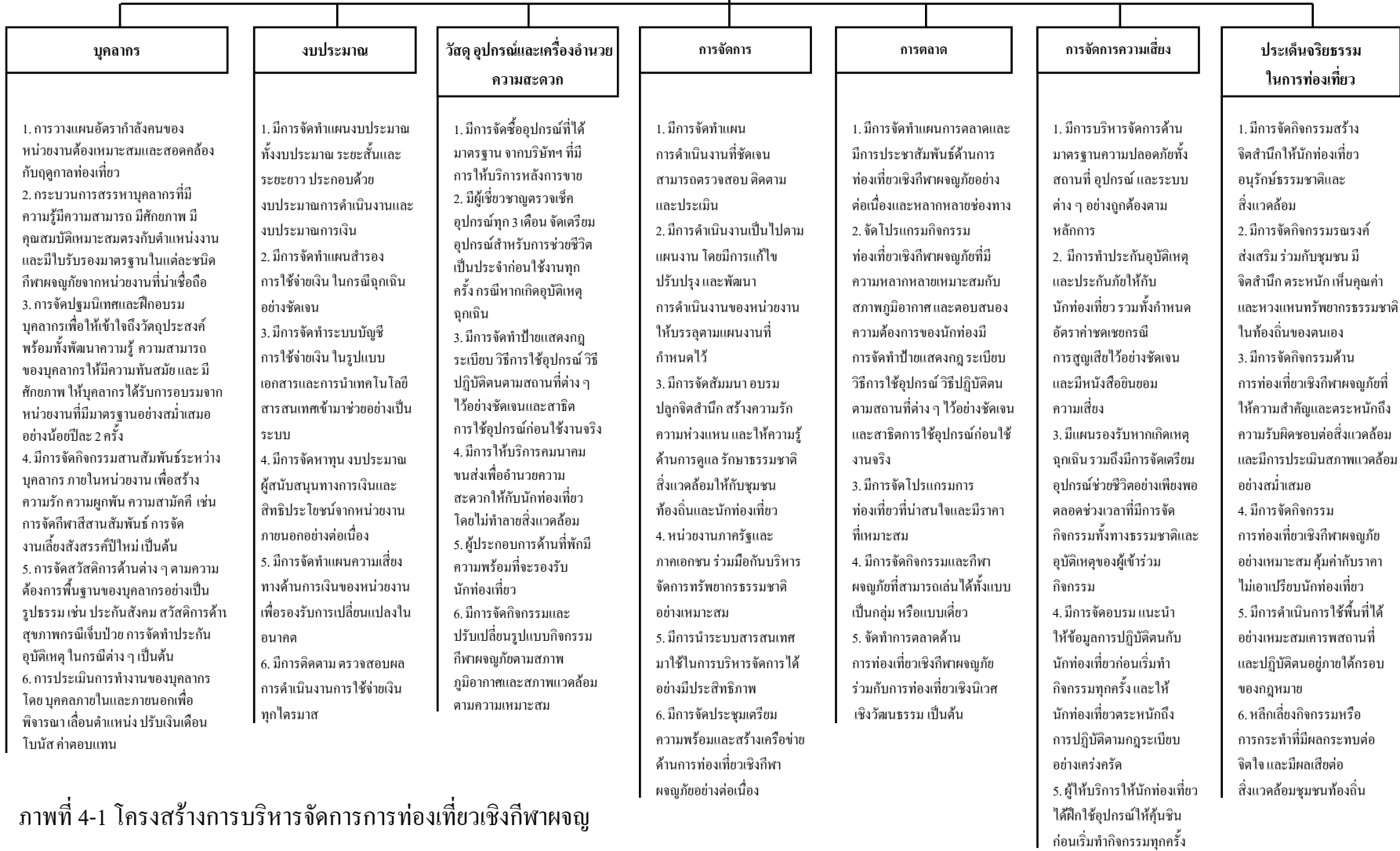
จากตารางที่ 4-7 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการจัดทำสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้อันเนื่องมาจากรูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของรูปแบบในแต่ละด้าน และรายชื่อ รวมมี 7 ด้าน จำนวน 40 ข้อ ดังนี้

1. ด้านบุคลากร มีจำนวน 6 ข้อ สรุปได้ว่า จำนวนข้อไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่มี การปรับเปลี่ยนประโยคให้เนื้อหากระชับ ชัดเจน และครอบคลุมในข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3 ข้อ 4 และมีการเปลี่ยนลำดับข้อคำถาม จากข้อคำถามข้อ 4 ให้เปลี่ยนไปอยู่ในข้อ 6 และให้ข้อ 6 เปลี่ยนมาข้อ 4
2. ด้านงบประมาณ จำนวน 6 ข้อ สรุปได้ว่า ด้านงบประมาณ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ
3. ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก จำนวน 6 ข้อ สรุปได้ว่า จำนวนข้อ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่มีการปรับเปลี่ยนประโยคให้เนื้อหากระชับ ชัดเจน ครอบคลุมในข้อ 13 ข้อ 14 และข้อ 16
4. ด้านการจัดการ จำนวน 6 ข้อ สรุปได้ว่า จำนวนข้อไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่มี การปรับเปลี่ยนประโยคให้เนื้อหากระชับ ชัดเจน ครอบคลุมในข้อ 19 ข้อ 22
5. ด้านการตลาด จำนวน 5 ข้อ สรุปได้ว่า จำนวนข้อไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่มี การปรับเปลี่ยนประโยคให้เนื้อหากระชับ ชัดเจน ครอบคลุมในข้อ 28 ข้อ 29
6. ด้านการจัดการความเสี่ยง จำนวน 5 ข้อ สรุปได้ว่า จำนวนข้อไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่มีการปรับเปลี่ยนประโยคให้เนื้อหากระชับ ชัดเจน ครอบคลุมในข้อ 31 ข้อ 32

7. ด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย จำนวน 6 ข้อ สรุปได้ว่า จำนวนข้อ ไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่มีการปรับเปลี่ยนประโยคให้เนื้อกระชับ ชัดเจน ครอบคลุมใน ข้อ 35 ข้อ 36 ข้อ 37 ข้อ 38 ข้อ 39 และข้อ 40

สรุปได้ว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ ให้ข้อคิดเห็นว่า ด้านบุคลากร จำนวน 6 ข้อ ด้านงบประมาณ จำนวน 6 ข้อ ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก จำนวน 6 ข้อ ด้านการจัดการ จำนวน 6 ข้อ ด้านการตลาด จำนวน 5 ข้อ ด้านการจัดการความเสี่ยง จำนวน 5 ข้อ และด้านประเด็น จริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยจำนวน 6 ข้อ เป็นรูปแบบที่เหมาะสมและสามารถ นำไปใช้ได้ รายละเอียดดังภาพที่ 4-1

การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

ภาพที่ 4-1 โครงสร้างการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ประกอบด้วย บริบทด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย 4 ด้าน คือ พื้นที่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กิจกรรมกีฬาผจญภัย/ กีฬาผจญภัย และฤดูกาล องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยมี 7 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการ ด้านการตลาด ด้านการจัดการความเสี่ยง และด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ผู้วิจัยมุ่งศึกษาที่จังหวัดกาญจนบุรี ใน 5 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภอไทรโยค อำเภอทองผาภูมิ อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอสังขละบุรี โดยได้ศึกษาข้อมูล สัมภาษณ์ข้อมูล จากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ประกอบด้วย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ จากเอกสาร งานวิจัย รายงานที่เกี่ยวข้องกับหลักการ ทฤษฎีการบริหารจัดการ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 คน เพื่อนำมาสร้างเป็นแบบสอบถามส่วนประมาณค่า (Rating scale) จากนั้น ได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยโดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) จำนวน 19 คน และใช้กระบวนการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย โดยผู้เชี่ยวชาญ 8 คน จากนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอเป็นคู่มือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยเพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปและจัดทำรูปเล่มงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น

จากผลการวิเคราะห์ สังเคราะห์ จากเอกสาร งานวิจัย รายงานที่เกี่ยวข้องกับหลักการ ทฤษฎีการบริหารจัดการ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย และการสัมภาษณ์ แสดงให้เห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้น กิจกรรมต่าง ๆ นั้น ถูกพัฒนาตามต้องการของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวจะได้รับความเพลิดเพลิน ตื่นเต้น ท้าทาย ผจญภัย ได้ ประสบการณ์ใหม่ แต่การท่องเที่ยวลักษณะนี้นักท่องเที่ยวต้องมีความสามารถที่โดดเด่น มีร่างกาย และประสบการณ์พร้อมที่จะทำกิจกรรมเพราะมีความเสี่ยง สำหรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในจังหวัดกาญจนบุรี ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยความ

สมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พร้อมทั้งมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงอนุรักษ์ เชิงวัฒนธรรม เชิงสุขภาพและเชิงผจญภัย ฯลฯ รวมทั้งการคมนาคมที่สะดวกสบาย ใช้เวลาเดินทางจากกรุงเทพฯ ไม่นาน ความพร้อมของผู้ประกอบ และความพร้อมในด้านต่าง ๆ อีกทั้ง จังหวัดกาญจนบุรี ได้มีการจัดแข่งขันกีฬาผจญภัย รายการเดอะสิงห์ ริเวอร์แคว อินเทอร์เน็ตเนชั่นแนล โทรพี ซึ่งเป็นรายการแข่งขันกีฬาผจญภัยที่ใหญ่ที่สุดและได้รับความนิยมมากที่สุดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จึงทำให้จังหวัดกาญจนบุรีเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่นักท่องเที่ยวเลือกที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวเพื่อทำกิจกรรมทั้งผจญภัยและกีฬาผจญภัยได้ตลอดทั้งปี ลักษณะของกิจกรรมจะแตกต่างกันไปตามฤดูกาล นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำกิจกรรมได้ตามความถนัด โดยกิจกรรมทั้งผจญภัยและกีฬาผจญภัยมีให้บริการใน 5 อำเภอ 21 ชนิด แบ่งความยากง่ายออกเป็นกิจกรรมทั้งผจญภัยและกีฬาผจญภัย ในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยนั้น ด้านบุคลากร ควรมีการวางแผนอัตราคน การคัดเลือก การทดลองงาน การปฐมนิเทศ การฝึกอบรม และการประเมินผล แต่บุคลากรด้านนี้มีจำนวนน้อย วุฒิศึกษาไม่ตรงตามสายงาน จึงทำให้การเลือกบุคลากรต้องพิจารณาด้านอื่น ๆ ควบคู่กันเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพมากที่สุด ในด้านงบประมาณมีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ทำให้ต้องของบประมาณจากส่วนอื่นมาใช้ และกู้เงินจากสถาบันการเงินก็เพื่อให้ธุรกิจดำเนินได้ต่อไป ในด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องอำนวยความสะดวก สิ่งที่ผู้ให้บริการทุกรายต้องคำนึงถึงคือความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวมาเป็นอันดับแรก อุปกรณ์ที่ใช้ต้องได้มาตรฐาน มีการตรวจเช็คอุปกรณ์ ปรับ เปลี่ยน แก้ไข ซ่อมแซม เป็นประจำ และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานมีความพร้อม เพียงพอกับจำนวนนักท่องเที่ยว ในด้านการจัดการ การดำเนินเป็นไปตามแผนงาน ผู้ให้บริการแนะนำสิ่งที่ควรปฏิบัติระหว่างทำกิจกรรมหรือเล่นกีฬาผจญภัย และปฏิบัติตนอย่างไรต่อสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ รวมถึงมีการจัดประชุม สัมมนาหารือร่วมกัน ของหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการร่วมกัน ในด้านการตลาด ไม่มีแผนการตลาดอย่างเป็นรูปธรรม ลักษณะการโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ เป็นการออกบูธในงานท่องเที่ยว และลงโฆษณาตามสื่อ Social media ต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกระบวนการ วิธีการของแต่ละแห่ง ในด้านการจัดการความเสี่ยง หัวใจสำคัญของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย นั่นคือ ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว แต่อุปกรณ์ที่ใช้ทำกิจกรรมมีทั้งได้มาตรฐานและไม่ได้มาตรฐานตามหลักสากล ซึ่งผู้ให้บริการจะตรวจสอบอุปกรณ์เป็นประจำ นอกจากนั้น ประกันอุบัติเหตุที่จะทำให้กับนักท่องเที่ยวบางแห่งมีบางแห่งไม่มี และในด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ผู้ให้บริการจะแนะนำวิธีการทำกิจกรรม การปฏิบัติตนต่อ

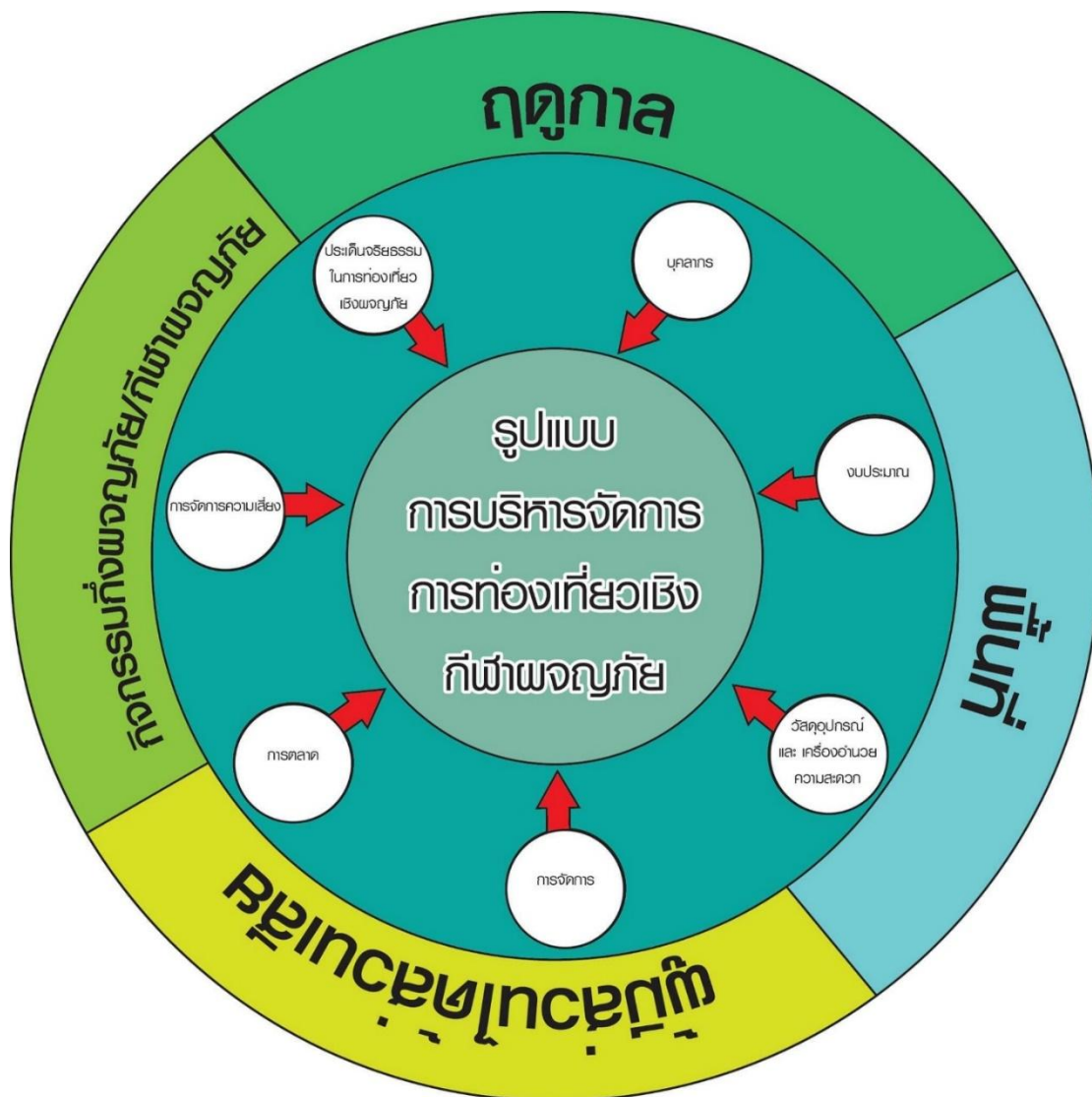
สิ่งแวดล้อม การปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมท้องถิ่น และขอความร่วมมือนักท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามคำแนะนำโดยเคร่งครัด เพื่อป้องกันอุบัติเหตุและผลกระทบต่อคนในชุมชน

ขั้นตอนที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรอบที่ 1 และรอบที่ 2 นั้น แสดงให้เห็นว่าข้อคำถามที่แบ่งเป็น 7 ด้าน 40 รายข้อ ประกอบด้วย ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการ ด้านการตลาด ด้านการจัดการความเสี่ยง ด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย มีความสอดคล้องกันทุกข้อ โดยมีค่ามัธยฐานอยู่ในช่วง 4.00-5.00 และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์น้อยกว่า 1.5 ดังนั้น ผลการวิจัยขั้นตอนนี้สามารถนำไปใช้สำหรับกำหนดเป็นรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยได้ในระดับมาก

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลการตรวจสอบความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

จากผลการวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย โดยกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 8 คน สรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยจะประกอบด้วย 7 ด้าน 40 รายข้อ ผู้วิจัยจึงได้จัดทำภาพรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ดังภาพที่ 5-1

ภาพที่ 5-1 รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

จากภาพที่ 5-1 แสดงให้เห็นว่า บริบทด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยมี 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) พื้นที่ 2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย 3) กิจกรรมกีฬาผจญภัย/กีฬาผจญภัย 4) ฤดูกาล และ องค์ประกอบด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย มี 7 ด้าน จำนวน 40 ข้อ นำเสนอรายละเอียดในแต่ละรายชื่อได้ ดังนี้

บริบทด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยแบ่งเป็น 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านพื้นที่ คือ พื้นที่ 5 อำเภอในจังหวัดกาญจนบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติ มีลักษณะภูมิประเทศโดดเด่นเหมาะสมสำหรับเส้นทางท่องเที่ยวเชิง

กีฬาผจญภัย และมีกิจกรรมกึ่งผจญภัยและกีฬาผจญภัยให้บริการรวม 21 ชนิด โดยแบ่งความยากง่าย ออกเป็นกิจกรรมกึ่งผจญภัยและกีฬาผจญภัย ได้แก่ อำเภอเมือง, อำเภอไทรโยค, อำเภอศรีสวัสดิ์, อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี

2. ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย คือ ผู้ที่ได้รับผลทางบวกและทางลบโดยตรงจากการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย อีกทั้ง เป็นผู้ที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุก ๆ ด้านที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชนท้องถิ่น ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในจังหวัดกาญจนบุรีนั้น เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีธรรมชาติเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ความร่วมมือของทุกภาคส่วนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาสิ่งแวดล้อม มีการจัดการที่ดีไม่ให้กระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยและไม่กระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ

3. ด้านกิจกรรมกึ่งผจญภัย/กีฬาผจญภัย ผู้ประกอบการนำเที่ยวและผู้ประกอบการในพื้นที่นั้น ๆ มิได้ให้บริการนักท่องเที่ยวที่ชื่นชอบธรรมชาติ ต้องการทำกิจกรรม/กีฬาร่วมกับธรรมชาติ นักท่องเที่ยวประเภทนี้จะต้องมีความรู้เบื้องต้นของการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย เพื่อเตรียมความพร้อมทางร่างกาย จิตใจ และความพร้อมด้านอื่น ๆ เป็นการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นระหว่างทำกิจกรรมได้ กิจกรรมกึ่งผจญภัย ประกอบด้วย กิจกรรมล่องแพ กิจกรรมเอทีวี กิจกรรมกระโดดหอ กิจกรรมเดือนข้ามลำน้ำ กิจกรรมลงทางดิ่ง กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมนั่งช้าง/ขี่ช้างชมธรรมชาติ กิจกรรมคูนก กิจกรรมพายเรือคายัค/แคนู กิจกรรมปั่นจักรยาน กิจกรรมโรยตัว กิจกรรมลานกระโดด (เครื่องเล่นทางน้ำ) กิจกรรมตกปลา กิจกรรมโหนสลิง กิจกรรมผจญภัยเหนือยอดไม้ และกิจกรรมสนามทดสอบกำลังใจทางทหารด้วยกิจกรรมกลางแจ้ง กีฬาผจญภัย ประกอบด้วย กีฬาปีนหน้าผา กีฬาจักรยานเสือภูเขา กีฬาเจ็ทสกี กิจกรรมล่องแก่ง และกีฬายิงปืน

4. ด้านฤดูกาล แบ่งออกเป็น 3 ฤดู ได้แก่ ฤดูร้อน เริ่มประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ถึงประมาณกลางเดือนพฤษภาคม ฤดูฝน เริ่มประมาณกลางเดือนพฤษภาคม ถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม และฤดูหนาว เริ่มประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ จังหวัดกาญจนบุรีนักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้ทุกฤดูกาล ลักษณะของรูปแบบและลักษณะของกิจกรรมจะแตกต่างกันตามสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศ ในจังหวัดกาญจนบุรี ฤดูฝนเหมาะสำหรับเที่ยวธรรมชาติเพราะพื้นที่ป่าจะมีความอุดมสมบูรณ์ ปริมาณน้ำเพิ่มมากขึ้นเหมาะสำหรับกิจกรรมล่องแก่งเป็นอย่างมากแต่กิจกรรมเดินป่าบางพื้นที่จะงดให้บริการในฤดูฝนเพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ ส่วนฤดูหนาวอากาศจะเย็นจัดนักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรม/กีฬาผจญภัยได้ตามความสนใจ สำหรับฤดูร้อนอากาศจะร้อนจัด ปริมาณน้ำน้อยกิจกรรมล่องแก่งจึงไม่มี

ให้บริการในฤดูร้อนองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย มี 7 ด้าน จำนวน 40 ข้อ ดังนี้

1. ด้านบุคลากร

1.1 การวางแผนอัตรากำลังคนของหน่วยงานต้องเหมาะสมและสอดคล้องกับฤดูกาลท่องเที่ยว

1.2 กระบวนการสรรหาคณะกรที่มีความรู้มีความสามารถ มีศักยภาพ มีคุณสมบัติเหมาะสมตรงกับตำแหน่งงานและมีใบรับรองมาตรฐานในแต่ละชนิดกีฬาผจญภัยจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ

1.3 การจัดปฐมนิเทศและฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์พร้อมทั้งพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรให้มีความทันสมัย และมีศักยภาพ ให้บุคลากรได้รับการอบรมจากหน่วยงานที่มีมาตรฐานอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

1.4 การจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ ระหว่างบุคลากรภายในหน่วยงาน เพื่อสร้างความรัก ความผูกพัน ความสามัคคี เช่น การจัดกีฬาีสานสัมพันธ์ การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ปีใหม่ เป็นต้น

1.5 การจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ตามความต้องการพื้นฐานของบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ประกันสังคม สวัสดิการด้านสุขภาพ กรณีเจ็บป่วย การจัดทำประกันอุบัติเหตุในกรณีต่าง ๆ เป็นต้น

1.6 การประเมินการทำงานของบุคลากรโดยบุคคลภายในและภายนอกเพื่อพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง ปรับเงินเดือน โบนัส ค่าตอบแทน

2. ด้านงบประมาณ

2.1 การจัดทำแผนงบประมาณ ทั้งงบประมาณระยะสั้นและระยะยาว ประกอบด้วย งบประมาณการดำเนินงานและ งบประมาณการเงิน

2.2 การจัดทำแผนสำรองการใช้จ่ายเงินในกรณีฉุกเฉิน อย่างชัดเจน

2.3 การจัดทำระบบบัญชีการใช้จ่ายเงินในรูปแบบเอกสารและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยอย่างเป็นระบบ

2.4 การจัดหาทุน งบประมาณ ผู้สนับสนุนทางการเงินและสิทธิประโยชน์จากหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง

2.5 การจัดทำแผนความเสี่ยงทางการเงินของ หน่วยงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

2.6 การติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานการใช้จ่ายเงินทุกไตรมาส

3. ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก

3.1 การจัดซื้ออุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน จากบริษัทฯ ที่มีการให้บริการหลังการขาย

3.2 ผู้เชี่ยวชาญตรวจเช็คอุปกรณ์ทุก 3 เดือน จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการช่วยชีวิตเป็นประจำก่อนใช้งานทุกครั้ง กรณีหากเกิดอุบัติเหตุฉุกเฉิน

3.3 การจัดทำป้ายแสดงกฎ ระเบียบ วิธีการใช้อุปกรณ์ วิธีปฏิบัติตนตามสถานที่ต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนและสาธิตการใช้อุปกรณ์ก่อนใช้งานจริง

3.4 การให้บริการคมนาคมขนส่งเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

3.5 ผู้ประกอบการด้านที่พักมีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยว

3.6 การจัดกิจกรรมและปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมกีฬาผจญภัยตามสภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อมตามความเหมาะสม

4. ด้านการจัดการ

4.1 การจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบ ติดตามและประเมิน

4.2 การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงาน โดยมีการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานให้บรรลุตามแผนงานที่กำหนดไว้

4.3 การจัดสัมมนาอบรม ปลูกจิตสำนึกสร้างความรัก ความห่วงแหน และให้ความรู้ด้านการดูแล รักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว

4.4 หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมมือกันบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม

4.5 การนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.6 การจัดประชุมเตรียมความพร้อมและสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยอย่างต่อเนื่อง

5. ด้านการตลาด

5.1 การจัดทำแผนการตลาดและมีการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยอย่างต่อเนื่องและหลากหลายช่องทาง

5.2 จัดโปรแกรมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวมีการจัดทำป้ายแสดงกฎ ระเบียบ วิธีการใช้อุปกรณ์ วิธีปฏิบัติตนตามสถานที่ต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจนและสาธิตการใช้อุปกรณ์ก่อนใช้งานจริง

- 5.3 การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่น่าสนใจและมีราคาที่เหมาะสม
- 5.4 การจัดกิจกรรมและกีฬาผจญภัยที่สามารถเล่นได้ทั้งแบบเป็นกลุ่ม หรือแบบเดี่ยว
- 5.5 จัดทำการตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น
6. ด้านการจัดการความเสี่ยง
- 6.1 การบริหารจัดการด้านมาตรฐานความปลอดภัยทั้งสถานที่ อุปกรณ์ และระบบต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามหลักการ
- 6.2 การทำประกันอุบัติเหตุและประกันภัยให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้งกำหนดอัตราค่าชดเชยกรณีการสูญเสียไว้อย่างชัดเจน และมีหนังสือยินยอมความเสี่ยง
- 6.3 มีแผนรองรับหากเกิดเหตุฉุกเฉิน รวมถึงมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ช่วยชีวิตอย่างเพียงพอตลอดช่วงเวลาที่มีการจัดกิจกรรมทั้งทางธรรมชาติและอุบัติเหตุของผู้เข้าร่วมกิจกรรม
- 6.4 มีการจัดอบรม แนะนำ ให้ข้อมูลการปฏิบัติตนกับนักท่องเที่ยวก่อนเริ่มทำกิจกรรมทุกครั้ง และให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด
- 6.5 ผู้ให้บริการให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกใช้อุปกรณ์ให้คุ้นชินก่อนเริ่มทำกิจกรรมทุกครั้ง
7. ด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย
- 7.1 มีการจัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- 7.2 มีการจัดกิจกรรมรณรงค์ ส่งเสริม ร่วมกับชุมชน มีจิตสำนึก ตระหนัก เห็นคุณค่า และวางแผนทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง
- 7.3 มีการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยที่ให้ความสำคัญและตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและมีการประเมินสภาพแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ
- 7.4 มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยอย่างเหมาะสม คำนึงกับราคาไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว
- 7.5 มีการดำเนินการใช้พื้นที่ได้อย่างเหมาะสมเคารพสถานที่ และปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย
- 7.6 หลีกเลี่ยงกิจกรรมหรือการกระทำที่มีผลกระทบต่อจิตใจ และมีผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมชุมชนท้องถิ่น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นและวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร ประกอบด้วย การวิเคราะห์สังเคราะห์ จากเอกสาร งานวิจัย รายงานที่เกี่ยวข้องกับหลักการ ทฤษฎีการบริหารจัดการ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ตรวจสอบความเป็นไปและความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ข้อค้นพบจากการวิจัยนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ด้านบุคลากร การวางแผนอัตรากำลังคนของหน่วยงานนั้นต้องให้เหมาะสมและสอดคล้องกับฤดูกาลท่องเที่ยว ในส่วนกระบวนการสรรหาควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ มีความสามารถ มีศักยภาพ คุณสมบัติเหมาะสมตรงตามตำแหน่งงาน จำเป็นจะต้องมีใบที่เข้าอบรมการเป็นผู้เชี่ยวชาญในแต่ละชนิดของกิจกรรมกีฬาผจญภัยนั้น ๆ จากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ อีกทั้งควรพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ มีความสามารถ มีศักยภาพ พร้อมจะเรียนรู้สิ่งใหม่ตลอดเวลา เข้าอบรมจากหน่วยงานที่มีมาตรฐานอย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง จัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ เช่น การจัดงานเลี้ยง จัดการแข่งขันกีฬา เพื่อสร้างความรัก ความสามัคคี พร้อมทั้งมีสวัสดิการตามความต้องการพื้นฐานให้กับบุคลากร เช่น ประกันสังคม สวัสดิการสุขภาพ พร้อมกับประเมินการทำงานของบุคลากร โดยบุคคลภายในและภายนอก เพื่อพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง ค่าตอบแทน สอดคล้องกับงานวิจัยของภาคภูมิ รัตนโรจนากุล (2554) กล่าวว่า รูปแบบการของการวางแผน ซึ่งในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กีฬาปีนหน้าผาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย ซึ่งมีการกำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดภารกิจ และกำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ เพื่อที่จะนำไปสู่ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กีฬาปีนหน้าผาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย 6 แผนยุทธศาสตร์ และ 33 แผนกลยุทธ์ ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์การพัฒนาบุคลากร ด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กระบวนการพัฒนาโครงสร้างของบุคลากร มาตรฐานและหน้าที่ของบุคลากรที่ชัดเจน มาตรฐานระดับความสามารถของผู้นำเส้นทาง สวัสดิการของบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและหลักสูตรเฉพาะทางในการออกใบประกอบวิชาชีพกีฬาปีนหน้าผา และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารีย์ ธีรสัตยาพิทักษ์ และชัยนันท์ ไชยเสน (2556) กล่าวว่า บทบาทและความรู้ของชาวบ้านในการจัดการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายในชุมชนยังคงไม่ชัดเจน ชาวบ้านมีบทบาทหลัก คือ ทำงานให้บริการเป็นพนักงานในตำแหน่งต่าง ๆ ในบริษัทนำเที่ยวเชิงนิเวศผจญภัยเป็นหลัก และยังสอดคล้องกับ อิทธิพล โกมลิต (2553) ได้กล่าวไว้ว่า ด้านบุคลากร ควรมีการจัดอบรมหรือประชุมให้ความรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน่อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง และเกิดความยั่งยืน

2. ด้านงบประมาณ แผนงบประมาณมีทั้งแบบระยะสั้นและระยะยาว จะรวมถึงงบประมาณการดำเนินงานและงบประมาณการเงิน มีการจัดทำแผนสำรองการใช้จ่ายเงินกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน ควรจัดทำระบบบัญชีรายรับ รายจ่าย เป็นแบบเอกสารและนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ จัดหาทุน หาผู้สนับสนุนทางการเงินและสิทธิประโยชน์จากหน่วยงานภายนอก พร้อมทั้งต้องจัดทำแผนความเสี่ยงทางการเงินเพื่อรองรับ การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และต้องมีการติดตาม ตรวจสอบผลการใช้จ่ายเงินในทุกไตรมาส สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระศักดิ์ กราปัญญา (2554) ควรให้องค์การบริหารส่วนตำบล ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงนิเวศในเขตพื้นที่ป่าชุมชน ให้นักท่องเที่ยวได้รู้จักมากขึ้น และให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหารจัดการป่าชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม โดยการจัดประชุมราษฎรทุกหมู่บ้าน เพื่อกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้คำปรึกษาและแนะนำพร้อมทั้งเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการป่าชุมชน และสนับสนุนงบประมาณ ในการดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ

3. ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก การจัดซื้ออุปกรณ์ที่ซื้อนั้นต้องได้มาตรฐานเลือกซื้อกับบริษัทที่มีความน่าเชื่อถือ มีบริการหลังขาย มีผู้เชี่ยวชาญตรวจเช็คอุปกรณ์ทุก 3 เดือน อุปกรณ์สำหรับการช่วยชีวิตมีความจำเป็นอย่างมากกรณีเกิดอุบัติเหตุ ควรจัดทำป้ายแสดงกฎ ระเบียบ วิธีการใช้ วิธีปฏิบัติตนไว้อย่างชัดเจน มีการสาธิตการใช้อุปกรณ์ก่อนทำกิจกรรม จัดให้มีการบริการคมนาคมขนส่งให้กับนักท่องเที่ยว โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ความพร้อมด้านที่พักของผู้ประกอบการที่จะรองรับนักท่องเที่ยวในทุกฤดูกาล และกิจกรรมจะมีการปรับเปลี่ยนตามสภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อมตามความเหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของภาควิชา รัตนโรจนากุล (2554) กล่าวว่า ยุทธศาสตร์การดูแลวัสดุอุปกรณ์สถานที่ยั่งยืน ซึ่งประกอบด้วย 6 กลยุทธ์ ได้แก่ การควบคุมมาตรฐานการแบ่งกลุ่มผู้ใช้และความปลอดภัย การตรวจสอบและซ่อมแซมเส้นทางปีนหน้าผา การสร้างเครือข่ายสถานประกอบการเพื่อความปลอดภัย การสร้างสัมพันธภาพที่ดีของผู้นำเส้นทาง อุปกรณ์และผู้ให้บริการ สร้างเส้นทางเพิ่มที่ปลอดภัยและเป็นมิตรต่อธรรมชาติในระบบนิเวศและปรับสภาพการใช้เครื่องมือให้เหมาะสมตามสภาพภูมิอากาศ

4. ด้านการจัดการ ควรจัดแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ตรวจสอบได้ ติดตามได้ และประเมินได้ การดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนงาน มีการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุตามแผนงาน จัดสัมมนา อบรม ให้ความรู้ด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ ให้กับนักท่องเที่ยวและชุมชนท้องถิ่น โดยที่ภาครัฐและภาคเอกชนร่วมมือกันจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างเหมาะสม

ด้วยการนำเอาระบบสารสนเทศมาใช้สำหรับการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และควรจัดประชุมเตรียมความพร้อม สร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระศักดิ์ กราปัญญา (2554) ป่าชุมชนบ้านอ่าวท่าเลน-บ้านท่าพรุ เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพเหมาะสมต่อการท่องเที่ยว เชิงนิเวศแห่งหนึ่งของตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่ แต่อย่างไรก็ดี ป่าชุมชนแห่งนี้ ยังขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการและยังไม่มี การกำหนดหลักเกณฑ์ กฎ กติกาบังคับใช้ แม้จะมีคณะกรรมการป่าชุมชนแล้วก็ตาม ทั้งนี้ น่าจะเป็น เพราะขาดการส่งเสริม สนับสนุนการให้ความรู้ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชนจากหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ให้การศึกษา แนะนำ

5. ด้านการตลาด ทำแผนการตลาด มีการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง หลากหลาย ช่องทาง การจัดโปรแกรมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยต้องให้เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว โปรแกรมที่จัดควรมีความหลากหลายในกิจกรรม เหมาะสมกับราคา นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวแบบกลุ่มและแบบเดี่ยวสามารถทำกิจกรรมได้ และทำการตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยร่วมกับการท่องเที่ยวในลักษณะอื่นได้ด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิพล โกมลิต (2554) รูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า เกิดการรวมกลุ่มโฮมสเตย์ โดยอาศัยทุนทางสังคมที่เป็นจุดขาย อันได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติ ที่มีอยู่ในชุมชน โดยให้นักท่องเที่ยวได้เข้าพักอาศัยและเก็บค่าที่พักและค่าตอบแทนตามความ เหมาะสม ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของปรีนธ์ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก (2559) กล่าวว่า เทคโนโลยีการสื่อสารสามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวรับข้อมูลด้านการท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง สื่อที่ หลากหลายขึ้นไม่ว่า จะเป็นสื่อในลักษณะดั้งเดิม เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ใบบลิว และสื่อ ในรูปแบบใหม่ เช่น Social media ต่าง ๆ ล้วนเป็นช่องทางที่สามารถสื่อสารการท่องเที่ยวได้อย่างดี และนักท่องเที่ยวเองก็สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้มากขึ้น สะดวกและรวดเร็วขึ้น

6. ด้านการจัดการความเสี่ยง มาตรฐานความปลอดภัยในอุปกรณ์ สถานที่ หรือระบบ ต่าง ๆ ต้องถูกต้องตามหลักการ มีการทำประกันอุบัติเหตุและประกันภัยให้นักท่องเที่ยว โดย นักท่องเที่ยวต้องเซ็นหนังสือยินยอมความเสี่ยง มีแผนรองรับกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน มีความพร้อมของ อุปกรณ์ช่วยชีวิตทุกช่วงเวลา มีการจัดอบรม แนะนำ พร้อมให้ข้อมูลการปฏิบัติตนให้นักท่องเที่ยว โดยนักท่องเที่ยวต้องปฏิบัติอย่างเคร่งครัด และควรทดสอบการใช้อุปกรณ์ก่อนลงพื้นที่ทำกิจกรรม สอดคล้องกับแนวคิดของราไพพรรณ แก้วสุริยะ (2545) กล่าวว่า ควรจะต้องมีองค์ประกอบดังนี้ คือ 1) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษให้ความสำคัญด้านจิตใจทำทลายความสามารถ ของมนุษย์และชวนให้ทดลองทำ เมื่อเข้าไปเที่ยว 2) มีบริการอำนวยความสะดวกพร้อม 3) มีครูฝึก

รับผิดชอบการแนะนำ และดูแลความปลอดภัย 4) เป็นการจัดการที่มีมาตรการรักษาความปลอดภัย ต่อชีวิตและทรัพย์สิน 5) เป็นการจัดการที่มีการกำหนดนโยบายแผนงานและแผนปฏิบัติการ เพื่อ ส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยว ทั้งระยะสั้นและระยะยาว 6) นักท่องเที่ยวได้รับความสนุกสนาน ตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย ปลอดภัย มีความทรงจำ และประสบการณ์ใหม่

7. ด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย จัดกิจกรรมสร้างจิตสำนึกให้ นักท่องเที่ยวอนุรักษ์ธรรมชาติ พร้อมรณรงค์ ส่งเสริม ร่วมกับชุมชน ตระหนักให้เห็นคุณค่า ห่วงแทนทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง จัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ที่ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม มีการประเมินสภาพแวดล้อมอย่างสม่ำเสมอ ราคาแพ็คเกจ เหมาะสมไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว การทำกิจกรรมต้องเคารพสถานที่นั้น ๆ เลี่ยงกิจกรรมหรือ การกระทำที่มีผลกระทบต่อจิตใจของชุมชนท้องถิ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิพล โกมิล (2554) กล่าวว่า รูปแบบของการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ พบว่า เกิดการรวมกลุ่มโฮมสเตย์ โดย อาศัยทุนทางสังคมที่เป็นจุดขาย อันได้แก่ ทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชน โดยให้ นักท่องเที่ยวได้เข้าพักอาศัยและเก็บค่าที่พักและค่าตอบแทนตามความเหมาะสม และสอดคล้องกับ งานวิจัยของวีระศักดิ์ กราปัญญา (2554) กล่าวว่า ไร่ป่าชุมชนเป็นทรัพยากรของส่วนรวมที่อยู่ใกล้ชิด กับท้องถิ่น ซึ่งทุกคนต้องมีส่วนร่วมในการดูแล รักษา เพื่อสร้างความตระหนักในคุณค่าให้กับ ท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนา สามารถเอื้อประโยชน์ต่อ ชุมชนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการดำเนินการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ใน 5 อำเภอ ของจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อภาครัฐและภาคเอกชนที่มีการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัย

ผลจากการงานวิจัยนี้การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ต้องประกอบด้วย 4 บริบท 7 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบทพื้นที่ บริบทผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บริบทกิจกรรมกีฬาผจญภัย/ กีฬาผจญภัย และบริบทฤดูกาล 7 องค์ประกอบ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการ ด้านการตลาด ด้านการจัดการความเสี่ยง และด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

ภาครัฐและภาคเอกชนควรมีองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยทั้ง 7 ด้าน ไปใช้ควบคู่ไปกับการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนางานด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยและรองรับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจการท่องเที่ยวรูปแบบนี้เพิ่มมากขึ้น ซึ่งภาครัฐในจังหวัดอื่นที่มีการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยสามารถนำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทในจังหวัดนั้นได้ และภาคเอกชนนำไปใช้สำหรับการดำเนินธุรกิจ เพื่อเป็นกลไกในการกำหนดเงื่อนไข เพื่อรองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจการท่องเที่ยวรูปแบบนี้คาดการณ์ว่าจะเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี เพื่อลดขั้นตอนการดำเนินงานที่ซ้ำซ้อน และเพื่อแข่งขันกับผู้ประกอบการอื่นได้อย่างมั่นคง ผู้ประกอบการในจังหวัดอื่นสามารถนำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทในจังหวัดนั้นได้เพื่อประโยชน์ทางการท่องเที่ยว

2. ข้อเสนอแนะต่อชุมชนท้องถิ่นที่มีกิจกรรมกึ่งผจญภัย/ กีฬาผจญภัย

ผลจากการงานวิจัยนี้การดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ต้องประกอบด้วย 4 บริบท 7 องค์ประกอบ ได้แก่ บริบทพื้นที่ บริบทผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย บริบทกิจกรรมกึ่งผจญภัย/ กีฬาผจญภัย และบริบทฤดูกาล 7 องค์ประกอบ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการ ด้านการตลาด ด้านการจัดการความเสี่ยง และด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ชุมชนท้องถิ่นที่มีกิจกรรมกึ่งผจญภัย/ กีฬาผจญภัยนี้ สามารถนำเอารูปแบบนี้ไปปรับใช้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับประเภทของกิจกรรม พื้นที่ และฤดูกาลท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ด้านบริหารจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นและเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่นไม่ให้ถูกทำลาย อีกทั้ง ชุมชนท้องถิ่นภูมิภาคอื่นสามารถนำรูปแบบนี้ไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทในพื้นที่นั้น ๆ ได้เพื่อประโยชน์ทางการท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยที่เจาะจงในแต่ละชนิดกีฬาผจญภัย เพื่อให้เข้าถึงองค์ประกอบของกีฬาผจญภัยในแต่ละชนิดได้อย่างชัดเจน
2. ควรมีการศึกษาโดยการนำรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยไปทดลองใช้กับพื้นที่ที่มีกิจกรรมกึ่งผจญภัย/ กีฬาผจญภัย ในจังหวัดอื่นของประเทศไทยเพื่อเปรียบเทียบว่ามีความเหมือนหรือมีความแตกต่างกันอย่างไร

บรรณานุกรม

- กนกเกล้า แก้วกล้า. (2559). รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของนครชัยบุรีรินทร์.
วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 11(2), 91-103.
- กรมการท่องเที่ยว. (2553). สถิติการท่องเที่ยว. เข้าถึงได้จาก www.tourism.go.th
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2548). รายงานผลงานกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาประจำปี
2548. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2554). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ พ.ศ. 2555-2559.
กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2555). ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2555-
2559. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กาญจนบุรี. (2558). เข้าถึงได้จาก <http://www.kanchanaburi-info.com/th/about.html>
- กิ่งกนก เสาวภาวงศ์. (2556). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงจักรยานยนต์ของประเทศไทยให้
เป็นศูนย์กลางภูมิภาคอาเซียน. คุุณิพนธ์วิทยาศาสตรคุุณิบัณฑิต, สาขาวิชา
วิทยาศาสตรการกีฬา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลวดี ละม้ายเงิน. (2552). เอกสารประกอบการสอน รายวิชา วัฒนธรรมาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ
9032104 หน่วยที่ 1 องค์ประกอบของการท่องเที่ยว. อุบลราชธานี: สาขาวิชา
อุตสาหกรรมท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ชนินทร์ ชุนหพันธ์. (2550). แนวคิดการจัดการสมัยใหม่ในการจัดองค์การและทรัพยากร
มนุษย์. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ชำนาญ บูรณ์ โอสถ. (2547). การศึกษากระบวนการวางแผนพัฒนามหาวิทยาลัยเอกชนในเขต
กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
บริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฏฐ์ กุณิสร์, อรทัย เลิศวรรณวิทย์, จิระวัฒน์ อนุวิชชานนท์ และรัตนา แสงจันทร์. (2553). รายงาน
ฉบับสมบูรณ์ แผนการตลาดการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการบนฐานข้อมูลพฤติกรรม
นักท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมของชุมชนจังหวัดชัยนาท. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัย.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์ และฉัตรยาพร เสมอใจ. (2547). การจัดการ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

- ดร.ชนันท์ เอ็มพันธ์. (2549). การวางแผนจัดการการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม. กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทรงชัย อังกาพิชัย. (2542, กันยายน). สายน้ำกับวัฒนธรรมประเพณีไทย. *แคว้นบึงท่องเที่ยว*, 180, 15.
- ชนกฤต สังข์เฉย. (2550). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ*. เพชรบุรี: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตสารสนเทศเพชรบุรี.
- ธีรนนท์ ต้นพานิชย์. (2558). รูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคม ของการกีฬาแห่งประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์ การออกกำลังกายและการกีฬา, คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- นงนภัส คู่รัญญู เทียงกมล. (2554). *การวิจัยเชิงบูรณาการแบบองค์รวม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริสา คำแก่น, พรรณี สวนเพลง และเบญจพร ดามาพงศ์. (2555). *รายงานฉบับสมบูรณ์ การสังเคราะห์งานวิจัยการท่องเที่ยวและทิศทางการวิจัยในอนาคต*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน กองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นฤชิต ดีพร้อม. (2549). *ความชอบด้านสภาพแวดล้อมทางนันทนาการและความคาดหวังด้าน ประสบการณ์ นันทนาการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ จังหวัดเชียงใหม่*. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตรบัณฑิต, สาขาวิชาอุทยานและนันทนาการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นริสา ชัชกุล. (2547). *การจัดการท่องเที่ยวผจญภัย*. ภูเก็ต: คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏภูเก็ต.
- บรรยงค์ โตจินดา. (2542). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- บริษัท อินโนเวทีฟ เนตเวิร์ค จำกัด. (2555). *รายงานขั้นสุดท้ายโครงการศึกษาสถานการณ์และ โอกาสการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวกลุ่มนิเวศและผจญภัย*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2545). *ร่างรายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาและจัดทำ คู่มือการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวประเภทผจญภัย (ล่องแก่ง, พายเรือแคนู, ปีนหน้าผา)*. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยทางการวัดผลและประเมินผล*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.

- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย*.
กรุงเทพฯ: ซี.พี.บุ๊ก สแตนดาร์ด.
- ประสิทธิ์ หนูกิ่ง. (2535, เมษายน-มิถุนายน). ผู้บริหารกับการบริหารเวลา. *อุตสาหกรรมพัฒนาข้าราชการพลเรือน*, ฉบับที่ 2, หน้า 10-15.
- ปัญญา เทียนนาวา. (2554). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยเดี่ยวเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวผจญภัยด้วยจักรยานเสือภูเขาโดยชุมชน. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.
- ปรีณัฐ ชินโชติ และธีระวัฒน์ จันทิก. (2559). รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของสวนผึ้ง. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(1), 250-268.
- ศุสดี รุมาคม. (2540). การบริหารธุรกิจขนาดย่อม (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: พิสิกส์ เซ็นเตอร์.
- พงษ์เอก สุขใส. (2557). รูปแบบการบริหารจัดการกีฬาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด. *คุณนิตินพนธ์ปรัชญาคุณนิตินพนธ์*, สาขาวิชาการจัดการกีฬา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พยอม วงศ์สารศรี. (2542). *องค์การและการจัดการ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สภา.
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2550). การประเมินทางการศึกษา: แนวคิดสู่การปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เทียมฟ้าการพิมพ์.
- ภาคภูมิ รัตนโรจนากุล. (2554). *รูปแบบการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์กีฬาเป็นหน้าผาเพื่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทย*. *คุณนิตินพนธ์ปรัชญาคุณนิตินพนธ์*, สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา, คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รังสรรค์ ประเสริฐศรี. (2549). *การจัดการสมัยใหม่*. กรุงเทพฯ: ชรรรมสาร.
- รัชนีวรรณ บุญอนันต์. (2557). รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม: กรณีศึกษาวัดวังพระธาตุ ตำบลไทรตรึงษ์ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร. *สักทอง: วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 20(3), 43-57.
- ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. (2545). การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ในศตวรรษที่ 21. *วารสารเทคโนโลยี*, 23(3), 15-20.
- เลิศ ลิ้มชุนหนูกุล. (2542 ก). *แก่งหินเพิง*. กรุงเทพฯ: ชุณหสาส์น.
- เลิศ ลิ้มชุนหนูกุล. (2542 ข). *ชีช้าง ด่องแก่ง*. กรุงเทพฯ: ชุณหสาส์น.
- เลิศ ลิ้มชุนหนูกุล. (2542 ค). *แก้มปิ้ง*. กรุงเทพฯ: ชุณหสาส์น.
- เลิศ ลิ้มชุนหนูกุล. (2542 ง). *คู่มือเดินป่าฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: ชุณหสาส์น.

- วารัชต์ มัชฌมบุรุษ. (ม.ป.ป.). *รูปแบบการท่องเที่ยว*. เข้าถึงได้จาก <https://tourismatbuu.wordpress.com>
- วิชัย โถสุวรรณจินดา. (2547). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โฟร์เพช.
- วิเชียร วิทญูดม. (2548). *ทฤษฎีองค์การ*. กรุงเทพฯ: ซีระฟิล์มและไซเท็กซ์.
- วิมล จิโรจพันธุ์, ประชิต สกณะพัฒน์ และอุดม เขยกิจวงศ์. (2548). *การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ*. กรุงเทพฯ: แสงดาว.
- วีระศักดิ์ กราปัญญา. (2554). *รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ป่าชุมชนอ่าวท่าเลน บ้านท่าพรุ ตำบลเขาทอง อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่*. วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2545). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: ชรรมสาร.
- สมคิด บางโม. (2548). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ: จูนพับลิชชิง.
- สังวาล วุฒิสเลลา. (2548). *การบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดกาญจนบุรี. (2558). *ปฏิทินท่องเที่ยวกาญจนบุรี 2558*. กาญจนบุรี: สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดกาญจนบุรี.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2557). *สถิติการท่องเที่ยวและกีฬา*. เข้าถึงได้จาก <http://statbbi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/17.aspx>
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2547). *การประเมินผลโครงการ: หลักการและการประยุกต์*. กรุงเทพฯ: สามลดา.
- สุชาติ ศุภมงคล. (2535). *การบริหารวัสดุยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ชรรมนิติ.
- สุภาพร พิศาลบุตร. (2549). *ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุรเชษฐ์ เขษฐมาศ. (2549). *หลักการวางแผนภายใต้แนวคิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*. ใน *เอกสารประกอบการฝึกอบรม โครงการฝึกอบรมและจัดทำแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญจังหวัดลพบุรี*. กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุรัสวดี ราชกุลชัย. (2546). *การบริหารสำนักงาน* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวรรณ กันเสนาะ. (2542). *แคมป์เที่ยวป่า*. กรุงเทพฯ: วาดศิลป์.

- สุวัฒน์ จูฑากรณ์ และจริญญา เจริญสุขใส. (2550). *แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว* (พิมพ์ครั้งที่ 7).
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เสถียร เชื้อลี. (2546). *ความพร้อมขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อการดำเนินงานนโยบาย
สาธารณะด้านการป้องกันและควบคุมโรคติดต่อในท้องถิ่น: กรณีศึกษา อำเภอโนนคูณ
จังหวัดศรีสะเกษ. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชา
รัฐประศาสนศาสตร์, วิทยาลัยการเมืองการปกครอง, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*
- เสนาะ ดิยาว. (2546). *หลักการบริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนิวัช แก้วจำนง. (2550). *หลักการจัดการ*. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อรจรรย์ ณ ตะกั่วทุ่ง. (2550). *การบริหารทรัพยากรบุคคลเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- อัจจิมา เศรษฐบุตร และสายสวรรค์ วัฒนาพานิช. (2536). *การบริหารการตลาด*. กรุงเทพฯ:
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อาคม เศรษฐา. (2543). *สัตว์ทะเลในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อาพัทธ์ เตียวตระกูล. (2548). *การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลของการบริหารองค์การกีฬาของมหาวิทยาลัย
ของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาวิชา
วิทยาศาสตร์การกีฬา, สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีย์ ธีรสัตยาพิทักษ์ และชัยนันท์ ไชยเสน. (2556). *การท่องเที่ยวลูกผสมเชิงนิเวศผจญภัยและ
ความยั่งยืนทางการท่องเที่ยว: บทเรียนจากสองแพคเกจหมู่บ้านเขตอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า.
วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากรฉบับภาษาไทย, 33(2), 167-185.*
- อิทธิพล โกมิล. (2554). *รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษา บ้านวังน้ำมอก จังหวัด
หนองคาย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงวัฒนธรรม.
- Bateman, T. S., & Snell, S. A. (1999). *Management: Building competitive advantage* (4th ed.).
Boston: Irwin McGraw-Hill.
- Bridges, J., & Roquemore, L. (2001). *Management for athletic/ sport administration* (3rd ed.).
Georgia: ESM Books.
- Buckley, R., McDonald, K., Duan, L., Sun, L., & Xue, C. L. (2014). Chinese model for mass
adventure tourism. *Tourism Management, 44*, 5-13.
- Certo, S. C. (2003). *Modern management*. New Jersey: Prentice Hall.
- Chelladurai, P. (2005). *Managing organizations of sport and physical activity: A systems
perspective* (2nd ed.). Scottsdale, AZ: Holcomp Hathaway.

- DeCenzo, D. A., & Robbins, S. P. (2004). *Management* (6th ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Dessler, G. (1998). *Management*. New Jersey: Prentice Hall.
- Eisner, E. W. (1976). Education connoisseurship and criticism: Their form and functions in educational evaluation. *Journal of Aesthetic Education*, 10, 1135-1150.
- Griffin, R. W. (1999). *Management* (6th ed.). Boston: Houghton Mifflin.
- Haimann, T., & Scott, W. G. (1970). *Management in modern organization*. Boston: Houghton Mifflin.
- Hodgetts, R. M. (1990). *Management: Theory process and practice* (5th ed.). New York: Harcourt Brace Javanovich.
- Hudson, S. (2003). *Sport and adventure tourism*. New York: Haworth.
- Kaser, K., & Brooks, J. R. (2005). *Sports and entertainment management*. Mason, Ohio: South-Western.
- Keeves, P. J. (1988). *Educational research, methodology, and measurement*. Oxford: Pergamon.
- Kinicki, A., & Williams, B. K. (2006). *Management: A practical introduction*. Boston: McGraw Hill/ Irwin.
- Koontz, H., & Weihrich, H. (1998). *Management* (9th ed.). Singapore: McGraw-Hill.
- Longenecker, J. G., & Pringle, C. D. (1981). *Management*. Ohio: Merrill.
- Longman Group. (1987). *Longman dictionary of contemporary English*. London: Clays.
- Millington, K., Locke, T., & Locke, A. (2001). Occasional studies: Adventure travel. *Travel and Tourism Analyst*, 4, 65-97.
- Mintzberg, H. (1994). *The rise and fall of strategic planning*. New York: Prentice Hall.
- Muller, T. E., & Cleaver, M. (2000). Targeting the Canzus baby boomer explorer and adventurer segments. *Journal of Vacation Marketing*, 6(2), 15-169.
- Naidoo, P., Ramseook-Munhurrub, P., Seebaluck, N. V., & Janvier, S. (2015). Investigating the motivation of baby boomers for adventure tourism. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 175, 244-251.
- Robbins, S. P., & Coulter, M. (2003). *Management*. London: Prentice-Hall.
- Rue, L. W., & Byars, L. L. (2000). *Management, skill and application* (9th ed.). New York: McGraw-Hill.

- Samual, S. C., & Trevis, C. S. (2006). *Modern management: International* (10th ed.).
New York: Prentice Hall.
- Schermerhorn, J. R., Hunt, J. G., & Osborn, R. N. (2000). *Organization behavior* (7th ed.).
New York: John Wiley and Sons.
- Smith, E. W., Kronse, S. W., & Atkinson, M. O. (1961). *The education's encyclopedia*.
New York: Prentice-Hall.
- Swarkbrooke, J., Beard, C., Leckie, S., & Pomfret, G. (2003). *Adventure tourism the new
frontier*. Burlington: Elsevier.
- Zwaag, V. (1998). *Policy development in sport management* (2nd ed.). Westport, CT: Praeger.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ ศธ ๖๖๑๖/๒๑๕

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ขออนุญาตเข้าสัมภาษณ์

เรียน

ด้วยนางสาวสิริพร อิ่มหุ่น นิสิตระดับปริญญาเอก ชั้นปีที่ ๔ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา อยู่ในระหว่างการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา จึงขออนุญาตให้นางสาวสิริพร อิ่มหุ่น เข้าสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในหน่วยทหาร ภายในกองพลทหารราบที่ ๙ ในวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๘ ซึ่งทางคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา ยินดีปฏิบัติตามระเบียบของกองพลทหารราบที่ ๙ ทุกประการ โดยขั้นต้นได้ประสานกับกองร้อยลาดตระเวนระยะไกลที่ ๙ แล้ว สามารถให้การสนับสนุนได้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์)
คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

สำนักงานคณบดี

โทร-๓๘๓๑-๒๐๖๐, ๐-๓๘๓๓-๐๐๔๕

โทร-๐-๓๘๓๓-๐๐๔๕ (วิทยุ: ๐-๓๘-๒๕๕-๕๖๓๘/๐๘๐๙๒๑๓๖๕)

ที่ ศธ ๖๒๑๕/ว ๒๐๗๖

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๑๔ มีนาคม ๒๕๖๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัย

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ค่าโครงการวิจัย จำนวน ๑ ชุด
๒. เครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๓ ชุด

ตามที่ นางสาวสิริพร อิ่มหุ่น นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำดุษฎีนิพนธ์ เรื่อง "รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย" ในความควบคุมดูแลของ ดร. ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการสร้างเครื่องมือเพื่อการวิจัย

ในการนี้ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา ได้พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือเพื่อการวิจัยของนิสิตในครั้งนี คณะฯ หวังเป็นอย่างยิ่งในความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์)

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

ฝ่ายบัณฑิตศึกษาและการวิจัย

โทร: ๐-๓๘๓๑-๒๐๖๐, ๐-๓๘๓๙-๐๐๔๕

โทรสาร: ๐-๓๘๓๙-๐๐๔๕ ผู้วิจัย: ๐-๘๖-๗๘๙๑๑๑๒

ที่ ศธ ๖๒๑๕/๗๐๑)๖๓

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๒๘ เมษายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัยเพื่อชุมชนนิพนธ์

เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามความคิดเห็น เรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย”
จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ นางสาวสิริพร อิ่มหุ่น นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
วิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำชุมชนนิพนธ์ เรื่อง “การรูปแบบ
การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย” ในความควบคุมดูแลของ ดร. ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์ อาจารย์ที่
ปรึกษาหลัก ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ในการนี้ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัยเพื่อ
ชุมชนนิพนธ์ จากท่านโดยการตอบแบบสอบถาม ตามเอกสารสิ่งที่ส่งมาด้วยนี้ คณะฯ หวังเป็นอย่างยิ่งในความ
อนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ดร. ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์)

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

สำนักงานคณบดี ฝ่ายบัณฑิตศึกษาและการวิจัย

โทร: ๐-๓๘๑๐-๒๐๖๐, ๐-๓๘๓๙-๐๐๔๕

โทรสาร: ๐-๓๘๓๙-๐๐๔๕ ผู้วิจัย: ๐๘๖-๗๘๙๑๑๙๒

ที่ ศธ ๖๒๑๕/ว ๐๒๐๕

คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
มหาวิทยาลัยบูรพา
ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ๒๐๑๓๑

๑ มิถุนายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญบุคลากรในสังกัดของท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัยเพื่อชุมชน
เรียน

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เค้าโครงชุมชนนิพนธ์ฉบับย่อ จำนวน ๑ ชุด
๒. แนวทางข้อคำถามการสนทนากลุ่ม จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ นางสาวสิริพร อิมหุ่่น นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
วิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา ได้รับอนุมัติให้ทำชุมชนนิพนธ์ เรื่อง “รูปแบบการ
บริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย” ในความควบคุมดูแลของ ดร. ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษา
หลัก ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการจัดประชุมการสนทนากลุ่มในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย

ในการนี้ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา จึงใคร่ขอเชิญ อาจารย์ว่าที่ ร.ต. ดร. ชินะโอภาส สะพาน
ทอง อาจารย์ในสังกัดของท่านเข้าร่วมการสนทนากลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัยเพื่อชุมชน
การสนทนากลุ่มเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลการทำวิจัยเพื่อชุมชน ในวันศุกร์ที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๐ เวลา
๑๐.๐๐-๑๒.๐๐ ณ ห้องประชุม ๒ ชั้น ๕ อาคารเฉลิมพระเกียรติ ๗ รอบ พระชนมพรรษา ๒๕ ชั้น การกีฬาแห่ง
ประเทศไทย ตามเอกสารสิ่งที่ส่งมาด้วยนี้ คณะฯ หวังเป็นอย่างยิ่งในความอนุเคราะห์ และขอขอบคุณเป็นอย่างสูง
มา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(ดร. ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์)

คณบดีคณะวิทยาศาสตร์การกีฬา

สำนักงานคณบดี ฝ่ายบัณฑิตศึกษาและการวิจัย

โทร: ๐-๓๘๑๐-๒๐๖๐, ๐-๓๘๓๙-๐๐๔๕

โทรสาร: ๐-๓๘๓๙-๐๐๔๕ ผู้วิจัย: ๐๘๖-๗๘๙๑๑๒

ภาคผนวก ข

แบบประเมินคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย
แบบสอบถามรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

**แบบประเมินคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย
แบบสอบถามรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย**

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา
วิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา กลุ่มการบริหารและการจัดการการออกกำลังกายและ
การกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้าง
รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ช่วยตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม
ด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยพิจารณาความถูกต้องของเนื้อหาความเหมาะสม
ของข้อคำถามเพื่อผู้วิจัยจะได้นำไปปรับปรุงแก้ไขและดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป แบบสอบถาม
ฉบับนี้มี 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย
ประกอบด้วย ทรัพยากรการบริหาร (Management resources) ได้แก่ คน (Man) งบประมาณ
(Money) วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก (Material) การจัดการ (Management) ความ
คิดเห็นด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ได้แก่ การตลาด (Marketing) การจัดการ
ความเสี่ยง (Risk management) ประเด็นจริยธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย (Ethical issues in
adventure tourism)

ผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านลงความเห็นเกี่ยวกับความถูกต้องของเนื้อหาความเหมาะสมของ
ข้อคำถาม โดยให้ข้อคิดเห็นโดยใช้เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องดังนี้

- + 1 คือ แน่ใจว่ามีความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสม
- 0 คือ ไม่แน่ใจว่ามีความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสม
- 1 คือ แน่ใจว่าไม่มีความถูกต้องของเนื้อหาและความเหมาะสม

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสิริพร อิมพูน)

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและการกีฬา

กลุ่มวิชาการบริหารจัดการการออกกำลังกายและการกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา
ขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม

1. ศึกษาและทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการ โดยให้ความหมายหรือรายละเอียดที่สามารถสังเกตหรือวัดได้ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือ
3. สร้างข้อคำถาม โดยพิจารณาความหมาย ลักษณะของพฤติกรรมที่แสดงออกของตัวแปรหรือองค์ประกอบของตัวแปรจากนิยามเชิงปฏิบัติการและแนวคิด ทฤษฎีที่ได้จากการศึกษาในข้อ 1
4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาคูณภาพและความเหมาะสมของแบบสอบถาม ตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขสำนวนภาษาให้ถูกต้อง
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องของคำถามกับนิยามเชิงปฏิบัติการและแนวคิดหรือทฤษฎีของตัวแปร
6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงให้มีความชัดเจน

นิยามเชิงปฏิบัติการ

กีฬาผจญภัย (Adventure sports) หมายถึง กีฬาปีนหน้าผาหรือไต่เขา กีฬาร่ม้า กีฬาจักรยานเสือภูเขา กีฬายิงปืน เป็นกีฬาที่ผู้เล่นต้องมีความสามารถทางด้านทักษะ มีความพร้อมทางด้านร่างกาย มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในการเล่นกีฬาผจญภัย

กิจกรรมนันทนาการ (Recreation activities) หมายถึง กิจกรรมที่ช่าง/นั่งช่างชมธรรมชาติ กิจกรรมดูนก กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมล่องแพหรือล่องแก่ง กิจกรรมเอทีวี กิจกรรมหอกกระโดด 34 ฟุต กิจกรรมเลื่อนข้ามลำน้ำ กิจกรรมลงทางดิ่ง กิจกรรมสนามทดสอบกำลังใจทางทหารเป็นกิจกรรมกลางแจ้งที่ผู้ประกอบการมีไว้ให้บริการ มีผู้เชี่ยวชาญแนะนำวิธีการเล่น ดูแลความปลอดภัย กิจกรรมต่าง ๆ นั้นเป็นการฝึกความแข็งแรงของร่างกาย ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน

การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย (Adventure sports tourism) หมายถึง การเดินทางไปสถานที่นั้น ๆ เพื่อท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติและเพื่อเล่นกีฬาผจญภัยที่ผู้ประกอบการมีไว้ให้บริการ

การบริหารจัดการ (Management) หมายถึง การนำเอากระบวนการทางด้านทรัพยากร บริหารจัดการ และการจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

ด้านการบริหารบุคคล (Man) หมายถึง การดำเนินงานของหน่วยงานที่จะต้องมีการวางแผนกำลังคน การสรรหาบุคคล การคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมเข้าทำงาน การบรรจุพนักงาน การปฐมนิเทศบุคลากรใหม่ การฝึกอบรม การพัฒนาบุคลากร การประเมินผลปฏิบัติงาน การบริหารค่าตอบแทน การบริหารประโยชน์และบริการ สุขภาพและความปลอดภัย แรงงานสัมพันธ์ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานต่อไป

ด้านงบประมาณ (Money) หมายถึง งบประมาณการดำเนินงานในหน่วยงานที่ผู้บริหารมีหน้าที่จัดทำงบประมาณ ขอเงินทุนให้กับหน่วยงาน และควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินให้ถูกต้อง เพื่อให้การบริหารงานด้านงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยมีประสิทธิภาพสูงสุด

ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก (Material) หมายถึง การบริหารจัดการวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ให้คุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด

ด้านการจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการการใช้ทรัพยากรการบริหารในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การนำ และการประเมินผล

ด้านการจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย หมายถึง การนำเอากระบวนการจัดการการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย ได้แก่ การตลาด (Marketing) การจัดการความเสี่ยง (Risk management) ประเด็นจริยธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย (Ethical issues in adventure tourism) มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ที่มีการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ( ) หน้าข้อความให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ข้อ	ประเด็น	เหมาะสม	ไม่เหมาะสม
1.	เพศ หญิง ชาย		
2.	อายุ.....ปี		
3.	วุฒิทางการศึกษาสูงสุด ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก		
4.	ตำแหน่งงาน.....		
5.	ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....ปี		

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬา
ผจญภัย

ข้อ	ประเด็นความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการ	จำนวนข้อคำถาม
1.	ด้านบุคลากร (Man)	6
2.	ด้านงบประมาณ (Money)	6
3.	ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก (Material)	6
4.	ด้านการจัดการ (Management)	6
5.	ด้านการตลาด (Marketing)	5
6.	ด้านการจัดการความเสี่ยง (Risk management)	5
7.	ด้านประเด็นจริยธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย (Ethical issues in adventure tourism)	6

ข้อ	รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัย	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			
		+1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
ด้านบุคลากร					
1.	การวางแผนอัตรากำลังคน				
2.	การคัดเลือกและการสรรหา				
3.	การปฐมนิเทศและการฝึกอบรม				
4.	การประเมินผลงานและการพิจารณาค่าตอบแทน				
5.	สวัสดิการด้านต่าง ๆ				
6.	แรงงานสัมพันธ์				
ด้านงบประมาณ					
7.	การจัดทำแผนแหล่งที่มางบประมาณ				
8.	การจัดทำแผนการใช้งบประมาณ				
9.	การจัดทำบัญชีการใช้จ่ายเงิน				
10.	การจัดหางบประมาณ				
11.	การจัดทำแผนรองรับความเสี่ยงทางการเงิน				
12.	การตรวจสอบการใช้งบประมาณ				
ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก					
13.	การจัดซื้ออุปกรณ์				
14.	การตรวจเช็คอุปกรณ์				
15.	การจัดทำป้ายกฎระเบียบและวิธีการใช้งาน				
16.	การคมนาคม				
17.	ความพร้อมของผู้ประกอบการ				
18.	การจัดและการปรับเปลี่ยนชนิดของกิจกรรมและกีฬา				
ด้านการจัดการ					
19.	การจัดทำแผนการดำเนินงาน				
20.	การดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน				
21.	การจัดอบรม สัมมนา				
22.	การจัดการทรัพยากร				

ข้อ	รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัย	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ			
		+1	0	-1	ข้อเสนอแนะ
23.	การจัดการสารสนเทศ				
24.	การจัดประชุม				
ด้านการตลาด					
25.	การจัดทำแผนการตลาด				
26.	การจัดโปรแกรมการท่องเที่ยว				
27.	การจัดรูปแบบของกิจกรรม				
28.	การจัดกลุ่มนักท่องเที่ยว				
29.	การทำตลาดแบบหลากหลาย				
ด้านการจัดการความเสี่ยง (Risk management)					
30.	การจัดทำแผนด้านความปลอดภัย				
31.	การจัดทำประกันภัยและประกันอุบัติเหตุ				
32.	การจัดการด้านมาตรฐานความปลอดภัย				
33.	การจัดอบรมด้านความปลอดภัย				
34.	การจัดให้คำแนะนำวิธีการใช้อุปกรณ์				
ด้านประเด็นจริยธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย					
35.	การสร้างจิตสำนึก				
36.	ความรับผิดชอบต่อสังคม				
37.	การให้ความรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติ				
38.	ความซื่อสัตย์				
39.	การเคารพสถานที่				
40.	การปฏิบัติตามกฎหมาย				

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้เชี่ยวชาญ ที่กรุณาเสียสละเวลาในการพิจารณาคุณภาพด้าน
ความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือวิจัย จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

.....ลายมือชื่อผู้เชี่ยวชาญ

(.....)

วันที่ .....

ภาคผนวก ค

แบบสอบถาม

เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย
เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการทำคุณนิพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในจังหวัดกาญจนบุรี ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครั้งนี้เพื่อนำแนวคิดที่ได้จากการสัมภาษณ์มาเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ดังนั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบคำถามให้ตรงความคิดเห็นของท่านให้มากที่สุด เพื่อความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล

แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ประกอบด้วย ทรัพยากรการบริหาร (Management resources) ได้แก่ คน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก (Materials) การจัดการ (Management) การตลาด (Marketing) การจัดการความเสี่ยง (Risk management) ประเด็นจริยธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย (Ethical issues in adventure tourism)

วันที่สัมภาษณ์..... เดือน..... พ.ศ.....
 เริ่มสัมภาษณ์เวลา.....น. สิ้นสุดการสัมภาษณ์เวลา.....น.
 สถานที่สัมภาษณ์.....
ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์
 รหัสผู้ให้สัมภาษณ์.....
 เพศ.....
 อายุ.....
 วุฒิการศึกษาสูงสุด.....
 สถานที่ปฏิบัติงาน.....
 ตำแหน่ง.....
 จังหวัด.....
 โทรศัพท์..... โทรสาร.....
 Email: .....

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย ทรัพยากรการบริหาร (Management resources) ได้แก่ คน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก (Materials) การจัดการ (Management) ในฐานะที่ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการบริหารจัดการท่านคิดว่ารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในจังหวัดกาญจนบุรี ควร มีรูปแบบการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ อย่างไร

1. การบริหารบุคคล (Man) หมายถึง การดำเนินงานของหน่วยงานที่จะต้องมีการวางแผน การคัดเลือกและการสรรหา การปฐมนิเทศและการฝึกอบรม การประเมินผลงานและการพิจารณา ค่าตอบแทน สวัสดิการ และกิจกรรมสานสัมพันธ์ ที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อใช้เป็นแนวทางการดำเนินงานต่อไป

1.1 การวางแผน

.....
 .....

1.2 การคัดเลือกและการสรรหา

.....
 .....

1.3 การปฐมนิเทศและการฝึกอบรม

.....

.....

1.4 การประเมินผลงานและการพิจารณาค่าตอบแทน

.....

.....

1.5 สวัสดิการ

.....

.....

1.6 กิจกรรมสานสัมพันธ์

.....

.....

2. ด้านงบประมาณ (Money) หมายถึง งบประมาณการดำเนินงานในหน่วยงานที่
 ผู้บริหารมีหน้าที่จัดทำงบประมาณ ขอเงินทุนให้กับหน่วยงาน และควบคุมดูแลการใช้เงินให้ถูกต้อง
 เพื่อให้การบริหารงานด้านงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยมี
 ประสิทธิภาพสูงสุด

2.1 การจัดทำแผนงบประมาณ

.....

.....

2.2 การตรวจสอบงบประมาณ

.....

.....

3. ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก (Materials) หมายถึง การบริหาร
 จัดการวัสดุ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ให้คุ้มค่า และเกิดประโยชน์
 สูงสุด

3.1 การจัดหาวัสดุอุปกรณ์

.....

.....

3.2 การตรวจเช็ควัสดุ อุปกรณ์

.....
.....

4. ด้านการจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการการใช้ทรัพยากรการบริหารในการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรที่ตั้งไว้

4.1 การวางแผน

.....
.....

4.2 การจัดองค์การ

.....
.....

4.3 การนำ

.....
.....

4.4 การประเมินผล

.....
.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ได้แก่ การตลาด (Marketing) การจัดการความเสี่ยง (Risk management) ประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย (Ethical issues in adventure tourism) ในฐานะที่ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยท่านคิดว่ารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในจังหวัดกาญจนบุรี ควรมีรูปแบบการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ อย่างไร

1. การตลาด (Marketing)

.....
.....

2. การจัดการความเสี่ยง (Risk management)

.....
.....

3. ประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย (Ethical issues in adventure tourism)

.....

.....

ภาคผนวก ง

แบบสอบถาม (Rating scale)

เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย รอบที่ 1 และรอบที่ 2

แบบสอบถามความคิดเห็น
เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับการทำคุณฉันทิพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากทฤษฎี เอกสาร งานวิจัย นำมาสร้างแบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการให้ความคิดเห็นว่าข้อความมีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย มากน้อยเพียงใด โดยแสดงความคิดเห็นของท่านเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ด้านการบริหารจัดการและด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ประกอบด้วย ทรัพยากรการบริหาร (Management resources) ได้แก่ คน (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก (Materials) การจัดการ (Management) ความคิดเห็นด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ได้แก่ การตลาด (Marketing) การจัดการความเสี่ยง (Risk management) ประเด็นจริยธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย (Ethical issues in adventure tourism)

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามนี้ ไปสร้างรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในจังหวัดกาญจนบุรีต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาท่านตอบให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ขอขอบคุณผู้ตอบแบบสอบถามเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

นางสาวสิริพร อิมหุ่น

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและกีฬา

กลุ่มวิชาการบริหารจัดการการออกกำลังกายและการกีฬามหาวิทยาลัยบูรพา

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ

ชาย

หญิง

2. อายุ.....ปี

3. วุฒิทางการศึกษาสูงสุด

ต่ำกว่าปริญญาตรี

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

4. ตำแหน่งงาน .....

5. ประสบการณ์ในการทำงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย.....ปี

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องระดับความคิดเห็นที่ท่านคิดว่าเหมาะสมที่สุด ที่จะนำมาสร้างรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

5 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นไปได้มากที่สุด

4 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นไปได้มาก

3 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นไปได้ปานกลาง

2 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นไปได้น้อย

1 หมายถึง ข้อความนั้นเป็นไปได้น้อยที่สุด

ข้อ	รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		1	2	3	4	5	
ด้านบุคลากร							
1.	มีการวางแผนอัตรากำลังคนของ หน่วยงานในระยะเวลา 3-5 ปี						
2.	มีกระบวนการสรรหาบุคลากรที่มี ความรู้ความสามารถเหมาะสมกับ งานด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬา ผจญภัยอย่างมีระบบ						
3.	มีการจัดปฐมนิเทศและฝึกอบรม บุคลากรเพื่อให้เข้าใจถึง วัตถุประสงค์ เป้าหมายขององค์กร พร้อมทั้งพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากรให้มี ความทันสมัยและมีศักยภาพ อย่างต่อเนื่อง						
4.	มีการประเมินการทำงานประจำปี ของบุคลากร เพื่อพิจารณาเลื่อน ตำแหน่ง ปรับเงินเดือน โบนัส ค่าตอบแทนอย่างมีระบบและมี ความยุติธรรม						
5.	มีการจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ตาม ความต้องการพื้นฐานของบุคลากร อย่างเป็นรูปธรรม เช่น ประกันสังคม สวัสดิการด้าน สุขภาพ กรณีเจ็บป่วย การจัดทำ ประกันอุบัติเหตุในกรณีต่าง ๆ เป็นต้น						

ข้อ	รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		1	2	3	4	5	
6.	มีการจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ สร้างเครือข่ายของบุคลากร ระหว่างหน่วยงาน องค์กรที่ เกี่ยวข้องเกี่ยวกับเพื่อสร้างความ ผูกพัน ความสามัคคีภายในกับ องค์กรระหว่างองค์กร เช่น การจัด กีฬาสีสานสัมพันธ์ การจัดงาน เลี้ยงสังสรรค์ปีใหม่ เป็นต้น						
ด้านงบประมาณ							
7.	มีการจัดทำแผนรายละเอียด แหล่งที่มาของงบประมาณ อย่างชัดเจน						
8.	มีการจัดทำแผนการใช้งบประมาณ และแผนสำรองการใช้จ่ายเงินใน กรณีฉุกเฉิน อย่างชัดเจน						
9.	มีการจัดทำระบบบัญชีการใช้ จ่ายเงินทั้งรูปแบบเอกสารและ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เข้ามาช่วยอย่างเป็นระบบ						
10.	มีการจัดหาทุน งบประมาณ ผู้สนับสนุนจากหน่วยงาน ภายนอกอย่างต่อเนื่อง						
11.	มีการจัดทำแผนความเสี่ยงทางด้าน การเงินขององค์กร หน่วยงานที่ รองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ไว้อย่างเป็นรูปธรรม						

ข้อ	รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		1	2	3	4	5	
12.	มีการติดตาม ตรวจสอบผล การดำเนินงานการใช้จ่ายเงินทุก ไตรมาส						
ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก							
13.	มีการจัดซื้ออุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน จากบริษัทฯ ห้างร้านที่มีการให้ บริการหลังการขาย						
14.	มีผู้เชี่ยวชาญหรือบุคลากรดูแล ตรวจเช็คอุปกรณ์ จัดเตรียม อุปกรณ์สำหรับการช่วยชีวิตกรณี หากเกิดอุบัติเหตุฉุกเฉินเป็น ประจำก่อนใช้งานทุกครั้ง						
15.	มีการจัดทำป้ายแสดงกฎ ระเบียบ วิธีการใช้อุปกรณ์ และวิธีปฏิบัติ ตนตามสถานที่ต่าง ๆ ไว้อย่าง ชัดเจน						
16.	มีการให้บริการคมนาคมขนส่ง เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับ นักท่องเที่ยวโดยไม่ทำลาย สิ่งแวดล้อม						
17.	ผู้ประกอบการที่พักมีความพร้อม ที่จะรองรับนักท่องเที่ยวอย่าง เพียงพอ						
18.	มีการจัดกิจกรรมและปรับเปลี่ยน รูปแบบกิจกรรมและกีฬาผจญภัย ตามสภาพภูมิอากาศและ สภาพแวดล้อมตามความเหมาะสม						

ข้อ	รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		1	2	3	4	5	
ด้านการจัดการ							
19.	มีการจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานได้						
20.	การดำเนินงานเป็นไปตามแผนงาน โดยมีการแก้ไข ปรับปรุง และ พัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานให้บรรลุตามแผนงานที่กำหนดไว้						
21.	มีการจัดสัมมนาอบรม ปลุกจิตสำนึกสร้างความรัก ความห่วง แห่น และให้ความรู้ด้านการดูแลรักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว						
22.	ภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมกันจัดการทรัพยากรธรรมชาติตามนโยบายของชาติเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด						
23.	มีการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ						
24.	มีการจัดประชุมเตรียมความพร้อม และสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยอย่างต่อเนื่อง						

ข้อ	รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		1	2	3	4	5	
ด้านการตลาด							
25.	มีการจัดทำแผนการตลาดและ ประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว อย่างต่อเนื่องและหลากหลาย ช่องทาง						
26.	มีการจัดโปรแกรมกิจกรรม ท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยที่มีความ หลากหลายเหมาะสมกับสภาพ ภูมิอากาศ และตอบสนองความ ต้องการของนักท่องเที่ยว						
27.	การจัดรูปแบบโปรแกรม การท่องเที่ยวเป็นรูปแบบกิจกรรม ที่น่าสนใจและมีราคาที่เหมาะสม						
28.	มีการจัดกิจกรรมและกีฬาผจญภัย เล่นได้ทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยว						
29.	มีการจัดทำการตลาดการท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัยคู่ไปกับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเชิง วัฒนธรรม						
ด้านการจัดการความเสี่ยง							
30.	มีการบริหารจัดการด้านมาตรฐาน ความปลอดภัยทั้งสถานที่ อุปกรณ์ และระบบต่าง ๆ อย่างถูกต้องตาม หลักเกณฑ์ของผู้ประกอบการ						

ข้อ	รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		1	2	3	4	5	
31.	มีการทำประกันอุบัติเหตุและ ประกันภัยให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้งกำหนดอัตราค่าชดเชยกรณี การสูญเสียชีวิตอย่างชัดเจน						
32.	มีแผนรองรับหากเกิดเหตุฉุกเฉิน รวมถึงจัดการเตรียมอุปกรณ์ ช่วยชีวิตอย่างเพียงพอตลอดเวลา ที่มีการจัดกิจกรรม						
33.	มีการจัดอบรมอบรม แนะนำ ให้ ข้อมูลการปฏิบัติตนก่อนเริ่มทำ กิจกรรมทุกครั้งให้กับนักท่องเที่ยว และให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึง การปฏิบัติตามกฎ ระเบียบอย่าง เคร่งครัด						
34.	มีการแนะนำให้นักท่องเที่ยวโดย ทำการฝึกใช้อุปกรณ์ให้คุ้นชิน ก่อนเริ่มทำกิจกรรม						
ด้านประเด็นจริยธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย							
35.	สร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยว อนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม						
36.	มีการรณรงค์ ส่งเสริม สนับสนุน ให้คนในชุมชนมีจิตสำนึก สร้าง ความตระหนักและเห็นคุณค่า หวงแหนทรัพยากรธรรมชาติใน ท้องถิ่นของตนเอง						

ข้อ	รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย	ระดับความคิดเห็น					ข้อเสนอแนะ
		1	2	3	4	5	
37.	ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัยให้ความสำคัญและ ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อ สังคมและสิ่งแวดล้อม						
38.	ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสม คุ้มค่า ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว						
39.	ผู้ประกอบการมีการดำเนินการ ใช้พื้นที่ได้อย่างเหมาะสมมีความ เคารพในสถานที่ และปฏิบัติตามอยู่ ภายใต้กรอบของกฎหมาย						
40.	หลีกเลี่ยงกิจกรรมและการกระทำ ที่มีผลกระทบต่อจิตใจ และผลเสีย ที่จะเกิดขึ้นต่อชุมชนท้องถิ่น						

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ตอบแบบสอบถาม ที่กรุณาเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม
จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ลงนาม.....

(.....)

ภาคผนวก จ

แนวคำถามการสนทนากลุ่ม

เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

แนวคำถามการสนทนากลุ่ม
เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของ
รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

คำชี้แจง

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย จากขั้นตอนเดลฟาย ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยทั้งหมด 19 คน จำนวน 2 รอบ และนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเบื้องต้น เพื่อหาความสอดคล้องของความคิดเห็นในแต่ละข้อของแบบสอบถาม โดยหาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ และค่าความแตกต่างระหว่างมัธยฐานกับฐานนิยม และนำมาสรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ใคร่ขอความกรุณาจากท่านในการให้ความคิดเห็น ว่าข้อคำถามที่ได้จากขั้นตอนเดลฟายทั้งหมด 40 ข้อ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยหรือไม่อย่างไร

ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มในครั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ที่สามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในจังหวัดกาญจนบุรีต่อไป ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความกรุณาท่านตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ขอบพระคุณอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

นางสาวสิริพร อิมหุ่น

นิสิตปริญญาเอก สาขาวิทยาศาสตร์การออกกำลังกายและกีฬา

กลุ่มวิชาการบริหารจัดการการออกกำลังกายและการกีฬา

มหาวิทยาลัยบูรพา

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

รูปแบบการบริหาร จัดการการท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัย	แนวทางการปฏิบัติ จากการเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	ผลการพิจารณา ความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้
ด้านบุคลากร	1. การวางแผนอัตรากำลังคนของหน่วยงาน	
	2. กระบวนการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงานด้านการท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัยอย่างเป็นระบบ	
	3. การจัดปฐมนิเทศและฝึกอบรมบุคลากรเพื่อให้ เข้าใจถึงวัตถุประสงค์ เป้าหมายขององค์กรพร้อมทั้ง พัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรให้มีความ ทันสมัยและมีศักยภาพอย่างต่อเนื่อง	
	4. การประเมินการทำงานประจำปีของบุคลากร เพื่อพิจารณาเลื่อนตำแหน่ง ปรับเงินเดือน โบนัส ค่าตอบแทน อย่างเป็นระบบและมีความยุติธรรม	
	5. การจัดสวัสดิการด้านต่าง ๆ ตามความต้องการ พื้นฐานของบุคลากรอย่างเป็นรูปธรรม เช่น ประกันสังคม สวัสดิการด้านสุขภาพ ภาษีเงินได้ การจัดทำประกันอุบัติเหตุในกรณีต่าง ๆ เป็นต้น	
	6. มีการจัดกิจกรรมสานสัมพันธ์ ระหว่างบุคลากร ภายในหน่วยงาน เพื่อสร้างความรัก ความผูกพัน ความสามัคคี เช่น การจัดกีฬาสานสัมพันธ์ การจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ปีใหม่ เป็นต้น	

รูปแบบการบริหาร จัดการการท่องเที่ยว เชิงกีฬาผจญภัย	แนวทางการปฏิบัติ จากการเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	ผลการพิจารณา ความเหมาะสมและ ความเป็นไปได้
ด้านงบประมาณ	7. มีการจัดทำแผนงบประมาณ ทั้งงบประมาณระยะสั้นและระยะยาว ประกอบด้วย งบประมาณการดำเนินงาน และงบประมาณการเงิน	
	8. มีการจัดทำแผนสำรองการใช้จ่ายเงินในกรณีฉุกเฉิน อย่างชัดเจน	
	9. มีการจัดทำระบบบัญชีการใช้จ่ายเงินในรูปแบบเอกสารและการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยอย่างเป็นระบบ	
	10. มีการจัดหาทุน งบประมาณ ผู้สนับสนุนทางการเงินจากหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง	
	11. มีการจัดทำแผนความเสี่ยงทางการเงินของหน่วยงานเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตไว้อย่างเป็นรูปธรรม	
	12. มีการติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินการใช้จ่ายเงินทุกไตรมาส	
ด้านวัสดุ อุปกรณ์ และเครื่องอำนวยความสะดวก	13. มีการจัดซื้ออุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน จากบริษัท ฯ ห้างร้านที่มีการให้บริการหลังการขาย	
	14. มีผู้เชี่ยวชาญตรวจเช็คอุปกรณ์ จัดเตรียมอุปกรณ์สำหรับการช่วยชีวิตเป็นประจำก่อนใช้งานทุกครั้ง กรณีหากเกิดอุบัติเหตุฉุกเฉิน	
	15. มีการจัดทำป้ายแสดงกฎ ระเบียบ วิธีการใช้ อุปกรณ์ และวิธีปฏิบัติตนตามสถานที่ต่าง ๆ ไว้อย่างชัดเจน	

รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย	แนวทางการปฏิบัติจากการเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	ผลการพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้
	16. มีการให้บริการคมนาคมขนส่งเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม	
	17. ผู้ประกอบการด้านที่พักมีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ	
	18. มีการจัดกิจกรรมและปรับเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมกีฬาผจญภัยตามสภาพภูมิอากาศและสภาพแวดล้อมตามความเหมาะสม	
ด้านการจัดการ	19. มีการจัดทำแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนสามารถตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานได้	
	20. มีการดำเนินงานเป็นไปตามแผนงาน โดยมีการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการดำเนินงานของหน่วยงานให้บรรลุตามแผนงานที่กำหนดไว้	
	21. มีการจัดสัมมนา อบรม ปลูกจิตสำนึกสร้างความรัก ความห่วงแหน และให้ความรู้ด้านการดูแล รักษาธรรมชาติสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว	
	22. หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ร่วมมือกันบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อให้ธรรมชาติคงอยู่สืบไป	
	23. มีการนำระบบสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ	
	24. มีการจัดประชุมเตรียมความพร้อมและสร้างเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยอย่างต่อเนื่อง	

รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย	แนวทางการปฏิบัติจากการเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	ผลการพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้
ด้านการตลาด	25. มีการจัดทำแผนการตลาดและมีการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยอย่างต่อเนื่องและหลากหลายช่องทาง	
	26. จัดโปรแกรมกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยที่มีความหลากหลาย เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศ และตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว	
	27. มีการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมหลากหลาย น่าสนใจและมีราคาที่เหมาะสม	
	28. มีการจัดกิจกรรมและกีฬาผจญภัยที่สามารถเล่นได้ทั้งแบบเป็นกลุ่ม แบบเป็นคู่ หรือแบบเดี่ยว	
	29. จัดทำการตลาดด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงวัฒนธรรม ฯลฯ	
ด้านการจัดการความเสี่ยง	30. มีการบริหารจัดการด้านมาตรฐานความปลอดภัยทั้งสถานที่ อุปกรณ์ และระบบต่าง ๆ อย่างถูกต้องตามหลักการ	
	31. มีการทำประกันอุบัติเหตุและประกันภัยให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้งกำหนดอัตราค่าชดเชยกรณีการสูญเสียชีวิตอย่างชัดเจน	
	32. มีแผนรองรับหากเกิดเหตุฉุกเฉิน รวมถึงมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ช่วยชีวิตอย่างเพียงพอตลอดช่วงเวลาที่มีการจัดกิจกรรม	

รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย	แนวทางการปฏิบัติจากการเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	ผลการพิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้
	33. มีการจัดอบรม แนะนำ ให้ข้อมูลการปฏิบัติตนกับนักท่องเที่ยวก่อนเริ่มทำกิจกรรมทุกครั้ง และให้นักท่องเที่ยวตระหนักถึงการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด	
	34. ผู้ให้บริการให้นักท่องเที่ยวได้ฝึกใช้อุปกรณ์ให้คุ้นชินก่อนเริ่มทำกิจกรรมทุกครั้ง	
ด้านประเด็นจริยธรรมกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย	35. มีการสร้างจิตสำนึกให้นักท่องเที่ยวอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	
	36. รมรณรงค์ ส่งเสริม สนับสนุนให้คนในชุมชนมีจิตสำนึก ตระหนัก เห็นคุณค่า และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นของตนเอง	
	37. ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยให้ความสำคัญและตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม	
	38. ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยมีการจัดกิจกรรมอย่างเหมาะสม คำนึงถึงราคา ไม่เอาเปรียบนักท่องเที่ยว	
	39. ผู้ประกอบการมีการดำเนินการใช้พื้นที่ได้อย่างเหมาะสมเคารพสถานที่ และปฏิบัติตามอยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย	
	40. หลีกเลี่ยงกิจกรรมหรือการกระทำที่มีผลกระทบต่อจิตใจ และมีผลเสียต่อชุมชนท้องถิ่น	

ภาคผนวก จ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้เชี่ยวชาญกลุ่มที่ 1 สำหรับตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถาม เรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาควิมิ รัตน์โรจนากุล อาจารย์ประจำคณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิมล ตั้งสัจพจน์ อาจารย์ประจำภาควิชาพลศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพบุลย์ ศรีชัยสวัสดิ์ อาจารย์ประจำคณะพลศึกษา
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
4. ดร.อำนาจ ต้นพานิชย์ อาจารย์ประจำสาขาจิตวิทยาการศึกษา
คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
วิทยาเขตกำแพงแสน
5. ดร.ปรีดา ไชยา อาจารย์ประจำ คณะการท่องเที่ยวและ
การโรงแรม มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

กลุ่มเป้าหมายที่ 1 คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญสำหรับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย โดยใช้เดลฟาย (Delphi techniques) จำนวน 19 ท่าน ประกอบด้วย

1. ผู้บริหารหน่วยงานที่ดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย จำนวน 4 ท่าน
  - 1.1 ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาค 1 จังหวัดกาญจนบุรี
  - 1.2 ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดกาญจนบุรี
  - 1.3 ผู้บัญชาการศูนย์การกำลังสำรอง
  - 1.4 หัวหน้าฝ่ายกิจการพลเรือน พล.ร.9
2. ผู้ประกอบการธุรกิจนำเที่ยว จำนวน 4 ท่าน
  - 2.1 ผู้จัดการ Good Times Travel
  - 2.2 ผู้จัดการด้อยทัวร์
  - 2.3 ผู้จัดการ B.T.Travel Center

- 2.4 ผู้จัดการ KTC Kanchanaburi Travel Center
3. นักวิชาการที่มีความรู้ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว จำนวน 1 ท่าน
4. ผู้แทนชุมชนท้องถิ่น จำนวน 7 ท่าน
  - 4.1 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลท่ากระดาน อำเภอศรีสวัสดิ์
  - 4.2 ปลัดเทศบาลตำบลท่าขนุน อำเภอทองผาภูมิ
  - 4.3 ปลัดเทศบาลตำบลวังกระ อำเภอสังขละบุรี
  - 4.4 นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (ผู้ช่วยท้องถิ่น อำเภอเมืองกาญจนบุรี)
  - 4.5 พัฒนาการอำเภอ กรมการพัฒนาชุมชน อำเภอไทรโยค
  - 4.6 นักส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
  - 4.7 หัวหน้าสำนักปลัดเทศบาลตำบลท่าขนุน
5. มัคคุเทศก์ที่มีประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย จำนวน 3 ท่าน

กลุ่มเป้าหมายที่ 2 คือ ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย โดยการสนทนากลุ่ม (Focus groups) จำนวน 8 ท่าน ประกอบด้วย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ระลึก สัทธาพงศ์	อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านกิจกรรมกึ่งผจญภัย
2. ดร.อุบล ทองปัญญา	ผู้อำนวยการ โครงการจัดตั้งวิทยาเขตสุพรรณบุรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
3. ดร.วิกรม สุขชนิ	ประธานสาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
4. ว่าที่ร.ต.ดร.ชินะ โอภาส สะพานทอง	ผู้ช่วยคณบดีฝ่ายบริหาร คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ดร.ไพญดา สังข์ทอง	อาจารย์ประจำภาควิชาพลศึกษา คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

6. อาจารย์วิภารัตน์ สุราลัย	อาจารย์สาขาการจัดการโรงแรม และการท่องเที่ยว สังกัดคณะวิทยาการจัดการ ภาควิชาอุตสาหกรรมบริการ วิทยาเขตศรีราชา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
7. นายประพล รุ่งรุจิโรจน์	ผู้จัดการบริษัทรีอควเอนเจอร์ จำกัด
8. นายกมล เดชขุนทด	บุคลากรประจำสมาคมกีฬา อีสต์ทริมแห่งประเทศไทย

ภาคผนวก ข

คู่มือรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

ที่ปรึกษา
 ดร.ศักดิ์ชาย พิทักษ์วงศ์ คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
 มหาวิทยาลัยบูรพา
 ศศ.ดร.บุลลพงษ์ สุขสว่าง วิทยาลัยวิทยาการวิจัยและวิทยาการ
 ปัญญา มหาวิทยาลัยบูรพา
 ศศ.ดร.พราหม อินทรม คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์
 มหาวิทยาลัยมหิดล

ผู้จัดทำ
 น.ส.สิริพร อิ่มหุ่น
 คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา
 มหาวิทยาลัยบูรพา

สารบัญ

- ความสำคัญและความเป็นมา
- บริบทการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย
- วัตถุประสงค์
- คำจำกัดความ
- รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

สถานการณ์ระดับโลก การท่องเที่ยวมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าสถานการณ์ความไม่แน่นอนทั้งจากผู้ก่อการร้ายกับธรรมชาติโรคระบาด และการปรับตัวของราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่สูงขึ้นตลอดจนความไม่แน่นอนทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมืองของหลายประเทศทั่วโลกล้วนแต่เป็นปัจจัยลบต่อการท่องเที่ยวแต่แนวโน้มของจำนวนนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่ององค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization : UNWTO) คาดการณ์ว่าจะมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เดินทางระหว่างประเทศทั่วโลกรวมทั้งสิ้นประมาณ 900 – 920 ล้านคนเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 – 4 ในทุกปีและก่อให้เกิดรายได้ด้านการท่องเที่ยวทั่วโลกประมาณ 870 – 880 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2555 – 2559, น. 7)

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่สนใจการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ เช่นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเชิงศาสนา และการท่องเที่ยวเชิงกีฬามากขึ้นส่งผลให้การท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษมีแนวโน้มขยายตัวสอดคล้องกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในอนาคตที่มีแนวโน้มที่จะเรียนรู้และได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งเข้าถึงแก่นแท้ของวิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวมทั้งต้องการสัมผัสธรรมชาติที่บริสุทธิ์ เน้นกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับความปลอดภัย(ยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2555 – 2559, น. 7)

การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยเป็นอีกหนึ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวที่อยู่ควบคู่กับการท่องเที่ยวในทุกยุคทุกสมัยและกำลังได้รับความนิยมในปัจจุบันและจะทวีความนิยมมากขึ้นในอนาคต (นิศา ชัชกุล, 2547) โดยจะเน้นการทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเป็นหลักและเป็นรูปแบบกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่และท้าทาย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2549) ซึ่งนักท่องเที่ยวต้องมีความสามารถที่โดดเด่น รวมถึงองค์ประกอบทางด้านทักษะร่างกายและประสบการณ์ ที่พร้อมทำกิจกรรม (Muller and Cleaver, 2000, น. 156)

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดท่องเที่ยวหลักของภูมิภาคตะวันตก ที่ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ ด้วยความสมบูรณ์ของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม พร้อมกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงอนุรักษ์ เชิงวัฒนธรรม เชิงสุขภาพและเชิงผจญภัย (ปฏิทินท่องเที่ยวกาญจนบุรี, 2558, น. 1)

การเติบโตของการท่องเที่ยวทั่วโลก สร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างโอกาสให้กับหลายประเทศ แต่การเติบโตอย่างรวดเร็วได้สร้างปัญหาให้กับประเทศที่ไม่สามารถปรับตัวได้ทัน และขาดการบริหารจัดการที่ดีทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเสียหายไปมาก (รายงานชิ้นสุดท้าย โครงการศึกษาสถานการณ์และโอกาสการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวกลุ่มนิเวศและผจญภัย, 2555)

ความสำคัญและความเป็นมา

ดังนั้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้อุณหภูมิสูง การบริหารจัดการแบบบูรณาการ การพัฒนารูปแบบของกิจกรรม การสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่และนักท่องเที่ยวจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ จังหวัดกาญจนบุรีถือเป็นพื้นที่ที่มีความสมบูรณ์ทางธรรมชาติ และมีกิจกรรมผจญภัยที่น่าสนใจ แต่ในด้านความพร้อมกาญจนบุรีมีความพร้อมด้านการท่องเที่ยวเชิงผจญภัยอยู่ในระดับปานกลาง แต่ก็มีโอกาสที่จะสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความพร้อมในระดับสูงได้ หากมีการพัฒนาในด้านของการบริหารจัดการแบบบูรณาการ มีการวางแผนการพัฒนา ร่วมกัน มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และมีการบริหารจัดการอย่างมืออาชีพ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

บริบทการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

- การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย เป็นการท่องเที่ยวของกลุ่มเฉพาะที่เดินทางท่องเที่ยวไปในแหล่งธรรมชาติ โดยเฉพาะสถานที่นั้นจะมีความสมบูรณ์ของทรัพยากร สามารถเล่นกีฬาผจญภัยมีอุปกรณ์ที่ได้มาตรฐาน สถานที่และกีฬาผจญภัยสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศได้เป็นอย่างดี การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยถือเป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความสำคัญต่อทำกิจกรรมร่วมกับทรัพยากรธรรมชาติในท้องที่เป็นหลัก เมื่อนักท่องเที่ยวเข้าไปแล้วจะได้รับความเพลิดเพลินตื่นเต้น ท้าทาย ผจญภัยและได้ประสบการณ์ใหม่กลับไป

- สถานการณ์การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่สนใจการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษเพิ่มมากขึ้น หนึ่งในนั้นก็คือ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย เพราะประเทศไทยมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีสภาพภูมิประเทศในแต่ละภูมิภาค ในแต่ละจังหวัด มีความพร้อมที่จะรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผจญภัยได้เป็นอย่างดี
- บทบาทของหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ร่วมมือกันดำเนินงานทุกๆ ด้านที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยเพราะทุกภาคส่วนจะเป็นผู้ได้รับผลทางบวกและทางลบ โดยตรงจากการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีธรรมชาติเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ความร่วมมือของทุกภาคส่วนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการรักษาสิ่งแวดล้อม มีการจัดการที่ดีไม่ให้เกิดกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยและไม่กระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ

- อุปสรรคปัญหาด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย การเติบโตของการท่องเที่ยวสร้างงาน สร้างรายได้ และสร้างโอกาสให้กับจังหวัดหรือชุมชนท้องถิ่น แต่การเติบโตอย่างรวดเร็วได้สร้างปัญหาให้กับธรรมชาติ ธรรมชาติถูกทำลาย การฟื้นฟูเป็นไปได้ยาก หากขาดความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในท้องถิ่นๆ จะเห็นได้จากหากขาดการบริหารจัดการที่ดีก็จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลายเสียหาย หากมีการร่วมมือกัน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติไม่ให้ถูกทำลาย มีการบริหารจัดการแบบบูรณาการร่วมกัน มีการพัฒนาปรับรูปแบบของกิจกรรมให้เหมาะสมสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในพื้นที่ มีการสร้างองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการในพื้นที่และปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนและนักท่องเที่ยวห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย
เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
เชิงกีฬาผจญภัย

คำจำกัดความ

- กีฬาผจญภัย หมายถึง กีฬาที่ผู้เล่นต้องมีความสามารถทางด้านทักษะ มีความพร้อมทางด้านร่างกาย มีความรู้ และมีความเชี่ยวชาญในการเล่นกีฬาผจญภัย ประกอบด้วย กีฬาปีนหน้าผา กีฬาจักรยานเสือภูเขา กีฬาเจ็ทสกี กีฬายิงปืน และกิจกรรมล่องแก่ง เป็นต้น
- กิจกรรมกีฬาผจญภัย หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ นั้นเป็นการฝึกความแข็งแรงของร่างกาย ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลิน ประกอบด้วย กิจกรรมล่องแพ กิจกรรมเอทีวี กิจกรรมกระโดดหอ กิจกรรมเลื่อนข้ามลำน้ำ กิจกรรมลงทางคิง กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมนั่งช้าง/ขี่ช้างชมธรรมชาติ กิจกรรมคูนก กิจกรรมพายเรือคายัค/แคนู กิจกรรมปั่นจักรยาน กิจกรรมโรยตัว กิจกรรมลานกระโดด(เครื่องเล่นทางน้ำ) กิจกรรมตกปลา กิจกรรมโหนสลิง กิจกรรมผจญภัยเหนือยอดไม้ และกิจกรรมสนามทดสอบกำลังใจทางทหาร ด้วยกิจกรรมกลางแจ้ง

คำจำกัดความ

- การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย หมายถึง การเดินทางไปสถานที่นั้นๆ เพื่อท่องเที่ยวแหล่งธรรมชาติและเพื่อเล่นกีฬาผจญภัยที่ผู้ประกอบการมีไว้ให้บริการในจังหวัดกาญจนบุรี เช่น อำเภอเมือง อำเภอไทรโยค อำเภอศรีสวัสดิ์ อำเภอทองผาภูมิ และอำเภอสังขละบุรี เป็นต้น
- รูปแบบ หมายถึง โครงสร้างความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ 7 ด้าน ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการ ด้านการตลาด ด้านการจัดการความเสี่ยง และด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

- รูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยนั้น ประกอบด้วยบริบทด้านการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัยมี 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กิจกรรมกึ่งผจญภัย/กีฬาผจญภัย และฤดูกาล โดยมีองค์ประกอบด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย 7 ด้าน แบ่งเป็นรายชื่อ 40 ข้อ ในองค์ประกอบ 7 ด้าน มีดังนี้ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวก ด้านการจัดการ ด้านการตลาด ด้านการจัดการความเสี่ยง ด้านประเด็นจริยธรรมในการท่องเที่ยวเชิงผจญภัย

รูปแบบการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวเชิงกีฬาผจญภัย

